

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

TUTANAK DERGİSİ

74'üncü Birleşim
9 Nisan 2025 Çarşamba

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde yer alan ve kâtip üyeler tarafından okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

I.- GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

II.- GELEN KÂĞITLAR

III.- YOKLAMALAR

IV.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Bekir Bozdağ'ın, perşembe günü Genel Kurul gündemine ve yerinden bir dakikalık söz taleplerinin karşılanması usulüne ilişkin konuşması

V.- GÜNDEM DIŞI KONUŞMALAR

A) Milletvekillerinin Gündem Dışı Konuşmaları

1.- Afyonkarahisar Milletvekili Mehmet Taytak'ın, Türk polis teşkilatının 180'inci kuruluş yıl dönümüne ilişkin gündem dışı konuşması

2.- Mersin Milletvekili Hasan Ufuk Çakır'ın, Mersin'e ilişkin gündem dışı konuşması

3.- Kayseri Milletvekili Murat Cahid Cıngı'nın, 9 Nisan Mimarlar Günü ve Mimar Sinan Haftası kapsamında Kayserili Sinan'ın dünya mimarisine etkilerine ilişkin gündem dışı konuşması

VI.- BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI

A) Çeşitli İşler

1.- Başkanlıkça, Genel Kurulu ziyaret eden, Yozgat'tan gelen esnaflara, sivil toplum örgütü temsilcilerine ve iş insanlarına "Hoş geldiniz." denilmesi

2.- Başkanlıkça, Genel Kurulu ziyaret eden, Kütahya'nın Altıntaş ilçesinden gelen misafirlere "Hoş geldiniz." denilmesi

3.- Başkanlıkça, Genel Kurulu ziyaret eden, Kilis Spor Lisesi Beyzbol Takımı sporcularına "Hoş geldiniz." denilmesi

4.- Başkanlıkça, Genel Kurulu teşrif eden Latin Amerika ve Karayipler Parlamentosu (PARLATINO) Başkanı Rolando Gonzalez Patricio'ya "Hoş geldiniz." denilmesi

B) Tezkereler

1.- (10/235, 837, 1601, 1602, 1800, 1801) Yapay Zekânın Kazanımlarına Yönelik Atılacak Adımların Belirlenmesi, Bu Alanda Hukuki Altyapının Oluşturulması ve Yapay Zekâ Kullanımının Barındırdığı Risklerin Önlenmesine İlişkin Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Başkanlığının, Komisyonun görev süresinin uzatılmasına ilişkin tezkeresi (3/1098)

VII.- AÇIKLAMALAR

1.- Tekirdağ Milletvekili Nurten Yontar'ın, Tekirdağ'daki rüzgâr enerji santrali projesine ilişkin açıklaması

2.- İstanbul Milletvekili Ümmügülşen Öztürk'ün, CHP zihniyetine ilişkin açıklaması

3.- İstanbul Milletvekili Yıldız Konal Süslü'nün, Mattia Ahmet Minguzzi'ye ilişkin açıklaması

4.- İstanbul Milletvekili Adem Yıldırım'ın, İstanbul'da yüz on yedi sene önce yaşanan bir hadiseye ilişkin açıklaması

5.- Kocaeli Milletvekili Nail Çiler'in, Gebze'de ve Darıca'da meydana gelen doğal gaz patlamalarına ilişkin açıklaması

6.- Kocaeli Milletvekili Mehmet Aşıla'nın, iklim kanununa ilişkin açıklaması

7.- İstanbul Milletvekili Celal Fırat'ın, Suriye'de Alevilere yönelik katliama ilişkin açıklaması

8.- Malatya Milletvekili Mehmet Celal Fendoğlu'nun, Malatya'daki dolu yağışı nedeniyle bahçesi zarar gören kayısı üreticilerine ve Türkiye Futbol Federasyonunun kararlarına ilişkin açıklaması

9.- Şanlıurfa Milletvekili Ferit Şenyaşar'ın, Anayasa'nın 104'üncü maddesinin on altıncı fıkrasının benzer durumda olan bütün tutsaklar için kullanılması gerektiğine ilişkin açıklaması

10.- Amasya Milletvekili Reşat Karagöz'ün, cezaevindeki gençlere ilişkin açıklaması

11.- Mersin Milletvekili Ali Bozan'ın, iktidara ve Adalet Bakanına seslenmek istediğine ilişkin açıklaması

12.- Samsun Milletvekili Murat Çan'ın, 13 Nisan Pazar günü Samsun'da gerçekleştirecekleri mitinge ilişkin açıklaması

- 13.- Düzce Milletvekili Ercan Öztürk'ün, CHP'nin yaptığı boykot çağrısına ilişkin açıklaması
- 14.- Şanlıurfa Milletvekili Dilan Kunt Ayan'ın, işçi ölümlerine ilişkin açıklaması
- 15.- Isparta Milletvekili Hikmet Yalım Halıcı'nın, AKP'li Isparta Belediye Başkanı Şükrü Başdeğirmen'e ilişkin açıklaması
- 16.- Balıkesir Milletvekili Serkan Sarı'nın, Balıkesir'de mera arazilerinin azaldığına, et ve süt fiyatlarındaki artışa ilişkin açıklaması
- 17.- Burdur Milletvekili İzzet Akbulut'un, Eşeler Yaylası'nda bir krom madenini genişletme projesine ilişkin açıklaması
- 18.- Trabzon Milletvekili Yavuz Aydın'ın, bu sabah yaşanan Gümüşhane Kelkit merkezli depreme ilişkin açıklaması
- 19.- Hatay Milletvekili Nermin Yıldırım Kara'nın, Sağlık Bakanına seslenmek istediğine ilişkin açıklaması
- 20.- Kayseri Milletvekili Aşkın Genç'in, Kayseri'nin Sarız ilçesine bağlı Yeşilkent Mahallesi'ndeki vatandaşların talebine ilişkin açıklaması
- 21.- Bursa Milletvekili Yüksel Selçuk Türkoğlu'nun, ABD Başkanı Trump'ın açıklamalarına ilişkin açıklaması
- 22.- Muş Milletvekili Sümeyye Boz'un, Dumlupınar Cezaevindeki İmdat Bingöl'e ilişkin açıklaması
- 23.- Tunceli Milletvekili Ayten Kordu'nun, Suriye'de Alevilere yönelik katliama ilişkin açıklaması
- 24.- Kırşehir Milletvekili Metin İlhan'ın, 23 Martta gerçekleştirdikleri ön seçime ve Ekrem İmamoğlu için düzenlenen imza kampanyasına ilişkin açıklaması
- 25.- Ağrı Milletvekili Sırrı Sakık'ın, Ağrı'daki kanser hastalarına ilişkin açıklaması
- 26.- Van Milletvekili Mahmut Dindar'ın, Van'daki sağlık sorunlarına ilişkin açıklaması
- 27.- Antalya Milletvekili Aykut Kaya'nın, Manavgat ilçesindeki ilave GES projesine ilişkin açıklaması
- 28.- Tekirdağ Milletvekili İlhami Özcan Aygun'un, İklim Kanunu Teklifi'ne ilişkin açıklaması
- 29.- Diyarbakır Milletvekili Mehmet Sait Yaz'ın, iklim değişikliğine ilişkin açıklaması
- 30.- İstanbul Milletvekili Elif Esen'in, bayram sabahı ölü bulunan 15 yaşındaki Sümeyra'ya ilişkin açıklaması
- 31.- Ankara Milletvekili İdris Şahin'in, Türk polis teşkilatının 180'inci kuruluş yıl dönümüne ve Polis Haftası'na, tutuklu yargılamalara, infaz düzenlemesine ve onuncu yargı paketine ilişkin beklentilere ilişkin açıklaması
- 32.- İstanbul Milletvekili Mehmet Satuk Buğra Kavuncu'nun, Piyade Erler Mustafa Erdoğan, Aydın Çetin, Hakan Tamaç, Sedat Yıldırım, Ercan Menderes ile Erdi Bayındır'ın şهادetlerinin yıl dönümüne, bugün verdikleri araştırma önergesine, İklim Kanunu Teklifi'ne, Mehmet Şimşek'in yaptığı açıklamalara ilişkin açıklaması
- 33.- Muş Milletvekili Sezai Temelli'nin, Mimarlar Günü'ne, Genel Kurulda görüşülen iklimle ilgili yasa teklifine, Berkin Elvan'ın anne ve babasına verilen cezaya, hasta tutsaklara, sağlık sistemine, ekonomiye, Hazine ve Maliye Bakanının açıklamalarına ilişkin açıklaması
- 34.- Manisa Milletvekili Erkan Akçay'ın, 7 Nisan Dünya Sağlık Günü'ne ve 7-13 Nisan Sağlık Haftası'na, Dünya Sağlık Günü'nün 2025 yılı temasına ilişkin açıklaması
- 35.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın, Cumhurbaşkanının bugünkü grup toplantısında yaptığı açıklamalara, Ankara Cumhuriyet Savcılığının kişisel verilerin çalınmasına dair iddianamesine, tutuklu gençlere ve Ekrem İmamoğlu'na ilişkin açıklaması
- 36.- Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'ün, Filistin meselesine, "terörsüz Türkiye" konusundaki çağrılarına ve Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması
- 37.- İstanbul Milletvekili Mehmet Satuk Buğra Kavuncu'nun, İstanbul Milletvekili Adem Yıldırım'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması
- 38.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın, İstanbul Milletvekili Mehmet Satuk Buğra Kavuncu ile Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'ün yaptıkları açıklamalarındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması
- 39.- Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'ün, Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması
- 40.- Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'ün, Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır ile Muğla Milletvekili Selçuk Özdağ'ın satışa nedeniyile yaptıkları konuşmalarındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması
- 41.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın, Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'ün yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması
- 42.- Muğla Milletvekili Selçuk Özdağ'ın, Mahir Polat hakkında verilen ev hapsi kararına ilişkin açıklaması
- 43.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın, Mahir Polat hakkında verilen adli kontrolle ev hapsi kararına, Cumhurbaşkanı adayları Ekrem İmamoğlu'na ve diğer belediye başkanlarına ilişkin açıklaması

VIII.- ÖNERİLER

A) Siyasi Parti Grubu Önerileri

- 1.- YENİ YOL Grubunun, Grup Başkan Vekili Muğla Milletvekili Selçuk Özdağ tarafından, anayasal hakkını kullanıp fikrini beyan eden muhalif sanatçılar, iş insanları, akademisyenler, sivil toplum mensupları, gazeteciler, sosyal medya kullanıcıları TV ekranlarından hedef gösterilerek tehdit edilmektedir; hukuksuz ve güvensiz Türkiye algısına yol açan mevzu uygulamaların irdelenmesi, çözümüne yönelik yasal ve siyasi adımların atılması amacıyla 8/4/2025 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 9 Nisan 2025 Çarşamba günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi
- 2.- İYİ Parti Grubunun, Muğla Milletvekili Metin Ergun ve 19 milletvekili tarafından, Kazakistan, Türkmenistan ve Özbekistan'ın Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'ne elçilik açmalarının dış politikaya verdiği zararın tespit edilmesi ve bu durum karşısında yapılması gereken

hamlelerin belirlenmesi amacıyla 9/4/2025 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 9 Nisan 2025 Çarşamba günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi

3.- DEM PARTİ Grubunun, Grup Başkan Vekili Kars Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit ve Grup Başkan Vekili Muş Milletvekili Sezai Temelli tarafından, hukukun askıya alınmasının ekonomiye maliyetinin araştırılması amacıyla 9/4/2025 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 9 Nisan 2025 Çarşamba günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi

4.- CHP Grubunun, Karabük Milletvekili Cevdet Akay ve arkadaşları tarafından, 19 Mart operasyonunun ekonomiye etkilerinin araştırılması amacıyla 9/4/2025 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 9 Nisan 2025 Çarşamba günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi

IX.- SATIŞMALARA İLİŞKİN KONUŞMALAR

1.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın, Hatay Milletvekili Hüseyin Yayman'ın YENİ YOL grup önerisi üzerinde yaptığı konuşması sırasında Cumhuriyet Halk Partisine satışması nedeniyle konuşması

2.- Muğla Milletvekili Selçuk Özdağ'ın, Hatay Milletvekili Hüseyin Yayman'ın YENİ YOL grup önerisi üzerinde yaptığı konuşması sırasında YENİ YOL Partisine satışması nedeniyle konuşması

X.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER

A) Kanun Teklifleri

1.- İstanbul Milletvekili Mustafa Demir ve Bursa Milletvekili Emel Gözükara Durmaz ile 95 Milletvekilinin İklim Kanunu Teklifi (2/2927) ve Çevre Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 198)

XI.- YAZILI SORULAR VE CEVAPLARI

1.- Diyarbakır Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, organize suç örgütleriyle mücadele ile ekonomi politikalarına ilişkin sorusu ve Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz'ın cevabı (7/25820)

2.- Diyarbakır Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, asgari ücrete ilişkin sorusu ve Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz'ın cevabı (7/25821)

3.- Diyarbakır Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, 14 Şubat 2025 tarihinde Afyonkarahisar'da gerçekleşen bir trafik kazasına ilişkin sorusu ve Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz'ın cevabı (7/25822)

4.- Diyarbakır Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, ülkemizin ekonomik durumunun iyileştirilmesi için alınan tedbirlere ilişkin sorusu ve Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz'ın cevabı (7/25823)

5.- Denizli Milletvekili Yasin Öztürk'ün, millet bahçesi projelerine ilişkin sorusu ve Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz'ın cevabı (7/25960)

6.- Denizli Milletvekili Yasin Öztürk'ün, enflasyon sebebiyle memur maaşlarında yaşanan kayıpların telafisine ilişkin sorusu ve Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz'ın cevabı (7/25961)

9 Nisan 2025 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.03

BAŞKAN: Başkan Vekili Bekir BOZDAĞ

KÂTİP ÜYELER: Asu KAYA (Osmaniye), Kurtcan ÇELEBİ (Ankara)

----- 0 -----

BAŞKAN - Değerli milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 74'üncü Birleşimini açıyorum.

Toplantı yeter sayısı vardır, görüşmelere başlıyoruz.

IV.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Bekir Bozdağ'ın, perşembe günü Genel Kurul gündemine ve yerinden bir dakikalık söz taleplerinin karşılanması usulüne ilişkin konuşması

BAŞKAN - Görüşmelere başlamadan önce iki hususu değerli milletvekillerimizin dikkatine sunmak istiyorum.

Birincisi: Perşembe günü Endonezya Cumhurbaşkanı ülkemizi ziyaret edecek, ziyareti sırasında da Genel Kurulumuza hitap edecektir. Tabii, bir dakikalık söz talepleri oluyor. Sistem gereği, otomatik, Meclis açılır açılmaz, açıldığı için Sayın Cumhurbaşkanının burada olduğu sırada vekillerimizin sisteme girme telaşı iyi bir görüntü oluşturmayacağından biz, Sayın Cumhurbaşkanı hitap edip Genel Kuruldan ayrıldıktan sonra sistemi sıfırlayacağız, yeniden değerli vekillerimiz sisteme girecekler.

(DEM PARTİ ve İYİ Parti sıralarından "Nasıl yani?" sesleri)

BAŞKAN - Bugün değil, bugün değil değerli arkadaşlar, yarın için söylüyorum. Yani beni doğru anlarsanız sevinirim, ben yarın için söylüyorum. Yani yarın böyle bir uygulama yapacağımızı ve bu uygulama hususuna dikkatlerinizi çekmek istedim.

İkincisi de ben, 20 milletvekiline her gün söz verirken son bir iki aydır da sisteme giremeyen 10 vekile söz veriyorduk ama şimdi işin doğrusu bu da birtakım haksızlıklara yol açıyor; giren, giremeyen arkadaşlar oluyor. Bugünden sonra, bundan sonra gene 10 kişiye söz vereceğim ama sistemden girenlere söz vereceğimi ifade etmek isterim. Sistemden ilk 30'a giren arkadaşlarımıza söz

vereceğiz, kürsüye gelip söz talep eden arkadaşlarımız bu hususa dikkat ederlerse hassaten memnun oluruz. Vicdanen biz de rahatsız oluyoruz; bu rahatsızlığı ortadan kaldırmak, daha adil bir uygulamayı sağlamak için yarından itibaren böyle bir uygulama yapacağımızı da değerli vekillerimizin dikkatine sunmak isterim.

Şimdi gündeme geçmeden önce 3 sayın milletvekiline gündem dışı söz vereceğim.

Gündem dışı ilk söz, Türk polis teşkilatının 180'inci kuruluş yıl dönümü münasebetiyle söz isteyen Afyonkarahisar Milletvekili Mehmet Taytak'a aittir.

Sayın Taytak, buyurun. (MHP sıralarından alkışlar)

V.- GÜNDEM DIŞI KONUŞMALAR

A) Milletvekillerinin Gündem Dışı Konuşmaları

1.- Afyonkarahisar Milletvekili Mehmet Taytak'ın, Türk polis teşkilatının 180'inci kuruluş yıl dönümüne ilişkin gündem dışı konuşması

MEHMET TAYTAK (Afyonkarahisar) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türk polis teşkilatının 180'inci kuruluş yıl dönümü hakkında Milliyetçi Hareket Partisi adına söz almış bulunmaktayım.

Gazi Meclisi ve ekranları başında bizleri izleyen yüce Türk milletini saygıyla selamlıyorum.

Değerli milletvekilleri, Türk polisi, yalnızca bir kolluk kuvveti değildir, onlar milletin vicdanıdır, devletin kudretidir; terörle mücadelede en ön safta, dağlarda, ovalarda, vadilerde, şehirlerin dar sokaklarında hain pusulara göğsünü siper eden, gözünü bile kırpmadan canını ortaya koyan, bir ana yüreğinden çıkan evlatlardır; hepimizin güvenliğini kendi ailesinden üstün tutan yüreklerdir. Türk polisi, evlatlarını yetim bırakma pahasına teröristlerin üzerine koşan şehit Fethi Sekin'dir. Türk polisi, daha sekiz aylık evliyen devletin ve milletin huzuru için canını ortaya koyan şehit Şeyda Yılmaz'dır. Doğrusu, Türk polisi, Türk milletin ta kendisidir. Bu vesileyle, Türk polis teşkilatımızın 180'inci kuruluş yıl dönümünü kutluyor, terörle mücadelede ve görevi başında hayatını kaybeden şehit ve gazi polislerimizi minnetle anıyorum.

Değerli milletvekilleri, birlikte yaşamının yolu karşılıklı saygı ve anlayıştan geçer. Son haftalarda, Saraçhane'de, geleceğimizin mimarları gençlerimizin ve güvenliğimizin teminatı polislerimizin karşı karşıya getirilmeye çalışılması hepimizi derinden yaralamıştır. Polislerimiz gençlerimizin düşmanı değil, gençlerimizin esas düşmanı onları canlı kalkan olarak kullanan kirli odaklardır. Polislerimiz, tüm provokasyonlara rağmen soğukkanlılıklarını korudular; kendilerine taşlar atılırken, asit dökülürken, hakaret edilirken "Bu gençler bizim evlatlarımız." diyerek sabırla ve sorumluluk bilinciyle tüm dünyaya örnek olacak bir olgunluk sergilediler. İşte, Türk polisi budur; şiddetin değil, öfkenin değil sabrın ve merhametin timsali, bu milletin yüz akıdır. Rabb'im kahramanlarımızın ayağına taş değdirmesin, onları her türlü belalardan korusun.

Kıymetli kardeşlerim, Türkiye hepimizin, toplumsal huzur ise hepimizin ortak sorumluluğudur. Çağrımız, millî birlik ve beraberlik çağrısıdır. Çağrımız, terörsüz Türkiye çağrısıdır. Çağrımız, öncelikle geleceğimizin mimarları gençlerimizdir. Kıymetli evlatlarımızın görmesi gereken gerçek, Saraçhane'de yaşananların demokrasi ve özgürlük meselesi olmadığıdır. Saraçhane'de yaşananlar, sizlerin kirli bir siyasete dâhil edilmenizi, kirli hesaplara ortak olmanızı isteyenlerin, kahraman Türk polisimizle karşı karşıya gelmenizi bekleyenlerin kaos yaratmaya çalıştığı bir tiyatrodur. Sizler bu ülkenin geleceğisiniz, sizler bu ülkenin umudu ve ışığısiniz. Sizi kışkırtanlara ve sizi bu kaosa sürüklemeye çalışanlara kanmayın, sokaklara aldanmayın.

Kıymetli anneler ve babalar, evlatlarımızı bu tuzaklardan uzak tutalım. Onlara sokakların değil vatanın, milletin ve bayrağın değerini; bilimin, sanatın ve üretimin gücünü anlatalım. Gelin, hep birlikte, şiddetin değil merhametin, öfkenin değil empatinin, çatışmanın değil bir ve beraber olmanın Türkiyesini inşa edelim. Liderimiz, Genel Başkanımız Devlet Bahçeli Beyefendi'nin ifade ettiği gibi, Türk milleti millî birlik ve bütünlüğünü sağlayabildiği her durumda saldırıları püskürtmüş, oyunları bozmuştur. İnanıyorum ki Türk gençliğinin uyanışıyla kalıcı başarının gerçek anlamı bulunacaktır.

Bu duygu ve düşüncelerle hepinizi saygıyla selamlıyor ve başarılar diliyorum. (MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Taytak, teşekkür ediyorum.

VI.- BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI

A) Çeşitli İşler

1.- Başkanlıkça, Genel Kurulu ziyaret eden, Yozgat'tan gelen esnaflara, sivil toplum örgütü temsilcilerine ve iş insanlarına "Hoş geldiniz." denilmesi

BAŞKAN - Değerli milletvekilleri, Yozgat'tan bir grup esnaf, sivil toplum örgütü temsilcisi ve iş insanları misafir locamızdalar, kendilerine hoş geldiniz diyorum. (Alkışlar)

V.- GÜNDEM DIŞI KONUŞMALAR (Devam)

A) Milletvekillerinin Gündem Dışı Konuşmaları (Devam)

2.- Mersin Milletvekili Hasan Ufuk Çakır'ın, Mersin'e ilişkin gündem dışı konuşması

BAŞKAN - Şimdi, gündem dışı ikinci söz, Mersin hakkında söz isteyen Mersin Milletvekili Hasan Ufuk Çakır'a aittir.

Sayın Çakır, buyurun. (CHP ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

HASAN UFUK ÇAKIR (Mersin) - Sayın Başkanım, değerli milletvekili kardeşlerim, televizyonları başında bizi izleyen yurttaşlarımız, saygıdeğer Mersinli hemşehrilerim; malum olduğu gibi, Rabbülâlemin'den gelmiş olan bir don ve soğuk felaketiyle memleketimiz, çiftçilerimiz ve üreticilerimiz çok perişan bir durumda.

"Çiftçimiz bu felaketten nasıl kurtulur?" diye Sayın Valimiz ve oda başkanlarımızla beraber bir toplantı yaptık; ivedilikle, hızlı bir şekilde bu raporların derhâl Tarım Bakanına ulaşmasını bekliyoruz, bunun askıda kalmaması için kendilerine de çağrıda bulunduk. Vali Bey'in huzurunda yaptığımız toplantı tabii ki şöyledir: Çiftçimizin, üreticimizin bu don felaketinden dolayı ağacı çok kötü durumda yani ateş bıraksak yanacak durumda, iki yıl buradan narenciye veya sert çekirdekli herhangi bir meyve alması söz konusu değil. Öneri nedir dersek? Öneri şudur: Ziraat Bankasına olan borçların derhâl silinmesi, Tarım Kredi Kooperatiflerinin borçlarının derhâl silinmesi; bu da yetmiyor, çiftçimize, üreticimize iki yıl faizsiz kredi verilmesi. Bu yetiyor mu? Hayır, bu da yetmiyor, tarımsal sulamada iki yıl da elektrik ve su parasının alınmamasını tavsiye ediyoruz ve istiyoruz bunu Hükûmetimizden ve Tarım Bakanlığımızdan.

Şimdi, çiftçinin bir de çok önemli... Gidiyor çiftçimiz abonman olmak için, tarımsal sulamada elektrik abonmanı olmak için, bunu derhâl notere gönderiyorlar, noterde de 8-10 bin lira çiftçimizden para alıyorlar kira sözleşmesi için. Bunun yerine ÇKS yeterli. Bunu da ortadan kaldırmak için Tarım Bakanına çağrıda bulunuyorum.

Anamur Bozyazı'da muz üreticisinin bakım, yapım ve tamir, işinin kredilerinin derhâl açılmasını, bunu, Anamur ve Bozyazılılar acilen istiyor ve biz de bunun arkasındayız. Silifke'de domates üreticileri -bugün domates 15 TL fakat- çiftçi, domates fidesini kaçta alıyor? 50 liraya alıyor, bu da ayrı bir sorun.

Şimdi, gelelim limonun ihracatının yasaklanmasına. Sayın milletvekilleri, ben limonun ne olduğunu bilirim, limon ihracatının ne olduğunu da bilen bir arkadaşınızım. Şimdi, 5 liradan limon alacaksınız, bugün limon 50 lira; ağacı soğuk vurmuş, dolu vurmuş. E, çiftçi ne kazanmış? Bir şey kazanmamış; 5 bin ton o almış -3 liradan- 3 bin ton o almış, depoya koymuş. E, geri kalan rekolte yetmiyor. Ne yapın? "Efendim, bu şeyi kaldırın." Ya, o zaman Ankara'da limonu 100 liraya yer adam. E, tamam da bunu söylerken Tarım Bakanına "Ziraat Bankası ile Tarım Kredi Kooperatiflerinin borçlarını da silin." desenize ya! Yani, yalnız, depolamış stokçunun milletvekili miyim ben; ben, üreticinin milletvekiliyim. Adamlar yakana yapıyor senin yarın oraya vardığın zaman. (CHP sıralarından alkışlar) Onun için, bugün, aslında, açılan ihracatçının şeyi iyi mi oldu? Ya, aslında yarayan bir şey yok, üreticinin bir kazandığı yok. Aslında kapanması iyi oldu diyeceğim de ihracatçılar ayağa kalkacak çünkü üreticiye getirdiği bir şey yok bunun.

Şimdi, hâl böyleyken yine de iyi oldu. Bizim Değirmençay'da (Erçel) açılması planlanan 13 köyü ilgilendiren bir taş ocağımız var. Taş ocağını açmak istiyorlar, 13 köy ayağa kalkmış. Ben buradan Çevre İl Müdürümüze sesleniyorum: O gün toplantı yaptık, bağırıp çağırıp devletin kapısında öyle yapmak bir marifet değil; "O taş ocağını derhâl kaldırın." diye seslendik. 14'ünde bir eylem yapılacak Çevre İl Müdürlüğünde, inşallah buna gerek kalmaz diyorum.

Mut ilçesinin meyve sebze hali orman vasfını yitirdiği için Cumhurbaşkanlığı kararnamesi gereği Millî Emlaka devroldu. Millî Emlakın bunu derhâl büyükşehir tahsis etmesi lazım. Tahsis etsin ki belediye de buraya yatırım yapsın. Böyle olmayınca yatırım yapmıyor, Mut'taki insanlar da mağdur oluyor.

Çeşmeli Otopanı'nda yerleri alınan 150 aile Millî Emlaka başvurarak paralarını yatırdılar, bitirdiler fakat Karayolları tapuya şerh koydu.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Çakır, lütfen tamamlayın.

HASAN UFUK ÇAKIR (Devamla) - Hemen efendim.Ya, adam parasını yatırmış, adamın bağına bahçesini almışsın, sözleşme yapmışsın; şu adamın yakasından elimizi çekelim ya. Orada, Çeşmeli'de, Erdemli'de 150 aile bunu bekliyor; Anamurlu bunu bekliyor, çiftçi bunu bekliyor, Tarsus Ova Köylü bunu bekliyor, dağdaki Yörük bunu bekliyor. "Et, süt, yem parasının ne olduğunu... Düşün." diyor. Bunun sesi olalım, burada samimi eleştirilere saygı duyalım.

Bir de Profesör Doktor Ümit Özdağ'ın derhâl serbest bırakılmasını istiyorum, millet adına istiyorum bunu.

Hepinize saygılar sunuyorum. Sağ olun, var olun. (CHP ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Çakır, çok teşekkür ediyorum.

Gündem dışı üçüncü söz, 9 Nisan Mimarlar Günü ve Mimar Sinan Haftası kapsamında, Kayserili Sinan'ın dünya mimarisine etkileri hakkında söz isteyen Kayseri Milletvekili Murat Cahid Cıngı'ya aittir.

Sayın Cıngı, buyurun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

3.- Kayseri Milletvekili Murat Cahid Cıngı'nın, 9 Nisan Mimarlar Günü ve Mimar Sinan Haftası kapsamında Kayserili Sinan'ın dünya mimarisine etkilerine ilişkin gündem dışı konuşması

MURAT CAHİD CINGI (Kayseri) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri ve ekranları başında bizleri izleyen aziz vatandaşlarımız; dünya mimarlık tarihinin en parlak isimlerinden biri olan Kayserili Mimar Sinan'ı anmak üzere gündem dışı söz almış bulunmaktayım.

Ülkemizde Mimar Sinan'ın doğum günü olarak kabul edilen, 9 Nisanda kutlanan Mimarlar Günü ve Mimar Sinan Haftası vesilesiyle hünerli elleriyle hayatımıza estetik katan tüm mimarlarımızın ve mimarlık öğrencilerimizin bu manalı gününü de tebrik ediyorum.

1489'da Kayseri'nin Ağırnas köyünde bir taş ustasının oğlu olarak dünyaya gelen Mimar Sinan, hayatının büyük bölümünü Osmanlı payitahtında geçirmiş ancak gönlü daima Kayseri'yle ve kendisine ilham kaynağı olan Erciyes'le birlikte çarpmıştır. 17 Temmuz 1588 tarihinde rahmetli olan Sinan geride yalnızca taşla işlenmiş şaheserler değil aynı zamanda da çağlara meydan okuyan bir mimari anlayış bırakmıştır. 20 yaşlarına kadar Kayseri'de yaşayan Sinan'ın doğduğu Ağırnas civarındaki kaya oyma evleri, yer altı şehirleri ve taş işçiliğiyle ünlü Koramaz Vadisi bölgesi mimarlıkla ilgili ilk keşiflerinin merkezini oluşturmaktadır. Bölgede Erciyes'in lavlarıyla oluşmuş volkanik tüf taşlarıyla inşa edilen binaların estetiği ve dayanıklılığı Mimar Sinan'ın İstanbul'a gidişi sonrasında

mimarlık serüveninin âdeti ilham kaynağını oluşturmaktadır. Bölgede Erciyes'in lavlarıyla oluşmuş volkanik tuf taşlarıyla inşa edilen binaların estetikliği ve dayanıklılığı Mimar Sinan'ın ilham kaynağını oluşturmuştur. Erciyes Dağı'nın heybeti Sinan'ın muhteşem eserlerine yansımıştır. Nitekim İstanbul'da Karaköy'den Süleymaniye'ye doğru baktığınız zaman muhteşem heybetiyle bir Erciyes manzarası görmemiz açık seçik ortadadır değerli milletvekilleri.

Mimar Sinan sadece mimar değil aynı zamanda usta bir mühendis, estetikle derinleşmiş bir sanatçı, bir deprem mühendisi, bir şehir plancısı ve büyük bir yapı organizatörüdür. Kariyerine genç yaşta marangozluk ve inşaat ustalığıyla başlayıp zamanla Osmanlı sarayının en üst mevkilerinden biri olan Mimarbaşılığa kadar yükselmiştir. Bu görevde tam elli yıl kalmış ve bir asra ulaşan ömrü boyunca üç kıtaya yayılan imparatorluk coğrafyasında yüzlerce eser bırakmıştır. Sinan'ın mimarlık kariyeri yalnızca eserlerinin sayısı ile değil niteliğiyle de büyüleyicidir. "Çıraklık eserim." dediği Şehzadebaşı Camisi mimari denge ve sadelikteki zarafetiyle dikkat çeker. "Kalfalık eseri" olarak tanımladığı Süleymaniye Camisi yalnızca bir ibadethane değil medreseleri, hamamları, kütüphanesiyle bir külliye olarak Osmanlı şehircilik anlayışının mükemmel bir örneğidir ve elbette "Ustalık eserim." dediği Selimiye Camisi, Edirne'nin silüetine mühür gibi vurulmuş bu abide, kusursuz kubbesi, ışık ve ses kullanım tekniğiyle bugün bile mimarlık camiasında hayranlıkla incelenmektedir. Gerçekten de Sinan sadece cami değil, saray, çeşme, darüşşifa, hamam, imaret, kervansaray, köprü, medrese, su kemeri gibi 400 kadar eserde hep aynı titizliği göstermiştir.

Mimar Sinan'ın mimari anlayışı ve sanata bakışı yalnızca Osmanlı coğrafyasıyla sınırlı kalmamış, Balkanlardan Ortadoğu'ya, Kuzey Afrika'dan Güney Asya'ya kadar uzanan geniş bir coğrafyada iz bırakmıştır. Hatta Hindistan'daki dünyaca ünlü Tac Mahal'in mimarı Ahmed Lahori dahi bu muhteşem eserini inşa ederken Mimar Sinan'ın kubbe yapım tekniğinden ilham aldığını itiraf etmiştir. Dünya mimarlık tarihçileri, Mimar Sinan'ı yalnızca Osmanlı'nın değil insanlık tarihinin en büyük mimarları arasında kabul eder. Ünlü Fransız mimar Le Corbusier Sinan'ın yapılarındaki uyum ve dengeyi överken onun taşı konuşturan bir sanatçı olduğunu vurgulamış, "Eğer Osmanlı'da bir Michelangelo varsa o da Sinan'dır ama belki de Michelangelo'dan daha büyük bir yapı ustasıdır." demiştir. Meşhur Avusturyalı tarihçi Joseph von Hammer de "Sinan yalnızca Doğu'nun değil bütün dünyanın en büyük mimarlarından birisidir." diye tarihe not düşmüştür.

Özellikle vurgulanması gereken bir diğer yönü de Sinan'ın eserlerinin depreme dayanıklılığıdır. Onun inşa ettiği cami, köprü ve su yapıları asırlar boyunca pek çok depreme maruz kalmasına rağmen hiç etkilenmemiştir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Evet Sayın Cıngı, lütfen tamamlayın.

MURAT CAHİD CINGİ (Devamla) - Bununla alakalı olarak Erciyes Üniversitemizde kurulu Mimar Sinan Araştırma Merkezi, ulu mimarın inşaat tekniklerini araştıran çok değerli çalışmalara da imza atmaktadır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; konuşmamı İstiklal Şairimiz merhum Mehmet Akif'in güzel bir şiiriyle bitirmek istiyorum:

"Yıkamak, insanlara yapmak gibi kıymet mi verir?

Onu en çolpa herifler de emin ol becerir.

Sâde, sen gösteriver "İşte budur kubbe" diye,

İki ırgatla iner şimdi Süleymaniye.

Ama "Gel kaldıralım" dendi mi, heyhat o zaman,

Bir Süleyman daha lâzım, bir de Sinan"

Bu vesileyle, tüm vatandaşlarımızı Kayseri Ağırnas Mahallesi'nde yer alan ve her yıl binlerce insanın ziyaret ettiği Roma, Bizans'tan günümüze uzanan Mimar Sinan Evi'ni ziyaret etmeye davet ediyorum.

Bu vesileyle, tekrar, bütün mimarlarımızın güzel gününü kutluyor, yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Cıngı, teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, şimdi sisteme giren ilk 20 milletvekiline söz vereceğim.

İlk söz Tekirdağ Milletvekili Nurten Yontar'a ait.

Sayın Yontar, buyurun.

VII.- AÇIKLAMALAR

1.- Tekirdağ Milletvekili Nurten Yontar'ın, Tekirdağ'daki rüzgâr enerji santrali projesine ilişkin açıklaması

NURTEN YONTAR (Tekirdağ) - Sayın Başkan, Tekirdağ ili Çorlu, Marmaraeğlisi, Muratlı, Süleymanpaşa ilçelerinde; Muradiye, Yeşilsirt, Kepenekli, Müsellim, Yenice, Maksutlu, Çeşmeli, Karaevli, Husunlu, Köseilyas, Kayı, Kılavuzlu, Gündüzlü sınırları içinde bulunan ve Zorlu Enerji Şirketi tarafından yapılması planlanan rüzgâr enerji santrali projesiyle ilgili ÇED süreci tamamlanmıştır. Oldubittiye getirilen bu projeden etkilenecek olan köylerde yaşayan vatandaşlarımız kendilerine projeye ilgili bilgi verilmediğini söyleyerek tepki göstermişlerdir. AKP, çevre dersinden sınıfta kalmış ve yirmi üç yıldır yanlış politikalar uygulayarak çevre katliamlarına çanak tutmuş bir iktidardır.

Tekirdağ'da sahada kapsamlı bir araştırma yapılmadan, derinlemesine bilimsel çalışmalar yürütülmeden, yerel yönetimlerle görüşülmeden verilen ruhsatlar nedeniyle yüzlerce hektar birinci sınıf tarım arazisinin ve hayvancılık sektörünün yok edilmesini istemiyoruz.

BAŞKAN - İstanbul Milletvekili Ümmügülşen Öztürk...

2.- İstanbul Milletvekili Ümmügülşen Öztürk'ün, CHP zihniyetine ilişkin açıklaması

ÜMMÜGÜLŞEN ÖZTÜRK (İstanbul) - Cunta görmek isteyenler 27 Mayıs'a, 12 Eylül'e, 28 Şubat'a baksın. 27 Mayıs'ta darbe bildirilerine alkış tutanlar, 12 Eylül'de darbeye karşı tek kelime etmeyenler, 28 Şubat'ta postallara methiyeler düzüp cuntacıların gölgesinde siyaset yapanlar şimdi kalkıp milletin adama cunta yakıştırmayı yapıyorlar. CHP zihniyeti hiç değişmedi; dekor başka, oyun ise aynı. Zihin hâlâ Yassıada mahkemelerinde sanık sandalyesinde oturtulmuş millet iradesini yargılıyor, dil hâlâ 27 Mayıs darbe bildirilerini ezbere okuyor, ruh ise 28 Şubatın brifinglerinde hazır olda bekliyor. Darbelerden fahri doktora almış bir zihniyetin bugün demokrasi kürsüsünde ders vermeye kalkması siyasetin gördüğü en trajikomik tiyatrodur ama milletimiz artık bu bayat oyunu izlemiyor çünkü sahnelenen oyunun senaristlerini de yönetmenlerini de çok iyi tanıyor.

BAŞKAN - İstanbul Milletvekili Yıldız Konal Süslü...

3.- İstanbul Milletvekili Yıldız Konal Süslü'nün, Mattia Ahmet Minguzzi'ye ilişkin açıklaması

YILDIZ KONAL SÜSLÜ (İstanbul) - Sayın Başkan, ne yazık ki merhametin, hakkaniyetin ve nezaketin zayıflık; kabalık ve zorbalığın ise güç olarak görüldüğü bir çağda yaşıyoruz. Mattia Ahmet Minguzzi evladımızın hayattan koparılışı hepimizi derinden sarsan bir trajedi olarak yüreklerimize kazındı. Bu acının elbette ki tarifi yok. Varlıklarıyla hayatımıza anlam katan çocuklarımız vedalarıyla da insanlığa ders vermeye devam ediyor. Mühür gözlü Ahmet'imiz de bizlere yalnızca bir acı bırakmadı, aynı zamanda bir farkındalık, bir vicdan muhasebesi de bıraktı. Kötülüğe, zulme karşı anne-babası, Yasemin ve Andrea Minguzzi'nin ve sevenlerinin kalbinde katillere karşı adalet bayrağı açtırdı. Cumhurbaşkanımızın destekleriyle Ahmet adına adaletin tecellisi ve benzer acıların bir daha yaşanmaması için mücadele edeceğiz. Mekânın cennet olsun mühür gözlü özel çocuk, hepimizin gönlünü varlığınla mühürledin. Seni unutmayacağız ve unutturmayacağız.

BAŞKAN - İstanbul Milletvekili Adem Yıldırım...,

4.- İstanbul Milletvekili Adem Yıldırım'ın, İstanbul'da yüz on yedi sene önce yaşanan bir hadiseye ilişkin açıklaması

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Teşekkürler Başkanım.

İstanbul'da bundan tam yüz on yedi sene önce yaşanan utanç dolu bir hadiseyi hatırlayalım. İkinci Meşrutiyet'ten sonra İngiliz Büyükelçisi Sirkeci İstasyonu'na gelmişti. Abdülhamit karşıtı ve İngiliz dostu ne kadar Jön Türk varsa istasyondaydı ve İngiliz Elçisini alkışlarla karşılamışlardı ama bu sevinç gösterileri yeterli gelmedi, asıl yalakalık bundan sonra başladı. Jön Türklü gençler, büyükelçinin bindiği at arabasının atlarını çözüp at yerine kendilerini koştular. "Abdülhamit'e muhalefet edeceğiz." diyerek İngiliz Büyükelçisinin atı oldular. Şimdi devir değişti, çok şükür artık at arabası çekmiyorlar. Şimdi "Biz Jön Türkleriz." diyen CHP Genel Başkanı gibi terk edilmiş hissi yaşadıklarını ifade ederek "Kurtar bizi İngiltere." diye feryat ediyorlar.

MEHMET SATUK BUĞRA KAVUNCU (İstanbul) - "Jön Türkler İngilizlerin atı olmuştur." dedi ya!

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) - İngiliz atı arayan Vahdettin'e baksın!

BAŞKAN - Kocaeli Milletvekili Nail Çiler...

5.- Kocaeli Milletvekili Nail Çiler'in, Gebze'de ve Darıca'da meydana gelen doğal gaz patlamalarına ilişkin açıklaması

NAİL ÇİLER (Kocaeli) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Kocaeli'nin Palgaz sorunu çözülüyor. Bir yılda 2 büyük doğal gaz patlaması yaşandı; ilki 22 Ekimde Gebze'de oldu, 2 vatandaşımızı kaybettik, Mevlâna Mahallesi Necati Bey Apartmanı'nda 17 daire hasar gördü, 59 kişi evinden oldu. Bu insanlar şimdi başka yerlerde kendi imkânlarıyla yaşam mücadelesi veriyor. Bu olaydan iki buçuk ay sonra bu kez Darıca'da yine gaz patladı, 14 kişi yaralandı, 1 yurttaşımız yaşamını yitirdi. Bu patlamalar kaza değil ihmaldir. Bu olaylarla ilgili Meclis araştırması önergesi verdik, iktidar oylarıyla reddedildi; soru önergeleri verdik, ilgili bakanın cevabı evlere şenlik. Gebze'de ve Darıca'da meydana gelen patlamalarla ilgili hâlâ hukuki bir sonuç ortaya çıkartılmadı. İlk patlamanın üzerinden altı ay, 2'nci patlamanın üzerinden üç ay geçti, ne oldu, sorumlular hakkında neden bir işlem yapılmadı? Sanayi başkentinin havaya uçmasını mı bekliyorsunuz?

BAŞKAN - Kocaeli Milletvekili Mehmet Aşila...

6.- Kocaeli Milletvekili Mehmet Aşila'nın, iklim kanununa ilişkin açıklaması

MEHMET AŞILA (Kocaeli) - Trump, kömür üretimine yönelik kararnameyi imzaladı. "Paris İklim Anlaşması kapsamında korkunç bir durumla karşı karşıyaydık." dedi. Yine Trump "Kömür üretimini ve dolayısıyla termik santrallerden elektrik üretimini artıracacağız." diyor, bizimkiler ise ineklerin gazının peşinde, fazla karbon salıyorlarmış. İklim Kanunu, tek dünya devletine girişti, baş eğmedir, köleliği kabuldür, özgürlüklerinizin elinizden alınmasıdır, mülksüzleştirme ve fakirleştirmedir, insanın yapay zekâyâ entegrasyonudur, yalandır; küresel ısınma yoktur. Yapmak istedikleri Cenab-ı Allah'ın bize lütfettiği tüm nimetleri kontrol altına almaktır, "Great Reset" budur. Her şeyimizi elimizden alıyorlar; yeryüzünü, güneşi, gökyüzünü, özgürlüğümüzü, geleceğimizi elimizden alıyorlar. Hâlâ akletmeyecek misiniz diyor, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - İstanbul Milletvekili Celal Fırat...

7.- İstanbul Milletvekili Celal Fırat'ın, Suriye'de Alevilere yönelik katliama ilişkin açıklaması

CELAL FIRAT (İstanbul) - Sayın Başkan, Suriye'de yaşananları bütün toplum dehşet içinde izlemektedir. Alevilere yönelik sistemli bir şekilde yürütülen soykırıma varan katliamlar hızından hiçbir şey kaybetmeden devam ediyor, orada bir insanlık suçu işleniyor. Alevi katliamında adı geçen bazı grupların Türkiye'yle de adı geçmektedir. Demokratik kamuoyu ve adil toplumun bu konudaki sorularına Hükümet hâlen tatmin edici bir cevap vermiş değildir. Suriye'nin yönetimiyle en üst düzeyde görüşmeler yapılmakta, Emevi Camisi'nin halısı bile Antep'ten gitmekteyken ne hikmetse Türkiye'nin Alevilere yönelik katliamın durdurulması konusunda kılı kıpırdamıyor. "Heyet olarak gidelim." diyoruz, müsaade edilmiyor. "Hatay-Lazkiye arasında insani koridor açılsın." diyoruz ancak Hükümet duymuyor, müsaade etmiyor. Tekrar ediyoruz: Suriye'de Alevi katlediliyor, Suriye'de Alevi katliamı var, Suriye'de soykırım var. Alevilerin sesini duyun, koridoru açın.

BAŞKAN - Malatya Milletvekili Mehmet Celal Fendoğlu...

8.- Malatya Milletvekili Mehmet Celal Fendoğlu'nun, Malatya'daki dolu yağışı nedeniyle bahçesi zarar gören kayısı üreticilerine ve Türkiye Futbol Federasyonunun kararlarına ilişkin açıklaması

MEHMET CELAL FENDOĞLU (Malatya) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Geçen hafta Malatya'da dolu yağışı nedeniyle 9 ilçe ve 180'den fazla köyümüzde çiftçilerimizin bahçesindeki kayısı zarara uğramıştır. Bakanlığımız tarafından başlatılan hasar tespit çalışmalarının hızlı bir şekilde tamamlanıp deprem sonrası zaten sıkıntı yaşayan hemşehrilerimizin ve Malatya ekonomisinin can damarı olan kayısı üreticilerimize destek sağlanmasını talep ediyoruz.

Ayrıca, almış olduğu istikrarsız kararlarla gündeme damga vuran Türkiye Futbol Federasyonumuzun en son Siverek-Onikişubatspor maçından sonra önce iptal edip daha sonra da maçı geçerli kılma konusunda almış olduğu o kararı kınıyorum ben. Malatya Yeşilyurtspor Kulübümüz hakkında... Geçtiğimiz haftalarda oynanan bu maçlar sonrası TFF tarafından verilen kararı kabul etmeyeceğimizi belirtiyor, bu kararın da Türkiye Futbol Federasyonundan dönmesini arzu ediyoruz.

BAŞKAN - Şanlıurfa Milletvekili Ferit Şenyaşar...

9.- Şanlıurfa Milletvekili Ferit Şenyaşar'ın, Anayasa'nın 104'üncü maddesinin on altıncı fıkrasının benzer durumda olan bütün tutsaklar için kullanılması gerektiğine ilişkin açıklaması

FERİT ŞENYAŞAR (Şanlıurfa) - Cumhurbaşkanı Erdoğan sürekli hastalık ve sakatlık sebebiyle 10 tutsak için bireysel af yetkisini kullandı. Cumhurbaşkanı eğer cumhuru temsil ediyorsa Anayasa'nın 104'üncü maddesinin on altıncı fıkrasını benzer durumda olan bütün tutsaklar için kullanmalıdır.

Sağ eli ve sağ ayağı olmayan yüzde 90 engelli mahpus Şaban Kaygusuz yedi yıldır cezaevinde tutsaktır. Anne Durri Kaygusuz devleti yönetenlerden oğlunun serbest bırakılmasını istiyor. "Parasız sağlık haktır, satılamaz." dediği için açığa alınan ve İstanbul İl Sağlık Müdürlüğü önünde "İşimi geri istiyorum." dediği için uydurma gerekçelerle tutuklanan Doktor Barış Kaya ve Hemşire Seda Kaya bir an önce tahliye edilmelidir.

Halkın Meclisinden Cumhurbaşkanı Erdoğan ve Adalet Bakanına sesleniyoruz: Toplumsal barışın konuşulduğu bir süreçteyiz. Barış adaletle sağlanır. Bütün hasta tutsaklar, öğrenciler ve siyasi tutsaklar tahliye edilene kadar hak, hukuk, adalet mücadelemiz devam edecektir.

BAŞKAN - Amasya Milletvekili Reşat Karagöz...

10.- Amasya Milletvekili Reşat Karagöz'ün, cezaevindeki gençlere ilişkin açıklaması

REŞAT KARAGÖZ (Amasya) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Buradan bir milletvekili olarak değil bu ülkenin vicdan sahibi bir yurttaşı olarak gençlere cezaevlerini reva gören AKP iktidarına seslenmek istiyorum: Türkiye'nin dört bir yanında, özellikle üniversite kampüslerinde gençlerin yükselen çığlıkları artık cezaevlerinin de bu Meclisin de duvarlarını sarsıyor.

Ekrem İmamoğlu'na kurulan kumpasla yapılan siyasi darbeye itiraz eden yüzlerce üniversite öğrencisi günlerdir cezaevlerinde tutuluyor. Bu gençlerin suçu ne? Bir afiş taşımak mı, bir "tweet" atmak mı yoksa en temel anayasal haklarını kullanmak mı?

Gençlerin aileleriyle bayramı geçirmesini bile çok gören bu iktidar gençliğin fikrinden, sözünden, cesaretinden korkuyor çünkü bu gençlik AKP'nin saltanatını yerle bir edecek, demokrasi ve özgürlüğün hüküm sürdüğü bir Türkiye yaratacak.

Artık bu ülkenin umutlarıyla oynamaktan vazgeçin ve derhâl gençlerimizi serbest bırakın.

BAŞKAN - Mersin Milletvekili Ali Bozan...

11.- Mersin Milletvekili Ali Bozan'ın, iktidara ve Adalet Bakanına seslenmek istediğine ilişkin açıklaması

ALİ BOZAN (Mersin) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sözümüz iktidara ve Adalet Bakanına. Cezaevlerinden gelen mektuplara, açık cezaevlerinden gelen telefonlara yanıt veremez durumdayız. Meclis Dilekçe Komisyonuna en çok cezaevlerinde yaşanan hak ihlallerine dair başvurular geliyor.

Cezaevlerinin gözü kulağı Mecliste. AKP "sekizinci yargı paketi" dedi, boş çıktı, "dokuzuncu yargı paketi" dedi, boş çıktı; şimdi herkes onuncu yargı paketini bekliyor. Peki, AKP iktidarı ne yapıyor? Kocaman bir hiç. İktidar tarafından medyaya servis edilen bir yargı paketi var ama Meclise ulaşmış herhangi bir teklif yok, AKP umut tacirliği yapmaya devam ediyor. İktidara sesleniyoruz: Gelin, yüz binlerin umutlarıyla oynamayı bırakın. Onuncu yargı paketini muhalefetle ortaklaşarak ve cezaevlerinde yaşanan sorunlara çözüm olacak şekilde Meclise getirin. Cezaevlerinde yaşanan sorunlara hep birlikte çözüm üretelim.

BAŞKAN - Samsun Milletvekili Murat Çan...

12.- Samsun Milletvekili Murat Çan'ın, 13 Nisan Pazar günü Samsun'da gerçekleştirecekleri mitinge ilişkin açıklaması

MURAT ÇAN (Samsun) - Demokrasimize yapılan 19 Mart darbesine direnmek, Cumhurbaşkanı adayımız Sayın Ekrem İmamoğlu'na, ilçe belediye başkanlarımıza, belediye bürokratlarımıza yargı zorbalığıyla uygulanan zulme haykırmak için, Sayın Genel Başkanımız Özgür Özel'in katılımıyla 13 Nisan Pazar günü saat 14.00'te Samsun Cumhuriyet Meydanı'nda olacağız.

Bölge illerimizden komşularımızı, Samsunlu hemşehrilerimizi bir araya getirerek meydanda milletimizin iradesine sahip çıkacağız, "Adayımızı yanımızda, sandığı önümüzde bekliyoruz." diye haykıracağız.

BAŞKAN - Düzce Milletvekili Ercan Öztürk...

13.- Düzce Milletvekili Ercan Öztürk'ün, CHP'nin yaptığı boykot çağrısına ilişkin açıklaması

ERCAN ÖZTÜRK (Düzce) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

CHP'nin son dönemde yaptığı boykot çağrısını yapay zekâya "Kendi millî ve yerli ürünlerini boykot eden muhalefeti vatandaşlarımıza nasıl anlatırız?" diye sorduk. Cevabı şu şekilde oldu: "Sevgili vatandaşlar, yeni bir çağın eşiğindeyiz, artık muhalefet partileri dış güçlerden önce davranıyor, kendi yerli ve millî markalarımıza savaş açtılar. Ekonomi mi, istihdam mı? Hiç dert değil, yeter ki üretim yerli olsun, düşman ilan ediliyor. Yani biri çay üretse bu çayın ideolojisi var diye boykot ederler. Biri telefon yapsa bu telefon kendileriyle aynı fikirde değil diye linç ederler. Neymiş efendim, fikirlerine uymuyormuş. Gerçekten bravo! Dış mihraklar artık emekli olabilir, muhalefet işi devraldı. Bunu biz söylemiyoruz, aday da belirlerken kullandığınız yapay zekâ söylüyor.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Ne yapay zekâyımış!

BAŞKAN - Şanlıurfa Milletvekili Dilan Kunt Ayan...

14.- Şanlıurfa Milletvekili Dilan Kunt Ayan'ın, işçi ölümlerine ilişkin açıklaması

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Urfa Suruçlu, her ikisi de yirmi dört yaşındaki İsmail ve Halil Bülbül Urfa'da iş bulamadıkları için İstanbul'da çalışmaya gittikleri inşaattan düşerek hayatlarını kaybetti. Hayatlarının baharında bu gençleri memleketlerinden uzakta çalışmaya mecbur eden işsizlik ve yoksullukla mücadele etmek zorundayız. Urfa'nın gençleri evlerinden uzaktaki şehirlerde ölmek değil bereketli topraklarda onurlarıyla yaşamak istiyor. İş sağlığı ve güvenliği tedbirleri usulüne uygun alınmadığı ve denetlenmediği için hayatını kaybeden işçilerin ölümü cinayettir. İsmail Bülbül ve Halil Bülbül'ün ölümlerinde kusuru ve ihmali olan tüm sorumlular ve yetkililer derhâl hesap vermelidir. İşçi ölümleri kaza değil cinayettir, iş cinayetleri politiktir.

BAŞKAN - Isparta Milletvekili Hikmet Yalım Halıcı...

15.- Isparta Milletvekili Hikmet Yalım Halıcı'nın, AKP'li Isparta Belediye Başkanı Şükrü Başdeğirmen'e ilişkin açıklaması

HİKMET YALIM HALICI (Isparta) - AKP Isparta Belediye Başkanı Şükrü Başdeğirmen, Belediye Meclisi toplantısında haddini aşarak Cumhurbaşkanı adayımız Ekrem İmamoğlu'na "Hırsız, teröre destek oluyor, rüşvetçi." demiş. O sözleri misliyle kendisine iade ediyorum. Hırsız arıyorsa dönüp kendilerine bakacak; rüşvetçi arıyorsa dolar garantisiyle halkı soyanlara bakacak, dolandırıcı arıyorsa elektrik dağıtım firmaları eliyle vatandaşın ocağına incir ağacı dikenlere bakacak. Başdeğirmen, sen savcı mısın, hâkim misin? Bu nasıl üslup? Nereden biliyorsun kim hırsız, kim rüşvetçi? En büyük hırsız kimdir biliyor musun Başdeğirmen? Halk iradesini çalanlardır. Zafer sarhoşluğu yaşamaya devam ediyorsun biliyorum ama unutma, sayılı gün çabuk geçer. (CHP sıralarından alkışlar)

VI.- BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI (Devam)

A) Çeşitli İşler (Devam)

2.- Başkanlıkça, Genel Kurulu ziyaret eden, Kütahya'nın Altıntaş ilçesinden gelen misafirlere "Hoş geldiniz." denilmesi

BAŞKAN - Değerli milletvekilleri, Kütahya Altıntaş ilçesinden misafirlerimiz var, locamızdalar; kendilerine hoş geldiniz diyoruz. (Alkışlar)

Şimdi Balıkesir Milletvekili Serkan Sarı'ya söz veriyorum.

Sayın Sarı, buyurun.

VII.- AÇIKLAMALAR (Devam)

16.- Balıkesir Milletvekili Serkan Sarı'nın, Balıkesir'de mera arazilerinin azaldığına, et ve süt fiyatlarındaki artışa ilişkin açıklaması

SERKAN SARI (Balıkesir) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Tarım ve hayvancılığın başkenti Balıkesir'de meralarımız her yıl yok oluyor ve ne yazık ki çaresiz durumda kalan çiftçimiz, üreticimiz zor durumda. 2016 yılında 206.600 hektar olan mera arazilerimiz geçen yıl itibarıyla 83.400 hektara düşmüş durumda yani 123 bin hektar mera arazimiz yok oldu. Bu mera varlığımızın yüzde 60'ı demek oluyor yani yaklaşık 172 bin futbol sahası büyüklüğündeki mera arazimiz yok olmuş durumda. 2010 yılında "Et fiyatlarını düşürecekiz." diye başlatılan ithalatla on beş yıl boyunca yaklaşık 12 milyar dolar paramız ne yazık ki yok oldu. Bu para ve kaynaklarla çiftçimiz, hayvan üreticimiz desteklenebilirdi amma velakin hiçbir işe yaramadı. 2016 yılından bu yana et fiyatları yüzde 1.500, süt fiyatlarıysa yüzde 1.400 artmış durumda. Görünen o ki hayvancılığı, tarımı, çiftçiyi, köylüyü düşünen yok.

BAŞKAN - Burdur Milletvekili İzzet Akbulut...

17.- Burdur Milletvekili İzzet Akbulut'un, Eşeler Yaylası'nda bir krom madenini genişletme projesine ilişkin açıklaması

İZZET AKBULUT (Burdur) - Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; Burdur'umuzun Yeşilova'sını, Karamanlı'sını hatta Denizli'mizin Acıpayam ilçesini de kapsayan Eşeler Yaylası'nda bir krom madeni genişletme projesiyle alakalı dün Yeşilova'mızın Güney köyünde bir bilgilendirme toplantısı yapıldı bu ÇED süreciyle alakalı ve bütün halk oradaydı, buna karşı çıktı; AKP'lisi, CHP'lisi, MHP'lisi fark etmez; siyaset dışı bir konu olduğu için bütün halk bu konuyu istemiyor. Niye istemiyor? Çünkü bu Eşeler Yaylası'nın başta Türkiye'nin Maldivleri olarak gösterilen Salda Gölü'müzü yarın bir gün tahrip edeceğiyle alakalı şüphelerimiz var. Yine, bu Eşeler Yaylası bölgenin su kullanım alanı olduğu için bu kimyasallar o krom madeninin kimyasallarıyla beraber bölge halkının içme suyunu da tehlikeye atacaktır. Derhâl iptal edilmesini talep ediyoruz.

BAŞKAN - Trabzon Milletvekili Yavuz Aydın...

18.- Trabzon Milletvekili Yavuz Aydın'ın, bu sabah yaşanan Gümüşhane Kelkit merkezli depreme ilişkin açıklaması

YAVUZ AYDIN (Trabzon) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Bu sabah Gümüşhane Kelkit merkezli 4.2 büyüklüğünde deprem yaşanmış, Trabzon başta olmak üzere çevre illerde hissedilmiştir. Öncelikle bölge halkımıza geçmiş olsun dileklerimi iletiyorum. Can veya mal kaybı olmaması sevindiricidir fakat bu sarsıntı bölgemizin depreme karşı durumunu bir kez daha düşündürmektedir. Önceki sarsıntılarda olduğu gibi, bu depremin ardından da uzmanlar uyarılarını yinelemiştir. Bölgenin aktif fay hatlarına yakınlığı söz konusudur, yapı stokunun durumu ise hâlâ belirsizdir. Risk ciddiye alınmalı, 2018 deprem tehlike haritasıyla riski artan bölge için yerelde ve genelde acil adımlar atılmalıdır. Felaket gelmeden önlemlerin alınması gerektiğini belirtiyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN - Hatay Milletvekili Nermin Yıldırım Kara...

19.- Hatay Milletvekili Nermin Yıldırım Kara'nın, Sağlık Bakanına seslenmek istediğine ilişkin açıklaması

NERMİN YILDIRIM KARA (Hatay) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Dün Reyhanlı ilçemizdeki hastanelerin durumundan bahsetmiştim. Özellikle kardiyoloji, beyin cerrahisi, nöroloji gibi birçok alanda uzman doktorun olmadığını söyledik. Aynı zamanda Yenimahalle'de de sağlık ocağının planının ne olduğunu sorgulamaya çalıştık.

Bugün ise buradan yine devam ediyorum, Sağlık Bakanına buradan sesleniyoruz: Bakınız, Samandağ'da, Dört Yol'da, Erzin'de, İskenderun'da, Antakya Araştırma Hastanesinde uzman doktor sayısı, yatak kapasiteleri ve yoğun bakım kapasiteleri istenilen düzeyde değil. Duyun artık! Deprem yaşamış bir kentte fizik tedavi ve rehabilitasyon hizmeti almak isteyen yurttaşlarımızın tam teşekküllü bir sağlık kuruluşuna ihtiyacı var. Her defasında size söylüyoruz, özellikle İskenderun'daki Mustafa Kemal Mahallesi'ndeki sağlık ocağı da bir an evvel yapılmalı. Bakanlık artık bu işe...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Kayseri Milletvekili Aşkın Genç...

20.- Kayseri Milletvekili Aşkın Genç'in, Kayseri'nin Sarız ilçesine bağlı Yeşilkent Mahallesi'ndeki vatandaşların talebine ilişkin açıklaması

AŞKIN GENÇ (Kayseri) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Seçim bölgem Kayseri'nin Sarız ilçesine bağlı Yeşilkent Muhtarı Kerim Bozdoğan'la görüştüm. Muhtarımız, mahalle halkının uzun süredir yaşadığı ciddi bir sorunu iletti: Kahramanmaraş-Kayseri yoluna bağlanan köy yolunun kesişim noktasında ne bir alt geçit ne de uyarı ışığı bulunmakta. Bu nedenle, özellikle kış aylarında kaza riski katlanarak artıyor, köylüler hayvanlarını

meraya geçirmek isterken can güvenliklerinden endişe duyuyor. Yine aynı noktada ışıklandırma ve uyarı sistemlerinin olmaması, gece saatlerinde görüş mesafesini düşürerek sürücüler için de büyük tehlike yaratıyor.

Buradan Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı başta olmak üzere yetkili tüm kurumlara çağrımdır: Yeşilkent Mahallesi'nin bu haklı talebine kulak verin, gerekli düzenlemeleri acilen hayata geçirin.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Bursa Milletvekili Yüksel Selçuk Türkoğlu...

21.- Bursa Milletvekili Yüksel Selçuk Türkoğlu'nun, ABD Başkanı Trump'ın açıklamalarına ilişkin açıklaması

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) - Ne demiş ABD Başkanı Trump? "Erdoğan'ı seviyorum, o da beni seviyor." diye devam etmiş. Millet de bu tiyatroya ne diyor biliyor musunuz? Bayram değil seyran değil, Trump bizim Cumhurbaşkanı'na niye öptü? Başka ne diyor biliyor musunuz? Mesela "Trump bu kez ne istedi de aldı?" diyor veya "Daha başka ne isteyecek de daha önce 'Aptal olma.' diyerek hakaret ettiği 'Mal varlığına el koyarım.' diyerek tehdit ettiği Sayın Erdoğan'a neden yeniden ilanı aşk yapıyor?" Vallahi iki kişi arasındaki sevginin derinliğini biz bilemeyiz ama bildiğimiz bir şey var, o da şu: Sayın Erdoğan, Trump'ı sevdiği kadar Türk milletini, hususen Türk gençlerini sevmiyor.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Muş Milletvekili Sümeyye Boz...

22.- Muş Milletvekili Sümeyye Boz'un, Dumlu Cezaevindeki İmdat Bingöl'e ilişkin açıklaması

SÜMEYYE BOZ (Muş) - Türkiye cezaevlerinde yıllardır sistematik olarak uygulanan artık istisna değil kural hâline gelmiş bir işkence rejimiyle karşı karşıyayız. Dumlu Cezaevinde hasta tutsak İmdat Bingöl'ün dış tedavisine götürülürken darbedilmesi, ardından çıplak aramaya maruz bırakılması ve tüm bu hak ihallerini dile getirdiği için disiplin cezasıyla tehdit edilmesi bu karanlık tabloyu bir kez daha gözler önüne sermiştir. Türkiye'nin dört bir yanındaki cezaevlerinde düşüncelerinden, kimliklerinden, muhalif duruşlarından ötürü tutulan binlerce insan sistematik şiddete, işkenceye, tecride ve insanlık dışı uygulamalara maruz bırakılmaktadır. Cezaevleri, tedavi hakkının gasbedildiği, çıplak arama ve işkencenin devam ettiği, infaz yakmalarla tutukluluk sürelerinin uzatıldığı, cezasızlıkla korunan bir zulüm sistemine dönüşmüştür. Bu düzeni susarak meşrulaştırmayacağız, ifşa etmeye devam edeceğiz. "..."¹

BAŞKAN - Tunceli Milletvekili Ayten Kordu...

23.- Tunceli Milletvekili Ayten Kordu'nun, Suriye'de Alevilere yönelik katliama ilişkin açıklaması

AYTEN KORDU (Tunceli) - Teşekkürler Başkan.

Suriye'de HTŞ ve IŞİD'in devamı olan tekçi, Selefi zihniyetine sahip çeteler tarafından başta kadınlar ve çocuklar olmak üzere Aleviler katledilmektedir. Kaçırılan kimi Alevi kadınların cesetleri bulunmakta, çoğunun akıbeti bilinmemektedir. IŞİD'in Şengal'de Ezidi kadınlara karşı işlediği soykırım suçları aynı kirli zihniyet tarafından Suriye'de Alevi kadınlara uygulanmaktadır. Bu insanlık suçlarını gerçekleştiren ve destekleyen bu tekçi, erkek egemen zihniyetin sahiplerini bir kez daha lanetliyoruz.

Buradan, Meclisten iktidara da sesleniyoruz: Alevi katliamlarını seyretmekten ve sessiz kalmaktan sizleri vazgeçmeye çağırıyoruz. Tüm dünya kamuoyuna tekrar çağrıda bulunuyoruz: Katliamların durdurulması için acilen gerekli adımlar atılmalı, insani koridor oluşturulmalıdır. Türkiye, Birleşmiş Milletler ve tüm kamuoyunu Alevi katliamına karşı tutum almaya, seyretme pozisyonundan çıkmaya davet ediyoruz.

BAŞKAN - Kırşehir Milletvekili Metin İlhan...

24.- Kırşehir Milletvekili Metin İlhan'ın, 23 Martta gerçekleştirdikleri ön seçime ve Ekrem İmamoğlu için düzenlenen imza kampanyasına ilişkin açıklaması

METİN İLHAN (Kırşehir) - Teşekkür ederim Başkanım.

23 Martta Cumhurbaşkanı adayımızı belirlemek için gerçekleştirdiğimiz ön seçimde Kırşehir, rekor düzeyde katılımı üyelerimizin neredeyse tamamıyla birlikte üye olmayan on binlerce hemşehrimize sandığa giderek gasbedilen millî iradesine sahip çıktı. Kendilerine huzurlarınızda teşekkür ediyorum. Ancak henüz mücadelemiz bitmedi. Cumhurbaşkanı adayımız Sayın Ekrem İmamoğlu'na özgürlük için düzenlenen imza kampanyasına il ve ilçe başkanlıklarımızda veya il ve ilçe meydanlarında açtığımız stantlara gelerek de destek olabilirsiniz. Bir demokrasi gazisi şehir olan ve siyasi hafızası da güçlü olan Kırşehir'imizin, Cumhurbaşkanı adayımız Ekrem İmamoğlu'na özgürlük için gerekli tüm desteği sunup bu konuda da Türkiye'de örnek olacağından asla şüphem yoktur.

Kırşehirli tüm hemşehrilerimize Türkiye demokrasisi adına büyük bir kazanım oluşturacak bu kutlu yolda verecekleri destek için şimdiden teşekkür ediyorum.

¹Bu bölümde hatip tarafından Türkçe olmayan kelimeler ifade edildi.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)
BAŞKAN - Ağrı Milletvekili Sırrı Sakik...

25.- Ağrı Milletvekili Sırrı Sakik'in, Ağrı'daki kanser hastalarına ilişkin açıklaması

SIRRI SAKİK (Ağrı) - Sayın Başkan, çok teşekkür ediyorum.

Ben Ağrı kentinden, yoksul bir kentten bahsedeceğim. Doğum oranında ilk sırada Türkiye'de ve son birkaç yıl içerisinde nüfusu 570 binden 500 bine düşen, göç veren bir kent; kanser vakalarında Türkiye'de 1'inci sırada. Ne yazık ki kanser hastalarının büyük bir çoğunluğu her gün Ağrı'dan Erzurum'a yolculuk ediyorlar, haftanın beş günü. Özel araçları olanlar günde beş saat ile yedi saat arası bir yolculuk yapıyorlar, toplamda dört dakikalık bir ışın tedavisi alıyorlar ama imkânları olmayanlar hastanelerde haftalarca o bankların üzerinde kalıyorlar. Türkiye'deki sağlık sorunu, hele Kürt coğrafyasında, içler acısı bir tablo; bunu bilmesine rağmen bir ışın tedavisini onlara çok gören bir Sağlık Bakanlığı vardır. Buradan diliyorum, umuyorum sesimizi duyarlar.

Teşekkürler.

BAŞKAN - Van Milletvekili Mahmut Dindar...

26.- Van Milletvekili Mahmut Dindar'ın, Van'daki sağlık sorunlarına ilişkin açıklaması

MAHMUT DINDAR (Van) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Bilindiği üzere Dünya Sağlık Haftası içerisindeyiz ancak ülkede sağlık sistemi birçok açıdan risk barındırıyor. Yaşama, sağlık hakkı parası olanlar için geçerli; yoksul halk bu noktada yaşam hakkını koruyamıyor, paralı sağlık sistemi de güven vermiyor. Çevre illerle birlikte 2 milyon kişiden fazla yurttaş hizmet sunan Van Bölge ve Yüzüncü Yıl Üniversite Hastanelerine erişim, randevu, uzman doktor ve ekipman sorunu yıllardır devam ediyor. Van'da Alo 182 hastane randevu hattı birçok bölüm için çalışmıyor. Üniversite hastanesinde iki aydan önce bazı bölümlere randevu almak mümkün değil. İlçe hastanelerinde yeterince doktor ve ekipman yok. Van halkı sağlığını korumak için bin kilometre ötedeki hastanelere, doktorlara gitmek zorunda kalıyor. Bu yüzden, çarpık düzenin bir şekilde değişmesi gerekiyor.

BAŞKAN - Bingöl Milletvekili Ömer Faruk Hülakü... Yok.

Antalya Milletvekili Aykut Kaya...

27.- Antalya Milletvekili Aykut Kaya'nın, Manavgat ilçesindeki ilave GES projesine ilişkin açıklaması

AYKUT KAYA (Antalya) - Manavgat ilçemizde Oymapınar ve Manavgat Barajlarını işleten firmanın ilave GES projesi için düzenlenen ÇED halkın katılımı toplantısına katıldık. Manavgat'ın suyunu, tarımını, turizmini tehdit eden bu projeye halkımız hep birlikte "hayır" dedi. Biz, yenilenebilir enerjiye, GES'e değil yanlış yere yapılan projeye karşıyız.

Bir kişinin değil Manavgat'ın menfaatini düşünün. Eğer Manavgat'ın menfaatini düşünüyorsanız iki yıldır temelden çıkamadığınız yeni Manavgat Devlet Hastanesini bitirin. Eğer Manavgat'ın menfaatini düşünüyorsanız Antalya-Alanya Otoyol Projesi'ni bitirin, Boğazkent'ten Kızılağaç'a kadar alternatif turizm yolunu bitirin. T trafiğin felç olduğu Gültepe ve Ilıca kavşaklarına battıçtık yapıp. Yıllardır söz verip hayata geçiremediğiniz üniversiteyi kazandırın.

Biz, Manavgat'ın menfaatlerini sonuna kadar savunmaya devam edeceğiz.

BAŞKAN - Tekirdağ Milletvekili İlhami Özcan Aygun...

28.- Tekirdağ Milletvekili İlhami Özcan Aygun'un, İklim Kanunu Teklifi'ne ilişkin açıklaması

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Teşekkür ederim Başkanım.

İklim Kanunu Teklifi'ne hayır. İklim Kanunu Teklifi ihanettir.

İklim değişikliğinden en çok etkilenen ülkelerin başında Türkiye geliyor. Son dönemde artan su kıtlığı, öte yandan sel felaketleri ve kuraklık iklim değişikliğinin ne kadar keskin bir şekilde ülkemizde yaşandığını gösteriyor. Sulak alanlardaki yanlış uygulamalardan, Kanal İstanbul gibi projelerden, su krizini ve iklim krizini tetikleyici kararlardan bir an evvel vazgeçilmelidir. Ormansızlaştırma, orman alanlarının tarım alanlarına dönüştürülmesi, dere yataklarının değiştirilmesi, çarpık kentleşme, yerleşme politikalarını terk eden, iklimle ve doğayla uyumlu yerleşim politikalarına geçilmesini öngören düzenlemelere ihtiyacımız var.

Marmara Denizi'nde tekrar müsilaj hortladı. Balıkçıların ağlarına çamur takılıyor, balıklar ölüyor. Derin deşarjla Marmara'yı öldürdünüz, Ergene'yi kirletenlere caydırıcı ceza yok, bu sorunu daha çözemediniz. Oyumuz İklim Kanunu Teklifi'ne "Ret." olacaktır. İklim Yasası Teklifi'nin içi boştur diyor, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Diyarbakır Milletvekili Mehmet Sait Yaz...

29.- Diyarbakır Milletvekili Mehmet Sait Yaz'ın, iklim değişikliğine ilişkin açıklaması

MEHMET SAİT YAZ (Diyarbakır) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Yüce Allah Kur'an'da yeryüzünü insanlara imar etmeleri için emanet olarak verildiğini, bu emanetin korunması ve gelecek nesillere sağlıklı bir şekilde aktarılması için insanı sorumlu tuttuğunu ifade etmektedir. Yeryüzünde dengeyi muhafaza etmek, eşyayı yerli yerinde tutmak ve düzeni sağlamak her insanın vazifesidir. Ayette "O, gökleri yükseltti ve her şey için bir ölçü koydu. Siz ey insanlar, asla bu düzeni bozmayınız. Teraziyi adaletle tutun, denge ve ölçüyü eksik yapmayın." diye ifade eder. Bu nedenle, iklim değişikliği doğanın dengesinin bozulmasına yol açan çok tehlikeli bir sorundur. Kur'an insana doğaya saygıyı ve dengeyi muhafaza etmeyi emreder. O hâlde, doğal kaynakları israf etmeden kullanmak, çevreyi korumak ve iklim değişikliğinin olumsuz etkilerini en aza indirmek için çalışmak hepimizin görevidir.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - İstanbul Milletvekili Elif Esen...

30.- İstanbul Milletvekili Elif Esen'in, bayram sabahı ölü bulunan 15 yaşındaki Sümeyra'ya ilişkin açıklaması

ELİF ESEN (İstanbul) - Sayın Başkanım, teşekkürler.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bu ülkede bir çocuk daha annesizliğe dayanamadı. 15 yaşındaki Sümeyra bir bayram sabahı yatağında ölü bulundu. Ne bir feryat duyuldu ne de bir hesap soruldu. Annesi bir öğretmendi, terörist değildi ama adaletsiz bir kararla, bir KHK imzasıyla hapsedildi. Geride 3 çocuk kaldı, ablaları hem anne oldu hem kardeş oldu onlara. Sümeyra o yükü taşıyamadı, bayramlık hayali kurması gereken bir yaşta ne yazık ki kefenle uğurlandı. Bu çocuğun ölümünden sonra hâlâ susuyorsanız sadece adaleti değil insanlığınızı da yitirmişsiniz demektir. Buradan açık çağrımdır: Anneler için yeniden yargılama yolu açılsın, suçsuz yere cezaevinde tutulan kadınların çocukları...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Evet, değerli milletvekilleri, şimdi Sayın Grup Başkan Vekillerinin söz taleplerini karşılayacağım.

İlk söz talebi, YENİ YOL Partisi Grubu adına Ankara Milletvekili İdris Şahin'e ait.

Sayın Şahin, buyurun.

31.- Ankara Milletvekili İdris Şahin'in, Türk polis teşkilatının 180'inci kuruluş yıl dönümüne ve Polis Haftası'na, tutuklu yargılamalara, infaz düzenlemesine ve onuncu yargı paketine ilişkin beklentilere ilişkin açıklaması

İDRİS ŞAHİN (Ankara) - Teşekkür ediyorum Değerli Başkanım.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; milletimizin huzuru, güvenliği ve kamu düzeninin tesisi için gece gündüz, yağmur çamur demeden fedakârca görev yapan, gerektiğinde canını hiçe sayan Türk polis teşkilatımızın 180'inci kuruluş yıl dönümü ve Polis Haftası'nı en içten duygularıyla kutluyorum. Kurulduğu 10 Nisan 1845 tarihinden bu yana devletin iç güvenlik omurgasını taşıyan Emniyet teşkilatımız bugün de terörden asayişe, trafikten organize suçlara kadar geniş bir yelpazede milletimizin huzuru için büyük bir özveriyle çalışmaktadır. Yıllara sari çözölemeyen yapısal sorunlarla polis teşkilatımız son yıllarda yalnız bırakılmıştır. Liyakat yerine sadakat temelli atama ve yönetim yapısı, düzensiz ve fazla mesainin yanında bir de bunlara ek olarak angarya görevler, emeklilikte yatanan mali ve sosyal hak kayıpları, ruh hastalığı, intiharlar, psikolojik baskı, görev tazminatları ve lojman sorunu, polis akademisi ve eğitim sistemindeki eşitsizlikler başlıca çözüm bekleyen sorunlar arasındadır. Emniyet teşkilatımızı sadece yılda bir gün hatırlamak yetmez, gerçek anlamda bir kutlama bu sorunlar çözülürse mümkün olacaktır. Bir kez daha canı pahasına görev yapan tüm polislerimizin Polis Haftası'nı kutluyor, başta şehitlerimiz olmak üzere bu uğurda hayatını kaybeden tüm güvenlik güçlerimizi rahmet ve minnetle anıyorum.

Son günlerde polislerimizle gençlerimizi, emeklilerimizi, iktidarınıza sesini duyurmak için sokağa çıkan dertli vatandaşlarımızı karşı karşıya getiren uygulamalardan iktidar olarak lütfen vazgeçin. Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasası'nda muhalefet suçlamasıyla hakkında soruşturma açılan özellikle öğrenci gençlerin tutuklu yargılamalarının yapılması bir tedbir olan tutuklamanın ruhuyla bağdaşmaz. Özellikle tutuklu yargılama yoluyla toplumsal muhalefet bastırılmak, sokağa çıkma iradesi kırılmak istenmektedir. Bu durum ne hukuk devleti ilkesine uygundur ne de demokratik bir rejimle bağdaşır. Bu uygulamalar hukuki değil siyasiydir. Hukuku siyasetin sopası hâline getirmek sadece bugünün muhaliflerini değil yarının demokrasisini de yok eder. Adaletin olmadığı yerde hakikat de huzur da barınamaz. Unutmayalım hukuk intikam için değil adalet için vardır.

Sayın Başkan, macunun tüpten çıkması gibi iktidarın ve ortaklarının infaz düzenlemesine ilişkin yaptığı açıklamalar toplumda ciddi bir beklenti doğurmuştur. Özellikle adalet arayışındaki mağdur vatandaşlarımız bu açıklamaları umutla karşılamış ancak aradan geçen süre zarfında atılmayan adımlar bu beklentiye giderek büyüyen bir sabırsızlığa, yer yer öfkeye ve derin bir hayal kırıklığına dönüştürmüştür. Buradan iktidar mensuplarına ve ortaklarına sormak isterim: Madem bu düzenleme yapılmayacaktı neden kamuoyunun önünde bu beklentiye vatandaşlarımızı soktunuz? Neden binlerce ailenin umudunu ateşlediniz de şimdi bu ateşi körükle söndürmeye çalışıyorsunuz?

Sayın milletvekilleri, bugün Meclisi çalıştıramayanlar, yasama faaliyetlerine hakkıyla katılmayanlar artık bu sorumluluktan kaçamaz. İnfaz düzenlemesi bir lütuf değil geç kalmış bir toplumsal ihtiyaçtır. Bu sadece cezaevindeki bir hükümlünün meselesi de değildir. Bu içerideki çocuğun, dışarıdaki annesinin, babasının, eşinin, toplumun vicdanının meselesidir. İktidar ve ortaklarına buradan açıkça sesleniyorum: Adalet beklentisi içerisinde olan tüm toplumsal kesimleri, tüm mahalleleri aynı demokrasi şemsiyesi altında birleştirecek bir sorumluluğunuz var.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Şahin, lütfen tamamlayın.

İDRİS ŞAHİN (Ankara) - Hayhay Başkanım.

Toplumsal barışa hizmet edecek bu düzenlemeyi daha fazla geciktirmeyin. Bakınız, ocak ayında gelmesi beklenen onuncu yargı paketi, nisanın ortasına geldik, henüz Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmuş değil. Milletın beklentisini oyalamak, adaleti geciktirmek bir yönüyle adaleti inkâr etmektir.

Kamuoyunda -Sayın Başkan, sizin de gayet iyi bildiğiniz üzere- "31 Temmuz Covid yasası" olarak bilinen 5275 sayılı Kanun'un geçici 10'uncu maddesindeki tarih sınırlaması yüz binlerce vatandaşımızı eşitlik ilkesinden mahrum bırakmıştır. Aynı suçı işleyen kişiler arasında dahi adaletsiz bir ayırım doğmuş, hukuk devleti ilkesi zedelenmiştir. Bu eşitsizlik bir an evvel giderilmelidir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Şahin, lütfen tamamlayın.

İDRİS ŞAHİN (Ankara) - Yine, kamuoyunda "4/4 mükerrerler" olarak bilinen uygulama da infaz adaleti açısından büyük bir sorun hâline gelmiştir. Eşitlik, adil yargılama ve ölçülülük ilkeleri de bu düzenlemelerde açıkça ihlal edilmiştir.

KHK'yle görevinden ihraç edilen, hakkında dava açılmamış ya da beraat etmiş vatandaşlarımız ise sosyal ve ekonomik hayattan dışlanarak sivil ölü konumuna itilmiştir. Hakkında hüküm olmayan bir kişiye fiilen ceza uygulamak ne hukuka ne de vicdana sığar. Uzlaşma sağlanmasına rağmen kamu davasına dönüşen dosyalar için de yeni bir düzenleme gereklidir. Uzlaşmanın ruhu barıştır, devletin cezalandırma ısrarı değil.

Sayın milletvekilleri, denetimli serbestlik ve koşullu tahliye sorunları, çek mağdurları, disiplin ve sicil affı, şufa -ön alım- ihtilafları uzlaşma süreçlerinin adil işletilmemesi...

BAŞKAN - Sayın Şahin, son kez uzatıyorum.

İDRİS ŞAHİN (Ankara) - Son olarak, evet.

BAŞKAN - Buyurun.

İDRİS ŞAHİN (Ankara) - Bu başlıklar sadece bir liste değil milletın adalet, eşitlik ve umut çağrısıdır ama görüyoruz ki iktidar bu çağrıdan bihaber bir şekilde milletın gerçek gündeminden uzak hareket etmektedir.

Buradan açık çağrımı yineliyorum: Meclisi çalıştırın, yasamayı işletin, milletın sesine kulak verin. İnfaz düzenlemesini, adalet reformunu, eşitlik ilkesini daha fazla ertelemeyin. Millet artık sözde değil icraat bekliyor, adalet bekliyor, vicdan bekliyor diyorum, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN - Sayın Şahin, teşekkür ediyorum.

VI.- BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI (Devam)

A) Çeşitli İşler (Devam)

3.- Başkanlıkça, Genel Kurulu ziyaret eden, Kilis Spor Lisesi Beyzbol Takımı sporcularına "Hoş geldiniz." denilmesi

BAŞKAN - Değerli milletvekilleri, Kilis Spor Lisesi öğrencilerinden Kilis Spor Lisesi Beyzbol Takımı sporcuları aramızdalar. Kendilerine hoş geldiniz diyoruz. (Alkışlar)

Şimdi İYİ Parti Grup Başkan Vekili ve İstanbul Milletvekili Buğra Kavuncu'ya söz veriyorum.

Sayın Kavuncu, buyurun.

VII.- AÇIKLAMALAR (Devam)

32.- İstanbul Milletvekili Mehmet Satuk Buğra Kavuncu'nun, Piyade Erler Mustafa Erdoğan, Aydın Çetin, Hakan Tamaç, Sedat Yıldırım, Ercan Menderes ile Erdiñç Bayındır'ın şehadetlerinin yıl dönümüne, bugün verdikleri araştırma önergesine, İklim Kanunu Teklifi'ne, Mehmet Şimşek'in yaptığı açıklamalara ilişkin açıklaması

MEHMET SATUK BUĞRA KAVUNCU (İstanbul) - Sayın Başkan, teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bugün, piyade erler Mustafa Erdoğan, Aydın Çetin, Hakan Tamaç, Sedat, Yıldırım, Ercan Menderes ve Erdiñç Bayındır'ın şehadetlere ulaşmalarının yıl dönümü. Kendilerine Allah'tan rahmet diliyor, acılı ailelerine de bir kez daha sabırlar diliyorum.

Bugün İYİ Parti Grubu olarak bir araştırma önergesi verdik. Araştırma önergesi bizim için çok önemli, çok da kıymetli; zira kendinin yerli ve millî olduğunu iddia eden bir iktidarın olduğu dönemde Türk Devletleri Teşkilatına üye Kazakistan, Türkmenistan ve Özbekistan'ın Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nde elçilik açmalarının dış politikaya verdiği zararın tartışılmasını istiyoruz. Kendisinin yerli ve millî olduğunu iddia eden iktidar demek ki bu işlerin hamasetle yürümeyeceğine hâlen anlayabilmiş durumda değil. Mehter marşlarıyla, işte, Nevruz'da ateş üzerinden atlamalarla, demir dövmelele bu işi kotaramayacağını artık umarım anlamıştır. Türk Devletleri Teşkilatında Aksakallar Konseyi Başkanı olan kişi acaba bu konuyla ilgili ne düşünmektedir, gerçekten merak ediyorum. Türk dünyasıyla ilgili müktesebatı olmayan bir Aksakallar Konseyi Başkanının bu konuda da söyleyecek bir sözü olmadığı çok net ve aşikârdır.

Demek ki yalnızca dış güçlerden -Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Trump'tan- aferin almakla bu işler olmuyormuş. Yeri gelmişken de burada Kıbrıs Türkü Başbuğ Alparslan Türkeş'i, Barış Harekâtı'nın öncüleri Sayın Necmettin Erbakan'ı, Bülent Ecevit'i, Kıbrıs Türklüğünün simgeleri Rauf Denktaş'ı, Fazıl Küçük'ü rahmetle anıyorum. Bunların hiçbirisi ne Amerika'dan ne başka bir yerden aferin almak peşinde koşmayan ama Kıbrıs'ın, Türklüğün onurunu sonuna kadar muhafaza etmiş gerçek siyaset adamlarıydı. Kıbrıs davasının millî bir dava olduğunu bir kez daha hatırlatıyorum ve iktidar mensuplarına da iktidar milletvekillerine de sesleniyorum: Gelin, bu araştırma önergemize "Evet." deyin, bu yaşananların dış politikamızı nasıl etkilediğini hep beraber konuşalım, tartışalım.

İklim Kanun Teklifi'ni konuşuyoruz, arkadaşlarımız bu konuyla ilgili zaten yeterince eleştiri getirdiler ama benim dikkat çekmek istediğim bir iki nokta var. Bakın, biz bu İklim Kanunu'na baktığımızda aslında İklim Kanunu falan görmüyoruz, bir yeni borsa kanunu hazırlanmış. Biz STK'lerle de konuştuk bu konuyu. Görüştüğümüz birçok uzman otorite hep şu noktaya dikkat çekti, mesela dediler ki: "Bir Danışma Kurulu kuruyoruz ve bu Danışma Kurulu bu İklim Kanunu'nun takibinde önemli bir rol oynayacak." Danışma Kurulu kimlerden oluşuyor biliyor musunuz, sayayım ben size: TÜSİAD, TOBB, MÜSİAD yani parayla, finansmanla ne kadar işi olan kurum varsa orada ama mesela bir çevre mühendisleri odası yok, orman mühendisleri yok, ziraat mühendisleri yok.

Arkadaşlar, bugün bir iklim felaketi yaşıyorsa bunun adını koyalım; bunu yapan vahşi kapitalist dünya, Batı, Amerika, emperyalizm, Ruslar el birliğiyle bu dünyayı mahvettiler. Bugünkü iklim krizinin ana sebebi budur ama bugün bunu tartışacak noktada değiliz yani şunu diyemeyiz, "Efendim, siz kirlettiniz, alın bunu siz kendiniz tekrar düzeltin." bunu diyecek durumda değiliz. Maalesef, el birliğiyle toparlamak zorunda olduğumuz bir dönemdeyiz.

Bu işi sadece iş dünyasına bırakırsanız düzeltme imkânınız olmaz. Zira iş dünyası, iş adamı -ki ben de yıllarca iş adamı olarak koşturmuş bir insan olarak yaşadım bunu- kendi kurumunu, menfaatini, kârlılığını düşünür, büyümek ister, ayakta kalabilmek için büyümek zorundadır. Sizin bizim, birçok insanın birinci önceliği olan konu, onlar için bazen birinci öncelik olmayabilir. Bu güç tutkusu birtakım sıkıntılar, travmalar yaşatır. Bakın, Sovyet Rusya döneminde Amuderya ile Siriderya'nın yatağını değiştirdiler daha fazla pamuk üretimi elde edebilmek için, o güzelim Aral Gölü kurudu. Nükleer bomba savaşlarına girdiler, bu iki güç yani bu güç tutkusunun dünyayı nasıl mahvettiğini anlatmak için söylüyorum bunları. Ruslar Kazakların yaşadığı Semey bölgesinde nükleer bomba denemeleri yaptı. Amerikalılar da Kızılderililerin olduğu bölgelerde nükleer bomba denemeleri yaptı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Kavuncu, lütfen tamamlayın.

MEHMET SATUK BUĞRA KAVUNCU (İstanbul) - Dünya böyle, bu şekilde bu iklim krizlerini yaşayacak hâle geldi. Dolayısıyla bu güç tutkusunu eğer frenleyemezsiniz bu felaketleri tekrar yaşarsınız. Dolayısıyla oluşturulacak olan danışma kurulunu sadece iş dünyasına bırakmak, sadece onların insafına terk etmek doğru değil. Buralarda gerçekten iklimi, gerçekten bu küresel ısınmayı konuşan, irdeleyen kurumların, çevre mühendislerinin, orman mühendislerinin, ziraat mühendislerinin ve daha birçok konuyla ilgili birimin olması çok çok önemli.

Son olarak da Sayın Mehmet Şimşek'in yaptığı bazı açıklamalara değinip konuşmamı neticelendirmek istiyorum. Bakın, Financial Times'a bir beyanat verdi Sayın Mehmet Şimşek, diyor ki: "Hukukun üstünlüğü, fiyat istikrarının sağlanması, öngörülebilirliğin artırılması ve yatırım ortamının iyileştirilmesinden yanayım. Bunlar kulağıma bir müzik gibi geliyor."

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Kavuncu, lütfen tamamlayayım.

MEHMET SATUK BUĞRA KAVUNCU (İstanbul) - Sayın Şimşek bunu elbette ki olumlu anlamda söylemiştir yani "Kulağıma müzik gibi geliyor." u olumlu anlamda söylediğine inanıyorum ama görünen o ki bunlar iktidarın gerçekten kulağına müzik olarak geliyor çünkü sürekli bunlarla ilgili biz olumsuz doğru bir gidiş görüyoruz. Merkez Bankasının rezervlerinin erimesiyle ilgili de şöyle bir yaklaşım gösteriliyor, diyor ki: "İç ve dış şoklar için biz bu rezervleri elbette biriktireceğiz ve kullanacağız." Ya arkadaş, şimdi bunlar niye biriktirilir biliyor musunuz? Allah esirgesin, deprem olur, sel felaketi olur, kontrol edemediğiniz yani sizin elinizde olmayan gerekçelerle bu şoklar olur, o zaman kullanırsın ama İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanını siyasi bir refleksle, motivasyonla tutuklar bunun yarattığı şoklarla bu rezervleri kullanmaya kalkarsan...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MEHMET SATUK BUĞRA KAVUNCU (İstanbul) - Selamlayıp bitiriyorum Başkanım.

BAŞKAN - Sayın Kavuncu, son kez uzatıyorum, lütfen tamamlayın.

MEHMET SATUK BUĞRA KAVUNCU (İstanbul) - Hepimizin vergileriyle, hepimizin birikimleriyle oluşmuş bu Merkez Bankasının rezervlerini bu tür siyasi şoklar, kendi elinizle yarattığınız siyasi şoklar karşısında kullanırsanız bu büyük bir ihanettir. Bu rezervlerin şoklar karşısında kullanılma gerekçesi doğal afetler olur, deprem olur, savaş olur ama yarattığınız her siyasi şokta 35 milyar, 40 milyar bu ülkenin rezervlerini harcamak ve bunu da meşru ve doğal göstermek bu ülkeye yapılabilecek en büyük ihanettir diyorum.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum, sağ olun.

BAŞKAN - Sayın Kavuncu, teşekkür ediyorum.

Şimdi Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Grup Başkan Vekili ve Muş Milletvekili Sezai Temelli'ye söz veriyorum.

Sayın Temelli, buyurun.

33.- Muş Milletvekili Sezai Temelli'nin, Mimarlar Günü'ne, Genel Kurulda görüşülen iklimle ilgili yasa teklifine, Berkin Elvan'ın anne ve babasına verilen cezaya, hasta tutsaklara, sağlık sistemine, ekonomiye, Hazine ve Maliye Bakanının açıklamalarına ilişkin açıklaması

SEZAI TEMELLİ (Muş) - Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bugün Mimarlar Günü, tüm mimarların gününü kutluyorum. Dolayısıyla iktidar için müteahhitler günü ama Mimarlar Günü olması vesilesiyle belki şehirlerin tarihine, kültürüne, yapılanmasına saygı duyulacak yasaların da bu Meclisten geçmesi için bir çabaları olur diye düşünüyorum.

Evet, şu anda Mecliste -Mimarlar Günü deyince- Şehircilik Bakanlığının iklimle ilgili yasa teklifi görüşülüyor, çok çok önemli bir yasa teklifini görüşüyoruz. Baktığınız zaman, iktidarın ağızında sürekli "antiemperyalizm, antiemperyalizm" muhalefete bakıyorsunuz, antikapitalist bir tavırla meselelere yaklaşıyorlar, kapitalizme karşı konuşuluyor ama sermayenin ihtiyaç duyduğu her türlü yasa buradan geçiyor. Söze gelince sanırsınız ki herkes sosyalist ama icraata gelince bakıyorsunuz, bu Meclis bütün yasalarını sermaye lehine yapılandırıp geçiriyor; iklim yasası da böyle bir yasa. Dolayısıyla halkın, emekçinin, hayatın lehine olan hiçbir yasayı bugüne kadar burada hayata geçiremedik. Dolayısıyla da en temel sorun belki de burada saklı. Dolayısıyla sermayenin bütün dünya

üzerinde yaratmış olduğu o yıkıcı etki giderek artık iklim kriziyle doruğa ulaşmış durumdadır. Bugün bu ciddiyetle bu yasaya yaklaşmak gerekiyor. Bir kez daha diyoruz ki bu sermaye lehine yasayı geri çekin.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; yargıya dönüp baktığımızda her gün yeni bir yargı marifetiyle karşı karşıya geliyoruz. Berkin Elvan'ın annesi Gülsüm, babası Sami Elvan'a maalesef ceza verildi. Neden? Evlatlarının acısı dinmedi ve onun adalet mücadelesini sürdürdükleri için, dönüp bakıyoruz, yargı onları cezalandırmış; bunu kabul etmiyoruz. Yargının artık bu girdaptan çıkması lazım. Siyasallaşmış yargıyla Türkiye'nin demokratikleşmesi mümkün değil. Buradan başlamamız gerekiyor. 19 Martta yaşadığımız sahne buydu, hâlâ bu anlayışla devam ettiğimiz sürece bizim demokratikleşmemiz söz konusu olamayacak. Bu anlamıyla yargıda gerçek anlamda bir değişimin, dönüşümün yaşanması, yargının bağımsız ve tarafsız olması ve bir an önce hayata geçmesi en önemli önceliğimizdir. Tabii "yargı" deyince dönüp cezaevlerine bakmak gerekiyor; bunu her gün dile getireceğiz, getirmeye devam edeceğiz. Cezaevlerinde yaşanan bu şiddete, bu insanlık dışı koşullara son vermeden Türkiye'de toplumsal barışı sağlamak mümkün değil. Toplumsal barışın odağı cezaevleridir. Cezaevlerini görmeyen bir ülke, o ülkede huzur içinde, barış içinde yaşanamaz; bu, bütün tarihsel gerçeklikle böyledir. Bakın, birkaç tane örnek vereceğim yine, ne kadar içler acısı bir durumda olduğumuzu göstereyim diye. Havva Ak, Kocaeli Gebze Kadın Kapalı Cezaevinde; 7 kez ameliyat oldu, kanser hastası, 7 kez ameliyat oldu ve hâlâ cezaevinde, ölümle pençeleşiyor. Selver Yıldırım, Ankara Sincan Kadın Kapalı Cezaevinde, otuz yıldır cezaevinde; tek gözünü kaybetti, diğer gözünün de görmesi yüzde 20'ye düşmüş durumda ve çok ciddi sağlık sorunlarıyla boğuşuyor. Kaldı ki bu cezaevinde hasta tutsaklar hastaneye gitmek için randevu başvurusunda bulunduğunda jandarmanın yoğunluğu bahane ediliyor, MR çekimi için altı ay sonraya gün veriliyor, belki de o hasta altı ay içinde hayatını kaybedebilir. Bir başka örnek: Semire Direkçi, yine, Ankara Sincan Kadın Cezaevinde, yirmi beş yıldır hapisanede; o kadar çok hastalığı var ki bir gün bile cezaevinde kalmaması gerekiyor. Bu örnekler çoğaltılabilir. Her gün burada vaktimiz yettiğinde 3-5 hasta tutsağın derdini dile getirmeye çalışıyoruz ama duyan yok, duymayan Adalet Bakanlığının duymamasının bedeli nedir biliyor musunuz? Geçen sene cezaevlerinde on bir ayda 709 mahpus yaşamını yitirdi, on iki ay itibarıyla -rakam resmîleşmemekle beraber- bu 730 civarındadır. İşte, bu duymamanın bedelini cezaevindeki hasta tutsaklar ödemektedir.

Sayın Başkan...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Temelli, lütfen tamamlayın.

SEZÂİ TEMELLİ (Muş) - Sanırım siz de duymak istemiyorsunuz, sürekli süremizi kesiyorsunuz.

BAŞKAN - Sayın Temelli...

SEZÂİ TEMELLİ (Muş) - Oysa ben sizin duyarlı olduğunuzu biliyorum ve Adalet Bakanlığı yaptığınız için de bu konuya daha çok vakit ayrılması gerektiğine siz de inanıyorsunuzdur.

BAŞKAN - Sayın Temelli, izin verir misiniz. Şimdi, ben bütün Sayın Grup Başkan Vekillerine aynı uygulamayı yapıyorum; açtığımda beş dakika, otomatik sistem kapanıyor, sonra birer birer uzatıyorum, 2 defa uzattığı mı söyledikten sonra son kez uzatıyorum, 3 defa uzatıyorum yani sekiz dakika oluyor ama sizin geleneğinizde teşekkür için 9'u da açıyorum, onu da bilirsiniz. Burada benim bir kastım yok, eşit ve adil uygulamam var.

Buyurun, süreyi yeniden başlatıyorum.

SEZÂİ TEMELLİ (Muş) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sağlık Haftası, Türkiye'de çok ciddi sağlık sorunları yaşanıyor, cezaevindeki hasta tutsaklar nasıl ki çok ciddi bir yaşam mücadelesi veriyorsa aslında cezaevinin dışında olan toplumun önemli bir kesimi de sağlık sorunlarıyla boğuşuyor. Bu sağlık sorunlarıyla boğuşmalarının nedeni bu sağlık sistemi. Sermaye odaklı bir sağlık sistemi aslında sağlıklı bir toplumu da yaratıyor. Tabii, bunun bir başka boyutu da sağlık emekçileri, sağlık emekçileri çok zor koşullarda görev yapmaya çalışıyorlar.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Temelli, lütfen tamamlayın.

SEZÂİ TEMELLİ (Muş) - İnanın, İstanbul'da şehir hastanelerinde hekim başına muayene süresi bir dakika; yanlış duymadınız, bir dakika, ağız ve diş sağlığında on dakika. Öyle bir koşturmanın içindeler ki birçok sağlık emekçisi kendi sağlıklarını yitirmiş durumda; eşit işe eşit ücret yok, tayin hakları yok, saymakla bitmeyecek kadar sorunları var. Zaten ana dilinde sağlık hizmetinin olmamasından dolayı halkın ayrı bir mağduriyeti var ama dediğim gibi, bu sorunları saymaya ne vaktimiz var ne de bunlara çözüm üretecek bir irademiz var. İktidar, bu iradeyi ortaya koyup bu sorunları çözmek yerine âdetâ bunları görmezden gelmeye devam ediyor.

Gelelim ekonomiye. Evet, sağlık sistemi bozuk ama ekonomi de gerçek anlamda insanların sağlık sistemi bozulsun diye çaballıyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Temelli, son kez uzatıyorum.

Buyurun.

SEZÂİ TEMELLİ (Muş) - Dolayısıyla dönüp baktığımızda o denli bozuk bir ekonomik yapı var ki düzeltilmesi mümkün değil. Bu konuda bugün işaret edeceğimiz kitle kiracılarıdır. Bu ülkede konut yoksunu nüfusun oranı yüzde 45 ve kiralara bu ay yüzde 51 zam yapıldı, geçen ay yüzde 55 zam yapıldı. Dolayısıyla bu ülkede kiracı olmak yoksullaşmanın en önemli nedenlerinden biri. Oysa kamu emekçilerine yüzde 11,5 zam yapılmıştı, aradaki devasa farka bakın; dolayısıyla kiralara yetişmek mümkün değil. Bu konuda bir kira yardımı ve sosyal konut projesinin bir an önce ele alınması gerekiyor. Bu konuda Hazine ve Maliye Bakanlığına çağrı yapıyoruz ama bunun anlamlı olduğunu düşünmüyoruz çünkü Hazine ve Maliye Bakanı başka bir dünyada yaşıyor; ne içiyor bilmiyoruz, ne kullanıyor bilmiyoruz, çıkmış ne diyor biliyor musunuz?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Temelli, teşekkür için açıyorum.

Buyurun.

SEZÂİ TEMELLİ (Muş) - "Rezervler tampondur." diyor. Ya, siz bu kadar siyasi kaza yaparsanız hangi tampon sizi kurtarır? Siz arabayı duvara vurdunuz, pert ettiniz. "Yüzde 3,5'lük değer kaybının ekonomiyeye bir etkisi olmayacak." diyor. Yüzde 3,5 bütün gelişmiş ülkelerin yıllık enflasyon oranı, siz bunu bir günde çarçur etmişsiniz, "Hiçbir etkisi olmayacak." diyor; böyle bir şey kabul edilemez. 40 milyar doları geçti 19 Marttaki siyasi kazanın etkisi, buna dayanacak bir tampon yok. Biliyorsunuz "Kur korumalı mevduat kötü." dediniz, Bakan değiştirdiniz, "carry trade"i getirdiniz, şimdi o da duvara çarptı. Bakalım Mehmet Şimşek'i kimle değiştireceksiniz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Temelli.

Şimdi Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkan Vekili ve Manisa Milletvekili Erkan Akçay'a söz veriyorum.

Sayın Akçay, buyurun.

34.- Manisa Milletvekili Erkan Akçay'ın, 7 Nisan Dünya Sağlık Günü'ne ve 7-13 Nisan Sağlık Haftası'na, Dünya Sağlık Günü'nün 2025 yılı temasına ilişkin açıklaması

ERKAN AKÇAY (Manisa) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Dünya Sağlık Örgütü'nün kuruluş günü olan 7 Nisan, Dünya Sağlık Günü ve 7 ile 13 Nisan tarihleri arası Sağlık Haftası olarak kutlanıyor. Dünya Sağlık Günü için her yıl önemli halk sağlığı sorunlarından biri belirlenmekte ve çeşitli etkinliklerle farkındalık oluşturulmaktadır. Öncelikle belirtmeliyim ki sağlık sektöründe Türkiye'nin kurumsal kapasitesi ve organizasyon yeteneği tüm dünya çapında önemli bir aşamaya gelmiştir. Öncelikle, tüm sağlık çalışanlarını başta Sağlık Bakanları olmak üzere tebrik ediyorum.

Dünya Sağlık Günü'nün 2025 yılı teması "Sağlıklı Başlangıçlar, Mutlu Yarımlar" olarak belirlenmiş, anne ve yenidoğan sağlığına dikkat çekilerek önenebilir anne ve bebek ölümleri konusunda farkındalık oluşturmak hedeflenmiştir. Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre her yıl yaklaşık 300 bin kadın gebelik ve doğum sürecine bağlı komplikasyonlar nedeniyle hayatını kaybederken 2 milyondan fazla bebek doğumdan sonraki ilk ay içerisinde hayatını yitirmektedir. Bu ölümlerin büyük bir kısmı maalesef basit önlemlerle önenebilir hadiselerdir. Dünya Sağlık Örgütüne göre Türkiye, toplum sağlığı, birinci basamak sağlık hizmetleri ve özellikle anne ve çocuk sağlığı hizmetleri bakımından örnek bir ülkedir. Türkiye'de anneler ve bebekler doğum sırasında ve sonrasında kaliteli sağlık hizmetlerine erişebilmektedir. Bu, güçlü bir sistemin göstergesidir.

İsrail, 7 Ekim 2023'den bu yana Gazze'de binlerce bebek ve hamile anneyi katletmiştir. Dünya Sağlık Örgütüne göre Gazze'de hamile ve emziren kadınların yüzde 90'ı ve binlerce bebek yetersiz beslenmekte, hastane ve tıbbi malzeme eksikliği nedeniyle tedavi olamamaktadır. Bu vesileyle, ülkemizdeki sağlık çalışanlarına ve başta Gazze olmak üzere çatışma bölgelerinde çok zor koşullarda hayat kurtarmak için büyük bir özveriyle çalışan tüm sağlık çalışanlarına teşekkür ve tebriklerimizi sunuyoruz.

Teşekkür ederim Sayın Başkan.

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum.

Diğer söz talebi Cumhuriyet Halk Partisi Grup Başkan Vekili ve Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'a ait.

Sayın Başarır, buyurun.

35.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın, Cumhurbaşkanının bugünkü grup toplantısında yaptığı açıklamalara, Ankara Cumhuriyet Savcılığının kişisel verilerin çalınmasına dair iddianamesine, tutuklu gençlere ve Ekrem İmamoğlu'na ilişkin açıklaması

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; aslında AKP milletvekilleri bu konuya değinmese... Dün uzun uzun darbeyi, cuntayı, bunun tarihini anlatmıştım ama tarihimize ilgili, Türkiye Cumhuriyeti'nin siyasi tarihiyle ilgili konuşurken bilgi sahibi olmak zorundayız. Öncelikle belirtmek isterim ki Genel Başkanımız Sayın İsmet İnönü sadece Cumhuriyet Halk Partisinin Genel Başkanı değil bu ülkenin kurtuluşunda, cephede hayatını, yaşamını vermiş, ülkemizin, topraklarımızın kurtulmasında büyük emekler harcamıştır; Millî Şef, millî kahramandır, Lozan'ın baş mimarıdır. Şimdi, eleştirileri görüyorum ve çok üzülüyorum. Sayın Cumhurbaşkanı bugün grup toplantısında "İsmet Paşa koltuğu sever." dedi, yahu kendisi -her kurultayda rakipsiz-yirmi üç yıldır tek aday, koltuğa yapışmış. Şimdi, söylemlerde tutarlılık olması lazım.

İkinci bir durum: Bu ülke çok partili hayata geçerken çok Kıymetli Genel Başkanımız İsmet İnönü seçimleri kaybedeceğimizi bile bile demokrasi adına ülkeyi çok partili hayata soktu ve gönül rahatlığıyla Demokrat Partiye iktidarı verdi. Şimdi, bir yerde Cumhurbaşkanını görüyorum, her grup toplantısında mutlaka ki İsmet Paşa'yla ilgili bir laf söylüyor. Bunu söyleyen Cumhurbaşkanı her grup toplantısına Terzi Yusuf'tan bir milyonluk bir takımı giyip geliyor, laf ettiği İsmet Paşa, garp cephesinin başarılı komutanı ve o çıkarmadığı üniformasıyla bu ülkeye belki de en büyük hizmetlerden birini vermiş bir devlet adamı. O yüzden, tarihle ilgili konuşurken sırf parti olarak düşünmesin kimse. Gazi Mustafa Kemal Atatürk, İsmet İnönü... İsmet Paşa hakkında, bu ülkede iradenin, millî egemenliğin önünü açmış, çok partili hayata geçirmiş, cumhuriyet devrimlerini yapmış, bunları yaparken Osmanlı'nın borcunu ödemiş, bu ülkeyi İkinci Dünya Savaşı'na sokmamış; insanlarımızı, askerlerimizi öldürmemiş bir kişi hakkında konuşurken, tarih hakkında konuşurken duyarlı olalım. (CHP sıralarından alkışlar)

Önemli bir şey daha söyleyeceğim. Devleti yönetmek apayrı bir olgunluk istiyor. İki yıldır 86 milyonun kişisel verilerinin çalındığını söyledik, bununla ilgili İçişleri Bakanı "Önemli değil." "kısmi" "Önlemleri aldık." gibi laflar söyledi. Şimdi, burada insanların aşısı bilgilerinden, tapu bilgilerinden, T.C. kimlik numaralarından adreslerine kadar hemen hemen nüfusun tamamının devlet kurumlarından kişisel verileri çalınmış. Çok ilginçtir ki yargılanan çocuklar 21, 22, 23 yaşında. "Neye göre söylüyorsunuz?" diyeceksiniz çünkü İçişleri Bakanı, herkes bunu inkâr etti. Ankara Cumhuriyet Savcılığının bir iddianamesi, bu iddianame çok vahim. Eğer gizlilik olsaydı söylemeyecektim; bu iddianameye hepimiz ulaşabiliyoruz, bayağı da kalın bir iddianame. Müşteki kim? Millî İstihbarat Teşkilatı, belediyeler, Sağlık Bakanlığı, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü, üniversiteler, Ondokuz Mayıs Üniversitesi,

rektörlük, Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü; var da var, devletin tüm kurumları var. İstihbarat dairesinde görev yapan memurlarımızın T.C. kimlik numaralarına, adreslerine, lojman adreslerine kadar çalınmış ve bunlar parayla satılmış, bunlar adına kimlik yapıp parayla satılmış ve dönemin MİT Başkanı, bugün Dışişleri Bakanı, partimize ayar veriyor. Yahu, bu devleti ne hâle getirdik? 86 milyonun bilgilerini 20'li yaşlardaki çocuklar alabiliyorsa -ve bunlar 7-8 kişi- güvende değiliz demektir ama üzüldüğüm nokta şu: Üç yıl önce, iki yıl önce, bir yıl önce periyodik olarak ben bunu Bakana sorduğumda "Önemli değil." dedi, "Yalan söylüyorlar." dedi, "Vahim değil." dedi.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Başarır, lütfen tamamlayın.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Ama MİT teşkilatının görevlilerinin bilgilerini -ki daha vahim şeyler var, bunlar da gelecek, başka bürokratlar da var- 20'li yaşlardaki çocuklar, gençler alıyorsa, parayla satıyorsa ki bilebildiğimiz, bu kimlikleri falan ülkemizde çıkarıp satmışlar; Allah korusun, yurt dışına çıkmışsa tapu bilgilerimiz, aşı bilgilerimiz, kan grubumuz, her şeyimiz... Bunları konuşmuyoruz ama yüz iki yıllık Cumhuriyet Halk Partisi tarihini konuşuyoruz grupta, eleştiriyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; maalesef ki güvende değiliz bakın.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Başarır, lütfen tamamlayın.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Bir devleti yönetmek, partiyle eşleştirip YÖK'ünden, polisinden, Emniyetinden, yargıcıdan valisine kadar parti devleti hâline getirmek değildir. Devleti yönetmek ciddiyet ister. Eğer o koltuklara, gerçekten o görevlere liyakat sahibi, bu devlette yetişmiş insanları koysaydınız ve o insanları harcamasaydınız, devletin kurumlarını partinin arkabahçesi hâline getirmeseydiniz bu rezaleti yaşamayacaktık. Sayın Başkan, bakın, ben Meclis Başkan Vekili olarak size bunu vereceğim, çok kıymetli Grup Başkan Vekillerine vereceğim, bu iddianameyi herkes okusun. Güvende değiliz ve sorumluluk sahibi insanlar bununla ilgili izahat ve açıklama yapmalı; Hakan Fidan açıklama yapmalı, onun döneminde oldu bu. Öyle partime ayar vermeyecek atanmış Bakan, öyle Genel Başkanımı tehdit etmeyecek.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Başarır, son kez uzatıyorum, lütfen tamamlayın.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Senin yönettiğin kurumun, en hassas kurumun devletin kalbindeki bilgilerini bir şekilde birileri alacak ve sonra Dışişleri Bakanı olacaksın; eyvah ki eyvah! Orada yaşananlar Dışişlerinde yaşanıyorsa eyvah ki eyvah! O yüzden, Hakan Fidan, İçişleri Bakanı, çıksın, bu rezaleti açıklasın ve gereğini yapsınlar. Bakın, bu, istifayı gerektiren bir şeydir. Benim kızlarımın, yeğenlerimin, annemin, babamın aşı bilgileri, T.C bilgileri, tapu bilgileri, kimlik bilgileri 20'li yaşlardaki çocukların elinde, sahte kimlikler yapılmış, insanlara 5 dolar ila 100 dolar arası satılmış ve bu iddianamede var. Normal bir ülkede ülke sallanır. Lütfen bunu açıklasınlar.

Son olarak Sayın Başkanım, gençlerimiz hâlâ tutuklu.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Evet, teşekkür için açıyorum, lütfen tamamlayın.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Buradan bir kez daha sesleniyorum, yargılara sesleniyorum: Sınavları var, bu gençler düşmanlarımız değil, evlatlarımız. Hepimizin tanıdığı, bildiği... Aileler arıyor, ricada bulunuyor, isyan ediyor. Derhâl, lütfen bu üniversitedeki çocuklarımızı serbest bırakın, bu iş başka noktaya gidiyor.

Son olarak bir konu daha önemli. Bir yargılama yapıyorsunuz, Sayın Ekrem İmamoğlu'nu tutukluyorsunuz; ya, lütfen ailesiyle uğraşmayın. Annesinin, babasının yazlığıyla; eşile, çocuğuyla uğraşmayın çünkü hiçbir şey yok ve bulamıyorsunuz; bu çok kötü gözüküyor. Anayla, babayla, eşle, çocukla uğraşmayın. Şimdi, hâlâ cezaevinde, bunun yolsuzlukla hiçbir alakası yok çünkü...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Başarır, lütfen son cümlelerinizi alalım.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Son cümlem.

AKP'nin yolsuzlukla ilgilenmek gibi bir derdi de yok. Olsaydı inanın, birçok eski bakan -sizi tenzih ediyorum- birçok belediye başkanı bugün yargılanırdı. Ben gerçek sebebi göstermek istiyorum: Bakın, burası Kanal İstanbul, bu da 28 Şubatta Cumhurbaşkanının üzerinde yaptığı gezi ve buna karşı çıkan bir belediye başkanı, Cumhurbaşkanı adayı, bugün cezaevinde; gerçek sebep bu. İstanbul'un rantı ve Kanal İstanbul.

Teşekkür ediyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Başarır, teşekkür ediyorum.

Diğer söz talebi Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkan Vekili ve Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'e ait.

Sayın Gül, buyurun.

36.- Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'ün, Filistin meselesine, "terörsüz Türkiye" konusundaki çağrılarına ve Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Değerli milletvekili arkadaşlarım, gündemimiz ne olursa olsun bugün, dünyada insanlığı ve merhameti taşıyan herkes için en birinci gündem Gazze'de, Filistin'de yaşanan bir soykırım. İsrail'in ortaya koymuş olduğu 7 Ekimden beri iki yıldır devam eden bu soykırımda 18 binin üzerinde çocuk hayatını kaybetti. Kadınların, yaşlıların, ibadethanelerin, kiliselerin, camilerin bombalandığı, okulların bombalandığı, son geçtiğimiz gün de gazetecilerin de olduğu onlarca insanın yine hayatını kaybettiği büyük bir insanlık dramı, büyük bir soykırım devam etmektedir. Filistin meselesi sadece Filistin'in değil, sadece Orta Doğu'nun, İslam âleminin değil esasında bütün insanlığın ortak meselesidir. Bir kalbi taşıyan, kalbinde merhamet taşıyan herkesin hangi inanca mensup olursa

olsun bugün üniversitelerde, dünyanın birçok başkentinde Filistin'in yanında olan herkesi görmek de ayrıca insanlık adına bizi mutlu ediyor, bizi gelecek adına da elbette ümitlendiriyor. Buradan, Gazi Meclisten bir kez daha sesleniyoruz ve söylüyoruz ki Türkiye her zaman her platformda Filistin'in haklı davasının yanında olmaya devam edecektir. Filistin'in özgürleşeceği, Filistin'in bağımsız devletini kurarak Kudüs'ün başkent olduğu bir Filistin devleti kuruluncaya kadar haklı mücadelesinde Türkiye yanında olacaktır. Gazi Meclisten Filistin'e, Filistin için, özgürlükleri için mücadele eden çocuklara, gençlere, kadınlara buradan selamlarımızı bir kez daha iletiyoruz.

Değerli milletvekilleri, dünyanın artık tek kutuplu bir dünyadan çok kutuplu ve çoklu krizlerle karşı karşıya kaldığı bir dönemi yaşıyoruz. Türkiye'nin ve bütün ülkelerin de meydan okumalar ve yeni sınamalarla karşı karşıya olduğu, bölgesel krizlerin küresel krizlere evrildiği bir dönemde, Türkiye, duruşu itibarıyla, Türkiye varlığı itibarıyla her zaman yine doğru tarafta durmayı başaran, doğru tarafta, hakkın yanında duran bir ülke olarak yine konumunu, mevcudiyetini güçlü bir şekilde korumaya devam ediyor. Türkiye ne kadar güçlü ve büyük olursa mazlumlara için, bütün insanlık için, barış için bu kadar güvencedir, emniyet supabıdır. Bu anlamda, özellikle Türkiye'nin kronik, yıllarca, burada, özellikle tek parti döneminde CHP'nin de yapmış olduğu, inancından dolayı, dininden dolayı, dilinden dolayı, dindar diye, ötekileştirilen, Kürt diye ötekileştirilen, reddedilen, inkâr edilen, Alevi diye yer yer ötekileştirilen bütün politikalarla, toplumsal fay hatlarıyla, bölünmelerle ve krizlerle gelen bir tarihî bazı evreler maalesef yaşadık ama tüm bunlarla beraber, Türkiye artık tüm bu meselelerini çözerek hem bölgesel hem küresel anlamdaki sorunlara... Türkiye'nin içerisi ne kadar huzurlu olursa, terörsüz bir Türkiye ne kadar güçlü olursa dünya barışı için de dünya için de insanlık için de o kadar önemlidir, buna inanıyoruz. Bu çerçevede, Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın bu konudaki çağrıları çok önemli ve kıymetlidir. Ülkemiz, Hükûmetimiz, ilgili kurumlarımız bu konuda, terörsüz Türkiye konusunda çok titiz ve hassas bir şekilde çalışmalarını sürdürmektedirler. Yine Milliyetçi Hareket Partisi Genel Başkanı Sayın Devlet Bahçeli'nin de bu konudaki çağrıları ayrıca siyasetimiz ve ülkemiz adına çok değerlidir.

Ben inanıyorum ki Türkiye'nin Malazgirt'ten beri devam eden kardeşlik ruhunu koruyacak, Türkiye'yi, içeride ve dışarıda Türkiye'nin birliğini, beraberliğini tehdit eden bütün unsurlardan koruyacak şekilde kendi evimizi... Türkiye bizim evimiz, isimlerimiz ne olursa olsun Türkiye hepimizin soy ismi, Türkiye hepimizin ortak evi. Türkiye'yi hiç kimsenin tehdit edemeyeceği, içeriden ve dışarıdan tehdit edemeyeceği bir geleceği hep beraber inşa edeceğiz. Bundan rahatsız olanları -bu sürecin başarıya ulaşmaması için- içeride ve dışarıda rahatsız olanları da biliyoruz. Ama onlar ne yaparsa yapsın, biz Türkiye'de yirmi üç yıldır nasıl kavgaları, kardeş kavgalarını, ret politikalarını bitirdiysek bu konuda da terörsüz Türkiye hususunda inanıyoruz ki en önemli neticeleri alacağız. Bu hususta toplumsal sözleşmemiz olan yeni anayasayla bunun taçlanması... Yani Türk'ün de, Kürt'ün de, Alevi'nin de, Sünni'nin de, 85 milyonun "Evet, bu benim anayasam ve kıyamete kadar bu coğrafyada -burası benim vatanım- doğduğum yerde asli vatandaşım, birinci sınıf vatandaşım ve bu anayasa da toplumsal olarak ortak irademi, ortak geleceğimi sembolize eden, garanti altına alan, teminat altına alan bir hukuki metindir." diye bakacağı bir sürece evrilmesi lazım.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Gül, lütfen tamamlayın.

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) - Bu konuda da tüm siyasi partilere de ortak görev düşüyor.

Hiçbir partinin tek başına bir anayasası olmaz, anayasalar milletin anayasasıdır; bu da çoğulculukla, uzlaşarak, ortaklaşarak yapılır. Bu hususta ben inanıyorum ki siyasi partiler de Sayın Cumhurbaşkanımızın bu çağrısına yine destek vererek Türkiye'nin önündeki yeni anayasasını, Siyasi Partiler ve Seçim Kanunu'nu ve Meclis İçtüzüğü'nü daha demokratikleştirerek, siyasetin önünü daha da açarak, daha doğrusu, milletin önünü açarak yoluna devam edecektir. Ben, terörsüz Türkiye konusunda Türkiye'nin önemli neticeler alacağına inanıyorum. Ülkemiz için daha güzel gelecekler inşallah inşa edilecektir. Bu çerçevede, Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğinde terörsüz Türkiye, inşallah ülkemiz için yeni bir kapının, yeni bir dönemin açılacağı dönem olacaktır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Gül, lütfen tamamlayın.

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) - Tamamlıyorum Başkanım.

Son olarak, CHP Grup Başkan Vekili Sayın Ali Mahir Başarır Bey'in de bazı ifadeleri oldu, ona da temas etmek isterim.

Öncelikle, biz kişilerle asla uğraşmıyoruz. Bizim uğraştığımız, tarihsel gerçeklikte yaşanmış hadiseler, demokrasiye, siyasete bakış açısı, siyasetin önünün birtakım bürokratik aygıtlarla nasıl kesilmeye çalışıldığı, milletin iradesinin nasıl kesilmeye çalışıldığı ve CHP'nin bu anlamdaki tarihsel misyonunu hatırlatan bir yaklaşım içerisindeyiz. Yoksa İsmet İnönü'nün yapmış oldukları, tarihsel şeyde elbette herkesin malumudur. Yani Atatürk'ün isminin paralardan kaldırılması, fotoğraflarının kaldırılması bunlar en başta Atatürk'ün kurduğu bir parti olan CHP'yi de rahatsız eder, edebilir. Ama biz tarihsel anlamda Türkiye'nin çok partili hayata geçtiği günden itibaren Cumhuriyet Halk Partisinin bu anlayışını eleştiriyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Gül, son kez uzatıyorum, lütfen tamamlayın.

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) - Siyasete, çok partili hayata, çoğulculuğa yönelik Cumhuriyet Halk Partisinin bu anlamdaki reflekslerini hatırlatıyoruz yoksa -bizim için kişiler değil- kişileri tarihler ve yaşanmışlıklar elbette yargılar.

Son olarak, ülkemizi yöneten hükûmetlerimiz büyük bir kararlılıkla, ciddiyetle, devlet ciddiyetiyle yönetmektedirler. Ülkemizdeki herkesin kişisel güvenlikleri de yine devletin bu anlamda mahremiyetiyle, titizliğiyle korunmaktadır. Hakan Fidan Bey de hem daha önce yapmış olduğu görevleri itibarıyla hem şu an bulunduğu görev itibarıyla devlet ciddiyetiyle, hassasiyetle görevini yapmıştır, yapmaya devam etmektedir. Devletimiz bu konuda milletimiz lehine olan her türlü çalışmayı yapıyor. Biz, AK PARTİ olarak, devlet partisi değiliz; biz, millet partisiyiz, milletin partisiyiz; milletin sözcüsü olmaya, milletin iradesini taşımaya devam edeceğiz.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum.

Sayın Kavuncu, buyurun.

37.- İstanbul Milletvekili Mehmet Satuk Buğra Kavuncu'nun, İstanbul Milletvekili Adem Yıldırım'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

MEHMET SATUK BUĞRA KAVUNCU (İstanbul) - Sayın Başkan, teşekkür ediyorum.

Bir konudaki rahatsızlığımı ifade etmek istiyorum müsaade ederseniz, çok kısa, o da şudur: Siyasi partiler arasında tartışmalar olur fakat bu tartışmaları bizim tarihî karakterlerimizi, tarihimizde önemli rol oynamış haysiyetleri yıpratacak şekilde gündeme alırsanız bu hepimizi incitir. Ben, Sayın Gül'ün yaklaşımına teşekkür ediyorum, doğrudur ama sizden önce konuşan bir milletvekiliniz, Jön Türkleri yalaka olmakla, İngiliz atı olmakla bir genelleme yaparak tabir etti. Bakın, "Jön Türkler" dediğiniz kişiler ömürleri cephede geçmiş, cumhuriyetin kuruluşunda rol oynamış kişiler. Tarihî şahsiyetler üzerinden bu kutuplaşmaları, bu hakaretleri yaparsanız bu, milletin vicdanını yaralar ve biz de buna müsaade etmeyiz. Namık Kemal de bir Jön Türk'tür, Yusuf Akçura da Jön Türk'tür.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Kavuncu, lütfen tamamlayın.

MEHMET SATUK BUĞRA KAVUNCU (İstanbul) - Rus mitralyözüne karşı çıkmış Enver Paşa da bir Jön Türk'tür. Onun için, konuşurken, cümle kurarken maksadınızı aşmayın. Kendi Genel Başkanınıza sempatik görünmek uğruna, bir yerlere mesaj vermek uğruna da bizim tarihî şahsiyetlerimizi karalamak gibi bir hadsizliğin içine düşmeyin.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Sayın Başarır, buyurun.

38.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın, İstanbul Milletvekili Mehmet Satuk Buğra Kavuncu ile Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'ün yaptıkları açıklamalarındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - İki şey önemli. Sayın Kavuncu'ya katılıyorum. Şimdi biz yirmi üç yılı tartışırken bile çok zorlanıyoruz; tartışan, konuşan, yayın yapan televizyonlar kapatılıyor, insanlar tutuklanıyor, biz sıkıştık yani bir noktada. Gerçekten inanılmaz bir yargı baskısı var. Ama Türkiye ne zaman sıkışsa, ekonomik olarak sıkışsa -ciddi anlamda Türkiye'de bir baskı rejiminin olduğu bir gerçek- bunlar tartışılrsa yüzyıl öncesine gidiyoruz. Hayır, biz bugünü konuşalım, bugün yaşananlara cevap versinler. Gazi Mustafa Kemal Atatürk de İsmet Paşa da yani hepsi de bizim için kıymetli, benim partimin Genel Başkanları. Kurucu Genel Başkanı Gazi Mustafa Kemal Atatürk. Ama yani şimdi bu ülkenin Cumhurbaşkanı da lütfen grup toplantısında, bu çatıda "İsmet Paşa, o da koltuğu çok sever."

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Bitiriyorum.

BAŞKAN - Sayın Başarır, lütfen tamamlayın.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - E, sen de çok seviyorsun, yirmi üç yıldır o koltukta oturuyorsun. Ha, o oradan konuştuğu zaman milletvekili de bu saygısızlığı yapabiliyor; bunu yapmamamız lazım, bu doğru değil. Ben buna özellikle dikkat çekmek istiyorum.

İkinci bir konu: Bakın, bu, duyum değil, bana gelen bir evrak değil, bir iddianame, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının iddianamesi. Çok daha vahim bilgiler var ama MİT, asker ve diğer birimlerimiz olduğu için ben buradan konuşmak istemedim. Ben beklerim ki Sayın Başkan, "Mahir Bey, bu iddianameyi bana verin, bir inceleyelim, gerekirse bir komisyon kuralım, bu olayın vahametini araştıralım..." Gerçekten bu olay vahim bir olay; çocuklarımız, torunlarımız, ailelerimiz, 86 milyonun tüm bilgilerini 5 genç almış; MİT'in çalışanlarının kimliklerini, bilgilerini...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Son cümlem...

BAŞKAN - Peki, teşekkür ediyorum.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Bitiriyorum, son cümlem.

BAŞKAN - Efendim, iki dakika veriyorum bu tür şeylerde yani son cümlelerinizi alayım, uzatmayalım.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - İstihbarattaki özel bilgiler var. Yani bunu bu Meclisin, bu devletin araştırması gerekiyor ama "Devlet iyidir, devlet yönetir, yönetim bilir, Hakan Bey iyidir."le olmuyor, bakın, burada bir iddianame var. Ben Abdulhamit Bey'e rica ediyorum, lütfen, bunu bir incelesin.

BAŞKAN - Sayın Gül, buyurun.

39.- Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'ün, Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) - Başkanım, ben sadece Sayın Cumhurbaşkanımızın görevde bulunuşu... Sayın Cumhurbaşkanımızın milletimizden almış olduğu oylarla ve destekle, milletimiz onu sevdiği, desteklediği, politikalarını, duruşunu benimsediği için destek veriyor. O desteklerle ve milletimiz desteğini de sürdürdüğü müddetçe Sayın Cumhurbaşkanımız da bu milletimize hizmet etmeye devam edecektir. Çok partili ve demokratik bir yarışta milletimizin helal oylarıyla ve anasının ak sütü kadar helal olan milletimizin oylarıyla görevini yapmıştır, yapmaya devam edecektir. Milletimize hizmet etmeye de yine durmak yok, yola devam ederek mücadelesini, gayretini sürdürmeye devam edecektir.

BAŞKAN - Değerli milletvekilleri, gündeme geçiyoruz.

Başkanlığın Genel Kurula sunuşları vardır.

Yapay Zekânın Kazanımlarına Yönelik Atılacak Adımların Belirlenmesi, Bu Alanda Hukuki Altyapının Oluşturulması ve Yapay Zekâ Kullanımının Barındırdığı Risklerin Önlenmesine İlişkin Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Başkanlığının Komisyon görev süresinin uzatılmasına dair bir tezkeresi vardır, okutuyorum:

VI.- BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI (Devam)

B) Tezkereler

1.- (10/235, 837, 1601, 1602, 1800, 1801) Yapay Zekânın Kazanımlarına Yönelik Atılacak Adımların Belirlenmesi, Bu Alanda Hukuki Altyapının Oluşturulması ve Yapay Zekâ Kullanımının Barındırdığı Risklerin Önlenmesine İlişkin Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Başkanlığının, Komisyonun görev süresinin uzatılmasına ilişkin tezkeresi (3/1098)

8/4/2025

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

14/1/2025 tarihinde çalışmalarına başlayan Yapay Zekânın Kazanımlarına Yönelik Atılacak Adımların Belirlenmesi, Bu Alanda Hukuki Altyapının Oluşturulması ve Yapay Zekâ Kullanımının Barındırdığı Risklerin Önlenmesine İlişkin Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonunun 8/4/2025 tarihli toplantısında aldığı karar gereğince çalışma süresinin Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 105'inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca 14/4/2025 tarihinden geçerli olmak üzere bir ay uzatılması hususunda gereğini saygılarımla arz ederim.

Fatih Dönmez

Eskişehir

Komisyon Başkanı

BAŞKAN - Değerli milletvekilleri, İç Tüzük'ün 105'inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "Araştırmalarını üç ay içinde bitiremeyen komisyona bir aylık kesin süre verilir." hükmü gereğince Komisyona bir aylık ek süre verilmiştir.

YENİ YOL Partisi Grubunun İç Tüzük'ün 19'uncu maddesine göre verilmiş bir önerisi vardır, okutup işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

Öneriyi okutuyorum:

VIII.- ÖNERİLER

A) Siyasi Parti Grubu Önerileri

1.- YENİ YOL Grubunun, Grup Başkan Vekili Muğla Milletvekili Selçuk Özdağ tarafından, anayasal hakkını kullanıp fikrini beyan eden muhalif sanatçılar, iş insanları, akademisyenler, sivil toplum mensupları, gazeteciler, sosyal medya kullanıcıları TV ekranlarından hedef gösterilerek tehdit edilmektedir; hukuksuz ve güvensiz Türkiye algısına yol açan mevzu uygulamaların irdelenmesi, çözümüne yönelik yasal ve siyasi adımların atılması amacıyla 8/4/2025 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 9 Nisan 2025 Çarşamba günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi

9/4/2025

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Danışma Kurulu 9/4/2025 Çarşamba günü (bugün) toplanamadığından grubumuzun aşağıdaki önerisinin İç Tüzük'ün 19'uncu maddesi gereğince Genel Kurulun onayına sunulmasını saygılarımla arz ederim.

Selçuk Özdağ

Muğla

Grup Başkan Vekili

Öneri:

Muğla Milletvekili ve Grup Başkan Vekili Selçuk Özdağ tarafından, anayasal hakkını kullanıp fikrini beyan eden muhalif sanatçılar, iş insanları, akademisyenler, sivil toplum mensupları, gazeteciler, sosyal medya kullanıcıları TV ekranlarından hedef gösterilerek tehdit edilmektedir; hukuksuz ve güvensiz Türkiye algısına yol açan mevzu uygulamaların irdelenmesi, çözümüne yönelik yasal ve siyasi adımların atılması amacıyla 8/4/2025 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergemizin diğer önergelerin önüne alınarak görüşmelerin 9/4/2025 Çarşamba günü birleşimde yapılması önerilmiştir.

BAŞKAN - YENİ YOL Partisi grup önerisinin gerekçesini açıklamak üzere Muğla Milletvekili Selçuk Özdağ'a söz veriyorum.

Sayın Özdağ, buyurun. (YENİ YOL ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

YENİ YOL GRUBU ADINA SELÇUK ÖZDAĞ (Muğla) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; iktidarın parti devleti uygulamaları ve sivil hayata müdahalesi üzerine vermiş olduğumuz grup önerimiz üzerine konuşma yapacağım. Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ülkemiz siyasi tarihi siyasi literatür ve konuyla ilgili tarihçiler açısından her yönüyle bir laboratuvar gibidir. Eleştiriden öteye neredeyse kavgalara varan tartışmalara ve uygulamalara şahit oldu bu ülke. Dişe dış mücadele eden siyasi aktörlerin bugünden farklı olarak siyasi nezaketlerini bir yere kadar muhafaza ettiklerini de biliyoruz. Her canı istediğinde rakip siyasetçilere ve hatta vatandaşlara had bildirip hakaret eden bir devlet insanı modeli bu son yıllara kadar ne gördük ne de duyduk değerli milletvekilleri. Siyasi eleştiriler bir yere kadar tolere edilebilir ama aslı astarı olmayan bir konuda iftira ve özellikle de milletimize hakaret içeren söylem ve ithamlar maalesef bu son dönemin alametifarikası olmuştur. Mesela vatandaşlarımıza yönelik "sürtük, çürük, ezik, hain, ajan" ve/vesaire gibi söylemleri bir siyasetçiye, hele ki ülkenin Cumhurbaşkanı birileri yakıştırırsa da bizler asla yakıştırmadık, yakıştıramayız da. Uzunca bir süredir adamına ve mensubiyetine göre işleyen hukuk artık biat edenler dışında herkese sopa gösteren bir giyotine dönüştürülmüştür. Bugün hukukun üstünlüğü, yargının tarafsız ve bağımsız olduğu konusu sadece iktidar mensuplarının, sözcülerinin ve özellikle de adalet bakanlarının ağızında retorik bir söylem olmaktan öteye geçmeyen lakırtılardır. Bunun böyle olmadığını en iyi kendileri de biliyor, biliyor bilmelerine de bunu söylemeye ne dirayetleri var ne de siyasi bir backgroundları. Varsa yoksa diyalektik, retorik ve kendilerinde olan tüm özellikleri muhalefete ihale eden genelgeçer, beylik grup ve parti konuşmaları.

Değerli milletvekilleri, bugün AK PARTİ Genel Başkanı eski defterleri karıştıran bir tüccar gibi geçen yüzyılda yaşanan meseleleri bugüne taşıyor. Atatürk'e bir şey demek konjonktüre uygun düşmediği için İsmet İnönü'yü eleştirerek tek parti uygulamalarından örnekler veriyor. Niçin bunu yapıyor peki? Çok basit: Bugün yani 21'inci yüzyıl dünyasında kendi tek parti uygulamalarını perdelemek, gözlerden kaçırmak için. 1960 ve 1980 askerî darbelerine atıf yaparak darbelere ve darbeci cunta zihniyetine lanet okuyor. Kurunun yanında yaşı da yakmayı iktidarlarının devamı için gerekli gören bu zihniyetin 12 Eylül darbecilerinden bir farkı kaldı mı? Hatta lanet okudukları 28 Şubat zihniyetinin devamı olduklarını eski serçe parmağı ortakları itiraf etmemiş miydi? Bu arkadaşların darbeci Kenan Evren'in yönetim biçimine olan hayranlıkları zaman zaman medyaya yansıdığına bu sözlerini inkâr ettiler mi? Hayır. Bu anlayış 12 Eylül anayasasının işlerine gelen antidemokratik hükümlerine mal bulmuş Mağribî gibi sarılmalarından gözüküyor. Bunları niye anlattım? Bakınız, enfekte edilmiş siyasetimizin panzehri arşivdir. Bugün yaşadıklarımızın geçmişten gelen kodlarda saklı olduğunu anlamak için bunları hatırlatmak istedim.

Birkaç gündür gündemi işgal eden, iktidarı da hayli kızdıran "cunta" söylemi de aslında iktidarın en onulmaz yarası olan takiye siyasetini açık etmiştir, caneviden vurulmuştur. Cunta söyleminden niye bu kadar rahatsız olduklarını hâlâ anlayabilmiş değilim. "Cunta" dediğimiz şey, yönetime kuvvet kullanarak el koymaya teşebbüs eden askerî ya da siyasi grubu ifade eder. Cunta yönetimleri düşüncesini ve fikrini beyan eden gazetecileri, akademisyenleri, yazar ve sanatçıları ve sıradan vatandaşları fişler, tehdit eder, gözaltına aldırır, hapse atar; ekonomide saçma sapan uygulamaları hayata geçirir, dış politikada kafasına göre tavizler verir. "Vatandaş da kim oluyor ki? Onların bir önemi yok." der hatta "Azınlık." der. Yargı sopasını vatandaşın tepesinde sallandırır, yandaşlarına imtiyazlar ve iltimaslar sağlar, hesap vermemek için Sayıştay gibi devlet kurumlarını baypas eder. Ajans, vakıf, fon gibi paralel yapılar kurarak milletin vergilerini nasıl ve kim için harcadığını gizler. Anayasal hakkını kullanarak hak arayan, protesto eden vatandaşlarını hain ve düşman ülkelerin ajanı, iş birlikçisi ilan eder. Ülkesini polis ve istihbarat devlet yapar. Belli bir bürokratik grupla seçilmişleri ikinci plana atar. Seçimleri manipüle eder, siyasetçileri hukuksuz bir şekilde cezaevlerine atar, çoluk çocuk demeden kendi vatandaşlarını siyasi yasaklı yapmak, okullarından atmak için yargıya ve kurumlarına talimat verir. Devlet imkânlarını, hazinesini, yargısını, medyayı kendi lehine ama halkın aleyhine kullanarak propaganda yapar. Dolayısıyla birileri niye alınganlık gösterdi, anlayabilmiş değilim.

İktidar günden güne güç kaybedip halkta bir karşılığı kalmadıkça kimine Hükûmet havucu ama daha çok da devlet sopasıyla korkutarak ömrünü uzatmaya çalışmaktadır. Müflis bir tüccar çaresizliğiyle eski defterleri karıştırmakta; hak, hukuk talep eden gençlerimizi söz konusu bu karanlık kişiler marifetiyle "Not ediyoruz, fişliyoruz. İktidar değişse bile hiçbir yerde çalışamaz, aç kalırsınız." şeklinde tehdit ettirmektedir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Özdağ, lütfen tamamlayın.

SELÇUK ÖZDAĞ (Devamla) - Teşekkür ederim.

TV ekranlarında muhalefet cellatlığına soyunan, bunu yaparken de yüksek perdeden devlet hamaseti ve dürüst gazeteci pozları verenlerin bu gücü kimden ve ne sebeple aldığı bellidir. Anayasal hakkını kullanıp fikrini beyan eden, bir duruş sergileyen sanatçılar, iş insanları, sivil toplum mensupları, akademisyenler, gazeteciler, sosyal medya kullanıcıları, üniversite öğrencileri, hasılı evlatlarımız, gençlerimiz gelecekleriyle, rızıklarıyla tehdit edilmekte ve işlerinden atılmaktadırlar. Bu iktidar, adı millete tadı bize iktidardır. Muhalefette doğru söyleyip iktidarda şaşan bir iktidardır. Seç-beğen-al tarzı bir açık büfe iktidardır. Bu iktidar, tevil iktidardır, her işimizde hikmet arayan iktidardır. Bu iktidar "Vatandaş dediğin bir azınlık, onların bir önemi yok Türkiye'de." diyenlerin iktidardır. Bu iktidar, gerçeklerle alakası olmayan, sanal bir dünyayı millete satan, pazarlamacı bir iktidardır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SELÇUK ÖZDAĞ (Devamla) - Bu iktidar, Kurtlar Vadisi göndermeli video, "edit" iktidardır; ne eksik ne fazladır.

İnşallah grup önerimize destek verirsiniz ve böylece de Türkiye'de devletin baskısı var mı, sivil iktidar hakikaten Türkiye'de iktidar mı bunu görmüş oluruz. Ben inanıyorum ki AK PARTİ iktidarının milletvekilleri de bu önergeye "Evet." oyu vereceklerdir.

Daha sonra Adem Yıldırım Bey'le de Jön Türkler meselesini ayrıca konuşacağım.

Teşekkür ederim. (YENİ YOL ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Özdağ.

Öneri üzerinde ilk söz, İYİ Parti Grubu adına Tekirdağ Milletvekili Selcan Taşçı'ya ait.

Sayın Taşçı, buyurun. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA SELCAN TAŞÇI (Tekirdağ) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bugün iktidar grubunda 17-25 hatırlatılınca o süreçte Yeniçağ gazetesinde attığımız bir manşeti hatırladım ki yandaş değildik, eleştirel, sert de bir dilimiz vardı. Biz o gün, iktidarın kendi mensuplarının bile pusuya yattığı o gün, 9 sütuna demiştik ki: "Uluslararası, kirli bir operasyon." Ayakkabı kutularına rağmen, "tape"lere rağmen ve iktidarın değişmesini de aslında çok arzu etmemize rağmen böyle demiştik çünkü bizim

için adalet, usulsüzlükle tecelli ettirilebilecek bir değer değildir. Çok çabuk unutuldu zahir o günler. FETÖ'cülüğü palazlandırmanın neticeleri unutulmuş, belli; hatırlatayım o yüzden. FETÖ'cülük, iktidarın parsel parsel dağıttığı arazilerde kurulan okullarda çaycılık yapmak değildir, ihya ettiği paçavralara abone olmak değildir. Tam da günlerdir bu ülkenin maruz kaldığı şeydir FETÖ'cülük, devletin imkânlarını kullanarak milleti provoke etmektir; hukuku, hak arayışı döven bir sopaya dönüştürmektir; orantısız güçle zulmetmektir, toplumu kutuplaştırmaktır; bireysel, özgün düşüncüyü hükümsüzleştirmektir. Zira her şeyden önce ve çok, düşünen insanadır FETÖ'cülüğün tahammülsüzlüğü. Haksızlık üzerine yükselen bir şeytani düzendir FETÖ'cülük. Siz şimdi o gençleri yurtlarıyla tehdit ediyorsunuz ya; kapasite, hijyen, güvenlik... Tehdit ettiğiniz o yurtlarla da aslında sorunları var gençlerin. Burslarıyla tehdit ediyorsunuz ya, bursların yetersizliğini de haykırıyor onlar zaten. Sınavlarıyla, diplomalarıyla tehdit ediyorsunuz ya; aldıkları diplomaların diplomadan sayılıp sayılmayacağından bile emin olamadıkları için bu kadar öfkeli zaten o gençler. Fırsat eşitsizliği dertleri, hayallerine bile ket vuran bu baskı düzeni. Bu sebeple, bir kirli siyaset tanzimi var, görüyoruz. O, istediği kadar onları kişiler etrafında ayırıştırmaya çalışsın, gençler adaletin etrafında bütünleşecekler. İsteddiği kadar partiler zemininde ayırıştırsın, gençler sefaletle karşı birleşecekler. İsteddiği kadar tekmeletsinler ellerindeki bayrağı, gençler her biri yere düşmeyecek, kirlenmeyecek, lekelenmeyecek birer bayrağa dönüşecekler. Dün gençlerin uğradığı hak ihlalleri için verdiğimiz önergeye "fıkra" denildi burada, asıl fıkra olan ne biliyor musunuz? O gençlerin okudukları üniversitelerin önünden bile geçemeyecek olanlar; sırtını başkasına dayayarak kazanmaya alıştıkları için, çalışmadan kazanmaya, asalak gibi yaşamaya alıştıkları için o üniversitelerin önünden geçemeyecek olanlar gençlerimize hakaret ediyorlar.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Taşcı, lütfen tamamlayın.

SELCAN TAŞCI (Devamla) - Dün burada bize Anayasa dersi verenler, alın şimdi o Anayasa'yı, o ağızlarından salyalar saçsa saçan kesen ekran kadılarına, millete hakaret edenlere okuyun: "Madde 1-Türkiye Devleti bir Cumhuriyettir." İş ve aşın yalnızca bir zümrenin evlatlarına hak sayılmadığı, yalnız bir zümrenin mensuplarının canının can, acısının acı, ihtiyacının ihtiyaç sayılmadığı bir cumhuriyettir. Ve cumhuriyet kul değil, köle değil, düşüncesi hür, anlayışı hür, vicdanı hür nesiller ister ve işte, o gençler, o nesiller ve iyi ki de öyleler. Gurur duymamız gereken Türk gençlerini istibdada kurban ettirmeyeceğiz

Bu önergenin kabul edilmesini de çok faydalı buluyoruz, destekliyoruz.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Taşcı, teşekkür ediyorum.

Diğer söz talebi, Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Grubu adına Mersin Milletvekili Ali Bozan'a ait.

Sayın Bozan, buyurun. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

DEM PARTİ GRUBU ADINA ALİ BOZAN (Mersin) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Değerli arkadaşlar, öncelikle saat 11.30 sıralarıydı, grup yönetimimizden arkadaşlarımız YENİ YOL Partisinin grup önerisini bana gönderince hızlıca bir göz attım; öncelikle güldüm, yanlış anlaşılmasın, grup önergesine gülmedim, önergenin en sonuna doğru AKP'li hatibin yapacağı muhtemel olan konuşmayı düşündüm ve güldüm ve aklıma bir anım geldi cezaevi yıllarımdan.

SELÇUK ÖZDAĞ (Muğla) - Olmadığını söyleyebilirler, belki "Böyle bir şey yapmadık." da diyebilirler.

ALİ BOZAN (Devamla) - Evet, kesinlikle onu diyecekler.

Cezaevi yıllarımdan bir anım geldi aklıma. 2011-2012 yılları, Kürkçüler Cezaevindeyim. Yaptığım bir konuşmadan kaynaklı altı yıl üç ay hapis cezası almıştım, cezam kesinleşmişti, cezamı infaz ediyorum. Bir gün oda arkadaşlarımızla akşam haberlerini izliyoruz. Televizyonda o dönemin Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan bir konuşma yapıyor, diyor ki: "Düşüncelerinden kaynaklı, yaptığı açıklamalardan kaynaklı cezaevinde hiç kimse yok. Türkiye'de düşünce ve ifade özgürlüğü var." Dinledik, 3 arkadaşız odada, birbirimize baktık ve hepimizin aklına aynı şey geldi. Cezaevinde daha tecrübeli olan arkadaşım "Ali" "..."(*) hemen butona basalım, nöbetçi gardiyanı çağıralım, sen yanlışlıkla buradasın." dedi. "Nereden çıktı?" dedim. "Bak, Başbakan söylüyor 'Türkiye'de düşünce, ifade özgürlüğü var.' diyor." dedi. İşte, biraz sonra AKP'li hatibin yapacağı konuşmaya da biz o gün, 2011 yılında cezaevindeyken nasıl güldüysek milyonlarca yurttışa gülecek. Güldüm ama sonrasında düşündüm, memleketi düşündüm; cezaevindeki binlerce siyasetçiyi, öğrenciyi, gazeteciyi, muhalifi düşündüm ve üzüldüm. Dedim ki: Gerçekten bu ülke bunu hak etmiyor, bu ülke bu iktidarı hak etmiyor.

Değerli arkadaşlar, hani bir söz var: "Hep muhalefet, hep muhalefet olmaz, iktidar bazen de iyi şeyler yapıyor, takdir etmek gerekiyor." Yirmi iki-yirmi üç yıllık iktidarı boyunca en çok ne yaptı? Devasa adliye binaları yaptı. Bu konuda gerçekten iktidarı takdir ediyorum. Yaptığınız devasa adliye binaları yetmedi, bazen cezaevi kampüslerine devasa duruşma salonları yaptınız; işte Sincan'a yaptınız, işte Silivri'ye yaptınız ama unuttunuz bir şey vardı, o duruşma salonlarında, o adliye saraylarında adaleti unutmuşunuz, oralarda adalet yoktu. "Adalet" demişken, "adil yargılama" demişken Kobani kumpas davasından bahsetmek isterim. Kobani kumpas davasında uzunca bir süre avukatlık yaptım, oradaki kumpasa anbean tanıklık ettim. Yargılama aşamasında sizlerin talimatıyla hareket eden bir mahkeme heyeti vardı, mahkeme başkanı vardı. Yargılanan HDP'li siyasetçiler savunma için süre istiyordu.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Bozan, lütfen tamamlayın.

ALİ BOZAN (Devamla) - Kimi zaman mahkeme başkanı yargılanan siyasetçilerden bir saati bile esirgedi. "Yargılamayı uzatıyorsunuz, o nedenle size süre vermeyeceğim." diyordu, mikrofonları kapatıyordu. Peki, Kobani kumpas davasında ne oldu? Mayıs 2024, önceki dönem Eş Genel Başkanlarımız sevgili Selahattin Demirtaş ve Figen Yüksekdağ'ın da aralarında bulunduğu onlarca siyasetçiye, onlarca yıl hapis cezası verildi. Aradan on bir ay geçti, mahkeme gerekçeli kararını açıklamadı. Savunma için bir saati vermeyen mahkeme on bir aydır gerekçe açıklamadı. Niye biliyor musunuz? Çünkü mahkeme HDP'li siyasetçilere niye ceza verdiğini bilmiyor, çünkü o mahkeme kararı o mahkeme salonunda yazılmadı, sarayda yazılmıştı. İşte alın size adil yargılanma, alın size hukuk; tabii ki yerseniz. Siz yiyor musunuz, yemiyor musunuz bilmiyorum ama emin olun bu halk yemiyor.

Son olarak şunu söyleyeceğim...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ALİ BOZAN (Devamla) - Sayın Başkanım, sadece otuz saniye...

Şunu söyleyeceğim: Değerli AKP'liler, adil yargılanma, hukuk, adalet bir gün emin olun size de lazım olacak. Geç kalmış değilsiniz, bir gün "Adalet, adil yargılanma." dememek için gelin, YENİ YOL Partisi tarafından verilen bu önergeye "evet" deyin ve gerçekten bu ülkede adil yargılanma var mı yok mu; yargı bağımsız mı, tarafsız mı değil mi, ortaya çıksın.

Teşekkür ediyorum. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum.

Birleşime beş dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati:16.09

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 16.17

BAŞKAN: Başkan Vekili Bekir BOZDAĞ

KÂTİP ÜYELER: Asu KAYA (Osmaniye), Kurtcan ÇELEBİ (Ankara)

----- 0 -----

BAŞKAN - Değerli milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 74'üncü Birleşiminin İkinci Oturumunu açıyorum.

Şimdi Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Muğla Milletvekili Cumhur Uzun'a söz veriyorum.

Sayın Uzun, buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA CUMHUR UZUN (Muğla) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, ekranları başında bizleri izlemekte olan kıymetli yurttaşlarımız; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Anayasa'mızın daha en başında, 1'inci maddesinde "Türkiye Devleti bir Cumhuriyettir." denildikten sonra, 2'nci maddesinde bu cumhuriyetin nitelikleri ayrı ayrı sayılmış ve aynı maddenin sonunda laik ve sosyal bir hukuk devleti olduğu tespit edilmiş bulunmaktadır. Peki, nedir bu hukuk devleti? "Eylem ve işlemlerinde hukuka uygun, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık, yasaların üstünde yasa koyucunun da uyması gereken Anayasa ve temel hukuk ilkelerinin bulunduğu bilincinde olan devletin adıdır." diye tanımlanmıştır. Ne yazık ki yirmi üç yıllık AKP iktidarı, son günlerdeki uygulamalarıyla devletimizin bu temel ilkesi olan hukuk devleti niteliğini yerle bir etmiştir. Anayasa'ya dahi aykırı uygulamalarıyla ülkemizde yurttaşlarımızın hukuk güvenliğini ortadan kaldırmıştır. Kendi iktidarlarını sürdürmek adına yurttaşlarımızın temel hak ve özgürlüklerini dahi yok eden uygulamalarıyla baskıcı ve otoriter bir yönetime dönüşmüştür. Seçimlerde kendisini yeneceği önceki yapılan yerel seçimlerde ortaya çıkmış bulunan ve kendisine karşı 4 kez seçim kazanan rakibi Sayın Ekrem İmamoğlu'nun hukuken temeli bulunmayan ve delillerle doğrulanmayan yalan yanlış iddialarıyla tutuklanmasına sebep olmuş ve bunu yaparken hukuku kendi çıkarları uğruna kullanmakta hiçbir sakınca görmemiştir. Ülkemiz 19 Martta hukuk yoluyla başarısız bir yargı darbesine muhatap edilmiştir. Halkımız, iktidarın tüm bu girişimlerine 15 milyondan fazla oyla iradesine sahip çıkmış ve hem sandıkta hem de meydanlarda "Egemenlik milletindir." diye haykırmıştır. Anayasal hakkını kullanan gençlerimize hak kullanımının özgürlüğünü yaşatmakla ödevli olan iktidar, gençlerimizi hiçbir suçu olmadığı hâlde zor kullanarak yakalamış, sonra hapse atmak suretiyle topluma gözdağı vermeye çalışmıştır. Gençlerimizin anayasal toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkını elinden almaya çalışan iktidar, onların yine anayasal eğitim haklarına da saldırmış, onları suçsuz yere tutuklayarak özgürlüklerini de kısıtlamış bulunmaktadır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Uzun, lütfen tamamlayın.

CUMHUR UZUN (Devamla) - Buradan, Meclis kürsüsünden iktidara bir kez daha sesleniyorum: Hiçbir haklı neden ve delile dayanmayan gençlerimizin tutukluluğuna derhâl son verin, salın gençlerimizi. O gençler ki geleceğimiz, o gençler ki ülkemizin teminatıdır. Böylesi bir dönemde tüm bu hukuksuzluklar yapılırken, bu hukuksuzlukların araştırılmasından kaçınmak, bu öneriyi reddetmek geleceğimizi, temelimizi yok etmek anlamını taşıyacaktır. Unutmayalım ki devletin temeli adalet, onu sağlayacak olan da hukuk devletidir.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (CHP, İYİ Parti ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Uzun, teşekkür ediyorum.

Diğer söz talebi, Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Hatay Milletvekili Hüseyin Yayman'a aittir.

Sayın Yayman, buyurun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA HÜSEYİN YAYMAN (Hatay) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, ekranları başında bizi izleyen aziz vatandaşlarımız, çok kıymetli Hataylılar ve bizi farklı meclarlardan takip eden aziz vatandaşlarımız; ben de yüce heyetinizi saygıyla sevgiyle selamlıyorum.

YENİ YOL Grubunun Meclis araştırması önergesi hakkında AK PARTİ Grubu adına söz almış bulunmaktayım.

YENİ YOL Grubunun önergesini ve gerekçelerini okuduğumda gerçekten şaşkınlık içerisinde kaldım. Burada dile getirilen hususlar ile gerçek arasında büyük bir çelişki olduğunu ifade etmek isterim. Biz AK PARTİ'yiz. Biz AK PARTİ olarak her zaman düşünce hürriyetini, fikir hürriyetini, inanç hürriyetini, teşebbüs hürriyetini savunmuş olan bir partiyiz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Yasaklara karşı mücadele eden ve Türkiye'de sessiz devrimleri gerçekleştiren bir partiyiz. Ekranlarda çıkıp konuşanlar varmış; AK PARTİ bir partidir, tüzel kişiliği vardır, sözcüleri bellidir, Grup Başkan Vekilimiz bellidir, AK PARTİ adına konuşan Cumhurbaşkanımız vardır ve parti sözcülerimiz vardır. Bugün Cumhurbaşkanımız gerekli sözleri söyledi. Biz Cumhuriyet Halk Partisine çok nitelikli, çok kreatif, tarihten aldığımız bir ilhamla şunu söylüyoruz: "CHP, artı, ordu el ele, darbe ve cunta." diyoruz ama bu bizim nitelikli kritiğimize YENİ YOL Partisi itiraz ediyor. Siz Cumhuriyet Halk Partisinin hadi cuntacı olduğunu söylemiyorsunuz ama şöyle bir geri dönüp bakın: Türk demokrasi tarihine baktığınızda, 27 Mayıs darbesinde AK PARTİ mi vardı? 12 Mart darbesinde AK PARTİ mi vardı? 12 Eylül darbesinde AK PARTİ mi vardı? 28 Şubat darbesinde AK PARTİ mi vardı? 15 Temmuz hain FETÖ'cü darbe girişimi AK PARTİ'ye karşı oldu.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Ya, CHP mi vardı o zaman, neden bahsediyorsun? Nasıl çarpıyorsun? 12 Eylül darbesinde CHP kapatıldı, sen neden bahsediyorsun?

SERKAN SARI (Balıkesir) - FETÖ'ye bütün kurumları teslim ederken kim vardı? FETÖ'ye devleti teslim ederken kim vardı, kim verdi bu kadar kurumu?

HÜSEYİN YAYMAN (Devamla) - Biz her türlü darbeye karşıyız. Saraçhane'de toplanıp "Bu AK PARTİ'liler kitap okumaz." diye AK PARTİ tabanını aşağılayan, "bidon kafalı" diyen ve orada bulunan polis kardeşlerimize "Zaten siz üniversite sınavını kazanamadınız, onun için polis oldunuz." diyen bir anlayış var.

SERKAN SARI (Balıkesir) - Orduyu teslim ettiniz, Emniyeti teslim ettiniz, bütün kurumları teslim ettiniz; ülkeyi mahvettiniz, hâlâ daha darbe söylüyorsan aynaya bak!

HÜSEYİN YAYMAN (Devamla) - Mesele, bizimle ilgili değil; mesele, bizim dışımızdadır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SERKAN SARI (Balıkesir) - Aynaya bak, aynaya!

BAŞKAN - Sayın Yayman, lütfen tamamlayın.

HÜSEYİN YAYMAN (Devamla) - Evet, Cumhurbaşkanımız da bugün AK PARTİ Grubunda çok güzel ifade etti: "Bir tiyatro var, bu tiyatronun sahibi Cumhuriyet Halk Partisi, senaristi Cumhuriyet Halk Partisi; sahne CHP, sahnede oynanan oyun CHP, oynayanlar CHP'li."

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - İktidarda siz mi varsınız, muhalefet mi; karar verin.

HÜSEYİN YAYMAN (Devamla) - Meselenin AK PARTİ'yle, Cumhur İttifakı'yla uzaktan yakından ilgisi yoktur. Biz fikri hür, vicdanı hür, irfanı hür nesilleri savunuyoruz, savunmaya da devam edeceğiz.

SERKAN SARI (Balıkesir) - Sadece sizin için geçerli o. Sizin dışınızdakilerin fikri hür değil, vicdanı hür değil; hepsi tutsak.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - O nesilleri şu anda tutukladınız, içeride 300'ü.

HÜSEYİN YAYMAN (Devamla) - Türkiye hakkında yapılan vicdanlı eleştiriler başımızın üzerindedir; hepsini alırız, okuruz, değerlendiririz ama Türkiye hakkında yapılan "vicdan yoksunu" "demokrasiden nasibini almamış" yorumlarını da biz milletimizin vicdanına havale ediyoruz.

SERKAN SARI (Balıkesir) - Hiçbir eleştiriye tahammülü olmayan bir iktidar mı söylüyor bunu? Sizi eleştiren herkes cezaevinde.

HÜSEYİN YAYMAN (Devamla) - Türkiye hakkında bizim mottomuz şudur: 21'inci asır Türkiye'nin yüzyılı olacaktır, Türklerin yüzyılı olacaktır.

Hepinizi saygıyla sevgiyle selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Yayman, teşekkür ediyorum.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Sayın Başkan...

SELÇUK ÖZDAĞ (Muğla) - Sayın Başkanım, ben de söz istiyorum, bilginiz olsun.

BAŞKAN - Sayın Başarır, buyurun.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Açıkça partimize sataştı.

BAŞKAN - Evet, söz veriyorum, buyurun.

IX.- SATAŞMALARA İLİŞKİN KONUŞMALAR

1.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın, Hatay Milletvekili Hüseyin Yayman'ın YENİ YOL grup önerisi üzerinde yaptığı konuşması sırasında Cumhuriyet Halk Partisine sataşması nedeniyle konuşması

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Şimdi, 60 darbesi, 80 darbesi; o gün iktidarda partiniz yoktu ama bu ülkede, bugün Cumhurbaşkanının kürsüde belirttiği Büyükanıt'ın yaptığı açıklama, bir anlamda muhtıra kime yaradı? Partinize. Dolmabahçe görüşmelerinden -ki bizim eski milletvekilimiz, Kültür Bakanımız Fikri Sağlar açıkça söyledi, "Sen Yaşar Büyükanıt'ı Dolmabahçe'ye niye çağırdın?" dedi- hemen sonra Yaşar Büyükanıt o muhtırayı niye verdi?

İki, 15 Temmuz... Yahu, bu ülkenin istihbaratını, askeriyesini, yargısını, devletin büyük bir bölümünü bir Amerikan ajanına, FETÖ'ye teslim ettiniz. Sayın Başkanım, Adalet Bakanısınız, Türkiye Cumhuriyeti tarihinde ilk kez 3 bin hâkim, savcı terörist sıfatıyla yargılandı.

Soruyorum: Gelelim bugüne, Selahattin Demirtaş Cumhurbaşkanı adayı değil miydi? Belki yine Cumhurbaşkanı adayı. Ümit Özdağ bir partinin Genel Başkanı, o da bir Cumhurbaşkanı adayı. Sayın Ekrem İmamoğlu bizim partimizin, 16 milyon kişinin oyuyla Cumhurbaşkanı adayımız. Yahu, 3 rakibini cezaevine atan adama ne denir? "Cuntacı" denir, cuntacı. (CHP sıralarından alkışlar)

SELÇUK ÖZDAĞ (Muğla) - Sayın Başkanım, sataşma vardı.

HÜSEYİN YAYMAN (Hatay) - Sayın Başkanım...

BAŞKAN - Sayın Özdağ, buyurun.

HÜSEYİN YAYMAN (Hatay) - Sonra herhâlde bana da söz verirsiniz. Arz ederim efendim.

BAŞKAN - Sayın Özdağ, buyurun.

2.- Muğla Milletvekili Selçuk Özdağ'ın, Hatay Milletvekili Hüseyin Yayman'ın YENİ YOL grup önerisi üzerinde yaptığı konuşması sırasında YENİ YOL Partisine sataşması nedeniyle konuşması

SELÇUK ÖZDAĞ (Muğla) - Bir grup önerisi verdik ve dedik ki: Burada devletin imkânlarını kullanarak birilerinin işine, aşına engel olanlara veyahüt da onların işlerinden, aşlarından olmasını isteyenlere karşı bir grup önerisi veriyoruz yani yargının bağımsız olmasıyla ilgili bir grup önerisi veriyoruz.

Şimdi, gelelim şunu söyleyelim: Bakın, ihsasirey yapılır mı? Yapılmaz. Kim yapar ihsasireyi? Vatandaş yapar. Peki, yürütme yapar mı? Yapmaz. Montrö Bildirisi yayınlandıktan sonra, birileri, eski amiraller yazdıktan sonra niye siz orada ihsasireyde bulundunuz, kim bulundu? Sayın Cumhurbaşkanı bulundu. Kim bulundu? Yargı mensupları, üst yargı mensupları bulundu. Kim bulundu? Komutanlar bulundu. Bulunur mu bunlar? Demokratik bir ülkede yargı mensupları konuşur mu? Yargı mensupları, kararlarıyla konuşur. Peki, demokratik bir ülkede askerler konuşur mu? Konuşmazlar, siyaset kurumu konuşur. Konuştunuz ve ardından da şimdi kalkmışsınız, burada diyorsunuz ki: "Bizim sözcülerimiz buradadır, konuşmacılarımız buradadır." Peki, sizin konuşmacılarınız buradaysa TRT'de filmlerde oynayan, dizilerde oynayan kişileri, bunları işten kim çıkardı? Bunlar demokratik haklarını kullanmışlar. Kullansınlar, ne olur? Niye rahatsız oluyorsunuz? Olmayın kardeşim. Sonra "yargı mensupları" diyorsunuz, Adalet Bakanı kalkıp konuşuyor, diyor ki: "Türkiye'de kesinlikle böyle bir şey olmamıştır, olmayacaktır." Sonra bir bakıyoruz, Adalet Bakanı bir konuşma yapıyor, birileri gözaltına alınıyor. Kim bunlar? TÜSİAD Başkanları, TÜSİAD Yüksek İstişare Kurulu Başkanı. Sonra Cumhurbaşkanı burada, grupta konuşma yapıyor; konuşma yapar yapmaz da gözaltına alınıyorlar, sonra ifadeye çağırıyorlar. Sonra Brüksel'e gidiyor sizin Ekonomi Bakanınız, giderken de TÜSİAD Başkanını falan götürmek istiyor, mahkeme götürmüyor, siz buraya da "Demokratik ülke." diyorsunuz, öyle mi? "Yargı bağımsız." diyorsunuz, öyle mi?

HÜSEYİN YAYMAN (Hatay) - Tam bağımsız.

SELÇUK ÖZDAĞ (Devamla) - Ya, tam da... Yargı bağımsız değil işte ve sizin için utanılacak bir durumdur. Geçmişte böyle miydiniz siz? Bu yargı vesayetine karşı mücadele eden bir iktidardınız.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SELÇUK ÖZDAĞ (Devamla) - Ama gördüğüm şu ki artık siz yürütme olarak yaşamaya ve yargıya müdahale ediyorsunuz, kuvvetler ayrılığı ilkesini kuvvetler birliğine çeviriyorsunuz. Bakın, göreceksiniz, o kadar ağır bir bedel ödeyeceksiniz ki sandıkta, göreceksiniz bunu, 31 Marttan daha ağır bir bedel ödeyeceksiniz.

BAŞKAN - Sayın Özdağ, teşekkür ediyorum.

SELÇUK ÖZDAĞ (Devamla) - Lütfen kendinize gelin ve yargının bağımsızlığını ispat edin. Bunu yapmak için de yargı kurumlarını ele geçirmeye çalışmayın, arka bahçesi yapmayın diyorum.

BAŞKAN - Sayın Gül, buyurun.

VII.- AÇIKLAMALAR (Devam)

40.- Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'ün, Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır ile Muğla Milletvekili Selçuk Özdağ'ın sataşma nedeniyle yaptıkları konuşmalarındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) - Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Burada milletimizin de Türk siyasi tarihinin de şahitliği şunu gösteriyor ki Türkiye'de 2 partisi kapatılmış, 1 partisi 1 oyla kapatılmaktan kurtulmuş, yüzde 50 oy aldığı hâlde kapatma davasına maruz kalmış ve ömrü siyasetin önündeki vesayetle, cuntayla mücadeleyle geçmiş Cumhurbaşkanımıza, Sayın Recep Tayyip Erdoğan'a "cuntacı" ifadesini söylemek büyük bir hadsizliktir, asla ama asla kabul edemeyeceğimiz bir ifadedir. Bu konuyla ilgili bütün açıklamalarımızı da yaptık. Esasen, 27 Nisan muhtırasında da -Değerli Grup Başkan Vekili az önce ifade etti- ve sonraki muhtıralarda da önceki darbe girişimlerinde de biz Cumhuriyet Halk Partisinden bu anlamda...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Gül, bir dakika daha uzatıyorum.

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) - Tamam Başkanım.

Bütün darbe girişimlerine, muhtıralara karşı Türkiye'nin demokrasisini korumak adına, siyasetini korumak adına AK PARTİ büyük bir mücadele ortaya koymuştur ve sandıktan çıkan irade neyse onun yanında yer almıştır. Biz demokrasiyi korumaya, milletimizin iradesini korumaya devam edeceğiz. Bütün Türkiye bizim duruşumuzu, tavrımızı çok iyi biliyor; bir kez daha Gazi Meclisten bunu hatırlatmak istedim. Adalet Bakanı, Cumhurbaşkanı, yürütmenin hangi mensubu olursa olsun yargıya talimat veremez. Yasama da yürütme de yargının bu anlamdaki... Anayasa 138 de açık; yargı delile göre, dosyaya göre bakar. Dolayısıyla yürütmenin hiçbir ferdinin de yargıya müdahalesini, baskısını asla kabul edemiyoruz; hem Adalet Bakanımızın hem İçişleri Bakanımızın hem de Cumhurbaşkanımızın bu konudaki tutumları da yaklaşımları da gayet sarihtir.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) - 2911'den tutuklama yapıyorsunuz, hâlâ "Müdahale yok." diyorsunuz.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Sayın Başkan...

BAŞKAN - Sayın Başarır...

41.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın, Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'ün yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Şimdi, kullandığım bir cümleye "Hadsizlik." dedi Sayın Başkan.

Şunu söyleyeyim: Genel Başkanımız "cuntacı" tabirini kullandıktan sonra bunu bir hakaret olarak algılayan Cumhurbaşkanı manevi tazminat davası açılması için suç duyurusunda bulundu. Şimdi, Başkan da aynı şeyi söyledi, "'Cunta' kelimesini kullanmak hadsizlik." dedi; e, bugün Cumhurbaşkanı da "Cumhuriyet Halk Partisi cuntacıdır." dedi, demek ki

Cumhurbaşkanına "Hadsiz." diyor çünkü o da bunu söylüyor. Ha, Cumhurbaşkanının hakaret etme ya da bu tip siyasi terimleri kullanma hakkı var, bizim yok; öyle mi?

ADEM ÇALKIN (Kars) - Hadsiz haddini bildiriyor.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Şimdi "yargının bağımsızlığı" diyorsunuz, gölge bir adalet bakanı Çağlayan'da. Bakın, aynı Zekeriya Öz olayları yaşanıyor, kurşun geçirmez araba verildi, zırhlı araba; bugün de beyefendiye kurşun geçirmez, patlamaz lastikler alınmış 1 milyon liraya, Akın Gürlek'e alınmış.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Bitireceğim.

BAŞKAN - Sayın Başarır, bir dakika daha süre veriyorum, lütfen tamamlayın.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - 954 bin lira verilmiş, patlamaz lastik... Ya, kardeşim, senin dosyaların patlamış, senin dosyaların patlamış; sen sahte delillerle soruşturma yapan bir başsavcısın! Adalet Bakanının üzerinde bir gölge adalet bakanı mı görev yapıyor? Yargı bağımsızmış, bunu mu konuşuyorsunuz?

O yüzden, bugün Cumhurbaşkanının konuşmalarına baksınlar, kullandığı kelimelere baksınlar. Eğer hadsizlik "cunta" kelimesini söylemekse bunun büyüğünü Sayın Cumhurbaşkanı yaptı.

Teşekkür ediyorum.

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Ya, CHP'ye söylemek değil Cumhurbaşkanına söylemek hadsizlik.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - CHP'ye söylemek değil, değil.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - "CHP'ye serbest." diyorsun, Cumhurbaşkanına...

VIII.- ÖNERİLER (Devam)

A) Siyasi Parti Grubu Önerileri (Devam)

1.- YENİ YOL Grubunun, Grup Başkan Vekili Muğla Milletvekili Selçuk Özdağ tarafından, anayasal hakkını kullanıp fikrini beyan eden muhalif sanatçılar, iş insanları, akademisyenler, sivil toplum mensupları, gazeteciler, sosyal medya kullanıcıları TV ekranlarından hedef gösterilerek tehdit edilmektedir; hukuksuz ve güvensiz Türkiye algısına yol açan mevzu uygulamaların irdelenmesi, çözümüne yönelik yasal ve siyasi adımların atılması amacıyla 8/4/2025 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 9 Nisan 2025 Çarşamba günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi (Devam)

BAŞKAN - Değerli milletvekilleri, şimdi YENİ YOL Grubunun İç Tüzük'ün 19'uncu maddesine göre verilmiş önerisini oylarınıza...

III.- YOKLAMA

(YENİ YOL ve İYİ Parti sıralarından bir grup milletvekili ayağa kalktı)

SELÇUK ÖZDAĞ (Muğla) - Sayın Başkan, yoklama talep ediyoruz.

BAŞKAN - Oylamadan önce yoklama talebi vardır.

Şimdi, Sayın Özdağ, Sayın Kaya, Sayın Kavuncu, Sayın Çirkin, Sayın Esen, Sayın Taşcı, Sayın Türkoğlu, Sayın Kılıç, Sayın Karaman, Sayın Atmaca, Sayın Aydın, Sayın Kırkpınar, Sayın Ergun, Sayın Yılmaz, Sayın Karatutlu, Sayın Türkkan, Sayın Ekici, Sayın Yaldir, Sayın Ergin, Sayın Şahin, Sayın Karal.

Şimdi, yoklama için üç dakika süre veriyorum.

Yoklama işlemini başlatıyorum.

(Elektronik cihazla yoklama yapıldı)

BAŞKAN - Değerli milletvekilleri, toplantı yeter sayısı yoktur.

Birleşime yirmi dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 16.39

ÜÇÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 17.01

BAŞKAN: Başkan Vekili Bekir BOZDAĞ

KÂTİP ÜYELER: Asu KAYA (Osmaniye), Kurtcan ÇELEBİ (Ankara)

----- 0 -----

BAŞKAN - Değerli milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 74'üncü Birleşiminin Üçüncü Oturumunu açıyorum.

VI.- BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI (Devam)

A) Çeşitli İşler (Devam)

4.- Başkanlıkça, Genel Kurulu teşrif eden Latin Amerika ve Karayipler Parlamentosu (PARLATINO) Başkanı Rolando Gonzalez Patricio'ya "Hoş geldiniz." denilmesi

BAŞKAN - Şu anda Latin Amerika ve Karayipler Parlamentosu Parlatino Başkanı Sayın Rolando Gonzalez Patricio Genel Kurulumuzu teşrif etmişlerdir. Kendilerine Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu adına hoş geldiniz diyorum. (Alkışlar)

III.- YOKLAMA

BAŞKAN - YENİ YOL Partisi grup önerisinin oylamasından önce istem üzerine yapılan yoklamada toplantı yeter sayısı bulunamamıştı.

Şimdi yoklama işlemini tekrarlayacağım.

Yoklama için üç dakika süre veriyorum ve yoklama işlemini başlatıyorum.

(Elektronik cihazla yoklama yapıldı)

BAŞKAN - Değerli milletvekilleri, toplantı yeter sayısı vardır.

VIII.- ÖNERİLER (Devam)

A) Siyasi Parti Grubu Önerileri (Devam)

1.- YENİ YOL Grubunun, Grup Başkan Vekili Muğla Milletvekili Selçuk Özdağ tarafından, anayasal hakkını kullanıp fikrini beyan eden muhalif sanatçılar, iş insanları, akademisyenler, sivil toplum mensupları, gazeteciler, sosyal medya kullanıcıları TV ekranlarından hedef gösterilerek tehdit edilmektedir; hukuksuz ve güvensiz Türkiye algısına yol açan mevzu uygulamaların irdelenmesi, çözümüne yönelik yasal ve siyasi adımların atılması amacıyla 8/4/2025 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 9 Nisan 2025 Çarşamba günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi (Devam)

BAŞKAN - Şimdi, YENİ YOL Partisi grup önerisini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Öneri kabul edilmemiştir.

İYİ Parti Grubunun İç Tüzük'ün 19'uncu maddesine göre verilmiş bir önerisi vardır, okutup işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

Öneriyi okutuyorum:

2.- İYİ Parti Grubunun, Muğla Milletvekili Metin Ergun ve 19 milletvekili tarafından, Kazakistan, Türkmenistan ve Özbekistan'ın Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'ne elçilik açmalarının dış politikaya verdiği zararın tespit edilmesi ve bu durum karşısında yapılması gereken hamlelerin belirlenmesi amacıyla 9/4/2025 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 9 Nisan 2025 Çarşamba günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Danışma Kurulu 9/4/2025 Çarşamba günü (bugün) toplanamadığından grubumuzun aşağıdaki önerisinin İç Tüzük'ün 19'uncu maddesi gereğince Genel Kurulun onayına sunulmasını saygılarımla arz ederim.

Mehmet Satuk Buğra Kavuncu

İstanbul

Grup Başkan Vekili

Öneri:

Muğla Milletvekili Metin Ergun ve 19 milletvekili tarafından, Kazakistan, Türkmenistan ve Özbekistan'ın Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'ne elçilik açmalarının dış politikamıza verdiği zararın tespit edilmesi ve bu durum karşısında yapılması gereken hamlelerin belirlenmesi amacıyla 9/4/2025 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin diğer önergelerin önüne alınarak görüşmelerinin 9/4/2025 Çarşamba günü birleşimde yapılması önerilmiştir.

BAŞKAN - İYİ Parti grup önerisinin gerekçesini açıklamak üzere Muğla Milletvekili Metin Ergun'a söz veriyorum.

Sayın Ergun, buyurun...

Evet, değerli milletvekilleri, Genel Kurulda bir uğultu var. Hatip söze başlamadan uyarayım istedim. Lütfen uğultuyu keselim ve sayın hatibi saygıyla dinleyelim.

Sayın Ergun, buyurun. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA METİN ERGUN (Muğla) - Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; İYİ Parti Grubu olarak verdiğimiz önerge üzerinde söz almış bulunuyorum. Bu vesileyle yüce heyetinizi saygılarımla selamlıyorum.

Muhterem milletvekilleri, 2023 Ekiminde Özbekistan, bu yılın Şubat ayında Kazakistan ve geçtiğimiz hafta Türkmenistan, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'ne büyükelçi atamıştır. Bu durum Kıbrıs davamızın dost ve kardeş devletlere dahi anlatılamadığının somut bir delilidir. Türk devletlerinin Rum yönetimiyle ilişkilerini derinleştirmesi bizlere acı bir gerçeği göstermektedir: İktidarın Kıbrıs diye bir davası yoktur, kaldı ki Annan Planı sürecinde bu gerçek teyit edilmiştir. Görev süresi boyunca iktidar, Kıbrıs Türklüğünün haklı davasına sahip çıkmamış, Kıbrıs Türkünün sesini dünya kamuoyuna duyurmak için hiçbir çaba sarf etmemiştir. Bir kez daha hatırlatmak isterim ki bizim için Türkistan, Türk cumhuriyetleriyle kurulan bağlar yalnızca tarihî değil stratejik açıdan da

vazgeçilmezdir; bu bağların zayıflaması dış politikamızın dost ve kardeş ülkeleri bile ikna edemediğinin göstergesidir ve bunun en büyük sorumlusu yıllardır dış politikayı iç siyasetin malzemesi yapan, diplomatik teamülleri yok sayan AK PARTİ iktidardır.

Muhterem milletvekilleri, Türk devletlerinin Avrupa Birliğiyle stratejik ortaklık kurma ve Rum yönetimiyle ilişkilerini geliştirme kararları iktidarın dış politikadaki iflasının ve Türk dünyasına yönelik vizyonsuzluğun göstergesidir. Bu öyle bir zayıflıktır ki dost ve kardeş ülkeler bile Ankara'nın verebileceği tepkiyi sorgulamamaktadırlar çünkü Türkiye kötü durumda olan ekonomisi ve dünyadaki etkisizliğiyle artık bu ülkelere ilham veremeyen, tesir edemeyen bir konuma gelmiştir. Elbette bu devletler egemendir, kendi çıkarlarını gözetebilirler ancak kardeşler arasındaki çıkarlar ortaklık vizyonuna dayanmalıdır ve iktidar bunu gerçekleştirememiştir. Bu devletlerin Rum yönetimini tercih etmeleriyle bir şey kaybetmeyeceklerini düşündükleri açıktır. Bu devletlerin Kıbrıs'ta büyükelçilik açması sadece diplomatik bir gelişme değil, Türkiye'nin Kıbrıs'taki hassasiyetlerinin dikkate alınmadığının bir göstergesidir. Bu tutum Türkiye'nin yıllardır sürdürdüğü kararlı Kıbrıs politikasına aykırıdır.

Muhterem milletvekilleri, Kıbrıs bizim için yalnızca dış politika değil egemenlik ve güvenlik meselesidir. Türk Cumhuriyetleri ile Rum yönetimi arasında tesis edilen ilişkiler bir gecede ortaya çıkmamıştır, bu gelişmeler uzun bir sürecin ürünüdür. Tüm bu yaşananlar karşısında AK PARTİ iktidarının şu sorulara cevap vermesi gerekmektedir: Rum yönetimi ile Türk devletleri arasındaki ilişkiler bu şekilde olgunlaşırken iktidar bu süreci sessizce izlemek dışında ne yapmıştır? Türk devletleri Kıbrıs Türklüğünün haklı davasına sahip çıkmaya neden ikna edilememiştir? Rum yönetimine yapılan büyükelçi atamalarına niçin sessiz kalınmıştır? Esasında mesele açıktır: Sükût ikrardan gelir. İktidarın Kıbrıs'taki gelişmelere seyirci kalması mevcut durumu kabul ettiğinin göstergesidir. Şunu hiç kimse unutmamalıdır ki İYİ Parti olarak biz Kıbrıs Türklüğünün haklı davasına sahip çıkmaya devam edeceğiz.

Bu duygu ve düşüncelerle konuşmama son verirken önergemize desteklerinizi bekliyor, hepinizi bir kez daha saygılarımla selamlıyorum. (İYİ Parti ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Ergun, teşekkür ediyorum.

Öneri üzerinde ikinci söz YENİ YOL Partisi Grubu adına Konya Milletvekili Hasan Ekici'ye aittir.

Sayın Ekici, buyurun. (YENİ YOL sıralarından alkışlar)

YENİ YOL GRUBU ADINA HASAN EKİCİ (Konya) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Genel Kurulu ve bizleri izleyen vatandaşlarımızı saygıyla selamlıyorum.

İYİ Partinin grup önerisi üzerine Gelecek Partisi adına söz almış bulunmaktayım.

Sayın milletvekilleri, Türk Cumhuriyetlerinin Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'yle ilişkiler geliştirmesi ve buna karşın Türkiye'nin neler yapması, ne tür önlemler alması gerektiğine ilişkin görüşlerimizi paylaşıyoruz; paylaşmaya ve sorgulamaya da devam edeceğiz. Lakin Kuzey Kıbrıs'ta son dönemlerde yaşanan başka bir kötücül gerçeklikle karşı karşıyayız ki o da Türkiye'deki 28 Şubatın benzerinin Kuzey Kıbrıs'ta yeniden hortlatılması tehdidi ve tehlikesidir. Yaşanan olaylar ve bunlara verilen tepkiler vahimdir. Kendi ülkemizdeki hukuksuz ve antidemokratik uygulamalara nasıl karşı çıkıyorsa Kıbrıs'taki bu vahim gelişmeyi de gündeme getirmekle yükümlüyüz. Güney Kıbrıs'ta bile 2019 yılında Apostolos Varnavas Lisesi'nde Okul Müdürü, 16 yaşındaki Müslüman öğrenciyi başörtüsü taktığı gerekçesiyle okula almadığı için görevinden uzaklaştırılmıştı. Dönemin Rum Millî Eğitim Bakanı öğrenciyi ve ailesini Bakanlıkta misafir ederek gönüllülerini aldıktan sonra şu açıklamayı yapmış, "Politikalarımız ırk, din veya diğer ayrımcılık yapılmaksızın insan haklarının korunmasını teşvik eder." demişti. Peki Kuzey Kıbrıs'ta durum ne? Âdeta Kuzey Kıbrıs halkına bir 90'lar dejavusu yaşatılmaya çalışılmakta. Bunun da arkasında ciddi manada Türkiye düşmanlığıyla malul çevreler var. Hadiseler bir ortaokulda başörtülü bir öğrencinin okula alınmamasıyla başlıyor. Tartışmalar alevlenince KKTC Bakanlar Kurulu sözde ortamı yumuşatma adına bir düzenleme yaparak 90'ları aratmayacak tarzda insan hakları ihlalinin bir başka veçhesine yöneliyor ve inançları gereği kapanmak isteyen öğrencilerin bone veya bandana takabilecekleri yönünde tüzük değişikliğine gidiyor. Her ne kadar gelen tepkiler üzerine bone ve bandana düzenlemesi geri çekilmiş olsa da başörtüsüne yönelik düşmanlıklar durmadı. Sözde bir eğitim sendikası Türkiye'nin Lefkoşa Büyükelçiliği ve Millî Eğitim Bakanlığı önünde gösteriler düzenlemekten geri durmadı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Ekici, lütfen tamamlayın.

HASAN EKİCİ (Devamla) - Aynı sendika Türkiye'nin Lefkoşa Büyükelçiliği önünde Büyükelçi için İngilizce "evine dön" anlamı taşıyan "..."² ifadesini içeren bir çelenk bırakarak esas dertlerinin ne olduğunu da açık etmiş oldu. Eski bir başbakan da bu utanç verici lince sanki Kıbrıs babasının çiftliğiymiş gibi "Gelen ya buraya uyacak ya da kendisine uyan yere gidecek." şeklinde desteğini sundu.

Değerli milletvekilleri, Türkiye'nin 90'lar Türkiyesine dönmesini arzu etmeyen bizler, Kıbrıs'ın da 90'lar Kıbrısına ve Türkiyesine dönmesini arzu etmeyiz. Eğer dış politikada da güçlü olmak istiyorsak arkaik başörtüsü düşmanlığından da kutuplaşma yangınlarına körükle gitmekten de beri olmalıyız.

Sözlerime son verirken İYİ Parti grup önerisini desteklediğimizi bildiriyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (YENİ YOL ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Ekici, teşekkür ediyorum.

Öneri üzerinde diğer söz talebi, Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Grubu adına Diyarbakır Milletvekili Osman Cengiz Çandar'a aittir.

Sayın Çandar, buyurun. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

DEM PARTİ GRUBU ADINA OSMAN CENGİZ ÇANDAR (Diyarbakır) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türkiye'nin dünyada en yakın olabileceği doğal müttefikleri hatta kardeş ülkeler sayılabilecek uluslararası kuruluş nedir diye sorarsanız herhâlde ilk sırada doğal olarak Türk Devletleri Teşkilatı akla gelir. Bu Türk Devletleri Teşkilatına üye ülkelerin 3 önemli ülkesi -Kazakistan, Türkmenistan ve Özbekistan- resmî adı "Kıbrıs Cumhuriyeti" olan, bizim "Kıbrıs Rum Yönetimi" demeyi tercih ettiğimiz yapıyı tanımaya, büyükelçilik açmaya karar vermiş durumdadır. Verilen önergede "Bu, Türk dış politikasında bazı zafiyetler yaşandığını

²Bu bölümde hatip tarafından Türkçe olmayan kelimeler ifade edildi.

gözler önüne sermektedir." diye bir ifade var; bu, yine de nazik bir ifade. Söz konusu olan, aslında, Türkiye'nin Kıbrıs politikasının iflas ettiğinin ifade edilmiş olması gerekiyor çünkü nereden baksanız, bir süredir, 2021 yılından itibaren Türkiye'nin Kıbrıs politikası iki devlet çözümüne dayalı bir politika olarak ifade ediliyor. 1974'ten beri sürdürülen, yarım yüzyıldır sürdürülen iki toplumlu, iki bölge federasyon tezinin yerine iki devlet tezi öne çıkarılmıştır. Buna rağmen, o günden bugüne Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti tek bir ülke tarafından tanınmadığı gibi Türk Devletleri Teşkilatının 3 üyesi, Kazakistan, Özbekistan ve Türkmenistan kalkıyor, Rum yönetimini Kıbrıs Cumhuriyeti olarak tanıyor.

Şimdi, bu ne demektir? Bu amaçtan, iki bağımsız devlet amacından sapıldığı da ortadadır çünkü daha yeni, 17-18 Mart tarihlerinde, Cenevre'de 5 ülke, Türkiye, Yunanistan, İngiltere ve Kıbrıs'ın iki tarafı müzakerelere başladılar. Bu müzakerelerin temelinde iki bağımsız devlet amacı yok, Türkiye'nin ne yaptığı belli değil. Cenevre'de başlayan görüşmeler temmuz ayına ertelendi. Türkiye'nin ne yaptığı belli olan bir tek şey varsa bugüne dek tek bir ülkeye, tek bir ülkeye Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni tanıtamamış olmasıdır. Bu ülkelerin içinde Azerbaycan da var. Biliyorsunuz, bir gelenek oluştu, Türkiye'de Cumhurbaşkanlığına seçilen ya da hatta ana muhalefet partisine genel başkan olan kişi, ilk iş olarak dış temas olarak Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne, oradan da Azerbaycan'a gidiyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Çandar, lütfen tamamlayın.

OSMAN CENGİZ ÇANDAR (Devamla) - Tamamlıyorum.

Yani Türkiye'nin en yakın iki dost ülkesi Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ve Azerbaycan, Azerbaycan dahi Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni tanıtamamış durumda. Buradan da Türk dış politikasının isabeti ve gücü hakkında bir fikir edinmek mümkün. Bu arada, unutmadan şunu da söyleyeyim tamamlarken: Azerbaycan, biliyorsunuz, İsrail'in de çok yakın bir müttefiki ve İsrail, petrol ihtiyacının büyük bölümünü Azerbaycan'dan ve Türkiye üzerinden karşılıyor. Azerbaycan'ın gönderdiği petrolü kullanan İsrail savaş uçakları mütemadiyen Suriye'yi bombalıyorlar. 2 Nisan tarihinde 20 hava akını yaptılar ve bombardımandan sonra da dediler ki: "Bu, Türkiye'ye yönelik bir mesajdır." Ve bu mesajdan sonra İsrail Başbakanı Türkiye'yi şikâyet etmek üzere Trump'a gitti. O da dedi ki: "Hiç merak etmeyin, ben ara buluculuk yaparım."

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OSMAN CENGİZ ÇANDAR (Devamla) - "Türkiye'nin Cumhurbaşkanı beni sever, ben de onu çok severim." Yani "İşi bana bırakın, ben çözerim." dedi. Türkiye'nin dış politikası öyle bir hâldedir ki bırakın bu öneride öngörülen Kıbrıs konusunu görüşmeyi, tümünün Meclis araştırmasına açılması şarttır.

Teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum. (DEM PARTİ ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Çandar, teşekkür ediyorum.

Diğer söz talebi, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Eskişehir Milletvekili Utku Çakırözer'e ait.

Sayın Çakırözer, buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; yüce Meclisimizi saygıyla selamlıyorum.

Kıbrıs Adası'na ve üzerinde yaşayan hem Türklere hem Rumlara barış ve huzuru getiren gururumuz Kıbrıs Barış Harekâtı'mızın üzerinden yarım yüzyıl geçti; göz bebeğimiz, kardeşimiz Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'mizin kuruluşunun da 42'nci yılını kutlayacağız; hepsi ayakta alkışladığımız tarihi başarılar. Peki, ya şimdi? Tüm bu kazanımlar teker teker elimizden gidiyor. Yirmi üç yıllık AK PARTİ iktidarı, lafa gelince "KKTC'yi dünyaya tanıtacağız." nutukları atarsınız, "İslam dünyasının da Türk dünyasının da ağabeyiyiz." diye dolaşırsınız ama icraata gelince koca bir sıfır, fiyaskosunuz. İşte sonuç ortada; Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'mizin varlığını, Kıbrıs Türkünün onurunu resmen yok sayıp Rumların parçası görüyor. Kimler? Kardeşimiz dediğimiz, Türk Devletleri Teşkilatını birlikte kurduğumuz, en yakınımız gördüğümüz Kazakistan, Özbekistan, Türkmenistan. Gerekçesine bakıyoruz, Avrupa Birliği bu ülkelere 12 milyar euroluk yatırım sözü vermiş, para da vermemiş, söz vermiş. Biz verseydik arkadaşlar, yeter ki Kıbrıs Türkünün bayrağı en üstte dalgalsın; o para var, siz saçıp savurmasanız var o para. İşte "Ekrem İmamoğlu'nun yolunu tıkayacağız." diye başlattığınız hukuksuz operasyon var ya, onun bu ülkeye maliyeti tam 40 milyar dolar; onun yarısını, dörtte 1'ini KKTC'nin tanınması için harcasak hem milletimize hem de Kıbrıs Türküne bu büyük ayıbı yaşatmazdık ama ne gezer sizde bu stratejik akıl... KKTC bayraklı bozuk para bastırıp liderlere dağıtmak KKTC'yi tanıtmak değildir, olmadığı açıkça görülmüştür.

Sayın milletvekilleri, bu iktidarın Kıbrıs politikası baştan beri yanlışlar, fiyaskolarla dolu. 2004 yılında Annan Planı sonrasında "Barışa hayır." diyen Rumların yaptırımı uğramadan Avrupa Birliğine tam üye yapılması Rumlar kadar AK PARTİ'nin de başarısıdır. Rumların NATO'yla toplanmasına yönelik vetomuzu kaldıran kimdi? Tabii ki AK PARTİ ve Erdoğan. ABD'de "Dostum." dediğiniz Trump, Rumlara silah ambargosunu kaldırırken sesi çıkmayan yine tabii ki Erdoğan'dı. Katar ile ABD bir olmuş, Rumlarla birlikte Kıbrıs Türkünü yok sayarak petrol çıkarıyor. Peki, nerede bizim sondaj gemilerimiz, donanmamız? Yok. Nerede? Somali'de. Afrika'nın hamisi olacaktı; siz önce Ege'nin, Akdeniz'in hamisi olun. Bırakın KKTC'ye hakkını, hukukunu, bağımsızlığını kazandırmayı; orayı mafyanın, kara paranın merkezi yaptınız, o mafyayla ortak muteber adamlarınızı da KKTC'ye büyükelçi yapmaktan geri durmadınız. Çıkın hesap verin, muteber adamlarınızı neden üç ay sonra geri çağırdınız? Tüm bunlara kim yanıt verecek?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Çakırözer, lütfen tamamlayın.

UTKU ÇAKIRÖZER (Devamla) - Orta Asya cumhuriyetleri KKTC'yi, bizi, Türk milletini yok saymış, sizden çıt yok. Dışişleri Bakanı nerede? Atanmış Bakan Hakan Fidan KKTC'nin hakkını, hukukunu yok sayan bu rezalet için iki satır söz söyleyemeyen çıkmış muhalefete laf yetiştirme yarışına girmiş. Sayın Fidan, ille birine haddini bildirecekseniz siz CHP'ye, Genel Başkanımıza dil uzatmayın; gidin, Kıbrıs Türkünü ve bizim onurumuzu yok sayanlara haddini bildirin. Bu kürsüden size tarihî bir uyarıda bulunuyoruz: Bu olay basit bir olay değildir, hem Kıbrıs Türkünün hem de Türkiye'mizin ulusal çıkarları tehlikededir. Kıbrıs davası elimizden gitmektedir; Fazıl Küçüklerin, Rauf Denktaşların, Bülent Ecevitlerin, Necmettin Erbakanların mücadelesiyle, şehitlerimizin kanlarıyla

edinilen kazanımlar Erdoğan'ın maceracı, beceriksiz politikalarının sonucu birer birer elimizden gitmektedir. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni yok sayan bu tutumun karşısında durmak Türkiye Cumhuriyeti'nin de Türk milletinin de temel görevidir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

UTKU ÇAKIRÖZER (Devamla) - Ana vatan ve garantör olarak Türkiye, Kıbrıs Türklerine her alandaki desteğini sürdürmeli ve dünyaya göstermelidir; Türkiye Büyük Millet Meclisi bunun en önemli, en canlı örneği olmalıdır.

Saygıyla selamlıyorum. (CHP ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Çakırözer, teşekkür ediyorum.

Diğer söz talebi, Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Konya Milletvekili Orhan Erdem'e ait.

Sayın Erdem, buyurun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA ORHAN ERDEM (Konya) - Sayın Başkan, çok değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Millî davamız Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti oldu mu tüm partilerin hassasiyetinin farkındayız ama dünyanın da ikircikli ve hak, hukuk, adalet noktasına gelince farklı davranışlarını biliyoruz. 74 Barış Harekâtı'ndan sonra, malum, Annan Planı'na kadar hep bir federasyon beklendi; Annan Planı'na gidildi, Türk tarafı "evet" dedi, Rum tarafı "hayır" dedi. Ne yapılır? Rum tarafı, Yunanistan cezalandırılır; aksine, Avrupa Birliği'ne alındı, izolasyonlar, ambargolar devam etti ama dünya da bu haksızlığı, hukuksuzluğu göz göre göre takip etti, Türkiye desteğini devam ettirdi ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Sayın Tatar seçildikten sonra bu federasyonunun artık sürmeyeceği net söylendi, iki devletli ve egemen bir çözüm önerildi. Bu arada Kapalı Maraş açıldı; Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde, kendi Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı külliyesi güzel bir millî park içerisinde bitti, yakında açılacak. Su götürüldü; yollar, hastaneler yapıldı; havaalanı yenilendi; tek başına bir devlet olarak dünyaya ses getirir oldu. Bu arada, İslam Teşkilatına -2005'teki üyeliğinin dışında- Türk Devletleri Teşkilatına da gözlemci oldu kendi anayasal ismiyle. Bütün bu gelişmeler Rum tarafını, Yunanistan'ı çok rahatsız etti, bütün gücüyle bu konunun üzerine düştü. Sadece büyükelçilik açılması değil Türk Devletleri Teşkilatının da bozulması, araya nifak sokulması adına bütün adımlarını attı. Bunları atarken de yalnız değil, arkasında yine sözde "hukuk" "adalet" diyen ülkelerin birleştiği Avrupa Birliği bütün fonları -12 milyar euro fondan bahsediyoruz- emrine açtı. Ne yazık ki Kazakistan, Türkmenistan ve Özbekistan'ın bu adımı kabul edilir değil ama bizim bunu Türk Devletleri Teşkilatını zora sokacak bir hâlde değil, suhuletle idare etmemiz gerekiyor. Burada tabii ki Azerbaycan'ın -Sayın Çandar söyledi- attığı bir adım da bu rahatsızlığın sebebi, elli yıl sonra bir ülkenin Parlamentosu Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne dostluk grubu kurdu.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Erdem, lütfen tamamlayın.

ORHAN ERDEM (Devamla) - Ben Kuzey Kıbrıs Dostluk Grubu Başkanı olarak hemen heyeti davet ettim, Şamil Ayrım Başkanım -Azerbaycan Dostluk Grubu Başkanı- orada toplu çok güzel mesajlar verildi. Diğer ülkelerin de bu noktadaki adımları olmak üzereydi, böyle bir gelişme oldu. Bunu da aşacağımıza, bu adımlardan sonra suhuletle Türkiye Cumhuriyeti'nin gölgesinde, garantörlüğünde bu işlerin çözüleceğine inanıyorum.

Tanınmak önemli ama bu haksız, hukuksuz dünyada tanınmanın da yetmediğini biliyoruz. Filistin'i 150 ülke tanıyor, darmadağın eden Amerika'nın uşağı İsrail'i görüyoruz. Kuzey Kıbrıs'ı kimse tanımasa da Türkiye'nin gücüyle kimse kılına dokunamaz. İnşallah, ileriki dönemde bu elçiliklerle ilgili sorunların da çözüleceğini göreceğiz.

Hepinize saygılar sunuyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Erdem, teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, İYİ Parti Grubunun İç Tüzük'ün 19'uncu maddesine göre verilmiş önerisini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Öneri kabul edilmemiştir.

Şimdi Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Grubunun İç Tüzük'ün 19'uncu maddesine göre verilmiş bir önerisi vardır, okutup işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

Öneriyi okutuyorum:

3.- DEM PARTİ Grubunun, Grup Başkan Vekili Kars Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit ve Grup Başkan Vekili Muş Milletvekili Sezai Temelli tarafından, hukukun askıya alınmasının ekonomiye maliyetinin araştırılması amacıyla 9/4/2025 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 9 Nisan 2025 Çarşamba günkü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi

9/4/2025

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Danışma Kurulu 9/4/2025 Çarşamba günü (bugün) toplanamadığından grubumuzun aşağıdaki önerisinin İç Tüzük'ün 19'uncu maddesi gereğince Genel Kurulun onayına sunulmasını saygılarımla arz ederim.

Sezai Temelli

Muş

Grup Başkan Vekili

Öneri:

9 Nisan 2025 tarihinde Kars Milletvekili Grup Başkan Vekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit ve Muş Milletvekili Grup Başkan Vekili Sezai Temelli tarafından, hukukun askıya alınmasının ekonomiye maliyetinin araştırılması amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisine

verilmiş olan 11412 grup numaralı Meclis araştırması önergesinin diğer önergelerin önüne alınarak görüşmelerinin 9/4/2025 Çarşamba günü birleşimde yapılması önerilmiştir.

BAŞKAN - Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi grup önerisinin gerekçesini açıklamak üzere İstanbul Milletvekili Kezban Konukçu'ya söz veriyorum.

Sayın Konukçu, buyurun. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

DEM PARTİ GRUBU ADINA KEZBAN KONUKÇU (İstanbul) - Değerli milletvekilleri, ekranları başında bizleri izleyen emekçi halklarımız; Türkiye ekonomik bir darboğazın içerisinde. Her geçen gün bu kötü yönetim yüzünden daha da kötüye giden bir ekonomiyle boğuşuyoruz yani işin özü ve kısacası, böyle büyük, şaşaalı törenlerle açıklanan orta vadeli plan çökmüştür, Mehmet Şimşek başarısız olmuştur.

Enflasyon açıkladılar, dediler ki "Öngörülebilir bir enflasyon açıklıyoruz." ve açıkladıkları oran bazında emekçilerin, emeklilerin ücretlerine zam yapıldı ama her ay, nasıl oluyorsa her ay bu enflasyon oranı güncellenmek zorunda kalıyor; bu da başarısızlığı çok net bir şekilde ortaya koyuyor. Merkez Bankası sürekli enflasyon tahminlerini güncelliyor, yalnız Merkez Bankası Başkanı ortada yok, göremiyoruz kendisini. Ancak başarısızlığını hâlâ kabul etmeyen Mehmet Şimşek çıkıyor, sürekli açıklama yapıyor; dezenflasyon politikalarının hayat bulacağını, sonuç getireceğini söylüyor ancak bir türlü sonuç alınamıyor. Bu sonuç alınamama hâlinin ifşa edilmesi, sürekli yalanlarla işleyen TÜİK'e rağmen, TÜİK'in açıkladığı oranlara rağmen ortalığa saçılıyor. TÜİK en son yüzde 38 olarak açıkladı yıllık enflasyonu, zaten Mehmet Şimşek programından önce de yüzde 38'di bu. Yani TÜİK'in yalanlarına rağmen başarısız oldukları gün gibi ortada ve sürekli şunun bahanesini söylüyorlar: "Efendim, Covid'den kaldı bu, başa çıkamıyoruz." diye. Kesinlikle doğru değil arkadaşlar. "Makro İstikrar Programı" dediler, makro bir yıkımla karşı karşıyayız. Peki, bu yıkımın faturası kime ödetiliyor ya da bu yıkım programının sonucunda kime ne oluyor? Bakıyoruz ki sermayedarlar servetlerine servet katıyor, emekçilerin reel ücretleri her geçen gün düşüyor. Ben bu sermayesine sermaye katan örneklerden bir tanesini - geçenlerde basına da yansıdı- burada ifade etmek istiyorum: Türkiye'deki Ülker bisküvilerinin sahibi olan Murat Ülker, Türkiye'nin en zengin ismi Murat Ülker iki yılda hazine tarafından sağlanan teşvik ve vergi avantajıyla 511 milyon lira aldı. Bu avantajların içinde istihdam etme sözü de vardı ancak bu teşviki aldığı 2024 yılı içinde 1.712 işçiyi işten çıkardı. Bunların denetlenmediği ve faturanın kime çıktığı çok açık bir şekilde ortada.

Sevgili milletvekilleri, sevgili arkadaşlar; şimdi, bizim asıl konumuz 19 Mart operasyonlarının ekonomiye olan yansıması, bizim önergemiz bunun üzerine. Halkın iradesini gasbenden, kendi siyasi rakiplerini içeriye tıkan bu iktidar sadece siyasi bir yıkıma yol açmıyor, aynı zamanda ekonomik bir yıkıma yol açıyor. Bakın, bu operasyonun olduğu gün dolar 41 lirayı gördü ve bir rekora doğru giderken Merkez Bankası "Rezervleri eritiyoruz." dedi ve rezervlerin yaklaşık yarısını, 30 milyar doları yükselişi engellemek için birkaç günde eritti, borsadaki kayıplar 2 trilyon TL'yi geçti; böyle çok çekmek için uğraştıkları yabancı sermaye kaçtı, borsadan çekildi ve 7 Nisan itibarıyla döviz rezervlerindeki erimenin boyutu 43 milyar doları buldu. Şimdi, sevgili arkadaşlar, aynı zamanda bu hani çok başarılı olan Mehmet Şimşek ekonomiyi -matematikten de anlamadığını görmüştük bütçe görüşmelerinde- dolara sürekli bağlıyor ya, dolarize ettikleri bir ekonomide zaten 525 milyar dolar dış borç var ya, işte o dış borç bir günde yani TL bazında yaklaşık 700 milyar TL artış gösterdi. Bu yaptıkları, koltuğunu korumak için ve faşist iktidarlarını devam ettirmek için uyguladıkları hukuk operasyonunun sonucunda ekonomik olarak emekçilerin, ülkenin başına bu geldi. Sadece emekçileri bir yıkıma sürüklemiyorlar, ülkeyi topyekün bir yıkıma sürüklüyorlar. Bunun faturasını sürekli zamlarla, emekçilere ödetiyorlar; en son elektrığe, doğal gaza zam yapıldı. Ücretler, reel ücretler sürekli eriyor. Bakın -yılın başından- ilk üç ayda -ilk üç ay için diyelim, veriler o şekilde elimizde- enflasyon karşısında asgari ücret 2.224 TL, emekli maaşı 1.456 TL, memur maaşı 6.215 TL reel olarak eridi. Bunun faturasını da sürekli emekçilere kesiyorlar. Bizlerin, bütün emekçiler adına, uygulanan bu ekonomi politikalarına rızamız yoktur sevgili arkadaşlar; bunu bir kere daha buradan beyan etmek isteriz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Konukçu, lütfen tamamlayın.

KEZBAN KONUKÇU (Devamla) - Bu ülkenin zenginliklerinin bir avuç zengine peşkeş çekilmesine kesinlikle rızamız yoktur. Halklarımız için, emekçiler için hak edilen onurlu gelecek kesinlikle inşa edilecek. Bu ülkenin çalmayan, çırpmayan, hakkıyla çalışan milyonlarca emekçisinin, emeklisinin bu sefalete mahkûm edilmesine karşı bizler diyoruz ki enflasyon oranı yüzde 10'un altına inene kadar asgari ücret yılda 4 kere yenilenmelidir. En düşük emekli maaşı asgari ücret seviyesinde olmalıdır. Kamusal kaynakları pahalı sınır ötesi operasyonlara ve silahlanmaya aktaran savaşçı politikalar terk edilmeli, onurlu barışın ardından toplumsal kaynaklar yoksulluğu ortadan kaldıracak bir programla toplumsal refahın artırılması için kullanılmalıdır.

Bizler onurlu bir barışı da istiyoruz, yaşanabilecek bir ücreti de istiyoruz; ekmek de istiyoruz, barış da. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Konukçu, teşekkür ediyorum.

Öneri üzerinde ilk söz, YENİ YOL Partisi Grubu adına İstanbul Milletvekili Bülent Kaya'ya ait.

Sayın Kaya, buyurun. (YENİ YOL sıralarından alkışlar)

YENİ YOL GRUBU ADINA BÜLENT KAYA (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; tarih 5 Ağustos 2001, Rahmi Koç CNN Türk'te bir programa çıktı ve bu yeni siyasi oluşumları değerlendirirken "Siyaset para işidir. Sayın Tayyip Erdoğan çok para biriktirmiş diye öğrendik, bayağı da parası varmış, nasıl biriktirdiğini bilmiyorum ama 1 milyar dolar parası vardır. Dolayısıyla parası olmayan siyaset yapamaz." diye bir açıklama yaptı. Öncesinde mi sonrasında mı, şuan kronolojik olarak hatırlamıyorum ama İstanbul Organize Suçlar Şube Müdürü Adil Serdar Saçan, Tayyip Bey'in yakın ekibinde olduğunu düşündüğü ve Tayyip Bey'in kasası diye tarif ettiği -kendince çünkü yargıya intikal etmiş bir konu, bir iddia olarak söylemiyorum bunu, sadece kronolojik olarak tarihsel bir bilgi veriyorum- Tayyip Bey'in yakınında olan, daha sonra Esenyurt Belediye Başkanlığı yapmış, milletvekilliği yapmış, İstanbul Büyükşehir Belediyesinde İştirakler Daire Başkanlığı yapmış bir ekibi gözaltına aldı ve ahlaksızca işkencelere maruz bıraktı; yetmedi, gözaltında olanları aileleriyle tehdit etti, "Eşinizi ve çocuğunuzu buraya getiririz, konuşun." denildi. Şimdi, tam da yeni siyasi oluşumların olduğu bir dönemde, "1 milyar dolar parası var, siyaseten bir sorunu yok." denilen dönemde bu mali kaynaklara ilişkin olduğu söylenen soruşturmalar... Şimdi, Türkiye'nin dönüp dönüp benzeri iddiaları tekrar yaşadığı süreçlerden geçiyoruz. Adalet ve

Kalkınma Partisi elbette cuntalara karşı, elbette 28 Şubata, elbette 367'ye, elbette parti kapatma davalarına karşı çıktı. Bekleriz ki sadece kendisiyle ilgili siyasi operasyonlara karşı çıkmasın, başkalarına yönelik siyasi operasyonlara da karşı çıksın ki demokrat olduğunuz o zaman belli olsun, yoksa size karşı bir operasyon olduğu zaman buna zaten itiraz edebilirsiniz. Dolayısıyla tarihin yeniden tekrerrür etmemesi lazım. 5 Ağustosta bunu söyledi, 14 Ağustosta parti kuruldu.

Değerli arkadaşlar, 19 Martta bu ülkeye âdeta bir de ekonomik bir maliyet yüklendi. BIST İstanbul Borsasının ilk 100'ündeki şirketler yüzde 8,79 değer kaybetti. Toplam değer kaybı 31,5 milyar dolara ulaştı. Merkez Bankası rezervleri 30 milyar dolar eridi. İki yıldır, gıdım gıdım, Sayın Mehmet Şimşek'in iğneyle kazdığı kuyuya sizler kepçeyle toprak döküyorsunuz. Adamcağız ne yapsın? Siyasi kariyeri zaten bitmişti, ekonomi kariyerini de herhâlde siz bitireceksiniz. Saç baş yoluyordur herhâlde kendisi şu an.

HÜSMEN KIRKPINAR (İzmir) - Saçı da yok.

BÜLENT KAYA (Devamla) - Yani o da ayrı bir mesele.

Dolayısıyla ekonomiye uğrattığınız faturaların bedelini bu ülkeye kimsenin yükleme hakkı olmadığını ifade ediyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BÜLENT KAYA (Devamla) - Herhâlde ek bir dakika daha süre vereceksiniz Başkanım.

BAŞKAN - Sayın Kaya, lütfen tamamlayın.

BÜLENT KAYA (Devamla) - Bakın, burada, Merkez Bankasının rezerviyle ilgili tabloyu açıklıyor, tam 30 milyar dolara yakın Merkez Bankası rezervi azaldı. Sayın Mehmet Şimşek bir de diyor ki: "Rezerv bugünler içindir." Hayır Sayın Mehmet Şimşek, sizin siyasi hovardalıklarınızdan dolayı bu memleket 30 milyar dolar kaybetmek zorunda değildir; o, bu ülke ekonomisine yönelik saldırılar için kullanılacak bir rezervedir, yoksa siyasi fantezileriniz için harcamak için o paralar biriktirilmiyor. Bakın burada, yine, mart ayında euronun kazancı aylık 4,2; külçe 2,9; BIST 100 1,66; mevduat faizi 1,27; Amerikan doları 0,64. Devlet iç borçlanma senedi kaç? Eksi 1,90. Hemen faizleri artırdınız, muhtemelen Merkez Bankasının da faizlerini artırmak zorunda kalacaksınız ve bu, Türkiye'nin risk primi, 256'dan 373'e çıktı. Sizin bu siyasi hovardalığınız sebebiyle bu memleketin ekonomisi yaklaşık 100 milyar dolar kaybetti. Hâlâ akıllanmayacak mısınız, hâlâ uslanmayacak mısınız diyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (YENİ YOL, İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Kaya, teşekkür ediyorum.

Diğer söz talebi, İYİ Parti Grubu adına Samsun Milletvekili Erhan Usta'ya ait.

Sayın Usta, buyurun. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA ERHAN USTA (Samsun) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli arkadaşlar, görüştüğümüz araştırma önergesi, grup önerisi demokrasinin ve hukukun askıya alınmasının Türkiye ekonomisine maliyetiyle ilgili. Şimdi, konu önemli bir konu, geçen hafta da biz bu konuyu gündeme getirmiştik ve o zaman hemen başında -yani son söyleyeceğimi başında söyleyeyim- bir ikazda bulunmuştuk, bu 19 Mart İmamoğlu operasyonu ile ilgili bir yanlış yaptınız, bu gerginlik sürerse bunun Türkiye ekonomisine maliyeti artar demiştik. Geçen hafta ilk başlarda bu 10 milyar dolar civarında bir rezerv erimesiydi, şu anda geldiğimiz rakam arkadaşlar, 42 milyar dolar. Şu anda Türkiye'nin 42 milyar dolar rezervi gitti. Bu, bir buçuk-iki yıldır bir emekle, doğru yanlış birtakım politikalarla oluşturulmuş bir rezervdi ve bunun, rezerv biriktirmenin ciddi bir ekonomik maliyeti var, o maliyetin hepsi bir siyasi operasyona kurban edildi, şu anda üçte 2'si gitti.

Bu operasyona piyasanın verdiği tepki bize aslında iki şeyi gösterdi. Bir: Türkiye ekonomisi hâlâ çok kırılgan, biz bunu söylüyorduk da bunu herhâlde şu anda Hükûmet de anlamıştır diye düşünüyorum. İkinci verdiği mesaj neydi? Piyasa bu yapılan 19 Mart operasyonunu bir yolsuzluk operasyonu olarak görmedi değerli arkadaşlar, bunu bir siyasi tasfiye operasyonu olarak gördü. Eğer bunu bir yolsuzluk operasyonu olarak görmüş olsaydı piyasanın buna tepkisi olumlu olurdu yani Hükûmetin iddia ettiği gibi değil, piyasa gerçek niyeti aslında gördü. Her zaman olduğu gibi AK PARTİ önce inkâr etti, şimdi de kabullenmeye başladı "Evet, bir maliyeti oluyor." diye ama şimdi ne yapıyorlar? Küçümseme modundalar ama bu 42 milyar dolar sadece rezerv erimesi açısından küçümsemecek bir şey değil.

Başka ne oldu? Faizler arttı, devlet iç borçlanma senedi faizi 7 puan arttı, Merkez Bankası borç verme faizini 4 puan artırdı. Piyasada şu anda, mesela, sanayici kısmını konuşmuyoruz; tabii, milletin fakirliği çok had safhada olduğu için sanayici ciddi bir sıkıntıda. Ticari kredi faiz oranları artıyor. Millet faizlerin inmesini beklerken şu anda sanayici, büyük iş insanları, iktidara yakın olmayanlar yani hakıyla, bileğinin gücüyle, emeğiyle iş yapan, para kazanan insanlar çok büyük sıkıntıda. Türkiye çok ciddi iflaslarla karşı karşıya, çok ciddi istihdam kayıpları olacak; bunu görmek lazım. İnsanlar faiz düşüşü beklerken şu anda bir faiz artırım süreci başladı değerli arkadaşlar. Şu anda Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası yüzde 60'la piyasadan borçlanıyor. Ya, insaf ya! Allah'tan korkun! Yine bedeli getirdiler millete ödetiyorlar. Merkez Bankasının faizini kim ödeyecek? En sonunda yine millet ödüyor. Borsadaki kaybı söylemiyorum bile, 2 trilyon dolar. Bakın, bütçeye maliyeti 950 milyar. Geçen burada detaylarını söyledik, vaktimiz olmadığı için sadece şu kadarını söyleyeyim: Bizim "refah paketi" adı altında çalışanların ve emeklilerin durumunu fevkalade iyileştirecek paketin toplam maliyeti 735 milyar liraydı fakat bu operasyonun maliyeti 950 milyar lira.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Usta, lütfen tamamlayın.

ERHAN USTA (Devamla) - Yani bu parayla biz bütün çalışanların ve emeklilerin durumlarını düzeltebilirdik, maalesef bu yapılmadı ama şu anlaşılıyor ki Hükûmetin niyeti bozukmuş. Hükûmet rezerv biriktirirken biz zannediyoruz ki Türkiye ekonomisine istikrar kazandırmak, Türk lirasının değerini korumak için bunu yapıyorlar; maalesef onun için yapmıyorlarmış, siyasi tasfiye operasyonu yapmak için mermi biriktiriyorlarmış bu niyeti bozuklar değerli arkadaşlar, bunu da net bir şekilde görmüş olduk.

Son olarak şunu söyleyeceğim: İktisat literatüründe olmayan bir teori uyguladınız, bu cehaletinizin bedelini millet ödedi. Efendim, şimdi de iktidarınızı devam ettirmek için siyasi tasfiye yapıyorsunuz, bu hukuksuzluğun bedelini de yine millete ödetiyorsunuz. Millet daha fazla bedel ödemek istemiyor. Dolayısıyla bu yaptığınız yanlışlardan vazgeçin. Türk siyasetini ve dolayısıyla Türkiye ekonomisini içine soktuğunuz bu gerginlikten bir an evvel kurtarmanız gerekir. Burada Hükûmetin adım atmasını bekliyoruz. Bu araştırma önergesi de bu anlamda son derece önemlidir.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Usta.

Öneri üzerinde diğer söz talebi, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Tekirdağ Milletvekili Faik Öztrak'a ait.

Sayın Öztrak, buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA FAİK ÖZTRAK (Tekirdağ) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; saray son bir yılda milletin seçtiği 7 belediye başkanımızı görevden aldı, 6'sını tutuklattı, 3'ünün yerine de kayyum atadı. Millî iradeye darbe süreci İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanımızın 19 Martta tutuklanmasıyla zirve yaptı. Hukuk devletini ve demokrasimizi bitiren bu süreç ekonomide de büyük bir türbülansa neden oldu. Türk lirası değer kaybetmesin diye Merkez Bankası üç haftada tam 44 milyar dolar sattı. Banka bu dövizleri yüzde 40 faizle ve Türk lirasının değerini sabit tutma sözü vererek toplamıştı yani bu döviz sıcak paracılara dolar cinsinden yüzde 40 faiz ödenerek toplanmıştı. 19 Marttan sonra sıcak paracılara verilen Türk lirasının değerini sabit tutarak zarar ettirmeme sözünü tutabilmek için iki yılda toplanan döviz iki haftada eritildi; kaybeden vatandaş, kazanan sıcak paracı oldu. Sonra da ekonomi yönetimi "Rezervler şoklara karşı tampondur." dedi. Rezervler sadece geçici şoklara karşı tampondur sayın milletvekilleri. Yapısal soruna dönüşen, sarayın hukuksuzluğunun neden olduğu güven bunalımını basamadığınız parayla, parayı satarak önleyemezsiniz, atlatamazsınız. Saray kavuk hırsıyla arabayı tam gaz duvara tosladı, ne tampon kaldı ne de kaporta, küresel ekonomide tarife savaşları nedeniyle kriz beklentileri artarken lazım olacak rezervleri koltuk sevdasıyla tüketti, ekonomiyi dış şoklar karşısında savunmasız bıraktı. Bunun sorumlusu ne görevden alınan belediye başkanlarımız ne hukuksuzluğa direnen demokrasi âşığı muhalefet ve partimiz ne de anayasal protesto hakkını kullanan gençlerimizdir, bunun bir tek sorumlusu vardır, o da saraydır.

Değerli milletvekilleri, tek kişilik yönetimin hukuk tanımazlığının milletimize faturası eriyen rezervlerle de sınırlı değildir. Üç haftada Türk lirasının değer kaybı, dış borç yükümüzü 680 milyar lira artırdı. Şirketler bu dönemde 192 milyar lira kur farkı zararı yazdı. Borsa şirketlerinin piyasa değeri 1 trilyon liradan fazla eridi. Ülkemizin kredi temerrüt risk primi son bir buçuk yılın en yüksek seviyelerini gördü. Gösterge tahvil faizleri yüzde 37'den yüzde 47'ye sıçradı; sadece iki haftada ihtiyaç kredisi faizi 10 puan, tüketici kredisi faizi 6 puan, ticari kredi faizi de 5 puan yükseldi. Yabancılar, ellerindeki hisse senedi ve devlet iç borçlanma senetlerinin beşte 1'ini sattı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Öztrak, lütfen tamamlayın.

FAİK ÖZTRAK (Devamla) - Bunlar, kapanan şirketler, işinden olan insanlar ve pahalılık olarak milletimizin sırtına yüklenecek. Sarayın seçim kaybetme korkusuyla millî iradeyi hiçe sayması, maceracı siyasetinin neden olduğu hayat pahalılığının altında zaten ezilen vatandaşlarımızı bir kere daha perişan etti ama bu hukuksuzluğun etkisi daha da derinleşecek çünkü sarayın yönetiminde tüketici de yatırımcı da malından, canından emin olamıyor, döviz gelmiyor, iş olmuyor, aş olmuyor, ekonomi küçülüyor. Türkiye artık sarayın "Sana ne oluyor, bana ne oluyor?" anlayışıyla yönetilemiyor. Saray, hatalarından da hiçbir şey öğrenemiyor, hiç ders almıyor. Peyami Safa'nın dediği gibi, tecrübe yaşanarak değil, yaşanarak kazanılıyor; zaman insanları değil, armutları olgunlaştırıyor.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Öztrak, teşekkür ediyorum.

Öneri üzerinde diğer söz talebi, Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Aksaray Milletvekili Hüseyin Altınsoy'a ait.

Sayın Altınsoy, buyurun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA HÜSEYİN ALTINSOY (Aksaray) - Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Son dönemde yaşanan olayların döviz kurlarında bir miktar yükselişe, faiz göstergeleri ve risk primi CDS'te artışa neden olduğu görülmüştür. Makrofinansal istikrarımızın ve güçlü görünümümüzün korunmasını teminen ilgili kurumlarımız kararlı ve hızlı adımlar atarak bu oynaklığa hızla yanıt vermiştir. Bu kapsamda, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası haftalık repo yerine gecelik borçlanmayı öne çıkarmış ve gecelik borç verme faizini yüzde 44'ten 46'ya yükseltmiştir. Borsada yaşanan hareketlenmeyi azaltmak amacıyla Sermaye Piyasası Kurulu bir ay sürecek şekilde açığa satışı yasaklamış ve şirketlerin geri hisse alım imkânlarını kolaylaştırmıştır. Döviz piyasalarındaki oynaklık sınırlandırılmış, 171 milyar dolar seviyesinde bulunan rezervlerimizin güçlü görünümüyle bu süreç sağlıklı bir şekilde yönetilmiştir. Kurumlarımızın hızlı aldığı isabetli kararlar sonrası geçici süreliğine yükselen dolar kuru hızla 38 TL'ye inmiştir. Ülke risk primi CDS'in de tekrar 310 seviyelerinin altına gerilediği görülmüştür. Ayrıca, BIST 100 Endeksi bu önlemler sonrasında 9.400 seviyelerine yükselmiştir. Ekonomik temellerden yoksun oynaklık kısa sürede bertaraf edilmiştir. Tüm kurumlarımız piyasaları yakından takip etmekte ve programın sağlıklı devam etmesi için eş güdüm içerisinde çalışmalarını sürdürmektedir. Yaşanan son gelişmeler göstermiştir ki ekonomi ve finansal piyasalardaki oynaklığın geçici ve sınırlı olacağı öngörülmüştür. Bu doğrultuda, gelecek dönemde ihtiyaç olması hâlinde gereken adımların da ivedilikle atılacağından kimsenin şüphesi olmasın.

Değerli arkadaşlar, hükûmetlerimiz, aldığı güçlü kararlar ve hayata geçirdiğimiz yapısal reformlarla her zaman çalışanın, üretenin ve yatırımcının yanında olmaya devam etmektedir. Kurduğumuz güçlü ekonomi yönetimiyle, enflasyon ve hayat pahalılığı başta olmak üzere ülkemizin mevcut sorunlarını çözecek ve ülkemizi şoklara karşı dirençli hâle getirecek kapsamlı bir programı kararlılıkla hayata geçirdik, dengeli büyümeyi sağladık ve cari açığı sürdürülebilir düzeye indirdik, dış finansman ihtiyacını azalttık. İstihdam artışı devam ederken işsizlik oranı 2012 yılından bu yana en düşük seviyelerde gerçekleşti. Mali disiplini güçlendirerek, deprem harcamalarına rağmen bütçe açığını hedeflenen seviyelerin altına düşürdük.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Altınsoy, lütfen tamamlayın.

HÜSEYİN ALTINSOY (Devamla) - Değerli milletvekilleri, Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğinde tüm ekonomi yönetimimiz gelişmelere en kısa sürede, en doğru şekilde müdahalede bulunarak piyasada oluşan endişeleri gidermiş ve gerekli güven ortamını sağlamıştır.

Ülkemiz, güçlü rezerv yapısı, sağlam bankacılık sektörü ve işleyen piyasa ekonomisiyle tüm tehditlere karşı kararlı ve dik duruşunu her daim sürdürmeye devam edecektir diyorum, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Altınsoy, teşekkür ediyorum.

Şimdi Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi grup önerisini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler...

Öneri kabul edilmemiştir.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Kabul edildi gibi ama Sayın Başkan.

SEZAİ TEMELLİ (Muş) - Kabul edilmiş olmalı. Divan izlemiyor mu acaba?

SALİHE AYDENİZ (Mardin) - Kaç kişi var, burada kaç kişi var?

SEZAİ TEMELLİ (Muş) - Divan izlemedi mi? Sayın Başkan, Divan izlemedi sanırım.

BAŞKAN - Divan da izledi değerli arkadaşlar.

Şimdi, Cumhuriyet Halk Partisi Grubunun İç Tüzük'ün...

SEZAİ TEMELLİ (Muş) - Nasıl izledi? Biz sayıyoruz, biz sayıyoruz yani nasıl izledi? Katılmadılar, ellerini bile kaldırmadılar.

SÜMEYYE BOZ (Muş) - Olanların çoğu da el kaldırmadı.

SEZAİ TEMELLİ (Muş) - El kaldırmadı ki Başkan, biz dikkat ettik özellikle.

SÜMEYYE BOZ (Muş) - İhtilaf var Sayın Başkan.

KÂTİP ÜYE ASU KAYA (Osmaniye) - Elektronik oylama olsun.

BAŞKAN - Değerli milletvekilleri, şimdi ben oyladım ve "Öneri reddedilmiştir." diye açıklama da yaptım, itiraz gelmedi, ondan sonra itirazlar geldi.

SEZAİ TEMELLİ (Muş) - Gelmedi mi? Nasıl gelecek itiraz?

BAŞKAN - Şimdi, eğer önceden itiraz olsaydı...

KÂTİP ÜYE ASU KAYA (Osmaniye) - Sayın Başkan, itiraz ettim ben.

SEZAİ TEMELLİ (Muş) - Sayın Başkan, el bile kaldırmadılar diyorum. Biz özellikle dikkat ettik.

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Sizin kararınızı bilmeden nasıl itiraz edelim.

BAŞKAN - Efendim, oranın...

SÜMEYYE BOZ (Muş) - Sayın Başkan, oylamadan mı itiraz edelim?

KÂTİP ÜYE ASU KAYA (Osmaniye) - İtiraz ettik Başkanım.

BAŞKAN - Peki. Yani onu tekrarlama imkânım yok. İnşallah bundan sonrakinde daha dikkatli oluruz.

SALİHE AYDENİZ (Mardin) - Bunu sizin takip etmeniz lazım Bekir Bey. Bunu sizin takip etmeniz lazım, biz değil, burayı yöneten sizsiniz.

SÜMEYYE BOZ (Muş) - Oylamadan itiraz mı edelim?

BAŞKAN - Cumhuriyet Halk Partisi Grubunun İç Tüzük'ün 19'uncu maddesine göre verilmiş bir önerisi vardır, okutup işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

SÜMEYYE BOZ (Muş) - Sayın Başkan, böyle olmaz.

SALİHE AYDENİZ (Mardin) - Nasıl yönetiyorsunuz!

SÜMEYYE BOZ (Muş) - "İtiraz edilmedi." derken henüz oylama yapılmadan itiraz etmemizi mi bekliyorsunuz? Bu kadar öngörülü değiliz Sayın Başkan.

BAŞKAN - Öneriyi okutuyorum:

4.- CHP Grubunun, Karabük Milletvekili Cevdet Akay ve arkadaşları tarafından, 19 Mart operasyonunun ekonomiye etkilerinin araştırılması amacıyla 9/4/2025 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 9 Nisan 2025 Çarşamba günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi

9/4/2025

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Danışma Kurulu 9/4/2025 Çarşamba günü (bugün) toplanamadığından grubumuzun aşağıdaki önerisinin İç Tüzük'ün 19'uncu maddesi gereğince Genel Kurulun onayına sunulmasını saygılarımla arz ederim.

Ali Mahir Başarır

Mersin

Grup Başkan Vekili

Öneri:

Karabük Milletvekili Cevdet Akay ve arkadaşları tarafından, 19 Mart operasyonunun ekonomiye etkilerinin araştırılması amacıyla 9/4/2025 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan 1131 sıra no.lu Meclis araştırması önergesinin diğer önergelerin önüne alınarak görüşmelerinin 9/4/2025 Çarşamba günü birleşimde yapılması önerilmiştir.

BAŞKAN - Cumhuriyet Halk Partisi grup önerisinin gerekçesini açıklamak üzere Karabük Milletvekili Cevdet Akay'a söz veriyorum.

SÜMEYYE BOZ (Muş) - Nasıl olsa reddedeceksiniz, oylayın geçsin.

BAŞKAN - Sayın Akay, buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA CEVDET AKAY (Karabük) - Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum.

19 Mart siyasi operasyonunun ekonomimiz üzerinde çok önemli tahribatları olmuştur. Aynı gün TL dolar karşısında yüzde 10 civarında değer kaybetmiş ve Merkez Bankası hemen 29 milyar dolar civarında döviz satışı yapmak zorunda kalmış ve bu vesileyle de kur artışı yüzde 3'lere çekilmeye çalışılmıştır. Yine, bir taraftan, baktığımızda, bu tarihte, Merkez Bankasının kısa vadeli bir yıl içerisinde ödenecek borcu 224,3 milyar dolar civarındayken buradaki kur artışından dolayı yaklaşık 1 trilyon TL bütçeye, ekonomiye yük olmuştur; kur ve faiz giderlerinin de yaklaşık bütçeye maliyeti 950 milyar TL civarında olmuştur. Yine, CDS primleri 250-256 puan bazından 372'ye kadar yükselmiş ve ülkemizin borçlanma maliyetlerini yükseltmiştir. Zaten en önemli sorunlarımızdan biri, biliyorsunuz, faiz giderleri. Bu borçlanma maliyetlerinin yükselmesiyle beraber bu faiz giderleri daha da büyük bir problem teşkil eder hâle gelmiştir. Borsa devre kesicileri 2 kez devreye girmiştir. Buna rağmen 19 Marttaki yüzde 9'la beraber borsadaki düşüş yüzde 16'ya kadar ulaşmış, Türkiye Varlık Fonu ve kamu bankaları buna müdahale etmek zorunda kalmış, çok ciddi alımlar yapmıştır, karşılamaya gayret etmiştir. Yine, baktığımız zaman, döviz cinsi borç stoku bir günde 18 milyar dolar artmıştır yani rakam 148 milyar dolardan 166 milyar dolara çıkmıştır. Tahribat hakikaten çok yüksektir. Bir taraftan, baktığımızda, bankanın hisselerinin yüzde 26 civarında düştüğünü de görüyoruz ve hazinenin yüküyle ilgili olarak da 1 trilyon 950 milyar, biliyorsunuz, bir faiz gideri ödeyeceğiz. Bu faiz gideri ve kur artışı giderleriyle ilgili olarak anapara-borç-faiz sarmalı haricinde de bir de kur-faiz sarmalına gidiyoruz çünkü "carry trade" olayı nedeniyle çok ciddi faizler ödemiştik. Bunun geri dönüşüyle ilgili de çok büyük sıkıntılar yaşamamak için gerekli önlemlerin alınması gerekiyor.

Şimdi, baktığımız zaman, geçmişte verilen birtakım sözler var biliyorsunuz enflasyonun tek haneye düşürüleceğiyle ilgili, olmadı. İhracat rakamının 500 milyar dolara çıkarılacağıyla ilgili sözler var, bunlar da yerine gelmedi. "Kişi başına millî gelir 25 milyar dolar olacak." dendi, olmadı ama bir taraftan da bunun olmama sebepleri de tabii ki hukukun üstünlüğü, Anayasa ve kanunlara uygun hareket edilmesi, dış yatırımcının ülkeye çekilmesi için gerekli güvenin verilmesi... Doğrudan yatırımların, dıştaki yatırımcıların, sermayedarların, uluslararası para fonlarının ülkemize yeterli şekilde güvenmediği için gelmediğini biliyoruz. Enflasyon oranıyla ilgili gerekli düşüşleri sağlayamıyoruz. Bu kur artışının, marttaki kur artışının sadece üç aydaki enflasyon oranına etkisi yüzde 4 civarında yani 4 puan civarında olacak. Oysa biz emeklimize, asgari ücretimize yeterli zammı yani yüksek zammı vermiş olsaydık bir yıl içerisinde yüzde 3 civarında etkisi olacaktı. 701 milyardan bahsetmiştik biliyorsunuz; bu 701 milyarın emekliye, işçiye kullanılması durumunda bir yılda en düşük emekli aylığıyla ilgili, daha doğrusu ikramiyeyle ilgili her bir emekliye 44 bin TL ödeyebilecektik, ödeyemedik ama tercihler yanlış, sermayedardan yana.

Şimdi, demokratik toplumların temel unsuru en temel anayasal hak ve özgürlüklerin kullanılmasıdır. Gençlerimiz var, biliyorsunuz, tam 299 gencimiz.

ERKAN AKÇAY (Manisa) - Gençleri kışkırttınız sokağa.

CEVDET AKAY (Devamla) - Bu 6,5 metrelik bir liste. (CHP sıralarından alkışlar) 299 gencimiz demokratik haklarını, anayasal hak ve özgürlüklerini kullanmak istedikleri için haksız yere tutuklular, bir gün bile yatarları yok.

ERKAN AKÇAY (Manisa) - Sorumlusu sizsiniz yine, sorumlusu sizsiniz.

CEVDET AKAY (Devamla) - Biz Türkiye Cumhuriyeti'nin geleceğini bu gençlerimize emanet ettik. Bunlar üniversitelerde okuyor, mühendisi var, doktoru var, maliyecisi, iktisatçısı, işletmecisi var. Her biri kendi alanlarında başarılı böyle öğrenciler, mezun olup ülkemizin istihdamına katkı sağlayacaklar.

ERKAN AKÇAY (Manisa) - Gençlerin başını siz yaktınız.

CEVDET AKAY (Devamla) - Annelerinden, babalarından uzak, sınavlarına giremiyorlar.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Akay, lütfen tamamlayın.

CEVDET AKAY (Devamla) - Buradan bir kez daha çağrıda bulunuyoruz: Demokratik haklarını kullandıkları için tutuklanan öğrencileri bir an önce serbest bırakın, hukuk kurallarına uyun, bu utanç tablosundan bir an önce vazgeçin. Buradan, şimdi gideceğim, Adalet Bakanlığında da bu listeyi asacağım. Öğrencilerimizin oradan çıkması için gereken her şeyi Cumhuriyet Halk Partisi olarak yapacağız. Umarım vicdanlarınız biraz sızlar ve bu hukuk kurallarına uyarsınız.

Teşekkür ederim. (CHP ve DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Akay, teşekkür ediyorum.

Öneri üzerinde ilk söz, YENİ YOL Partisi Grubu adına Adana Milletvekili Sadullah Kısacık'a ait.

Sayın Kısacık, buyurun. (YENİ YOL sıralarından alkışlar)

YENİ YOL GRUBU ADINA SADULLAH KISACIK (Adana) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

19 Mart tarihinde İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Sayın Ekrem İmamoğlu'nun gözaltına alınmasının ardından dolar 36 TL'den bir anda 42 TL'ye çıkmış, Merkez Bankasının müdahaleleri sonucunda 38 TL'de zorla dengelenmeye çalışılmıştır. Bunun için Merkez Bankası yaklaşık olarak 26 milyar doları üç günde yakmıştır. Mayıs 2023 seçimlerinden bu yana Merkez Bankası agresif faiz artışlarıyla politika faizlerini yüzde 8,5'tan yüzde 50 seviyelerine çıkararak bu sayede yaklaşık 65 milyar dolarlık net rezerv biriktirmişti, 19 Martı takip eden üç gün içerisinde yaklaşık 26 milyar dolar rezerv satışı yapılarak bu iki yılda biriktirilen net rezervin yüzde 40'ını üç günde yaktı. Dile kolay değil mi? İki yılda biriktirdiğimiz rezervin yüzde 40'ını üç günde yakıyorsunuz. Oysaki bu rezervlerin biriktirilmesi için millet olarak çok fedakârlığa katlanmıştık ama siz hiç acımadan üç günde bu rezervleri yaktınız. Merkez Bankası politika faizi bu olaylardan sonra yüzde 42'den yüzde 46'ya çıktı ve tarihinde ilk defa Merkez Bankası likidite senedi çıkarttı, yüzde 60'la borçlandı. Yaklaşık iki senedir millet olarak ağır bedeller ödeyerek, yüksek faiz ve düşük büyüme ortamına katlanarak elde ettiğimiz kazanımları bir gecede heba ettiniz. Piyasada enflasyonun ve faizlerin düşeceğine dair yaşanan iyimserliği bir gecede kapkara bir karamsarlığa dönüştürdünüz. Siyasi bir kriz çıkararak ekonomik bir kriz yaşanmasına vesile oldunuz. Türkiye ekonomisini yüksek faizden yani acı reçeteden çıkmak üzereyken siyasi kriz nedeniyle yeni bir yüksek faiz dalgasına mecbur bıraktınız. Eğer bu krizi çıkarmamış olsaydınız son yaşanan tarife savaşlarından Türkiye'nin ayrılarak bir fırsat elde etmesi de mümkündü.

Bakın, sayın iktidar yetkilileri, lütfen sorumluluğunuzun farkında olun; devlet yönetiyorsunuz, ülke yönetiyorsunuz, millet yönetiyorsunuz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Kısacık, lütfen tamamlayın.

SADULLAH KISACIK (Devamla) - Son yaşanan dalgalanmada kur ve faiz artışının bütçeye net etkisi 950 milyar TL, Türk lirasının 1 TL değer kaybetmesinin Türkiye'nin dış borç stokuna etkisi 525 milyar TL, özel sektörün dış borcuna etkisi 260 milyar TL; buna rağmen çiftçimize verdiğiniz bütçeden ayrılan pay 90 milyar TL.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası sizin çıkardığınız siyasi krizleri örtmek için her seferinde döviz satacak yeterli cephaneyle sahip değildir. Lütfen, kafanızı her bozanı sabah gözaltına alıp tutuklamaktan vazgeçin, akşam aklınıza her geleni sabah uygulamaktan vazgeçin; demokrasiye ve hukuka kastetmekten vazgeçin diyorum, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (YENİ YOL ve CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Kısacık teşekkür ediyorum.

Öneri üzerinde diğer söz talebi, İYİ Parti Grubu adına İzmir Milletvekili Hüsmen Kırkpınar'a ait.

Sayın Kırkpınar, buyurun. (İYİ Parti ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA HÜSMEN KIRKPINAR (İzmir) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Cumhuriyet Halk Partisi grup önerisi üzerinde İYİ Parti Grubumuz adına söz almış bulunmaktayım. Yüce heyetinizi saygıyla selamlarım.

19 Martta intikam duygularıyla hareket ederek Türkiye'yi kaosa eşliğine getirdiniz. Yarattığınız siyasi krizin faturası yüksek kur, daha yüksek enflasyon, daha yüksek faiz ve yavaşlayan büyüme olarak bizlere kesildi. Sayenizde, 1 dolar, 36 liradan 41 liraya çıktı; euro 44 liraya, gram altın ise 4 bin liranın üzerine çıktı. 15 Temmuz darbe girişiminde bile borsa 7,1 değer kaybetmişti. 2 kere devre kesilmesine rağmen siyasi darbeye borsadaki kayıp 8,72 oldu. Merkez Bankası TL'deki değer kaybının önüne geçebilmek için 30 milyar dolarlık piyasaya müdahalede bulundu, bu çok büyük bir para. Krizin ağır yükü altında bıraktığınız halkımızdan sabır dileyenler yani sizler Türkiye'nin parasını piyasaya sattınız; Türkiye'nin böyle bir lüksü yok, olamaz. Kredi risk primleri 250'den 372'lere fırladı. Bu ne demek? Türkiye ekonomisine duyulan güven sarsıldı demek. Bakan Şimşek iki gün önce "Enflasyonu kontrol altına aldık, artık düşüş sürecindeyiz." demişti. Bu ay belki hissedilmeyecek ama önümüzdeki aylarda yükselen döviz kurlarıyla birlikte enflasyon yeniden tırmanışa geçecek. Hâlbuki siz zaten enflasyonu, halkı yoksullaştırarak aşağı çekmeye çalışıyordunuz. Son bir yıl içerisinde yasal takibe düşenlerin sayısı 1 milyon 400 bin kişi artmışken raflarda 23 milyon icra dosyası bekliyordu, şimdi ise kredi kartı borçlarında ve batık kredi oranlarında artış daha da belirgin yaşanacak. 2025 yılı sonu öngörülen hayali yüzde 15 enflasyon hedefinizi de artık en iyimser senaryoyla yüzde 30'a çekebilirsiniz. Yani demem o ki kötü günleri geride bıraktık, şimdi sırada sayenizde daha kötü günler, daha kara kötü günler var.

Yaşanan tahribatın sebebi olan iktidarın ekonomiyi toparlama, yargıya olan güveni, demokrasiye olan inancı sağlama gibi gücü ve niyeti olmadığından bizler önergeyi desteklediğimizi ifade ediyoruz.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Kırkpınar, teşekkür ediyorum.

Öneri üzerinde diğer söz talebi, Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Grubu adına İstanbul Milletvekili Celal Fırat'a ait.

Sayın Fırat, buyurun. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

DEM PARTİ GRUBU ADINA CELAL FIRAT (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Sayın Ekrem İmamoğlu'yla birlikte belediye başkanlarının, gazetecilerin, belediye meclis üyelerinin tutuklanması sonrasıyla başlayan Türkiye çapında birçok olayda umut ediyoruz ki üniversite öğrencileri ivedilikle serbest bırakılır. "Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir." diyoruz. Millet iradesine saygı gösterilmelidir. Türkiye bir an önce bu kayyum politikalarından, bu yapılan operasyonlardan uzaklaşmalı; baharın başlangıcını yaşadığımız bugünlerde, bu mevsimde barışın, demokrasinin önünü açacak adımları hızla atmamız. Yapılan bu operasyonlar hem hukuk devletine hem de seçme seçilme hakkına saygı göstermemektir. Suçlamalar arasında yer alan CHP ve DEM PARTİ arasında yapılan "kent uzlaşısı" gibi demokratik bir kavramın suç sayılması abesle iştir. İhtigaldir.

Sevgili Mahir Polat hakkında ev hapsi kararı verildi biraz önce, bu çok sevindiricidir. Umut ediyoruz ki hasta tutsaklar başta olmak üzere diğerleri de tez zamanda özgürlüklerine kavuşurlar. "Adalet her işte Hakk'ı bilmektir." der Pirimiz Hünkâr Hacı Bektaş Veli. Türkiye her gün demokrasiden, hukuktan ve adaletten uzaklaşıyor. Bu ülkenin siyasi darbelere değil daha fazla hukuka, daha fazla demokrasiye, daha fazla iç barışa ihtiyacı vardır. Biz demokratik siyasete yönelik her türlü baskıya karşı durmaya devam edeceğiz. İstanbul halkının ve Türkiye'de demokrasi mücadelesi veren tüm kesimlerin yanında durmaya devam edeceğiz.

Değerli milletvekilleri, 19 Mart siyasi darbe girişimi Türkiye ekonomisinde büyük bir tahribat yaratmıştır. Akaryakıt zamları, döviz yükselişleri, elektrik zamları Türkiye vatandaşlarını, emekliyi, asgari ücretliyi nefes alamaz duruma sürüklemiştir. Bakınız, ekonomi ile siyaset arasında ve dolayısıyla ekonomi ile demokrasi arasında doğrudan bir ilişki vardır. Türkiye'nin siyasal yapısında hayata geçirilen her antidemokratik uygulama ekonomik alanda da riskleri artırmaktadır. Halkın iradesini, demokratik taleplerini dikkate almamanın ekonomiye etkisi İstanbul Belediyesine yapılan operasyonla birlikte gittikçe katmerli hâle gelmiştir, gelmeye de devam edecektir. Sadece operasyonun yapıldığı sabahın ilk saatlerinde dolar 41 TL'yi aşarak rekor kırmıştır. Merkez Bankası doların yükselişini durdurmak için 30 milyar doları eritmek zorunda kalmıştır. Enflasyonun bir an önce ülkemizin gündeminden sorun olmaktan çıkarılması; asgari ücretli, emekli, geçim sorunu yaşayanlar için ayrıca önem taşımaktadır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Fırat, lütfen tamamlayın.

CELAL FIRAT (Devamla) - Buna karşılık, iktidarın sene başında emekçilerin maaşlarına yaptığı zamlar üç ayda buhar olmuş, uçup gitmiştir. 19 Mart operasyonu gibi demokrasiye aykırı adımlar kronik hâle gelmiş enflasyon sorununu daha da büyütecektir, bu vahim tabloyu daha da kötüleştirecektir. Bu sebepten dolayı, bu yapılan operasyonların ekonomik etkilerinin

araştırılması, oluşan tahribatın giderilmesi, vatandaşlarımızın oluşabilecek tüm risklere karşı korunmasına yönelik kalıcı politikaların oluşturulması büyük önem taşımaktadır.

Cumhuriyet Halk Partisi Grubunun verdiği önergeyi destekliyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Aşk ile... (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Fırat, teşekkür ediyorum.

Diğer söz talebi, Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Osmaniye Milletvekili Seydi Gülsoy'a ait.

Sayın Gülsoy, buyurun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA SEYDİ GÜLSOY (Osmaniye) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Gazi Meclisimizin kıymetli milletvekillerini, aziz milletimizi ve Osmaniye'li yigit hemşehrilerimi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; son yıllarda yaşamış olduğumuz pandemi, savaşlar ve birçok ilimizi etkileyen asrın felaketi 6 Şubat depremlerinin sonrasında yükselen enflasyona karşı finansal istikrarı sağlayacak, enflasyonu orta vadede tek haneye düşürecek yapısal reformları hayata geçirdik. Dünya ekonomisinin ciddi belirsizliklere geçtiği bir dönemdeyiz; Amerika-Çin arasındaki ticaret savaşları yeni bir boyuta evrilmiş, bazı büyük ekonomiler daralma sürecine girmiştir ancak Türkiye, ekonomide güçlü bir ekip ve kararlı bir programla yoluna devam etmektedir. Yatırımı, üretimi, ihracatı önceleyen; alım gücünü ve gelir dağılımını kalıcı olarak iyileştirecek olan ekonomik programımızı uygulamaktayız. Enflasyon tek haneli seviyelere ulaşınca kadar kararlı bir şekilde mücadele etmeye devam edeceğiz. Mart ayı enflasyonu 1 puan düşerek yüzde 38,1 olarak gerçekleşmiştir. Şubat ayında işsizlik oranı 2012 yılından bu yana en düşük seviye olan yüzde 8,2'ye indi. Mart ayında ihracatımız geçen yılın aynı ayına göre yüzde 3,2 artarak 23,4 milyon seviyesine ulaşmıştır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; enflasyonla etkin mücadelemiz devam ederken yıllık enflasyon on aydır gerilemekte. Muhalefetin yaptığı çağrılar, enflasyonu tekrar yükseltmeyi hedeflemektedir. Yerli üretimi desteklemek yerine baltalamak, vatandaşlarımızın emeğini, alın terini hiçe saymaktır.

İstanbul merkezli yürütülen yolsuzluk ve terör soruşturması sonrasında başlatılan organize provokasyonlara tanıklık ettik. Bu süreçte yüzleri maskeli marjinal örgütler sokağa inmiş, gençlerimiz manipüle edilmeye çalışılmıştır ancak milletimizin sağduyusu ve gençlerimizin olgun tavrı sayesinde bu tahrik siyaseti boşa çıkmıştır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; yolsuzluğu örtmek ve soygunu perdelemek adına sosyal medyada boykot çağrıları yapılmaktadır. Başta CHP Genel Başkanı olmak üzere bazı siyasi partilerin başkanları da yerli ve millî markalarımızı hedef alan bu bojkotlarda öncülük etmişlerdir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Gülsoy, lütfen tamamlayın.

SEYDİ GÜLSOY (Devamla) - Bu organize, ekonomik saldırıyı tehlikeli hâle getirmiştir; bakkalımıza, berberimize, kasabamıza, lokantamıza, esnafımıza, hülâsa yerli üretimimize yapılan bu boykot sadece bir siyasi tercih değil aynı zamanda ülke ekonomisine yönelmiş aleni bir saldırdır. Milletimiz, muhalefetin boykot çağrılarına kulak asmamış, esnafının yanında olmuştur. Ülkesine ve ekonomisine kasteden yersiz çağrılara prim vermeyen aziz milletimizi ve Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Gülsoy, teşekkür ediyorum.

Sayın Özdağ, buyurun

VII.- AÇIKLAMALAR (Devam)

42.- Muğla Milletvekili Selçuk Özdağ'ın, Mahir Polat hakkında verilen ev hapsi kararına ilişkin açıklaması

SELÇUK ÖZDAĞ (Muğla) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 19 Mart sonrası, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığına yapılan operasyon sonrası, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Genel Sekreter Yardımcısı Sayın Mahir Polat, o da gözaltına alınmış ve tutuklanmıştı. Bilahare ise cezaevinde yaşamış olduğu sağlık sorunları sonrasında hastaneye kaldırılmış, tekrar, yeniden cezaevine götürülmüştü, Adli Tıp karar verecekti. Biraz önce Adli Tıp karar vererek ve mahkeme de buna uyararak kendisine ev hapsi vermiş durumdalar. Bir yandan kamuoyuna teşekkür ediyorum, bir diğer yandan bu noktada hassasiyet gösteren -sağlık sorunları nedeniyle- yargıya ve aynı zamanda da Adli Tıp Kurumuna teşekkür ediyoruz. Ama aynı şekilde Türkiye'de belki yüzlerce, binlerce, on binlerce kişi de sağlık sorunları nedeniyle aynı problemleri yaşıyor. O nedenle, sık sık dile getirmiş olduğum gibi yargıda veyahut da idarede çifte standart olmaz. Aynı hassasiyetin diğer mahkumlar için de gösterilmesinde fayda vardır diyorum ve yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum.

Teşekkür ederim.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Sayın Başkan...

BAŞKAN - Sayın Başarır, buyurun.

43.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın, Mahir Polat hakkında verilen adli kontrolle ev hapsi kararına, Cumhurbaşkanlığı adayı Ekrem İmamoğlu'na ve diğer belediye başkanlarına ilişkin açıklaması

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Sayın Başkanım, aynı şekilde, bugün Mahir Polat hakkında verilen adli kontrolle ev hapsi tabii ki olumlu ama bizim murat ettiğimiz, istediğimiz, tutuklamanın çok çok istisnai bir yöntem olarak uygulanması, tahliye kararının tabii ki kolay bir şekilde verilmesi ama bir kişiyi tutuklarken bir değil bin kez düşünülmesi şeklinde olmasıdır.

Günlerdir hastaneye gidiyor, çok ciddi sağlık sorunları var. Geç de olsa bu karar verildi, olumlu buluyoruz ve diğer belediye başkanlarının, Büyükşehir Belediye Başkanımız ve Cumhurbaşkanlığı adayımız Ekrem İmamoğlu'nun da bir an önce serbest bırakılmasını, tahliye edilmesini talep ediyoruz, bu Meclisten haykırıyoruz çünkü bu tutuklamalar doğru değil.

Teşekkür ediyorum.

VIII.- ÖNERİLER (Devam)

A) Siyasi Parti Grubu Önerileri (Devam)

4.- CHP Grubunun, Karabük Milletvekili Cevdet Akay ve arkadaşları tarafından, 19 Mart operasyonunun ekonomiye etkilerinin araştırılması amacıyla 9/4/2025 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 9 Nisan 2025 Çarşamba günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi (Devam)

BAŞKAN - Değerli milletvekilleri, şimdi Cumhuriyet Halk Partisi Grubunun İç Tüzük'ün 19'uncu maddesine göre verilmiş önerisini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Öneri kabul edilmemiştir.

Değerli milletvekilleri, alınan karar gereğince denetim konularını görüşmüyor ve gündemin "Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler" kısmına geçiyoruz.

1'inci sırada yer alan, İstanbul Milletvekili Mustafa Demir ve Bursa Milletvekili Emel Gözükara Durmaz ile 95 Milletvekilinin İklim Kanunu Teklifi ve Çevre Komisyonu Raporu'nun görüşmelerine kaldığımız yerden devam edeceğiz.

X.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER

A) Kanun Teklifleri

1.- İstanbul Milletvekili Mustafa Demir ve Bursa Milletvekili Emel Gözükara Durmaz ile 95 Milletvekilinin İklim Kanunu Teklifi (2/2927) ve Çevre Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 198)³

BAŞKAN - Komisyon? Yerinde.

Dünkü birleşimde İç Tüzük'ün 91'inci maddesine göre temel kanun olarak görüşülen 198 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin maddelerine geçilmesi kabul edilmişti.

Şimdi birinci bölümün görüşmelerine başlıyoruz.

Birinci bölüm 1 ila 11'inci maddeleri kapsamaktadır.

Birinci bölüm üzerindeki söz taleplerini karşılayacağım.

İlk söz talebi, YENİ YOL Partisi Grubu adına Muğla Milletvekili Selçuk Özdağ'a aittir.

Sayın Özdağ, buyurun. (YENİ YOL ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

YENİ YOL GRUBU ADINA SELÇUK ÖZDAĞ (Muğla) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; İklim Kanunu Teklifi'nin birinci bölümü üzerine söz almiş bulunuyorum. Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

İktidar, ülkemiz ve milletimizin hayatını, ekonomik durumunu ve en önemlisi geleceğini ilgilendiren konularda her zaman yaptığı gibi yalap şalap ve "Ben yaptım oldu." zihniyetiyle önemli bir düzenlemeyi daha huzura getirdi.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; iktidarın bazı milletvekilleri diyorlar ki: "Milletimizin oylarıyla seçilen bizlere 'hukuk ve kanun tanımaz' diyemezsiniz, 'cuntacı' diyemezsiniz." Yahu, sayın milletvekilleri, sizlerin milletin oylarıyla seçilmenize diyecek bir sözümüz yok ki, siz milletin oylarıyla seçildiniz. Sorun şurada: Milletin oylarıyla seçilip millete sopa sallamanız, antidemokratik uygulamalarla çocuklarımızın, gençlerimizin bu ülkeye aidiyet duygularını örselemeniz. Oylarını aldığınız bu milleti ekonomik yoksulluğa ve çaresizliğe düşür bırakmanız, ağzını açanın ağzına lafını tıkmanız ve aynı zamanda hapsetmeniz. Biz bunları eleştiriyoruz ama sizler elma ile armudu aynı sepete koyup mevzuu gargaraya getiriyorsunuz. Bırakın burada diyalektik yapmayı da niye bu milleti ve ülkeyi bu duruma düşürdüğünüzü konuşalım. Manasız sözlerinizin gereksiz karşılıklarıyla kaybedecek vaktimiz de anlamı da yok. Hem milletimizin oylarına saygı duymayan bizzat sizler değil misiniz?

Bir başka AK PARTİ milletvekili de anayasal hakkını kullanan çocuklarımıza ve elbette bize Anayasa hatırlatması yapıyor ve "Herkes gösteri ve protesto hakkına sahiptir ama kezzap atan, saldıran kişiler bu hakkını kötüye kullanmıştır; bu yüzden hapse attık." diyor. Ben de buradan soruyorum: Hapse attığınız çocuklardan hangisinin kezzap attığını, hangisinin molotofkokteyli attığını, hangisinin polise saldırıp yaraladığını, hangisinin bıçak çektiğini söylemezseniz kendisini doğruları söylemeyen, çocuklarımıza yani bu ülkenin evlatlarına iftira atan biri olarak bu kürsüden milletimize şikâyet edeceğiz. Hem nerede bu kezzap attığı söylenen kişi? Niye yakalamadınız bu kişileri? Yahu vatandaşlarımızın anayasal hakkını kullanması için tedbir almak, tertibat almak sizin göreviniz değil mi? Niye bu provokatörleri yakalamıyor, masum vatandaşlarımızın haklarını gerektiği gibi kullanmasını sağlayamıyorsunuz? Yapmazsınız çünkü sizler bu provokatörlere can simidi gibi ihtiyaç duyuyorsunuz. Masum talepleri zehirlemenin, halkın gözünden düşürmenin en işlevsel yolu budur çünkü ve elbette bu rezil tipler olmazsa bunun propagandasını nasıl yapacaksınız, değil mi?

Değerli milletvekilleri, bu iktidar bir koyundan birkaç post çıkarmadan bir işi asla yapmaz. Milletimiz hakkını arar, terörist damgası vurursunuz; fikrini, düşüncesini ifade eder, hain dersiniz. Bu sebeple, düşündüklerini ifade etmesin ve bizim moralimizi bozmasın diye düşüneni, düşündüğünü ifade eden kimi zaman soruşturmalarla, kimi zaman dava ve cezalarla susturup sindiriyorsunuz. Alalece getirdiğiniz kanun tekliflerinin sonuncusu da huzurdaki bu İklim Kanunu Teklifi'dir. Yukarıda söylediğim gibi, Meclis gibi bir prangadan rahatsız olan iktidar bu kanun teklifini Çevre Komisyonunda ciddi bir müzakere ve değerlendirme süreçlerinden geçirmeyerek Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kuruluna getirdi. Asli komisyonunda bu şekilde bir oldubittiye getirilen

³ 198 S. Sayılı Basmayazı 8/4/2025 tarihli 73'üncü Birleşim Tutanağı'na eklidir.

teklifin tali komisyonlardaki serencamını anlatmama gerek var mı? Neredeyse hiçbir görüşme yapılmadan Komisyondaki görüşmelerde bir günde bitirildi. Mesela konunun bileşeni STK'lar dostlar alışverişte görsün minvalinde sembolik olarak güya dinlenip yangından mal kaçırır gibi Komisyondan geçirildi.

Değerli milletvekilleri, İklim Kanunu gibi bir düzenlemeye bu ülkenin ihtiyacı var mı? Elbette var. Buna rağmen, kanun teklifinin içeriği bu ihtiyaçlarının gözetildiği ve vuzuha kavuşturulduğu dört başı mamur bir metin midir? Değil ama bir farkla: Birilerinin ihtiyaçları ince ince gözetilmiş, sadece günü kurtarma çabasından ibaret bir kanun teklifinden bahsediyorum. Söz konusu teklifin niye günü kurtarmak için hazırlandığını da söyleyeyim: 2021 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisinde, küresel iklim değişikliğinin etkilerinin en aza indirilmesi, kuraklıkla mücadele ve su kaynaklarının verimli kullanılması için alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması komisyonu kurulmuştu. Bu raporda dile getirilen hususların ciddi bir şekilde dikkate alınmadığı ve hayata geçirilmediği bu kanun teklifiyle bir defa daha anlaşılmıştır. Eğer ciddi bir kanun teklifi hazırlanmış ve huzura getirilmiş olsaydı 2021 yılındaki bu rapor dikkate alınır, kanun buna göre düzgün bir şekilde ve işlevsel olarak önümüze getirilirdi. Burada yine tipik bir iktidar tarzıyla karşı karşıyayız. Teklif metninde kamu kurum ve kuruluşlarının yetki ve sorumlulukları muğlak bırakılmıştır. İdari ceza ve yaptırımların sadece adı var, kendisi yok gibidir. Yetkiler gibi sorumluluklar da Bakanlığın takdirine bırakılmıştır. Niye? Bu işler takdire binaen icra edilen işler midir? Yahu, kanun hazırlıyorsunuz ama kanunun en önemli özelliği olan kanunilik ilkesi maşallah burada yok.

Değerli milletvekilleri, iktidar 2022 yılında bir iklim şûrası düzenlemişti, ülkemizin nasıl bir iklim düzenlemesine ihtiyacı olduğu masaya yatırılmıştı. Tartışmaların odağında yapılacak düzenlemenin Avrupa Birliği standartlarına ve şartlarına uygun olması gerektiği ısrarla vurgulanmıştı. Hükûmet de söz konusu bu talepleri dikkate aldığını söyleyerek bunu taahhüt etmişti. Peki, huzura getirilen kanun teklifinde taahhüt edilen hususlar mevcut mu? Elbette alakası bile yok yani iktidar konunun tüm bileşenleriyle bizzat kendi yaptığı iklim şûrası kararlarına uymuyor. Peki, dünyada başarılı örnekleri olan iklim yasalarına benzeyen bir yanı var mı? O da yok.

Hatırlanacağı üzere Ekim 2022'de Paris İklim Anlaşması'nı Türkiye olarak onayladık. Onayladığımız bu uluslararası anlaşma 2053 yılına kadar net sıfır emisyon hedefini amaçlamıştı. Peki, iktidar şimdi bu kanun teklifini alelacele huzura niye getirdi? Çünkü Avrupa Birliği sera gazı emisyonunu 2030'a kadar yüzde 55 yani yarıdan fazla azaltmayı hedefliyor. Söz konusu bu hedef Ukrayna savaşıyla birlikte ortaya çıkan doğal gaz krizi sebebiyle tekrar fosil yakıtlara ağırlık verilmesiyle zorlaştı ve bu hedefe ulaşmak mümkün görünmüyor ama hedef yine de bu. Bunun için bir mutabakata varılmıştı. Avrupa Birliği 2025'te bu anlaşmanın ilk aşamasını bitirmeyi amaçlıyor yani anlaşmanın ilk aşaması 2025'te bitecek, 1 Ocak 2025'te bu yeşil mutabakatın yeni bir evresine geçilecek ve orada mali yükümlülükler başlıyor. Bunun anlamı, ilk aşama bitince önümüzdeki yıldan yani 2026'dan sonra ceza ve mali yükümlülükler başlıyor ve hedeflerin çok gerisinde olan Türkiye'nin bir şeyler yapıyor görünmesi lazım çünkü Türkiye, dünyada atmosfere en fazla sera gazı salan 20 ülkeden biri ve üstelik iklim krizinden en çok etkilenecek bölgelerden olan Akdeniz havzasında olan bir ülke. Bunun anlamı, hem sorunun hem de bundan en çok etkilenecek ülkelerin başında geliyoruz. Son yıllarda yaşadığımız tabii afetler, yangınlar, kuraklık vesaire bunun en önemli göstergelerinden biri.

Bakınız, tüm bu gerekçelerle güya hazırlandığı belli olan kanun teklifinde ülkemizin kangren olmuş sorunlarına bir çözüm var mı? Mesela, bu kanun yürürlüğe girdiğinde kömür santralleri kapanacak mı? Hayır. Toplu taşımaya öncelik verilip bireysel otomobil kullanımı azaltılacak mı? Hayır. 5'li, 10'lu, 20'li çetelere verilen ve doğamızı katleden imtiyazlar devam edecek mi? Evet. Mesela, Kaz Dağları'nda, Karadeniz'de, Ege ve Akdeniz'de ağaçların kesilmesinin önüne geçilecek mi? Hayır. Yani tüm bunları önleyecek bir düzenleme yok. Ülkede hava kirliliğine neden olan kömür, petrol, gaz kullanımını azaltacak mı? Hayır. Peki, artıracak mı? Bakınız, buna kesinlikle evet diyorum. Söz konusu düzenlemede halk sağlığının korunmasına, sağlık sisteminin iklim krizine dirençli hâle getirilmesine yönelik bir düzenleme var mı? O da yok. Hava kalitesinin iyileştirilmesi için herhangi bir somut hedef ortaya konulmuş mu? O da yok. Kahvehane sohbetlerindeki argümanlardan hâllice ve tek bir elle tutulur veriye dayanmayan gerekçelerle bir kanun metni hazırlanıyor ve bunun ülkemizin iklim sorununa çözüm getireceği iddia ediliyor. Ne kadar hazin değil mi? Bakınız, ülkeler iklim mevzuatlarını hazırlarken ciddi, somut, rakamsal verilerden yola çıkıyor ve hedefler ortaya koyuyor. Huzura getirilen kanun metninde ve gerekçelerinde öyle bir veri de yok, adamakıllı bir hedefi de yok. Mesela, sıfır emisyon hedefi için net bir çerçeve belirlenmemiş. Fosil yakıtlardan kademeli de olsa vazgeçilip yerine ikame edilecek bir enerji alternatif hedefi de yok.

Gelelim insan sağlığına ilişkin ne vadedildiğine. Sağlık politikaları esasen ekosistemin bütününden ve insan sağlığından ayrı düşünülemez ama maalesef bu konuda da hiçbir veri ve hedef yok. Ormanlarımızın, su kaynaklarımızın, denizlerimizin ve diğer tabii kaynak varlıklarımızın korunmasına yönelik bir ajanda da yok. Bugün ülkemizin devasa sorunlarından biri olan vahşi madencilik politikasının önünü alacak bir düzenleme de değil. Ekolojik tahribatın önlenmesine ve rehabilite edilmesine dair bir düzenleme olmadığı gibi, iklim ve ekosisteme zarar veren ve suç işleyenlere de herhangi bir ceza ya da yaptırım getirilmiyor. Diyeceksiniz ki: "İklimi, ekosistemi ve insan sağlığını göz ardı eden söz konusu bu iklim kanunu düzenlemesinin amacı nedir?"

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Özdağ, lütfen tamamlayın.

SELÇUK ÖZDAĞ (Devamla) - Teşekkür ederim.

Adı "iklim" ama iklimle alakalı olmayan bir metinden mi bahsediyoruz? Evet, tam olarak böyle. Bu kanun düzenlemesi "Dünyada ve özellikle ülkemizde hazır iklim de değişirken biz buradan nasıl para kazanırız?" düzenlemesidir. Nasıl mı? Daha çok kömür satarak, daha çok kömür yakarak. Peki, sadece bu kadar mı? Değil elbette, bir de işin "kâğıt kürek" diye tabir ettiğim belgelendirme, yetkilendirme tarafı var ki esas amaç, birilerine -ki kimler olacağının şimdiden belli olduğuna inanabilirsiniz- buradan yıllara sâri imtiyazlar sağlamak ve bu imtiyazları da belge, yetki vesaireye taşere ederek monopol bir piyasa yaratmaktır.

Bu düzenlemeyle, bir taraftan da demir çelik, alüminyum, çimento ve kömür kullanan termik santrallere büyük avantajlar sağlanacak; petrol şirketlerinin, akaryakıt firmalarının kârları katlanacak. Peki, vatandaşlara bir faydası olacak mı? Elbette hayır. Bakınız, buradan söylüyorum, vatandaşla hiçbir faydası olmayacak bu düzenlemeyle insanların sadece faturası yükselecek.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SELÇUK ÖZDAĞ (Devamla) - Türkiye 2002'de atmosfere 290 milyon ton sera gazı salıyordu, 2022 yılında bu rakam 550 milyon tona çıkacak, neredeyse 2'ye katlanmış olacak.

Ve bu İklim Kanunu Teklifi'ne "ret" oyu vereceğimizi bir kez daha ifade ediyor ve Adalet ve Kalkınma Partisinin, özellikle bu kanun teklifi üzerinde tekrar, yeniden bütün paydaşlarla görüşülerek, bu kanun teklifini çekerek yeniden buraya getirmesini özellikle salık veriyorum.

Teşekkür ediyorum, hepinizi saygıyla selamlıyorum. (YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Özdağ, teşekkür ediyorum.

Diğer söz talebi, İYİ Parti Grubu adına Bursa Milletvekili Yüksel Selçuk Türkoğlu'na ait.

Sayın Türkoğlu, buyurun. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) - Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; doğayı korumak, iklim değişikliğiyle mücadele etmek, yaşanabilir bir dünya bırakmak tabii ki hepimizin sorumluluğudur. Peki, önümüzdeki bu teklif bunu sağlıyor mu? Ne yazık ki hayır. Görüyoruz ki bu kanun teklifi daha çok ticari çıkarlara hizmet edecek; Türkçesi, karbon kredisi alım satımı altında yandaş şirketler parayla çevreyi kirletmeye yine devam edecekler.

İklim sorununun tek nedeni sera gazı emisyonları değildir. Yanlış arazi kullanımı, ormanların yok edilmesi, sanayi ve kentsel kirlilik gibi faktörler en büyük etkenlerdir. Kendi vatandaşını, çiftçisini, sanayicisini koruyamayan bir iklim politikası olur mu Allah aşkına? Halkımızın sırtına yeni bir maliyet yüklemek midir çevreyi korumak? Asıl yapılması gereken yenilenebilir enerjiye geçişi hızlandırmak, ormansızlaşmanın önüne geçmek ve doğanın kendini yenilemesini desteklemektir. Çevreyi korumak adına yalnızca karbon ticareti yaparak başarıya ulaşılmaz. Bu süreçten çok uluslu şirketler ve onların türevlerinin yararlanacağı son derece açıktır. Arsız kapitalizm yıllarca çevreyi kirletti, ormanları yok etti, atmosferi mahvetti; sizin de tam yirmi üç yıldır aslında çevre de, iklim de, doğa da umurunuzda olmadı.

Mesela -örneklendirelim- Bursa'da herkesin bildiği Amerikan menşeli şu meşhur Cargill var, Cargill. DSİ verilerine göre her yıl 155 metreden 1,5 milyon metreküp su çekiyor. İznik Gölü tam anlamıyla bir yok olma, kurumayla karşı karşıya. Yetmezmiş gibi, bu ruhsatsız Cargill devam ederken bir de işte bu "Varaka" diye bir firma -Albayraklar Grubuna ait- İznik Gölü'nün hemen yanında ne yapıyor? Sayın Cumhurbaşkanı özel endüstri bölgesi ilan ediyor orayı. DSİ pompalarının neden hâlen gölden doğrudan su çekimleri yaptığının cevabını veren yok.

Başka örnekler de var, yine Bursa'dan bir örnek verelim: Kestel ilçemizde -adı da İleri Teknoloji Sanayi Bölgesi- orman vasıflı, birinci sınıf tarım arazisi üzerinde neden kuruyorsunuz diye isyan ediyoruz, çıt yok. Aynı şekilde, Bursa'nın tam ortasından geçen bir Nilüfer Çayı'mız var, bildiğiniz zehir akıyor. Sanayi tesislerinden gelen atıklar, kaçak deşarjlar ve yetersiz atık su arıtma uygulamaları çaydaki bütün yaşamı yok etti. Bilim insanlarına göre böyle devam ederse bu çayın Marmara Denizi'ne dökülmesiyle birlikte Marmara Denizi'ndeki müsilağın da en büyük nedenlerinden bir tanesi. Ezcümle, şimdiye kadar yapmanız gerekenleri yapmıyorsunuz, doğayı korumuyorsunuz, arıtma tesislerini yapmıyorsunuz, ilgili cezaları, ilgili kanun maddelerini uygulamıyorsunuz ama şimdi diyorsunuz ki: "Ucunda ticaret olan bir iklim kanunu teklifi geldi, bunu geçirelim." Biz buna evet demeyeceğiz. Dolayısıyla bu teklifi bir kez daha düşünmeyi ve sizlerin de ret oyu vermenizi talep ediyorum.

Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; efendim, Türk millî eğitim sistemine tabiri caizse kâbus gibi çöken bir çakma profesör Millî Eğitim Bakanı Yusuf Tekin var. Şimdi, Sayın Yusuf Tekin dün itibarıyla bütün Türkiye'de proje okulu marifetiyle karşımıza çıktı. Bütün camia bugün bunları konuşuyor. Şimdi, bu proje okulu garabetinin ardında aslında ne var biliyor musunuz? Yandaş kadrolaşma var. Yani ta yirmi üç yıldır devam eden zihniyet en son bu proje okul uygulamasında da yine karşımıza çıktı. Bu topraklarda adalet, liyakat ve emek bir yana itilirken bir sendikanın arka bahçesine dönüşen eğitim kurumlarını öğrencilerin değil, siyasi sadakatın laboratuvarına dönüştürdünüz. Millî eğitimi de ideolojilerinizin deney alanlarına dönüştürdünüz. Proje okullarına yapılan atamalar bir eğitim politikası değil, tam anlamıyla bir siyasal mühendislik operasyonudur. Efendim, öğretmeni ve tüm kamu çalışanlarını dalkavuğa çeviren bu sistemin adı ne pedagojidir ne de eğitim reformudur. Bu, düpedüz bir ideolojik kadrolaşmadır; millî eğitimi parti eğitimine dönüştürme çabasıdır. Bu proje okullarını yandaşlara koltuk ve kadro vermek için ürettiniz, yarın bu çocuklara neyin doğrusunu anlatacaksınız, samimiyetle merak ediyoruz. Bu atamalarınızda liyakat değil, sadece ve yalnızca biat aramışsınız. Objektif ve somut değerlendirme ölçütleri bu atamalarda uygulanmadı, yer değiştirme puanları tamamen görmezden gelindi.

Şimdi, bu proje okullarında öğretmen atamasıyla ilgili dün gerçekleşen işlem neticesinde, samimiyetle, herkes, tam anlamıyla eğitim camiası bir isyanla karşı karşıya. Hâlbuki Allah "Şüphesiz siz, emanetleri ehline verin ve insanlara adaletle hükmedin." diye buyurmuyor muydu? Biliyoruz ki adaletin, liyakatin, somut kıstasların, şeffaflığın olmadığı bir yerde başarı olmaz, umut yeşermez, güven kalmaz. Öyle bir iş yaptılar ki -şimdi birkaç örneğini vereceğim- atanan nasıl atandığını bilmiyor, atanmayan neden atanmadığını bilmiyor, kriter falan Hak getire. Bu proje okulları atamaları külliye kul hakkı gasbına dönüştü. Cumhuriyetin yüz akı olan öğretmenlik bir iktidar aparatı hâline getirilemez. Millî Eğitim Bakanlığı yarından tezi yok değerler eğitiminden vazgeçmelidir. Proje okullarına yapılan atamalar göstermiştir ki bu işin insani, vicdani, mesleki hiçbir değerle alakası yoktur. Öğrencileri sınavla aldığınız kurumlara öğretmenleri torpille atıyorsunuz. Bakın, bir örnek verelim: Samsun Atakum'da bilişim teknolojileri öğretmeni bir hanımefendi var, yüksek lisans mezunu, doktora öğrencisi; yirmi gün önce çalışmalarından dolayı üstün başarı ödülü almış, Bakanlığın robot yarışmalarında final dereceleri var, proje okuluna atanmadığını öğrendiği dakikalarda da TEKNOFEST projesinin de Kıbrıs finallerinde bulunuyor; bunu atamıyorsunuz. Yanlış okumadınız, başarılı öğretmenler proje okullarına atanmıyor. Örneğin, Bursa Yeşil Devlet Hatun İmam Hatip okulunun en başarılı, benim de meslektaşım bir öğretmenimiz var, fizik öğretmeni; zümre başkanlığı yaptı yıllarca, TÜBİTAK yürütücülüğü yaptı, bundan önce defaten ödüller aldı ama bakıyorsunuz, istediği yere, talep ettiği okullardan herhangi birine atanmıyor. Bunun gibi onlarca örnek verebiliriz.

Yine, bir din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmeni ve üstün başarı sahibi, yüksek lisans mezunu, aylıkla ödüllendirilmiş öğretmen var, onu da atamamışsınız ama bir atadığınız var, bir örnek verelim: İzmit Teknik Anadolu Lisesine görevlendirilen bir öğretmen sosyal medyasına ne yazmış biliyor musunuz? Demiştir ki: "Kıymetli sendika başkanına teşekkür ederim." İşte, bu kadar, bütün atamaların arkasındaki paralel yapı bu.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Türkoğlu, lütfen tamamlayın.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKÖĞLU (Devamla) - Tamamlıyorum efendim.

Özetle, Türkiye genelinde 2.300 olan proje okullarının zaten idari kadrolarının neredeyse tamamı yandaş sendikanın, paralel tarikatın ve Cihannümanın üyeleri. Zaten Yusuf Tekin paralel yapılarla hayatı boyu yol yürüdü, her defasında söyleyeceğim. Şimdi, öğretmenleri atamaya geldi sıra, öğretmen atarken de aynı paralel yapılarla yürüyorsunuz. Ayıptır ya! Hiç mi Allah'tan korkmuyor, hiç mi adalet duygusu taşıyorsunuz ya! Hiç mi vicdanınız yok! Efendim, öyle yapıyorlar ki atayacaklar, kadrolar boş, aradıkları kriterde olanlar yandaş olmadıkları için o kadroyu boş bırakıyorlar, atama yapmıyorlar. Sizleri Allah'a havale ediyorum.

Heyeti saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Türkoğlu, teşekkür ediyorum.

Diğer söz talebi, Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Balıkesir Milletvekili Ekrem Gökay Yüksel'e ait.

Sayın Yüksel, buyurun. (MHP sıralarından alkışlar)

MHP GRUBU ADINA EKREM GÖKAY YÜKSEL (Balıkesir) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 198 sıra sayılı İklim Kanunu Teklifi'nin birinci bölümü üzerine Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına söz almış bulunuyorum. Bu vesileyle Gazi Meclisimizi ve ekranları başında bizleri izleyen aziz milletimizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli milletvekilleri, küresel ısınma ve iklim değişikliği insanlığın geleceğini tehdit eden en büyük sorunlardan biri hâline gelmiştir. Akdeniz havzasında yer alan ülkemiz, iklim değişikliğini en derinden hisseden bölgelerden biridir. Kuraklık, su kaynaklarının azalması, sel, fırtına ve olağanüstü hava olaylarının sıklığının artması, tarımsal üretimde yaşanan kayıplar gibi sorunlarla karşı karşıyayız. Tüm bunlar iklim değişikliğiyle etkin bir mücadele yürütmemizi zorunlu kılmaktadır. Ülkemiz Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'ne 2004 yılında, Paris Anlaşması'na ise 2021 yılında taraf olmuştur. 2053 net sıfır emisyon hedefimiz doğrultusunda sera gazı emisyonlarının azaltılması ve iklim değişikliğine uyum sağlanması amacıyla ulusal ve uluslararası düzeyde kararlı adımlar atmaktadır ancak bu adımların izlenmesi, uygulamaların iyileştirilmesi ve hukuki bir çerçeveye oturtulması gerekmektedir. Görüşmekte olduğumuz İklim Kanunu Teklifi kamu kurumlarından özel sektöre, bireylerden yerel yönetimlere kadar herkesin sorumluluklarını belirleyen bir çerçeve oluşturmaktadır. Bu kanun teklifiyle 2053 net sıfır emisyon hedefimize ulaşabilmek için sera gazı emisyonlarını azaltmaya yönelik düzenlemeler getirilmektedir. Yerel iklim değişikliği eylem planları hazırlanarak bölgesel risklere ve ihtiyaçlara uygun stratejiler geliştirilecektir. Yenilenebilir enerji ve temiz teknoloji kullanımı desteklenecek, doğal karbon yutak alanlarının artırılması sağlanacaktır. Sıfır atık sistemleri yaygınlaştırılarak atık yönetimi düzenlenecektir. Emisyon ticaret sistemi ve karbon kredileri gibi düzenlemeler getirilerek sanayi ve ticaret alanında yeşil dönüşümün finansal temelleri atılacaktır. Sınırdaki karbon düzenleme mekanizmasıyla dış ticaretimizin zarar görmemesi ve rekabet gücümüzün korunması sağlanacaktır. Bu yasayla, ayrıca, sanayimizin ve işletmelerimizin yeşil dönüşüme uyum sağlayabilmesi için gerekli destekler ve teşvik mekanizmaları da devreye sokulacaktır. Tarım sektöründe iklim dostu uygulamalar teşvik edilecek, sürdürülebilir tarım politikaları uygulanacaktır. Şehirlerimizde yeşil altyapı projeleri geliştirilecek, karbon ayak izimizi azaltacak yeni kentsel planlamalar hayata geçirilecektir.

Değerli milletvekilleri, iklim değişikliğiyle mücadelede bireylerin de sorumluluk üstlenmesi büyük önem taşımaktadır. Tüketim alışkanlıklarımızı gözden geçirmek, enerji verimliliğine odaklanmak, doğa dostu ürünler tercih etmek, geri dönüşüm sistemlerine aktif katılım sağlamak hepimizin katkı sunabileceği adımlardır. Kamu kurumları ve özel sektör kadar vatandaşlarımızın da bilinçlenmesi ve farkındalık kazanması iklim değişikliğiyle mücadelede başarıya ulaşmamızın temel unsurlarından biridir. Eğitim kurumlarımızda çevre bilincini artıracak dersler ve projeler geliştirilerek çocuklarımızın ve gençlerimizin iklim konusunda bilinçli bireyler olarak yetişmeleri sağlanmalıdır. İklim değişikliği yalnızca çevresel bir sorun değil, aynı zamanda ekonomik, sosyal ve sağlık alanlarında da derin etkileri olan bir krizdir. Eğer bugün gerekli yasaları, düzenlemeleri yapmazsak ilerleyen yıllarda iklim değişikliğinin etkileriyle başa çıkmak çok daha maliyetli ve zor olacaktır. Tarımsal üretimde yaşanan kayıplar gıda güvenliğini tehdit etmekte, aşırı hava olayları milyonlarca insanın hayatını doğrudan etkilemektedir. Bu yasa ülkemizin hem ekonomik hem de çevresel açıdan sürdürülebilir bir geleceğe sahip olması için hayati öneme sahiptir. İklim değişikliğiyle mücadelede yasalar ve düzenlemeler olmadan ilerlemek mümkün değildir. Bugün gelişmiş ülkeler sürdürülebilir ekonomi modellerine geçiş yaparken bizlerin de bu değişime ayak uydurması gerekmektedir, aksi takdirde uluslararası ticaret ve ekonomi alanlarında rekabet gücümüzü kaybetme riskiyle karşı karşıya kalacağız. Bu nedenle, İklim Kanunu sadece çevreyi korumakla kalmayacak aynı zamanda ülkemizin küresel ekonomideki yerini de güçlendirecek bir adımdır.

İklim değişikliğiyle mücadelede uluslararası iş birliği de büyük önem taşımaktadır. Küresel ölçekte yürütülen iklim politikalarına uyum sağlamak ülkemizin dış ticarete ve uluslararası finans mekanizmalarında avantajlı konuma geçmesini sağlayacaktır. Avrupa Yeşil Mutabakatı gibi küresel girişimlere uyum sağlamak sanayi ve tarım sektörlerimizin sürdürülebilirliği açısından rekabet gücünü artıracaktır. Bu bağlamda, iklim dostu üretim süreçlerine geçiş yapmak ve çevresel standartları yükseltmek kaçınılmazdır.

Kıymetli milletvekilleri, yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımının yaygınlaştırılması bir devlet politikası hâline getirilmelidir. Ülkemiz güneş ve rüzgâr enerjisi açısından büyük bir potansiyele sahiptir. Bu potansiyelin değerlendirilmesi dışa bağımlılığı azaltarak enerji arz güvenliğini artıracaktır. Karbon salınımının azaltılması için sanayide, tarımda ve ulaşımda düşük karbon teknolojilerine geçiş hızlandırılmalı, yeşil yatırımlar teşvik edilmelidir. Bu doğrultuda, yeşil finansman araçları geliştirilerek işletmelerin sürdürülebilir projelere yönlendirilmesi sağlanmalıdır. Ayrıca, şehirlerimizin iklim değişikliğine uyum sağlaması için kentsel dönüşüm süreci çerçevesi bir perspektifle ele alınmalıdır. Yeşil alanların korunması, sürdürülebilir şehirlik projelerinin artırılması, yağmur suyu hasadı ve gri su kullanımının teşvik edilmesi gibi adımlar şehirlerimizi iklim değişikliğinin etkilerine karşı daha dirençli hâle getirecektir. Doğa dostu yapı malzemelerinin kullanımı ve enerji verimliliğini arttıran binaların teşvik edilmesi karbon ayak izimizi azaltmada önemli bir rol oynayacaktır. İklim değişikliği artık geleceğin değil bugünün sorunudur. Ülkemizin ve dünyamızın geleceğini korumak için harekete geçmek zorundayız. Meclisimizin bu sorumluluğun bilinciyle hareket edeceğine inanıyor, hep birlikte doğayla uyumlu, sürdürülebilir ve yaşanabilir bir gelecek inşa etmek için güçlü bir irade ortaya koymamız

gerektiğini vurgulamak istiyorum. Bu çerçevede, İklim Kanunu Teklifi'nin sadece bir yasal düzenleme olarak değil aynı zamanda ülkemizin çevresel, ekonomik ve sosyal kalkınma hedeflerine ulaşmasını sağlayacak önemli bir yol haritası olarak değerlendirilmesi gerektiğine inanıyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; sözlerime son verirken, milletimizin huzur ve güvenliği, ülkemizin bekası için şehit olan kahraman polislerimize Allah'tan rahmet, gazilerimize sağlıklı uzun ömürler diliyorum. Görevi başında bulunan polislerimize Polis Haftası vesilesiyle minnet ve saygılarımı sunuyorum, Rabb'im ayaklarına taş, gözlerine yaş düşürmesin. Türk polis teşkilatının 180'inci yıl dönümünü ve Polis Haftası'nı kutluyor, yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum. (MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Yüksel, teşekkür ediyorum.

Diğer söz talebi, Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Grubu adına Tunceli Milletvekili Ayten Kordu'ya ait.

Sayın Kordu, buyurun. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

DEM PARTİ GRUBU ADINA AYTEN KORDU (Tunceli) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Burada bir İklim Kanunu tartışması yürütüyoruz ama bugün tüm dünyada yaşanan iklim faciası kapitalizmin doymak bilmeyen politikalarıyla yaşanmaz hâle getirilmektedir. Dünyanın zenginlerine hizmet eden bu kapitalist modernite ve endüstriyalizme hizmet eden bu yaklaşımlar tüm yaşam varlıklarının talan edilmesine, telafisi asla olmayan sonuçları beraberinde getirmesine yol açmaktadır.

Sayın vekiller, iklim kendi mecrasında, kendi kendine kriz yaşamamaktadır; kriz yaratılmakta ve yaşatılmaktadır. Yıllardır dev projelerle, Kanal İstanbul gibi, Kuzey Ormanları'nın yok edilmesi planlaması gibi; yine, Kaz Dağları'nda, Akbelen'de kadınların öncülük ettiği, doğasını günlerce savunmasına rağmen talan politikasının devam etmesi gibi; işte, Artvin Hopa'da toprağını, suyunu, yaşamını korumak isteyen Reşit Kibar'ın katledilmesi gibi -yakında kendisinin yine davası var- yine, çok yakın zamanda Diyarbakır'da Çınar'ın Çömçeli köyünde OYAK Çimentonun maden projesine karşı çıkan köylüye jandarmanın ve polisin ateş açması gibi... İşte, vekili olduğum Dersim, doğa talanı hâlâ oralarda devam etmekte. Munzur havzasında İliç maden felaketi hâlâ izlerini topraklarda sürdürüyor. İşte "özel güvenlik" adı altında yıllardır Kürt coğrafyasında gerçekleştirilen baraj politikaları, HES politikaları; üstelik, tarih, kültür sular altında bırakıldı, demografik yapıyla oynandı. Yine, orman yangınları; bölgede yıllardır çok ciddi bir şekilde "güvenlik" adı altında orman yangınları yaşandı. Sivil halkın bile, sivil örgütlerin bile söndürmesine izin verilmeyen ormanlarda yıllardır "özel güvenlik" adıyla bombalamalar yaşandı. O bombaların kimyasal tortuları hâlâ suyunda ve toprağındadır. İşte, bütün bunlar tarafından tarım yok edildi, hayvancılık yok edildi, bölgede göç politikası giderek derinleştirildi. Bu örnekler saymakla bitmez. Diyeceğimiz o ki bu politikalar iklimde asıl sorunlara sebep olan politiklardır.

Sayın Gül, Sayın Demir dün burada bir konuşma yaptı; çözümden, barıştan bahsetti; kimliklerin, inançların bir arada yaşaması için çözüm adımlarından bahsetti. Evet, biz de ondan bahsediyoruz, biz de söylüyoruz fakat şunu söyleyelim ki toplumsal barış perspektifi insan ile doğa arasındaki ilişkiyi yeniden inşa etmeyi gerektirmektedir. Barış, derelerin özgür akması, ormanların kesilmemesi, köylünün toprağında kalabilmesidir. Doğanın diliyle konuşmayan bir barış olamaz, halklarına adalet getiremez. Biz iklim adaletini toplumsal barışın asli bir bileşeni olarak görüyoruz ve biliyoruz ki ekolojik yıkıma karşı verilecek her mücadele aynı zamanda halkların onurlu bir yaşam ve özgür bir geleceğinin bir parçasıdır. Şimdi, ilk defa çıkan bir İklim Kanunu yine dikte edilerek ticarete hizmeti, sermayeyi önceleyen bir yaklaşım içerisinde sağlanmaktadır. Söylediğiniz ile yaptıklarınız aynı değildir. Böyle adalet, böyle demokrasi kültürü sağlanabilir mi, soruyoruz burada.

Bakın, adına "İklim Kanunu" denilen ama iklimle alakası olmayan, tamamen ticari bir kanun olan bu teklif iklimde ortaya çıkan sorunların hangi zihniyetle var olduğunun, hangi zihniyetle devam ettiğinin de açık ve somut hâlidir. Kanun teklifinin kendisinin bu zihniyetle düzenlenmiş olması, "yeşil büyüme" gibi kavramlarla tüm doğa varlıklarını ticarileştirme ve tükenen bütçeye yeni sömürü alanlarını açmaktan başka bir şey değildir. Bu teklifin çevreyle, doğayla, insanla, kısacası, yaşamın kendisiyle hiçbir bağı yoktur. Hele hele imzacısı olduğu Paris İklim Anlaşması'yla zerre kadar bağı yoktur. Anlaşma sadece bu kanun teklifinde araçsallaştırılmış bir hâle getirilmiştir. Bu yasa teklifinde bilimsel veriler yok sayılmış, akademik ve toplumsal paydaşların uyarıları dikkate alınmamıştır. Halk sağlığı, ekolojik dengeler, biyolojik çeşitlilik ve gelecek kuşakların yaşam hakkı gibi temel meseleler bu yasa teklifinde yer almamaktadır. Söz konusu yasa, kömür, altın ve bakır gibi yüksek tahribat yaratan maden faaliyetlerini daha da meşrulaştırma amacı taşımaktadır. Oysa hepimiz biliyoruz ki doğanın talanı yalnızca çevresel bir sorun değildir, aynı zamanda sosyal, ekonomik ve siyasal sonuçları olan bir yıkımdır. Keyfiyetle uygulanan kamulaştırmalarla, insanların tapulu arazilerine çökülmesiyle, yaşam alanlarının yok edilmesiyle halkın geçim kaynaklarının elinden alındığı bir ortamda iklim yalnızca atmosferdeki sıcaklık artışıyla sınırlı kalmaz, toplumsal dokuyu, sınıfsal yapıyı ve hatta demokrasi kültürünü doğrudan etkileyen çok katmanlı bir adaletsizlik biçimine dönüşmektedir. Kuraklıkla boğuşan çiftçinin toprağını terk etmek zorunda kalması ile yaylaları betonlaştırılan köylünün hayvancılığı bırakması arasında doğrudan bir bağ vardır. Ne yazık ki bu süreçte doğayla birlikte halkın sesi de bastırılmakta, yaşam hakkı yerine rant hakkı kutsanmaktadır. Dolayısıyla çevre mücadelesi yalnızca bir ekolojik farkındalık değil aynı zamanda yaşamı savunmanın, eşitlik talep etmenin, demokrasiye sahip çıkmanın en sahici yollarından biridir.

Bakınız, çevre katliamları sadece doğayı değil köylüyü de yerinden etmektedir. Tarım alanları yok edilmekte, sular kurutulmakta, geçim kaynakları elden gitmektedir. Köylü göçe zorlanmakta, emekçi halk sistematik olarak açlığa ve yoksulluğa itilmektedir. İşçilere ise geçimlerini sürdürebilecek başka alan tanınmamaktadır. Bu bir zihniyet meselesidir. Peki, bu zihniyetle geçim adaleti sağlanabilir mi? Adaletin olmadığı yerde, hukuk sisteminin işlemediği bir düzende, ifade özgürlüğünün bastırıldığı bir ülkede ekolojik bir düzen kurulabilir mi? Toplumsal barış yalnızca etnik ve kültürel farklılıkların bir arada yaşamasıyla değil insanın doğayla ve diğer canlılarla olan ilişkisinde barışı tesis etmesiyle mümkündür. Bu kanun teklifi ise barışa değil, sömürüye ve adaletsizliğe hizmet etmektedir. Ekoloji, insan dâhil bütün canlıların birlikte yaşadığı kültürel bir yaşam sistemidir. Bu sistemin temelinde adalet, eşitlik, özgürlük, barış vardır. İşte, bu nedenle, bu yasa teklifine itiraz ediyoruz çünkü bu teklif, iklimin değil, sermayenin kanun teklifidir. Bu teklif kabul edilmemelidir. Bu kanun teklifini buradan geçirmek, ileride yaşanacak suçların direkt muhataplığıdır. Bu yasa geri çekilmeli, ilgili tüm kurumlar ve STK'ler, odalar, çevre örgütleriyle gerçek bir iklim kanunu hazırlanmalı ve yasalara uygun bir işleyişle hareket edilmelidir. "İnsanım" diyen hiçbir vekil bu yasa teklifine onay vermemelidir. Öncelikle, kanunun amacı ve vizyonu

dikkate alındığında iklim alanındaki Komisyona yapılan önerilerin hiçbirisi dikkate alınmamıştır. Sermayenin çıkarları için "yeşil büyüme" gibi mevzuatımızda tanımı olmayan muğlak ifadelerle kavramlarına takla attırmak yerine, iklim adaletini ve ekolojik dengeyi esas alan açık ve bağlayıcı hedefler bulunmamıştır. İklim değişikliğiyle mücadele şirketlerin kâr hirsına teslim edilecek bir oyun değil Anayasa'yla korunan sağlıklı bir çevrede yaşama hakkının teminatıdır. Paris Anlaşması'nın sıcaklık artışında 1,5 santigrat derece hedefi ortadayken emisyon azaltımı açıkça amaç olarak yazılmadan bu kanun nasıl ciddiye alınacaktır? Halkın ve sivil toplumun, odaların, çevre örgütlerinin hiçbir katılımı mevcut değildir. Bakın, 100'ün üzerinde çevre örgütü çağrı yaptı, dikkate almadınız. "Doğayı, yaşamı koruyan gerçek bir iklim kanunu istiyoruz. Bu yasayı kabul etmiyoruz, reddediyoruz." denildi, "Ekokırım yasası çıksın." dediler; yine dikkate alınmadı.

Sayın vekiller, bu yasaya onay veren her vekil geleceğe karşı sorumludur ve onay verenler geleceğe karşı herkese hesap veremeyecekleri felakete imza atmamalıdır, bu yasa teklifi derhâl geri çekilmelidir. Biz halklarla geleceğimizi, havamızı, suyumuzu, toplumsal barış çağrılarıyla tüm yaşam alanlarımızı korumak için mücadeleye devam edeceğiz, doğayla barışık bir yaşamı inşa etmeye hep birlikte devam edeceğiz.

Sayın vekiller, burada Komisyon üyeleri varken Çevre Bakanlığına da buradan şunu seslenmek istiyorum: Uzun zamandır depreme ilişkin, çevre sorunlarına ilişkin verdiğimiz hiçbir soru önergesine cevap alamıyoruz. Bu kadar ciddiyetsizlik olamaz. İşte bu ciddiyetsizlik bu Mecliste var olduğu sürece, işte İklim Kanunu diye çıkarılan kanunun kendisi ticari bir kanun olmaktan öteye gidemez. Onun için sorunlara karşı hem Parlamentoyu hem bakanlıkları ciddiyete davet ediyorum.

Teşekkür ediyorum. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Kordu, teşekkür ediyorum.

Diğer söz talebi, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Kırklareli Milletvekili Vecdi Gündoğdu'ya ait.

Sayın Gündoğdu, buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA VECDİ GÜNDOĞDU (Kırklareli) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; yaşamı, günümüzü, yarınımızı ve tüm canlıların yaşam adaletini sağlayacak İklim Kanunu Teklifi'ni görüşüyoruz. Tabii, görüşüyoruz ama kanunu veren iktidar partisinin sırasında sadece 3 kişi oturuyor, onlar herhâlde görüşmekten kaçıyor.

İklim değişikliği doğa, birey, toplumlar ve ekonomiler üzerinde yaşamsal tehdit oluşturuyor. Bu nedenle iklim değişikliğini tetikleyen unsurları, çözüm süreçlerini bütüncül, kapsayıcı bir bakış açısıyla ele almalıyız. Bu gerçeğe rağmen Sayın Bakanın geçmişte birçok kez söz verdiği "Önemli tekliflerde birlikte çalışacağız, birlikte değerlendireceğiz." sürecini ne yazık ki yine göremedik. Teklifin hazırlık sürecinde ilgili taraflar, paydaşlar maalesef sürece dâhil edilmemiştir. Canlı yaşamını etkileyen konularda Bakanlığın kapalı kapılar arkasında çalışması da asla kabul edilemez. Yani ne, neyi, kimden saklıyoruz onu anlayabilmiş değiliz. Kanunun amacı iklim değişikliğiyle mücadele etmek ve sera gazı emisyonlarını azaltmak olmasına karşın bu hedeflere ulaşmak için gereken somut adımlar net bir şekilde belirlenmemiştir. Sadece genel ifadelerle hedef belirlenirken uygulamada oluşacak zorluklar göz ardı edilmiştir. İklim değişikliğine uyum faaliyetlerinin hangi mekanizmalarla hayata geçirileceği, hangi araçların kullanılacağı ve bu araçların ne şekilde denetleneceği ise açıkça belirtilmemiştir. Teklifin genel gerekçesinde "Bu dönüşümün aynı zamanda fırsatlar sunduğu ve bazı sektörlerde olumlu etkiler yaratabileceği gerçeği de göz ardı edilmemelidir." denilmektedir fakat bu dönüşümün kime, hangi fırsatları sunacağını bizler tespit edemedik. Halkımıza mı yoksa şirketlere mi fırsatlar sunulacak? Sayın Bakan bu konuya bir açıklık getirirse seviniriz.

Buradan sizleri uyarıyoruz: İklim değişikliğini gerekçe göstererek kirlетici faaliyetleri icra eden şirketlerin servetine servet katmasına asla izin verilemez. Toplumun geniş kesimlerinin çıkarlarını savunmaktan ve korumaktan uzak bu kanun teklifleriyle sermaye sahiplerine daha fazla kârlılık sunulmaya çalışılmaktadır. Ayrıca, bu kanun yurttaşların temel ihtiyaçlara erişimini daha da zorlaştırmaktadır. Tarım ve hayvancılığımızın tümüyle küresel şirketlerin kontrolüne geçme tehlikesi de bulunmaktadır. İklim krizinin acı faturasını geniş halk kesimlerine ve yoksullara da ödetemezsiniz. Yoksulun gıda güvenliği öncelik olmak zorundadır. İklim krizinin sorumlusu kim ve kimler ise bedelini de o arkadaşlar ödesin. Ne acıdır ki doğayı sınırsız kaynak ve atık deposu olarak gören bir anlayışla mücadele ediyoruz burada. Sınırsız imkânları olanların çılgınca tüketerek sınırsız hazırları tatmin etmeye çalıştığı ortamda iklim adaletini sağlamaya çalışıyoruz maalesef.

Yirmi iki yıllık iktidarın uygulamaları sonucu sosyal ve ekonomik adaletsizlikler her geçen gün daha da artmaktadır. Bu karanlık tablonun mimarı olan AKP'nin iklim adaletini sağlayabileceğini düşünmek için ya çok saf olmak gerek ya da çok iyimser çünkü geçmişte yaptıklarınız, yapacaklarınızın da aynasıdır.

Yirmi iki yıldır Trakya'nın kalbinden akan Ergene'yi temizleyemediniz, Istanca'larda RES'ler yer seçimi hataları nedeniyle ekolojik dengeyi hâlâ altüst etmeye devam ediyor. "Yeşil kalkınma" söylemiyle madenlere yeşil etiketler vurarak Istanca'larda Kaz Dağları'nın talanına devam ediyorsunuz. Kırklareli'mizin, Trakya'nın verimli topraklarını yeşil etiketli madencilerin cirit attığı yere çevirmeye çalışıyorsunuz. Kırklareli'nin cennet köşesi İğneada'da "yeşil kalkınma" adıyla maliyetli olan, temiz ve güvenilir olmayan, bölgemiz için her zaman ciddi riskler taşıyacak nükleer santralin yapılması en büyük çevre katliamıdır; bunu hâlâ görmüyorsunuz. Topraklarına kanımızı akıtarak vatan yaptığımız bu eşsiz coğrafyanın, güzel ülkemizin, bedelini ödeyenin kirlетеceği bir ülke olmasına da -kusura bakmayın ama- asla ve asla izin vermeyeceğiz.

Sayın milletvekilleri, yoksulluk ve sefalet hızla büyüyor. Emekliye, çalışana ve asgari ücretliye kaynak yok diyen Hükûmet, Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemine geçtiğimiz 2018 yılından 2024 yılına kadar geçen yedi yılda merkezî yönetim bütçesinden yani vergilerimizden faiz baronlarına toplam 2 trilyon 744 milyar lira vermiştir. Oysa aynı dönemde yapılan yatırım harcamalarının toplamı 2 trilyon 155 milyar liradır. Yani vergilerimizden faizcilere ödenen para yatırıma ayırdığımızdan tam 589 milyar lira daha fazladır. 2016 yılında ödediğimiz her 100 lira verginin 10 lira 90 kuruşu faize giderken 2024 yılında ödediğimiz her 100 lira verginin 17 lira 40 kuruşu da faize gitmiştir. Faize bu kadar büyük paraları kim aktardı? Faize karşı olan -şu anda boş sıralara konuşuyoruz ama- AKP aktardı. "Faiz haramdır, Kur'an'da nas var." deyip iktisat bilimine aykırı karar aldıktan ve bunun faturasını da bu milletin sırtına yıktıktan sonra faizi artırıp şimdi tekrar düşürerek faizletli döngü noktasına gelen de yine iktidarın ta kendisi.

Millet kuyruklarda, aşevlerinde ömür tüketirken iktidar yanlıları hâlâ millete "zenginleştik" masallarını da anlatmaya devam ediyor. Çarşı pazar yangın yeri olmuş, millet aç açıkta, barınacak dam bulamıyor; siz, sokaklardan sırça köşklere taşınmışsınız;

sokakta, mahallede ne oluyor artık bihabersiniz değerli arkadaşlar. Küçük esnaf kan ağlıyor, siftah etmeden kepenk kapatıyor, zincir marketler küçük esnafı şu anda tamamen yok ediyor, perişan ediyor. DİSK'in yaptığı araştırmaya göre emekçinin gelirlerindeki üç aylık toplam kayıp şu anda tam 134,2 milyar liradır. Bu bir tür gizli vergi olan enflasyon nedeniyle son üç ayda en düşük emekli maaşı 1.449 lira, asgari ücret ise 2.224 lira erimiştir, erimiştir.

TÜRK-İŞ'e göre mart ayında yoksulluk sınırının 76.922 liraya, açlık sınırının ise 23.615 liraya yükseldiği günümüzde emeklinin ikramiyesini sadece 1.000 lira artırmaktan hiç de utanmadınız, hiç de sıkılmadınız değerli arkadaşlar. Sizler bayramı bayram gibi kutlarken emekli bayramda çoluğuna çocuğuna harçlık veremedi ya, harçlık veremedi, bayram sofrası kuramadı.

Tek adam rejimiyle yaşadığımız sosyal ve ekonomik krizin üzerini örtmek ve demokratik taleplerin önünü kesmek için akıl dışı yöntemlere başvuruyorsunuz. Demokratik seçimleri kaybedenler başka güçlerle millet iradesini yok saymaya çalışıyor. Seçilmişlere karşı başlatılan haksız hukuksuz uygulamalar toplum vicdanında yer bulamıyor ama. Millî iradenin temsilcilerine karşı gece yarısı operasyonları, demokratik haklarını arayan gençlere karşı uygulanan şiddet ve yıldırma politikaları artık bitmiş bir iktidarın son çırpınılarıdır.

Kul hakkı yiyenlerin yaptığı zulümleri görmeyen, hatta bu zulme destek olanlara karşı mücadeleimiz de Cumhuriyet Halk Partisi olarak sonuna kadar devam edecektir. Hukuksuz telkin, talimat ve emirlerle seçilmişleri, demokratik haklarını arayan gençleri, akademisyenleri, sosyal medyada iki cümle beyan edenleri hedef alanlar suç işlediğinin farkına varsın, demokrasi ve özgürlükleri yok saydıklarını da bilmek zorundadır. Genciyle yaşlısıyla milyonlar sokaklarda demokratik haklarını aramaya da devam edecektir. Sizlerin görevi millî iradeye saygı duymak ve özgürlüklerin de önünü açmaktır. Yurttaşlarımız adaleti çürüten, yoksulluğu büyüten sizin karanlık düzeninize de emin olun ki mahkûm olmayacak. Kendinden olmayana düşman hukuku uygulayan bu baskıcı, adaletsiz ve vicdansız düzeni de inanın biz değiştireceğiz. Önce adaleti hâkim kılacağız, sonra hakça paylaşmayı da gelenek hâline getireceğiz. Türkiye'nin 1'inci partisi olan Cumhuriyet Halk Partisi 7 bölgede nüfusun yüzde 65'ini, ekonomik büyüklüğün ise yüzde 80'nini kapsayan belediyeleri yönetiyor. Artık zaman iktidarı devralma zamanıdır. Cumhuriyet Halk Partisi tüm yurttaşlarımızı kucaklamak, onların geleceğine, yaşamına katkı koymak için de emin olun ki hazırdır; irade milletindir, milletin iradesinin karşısında da kimse duramaz. Demokrasinin, özgürlüklerin zengin bir Türkiye'de hakça paylaşımının güvencesi de Cumhuriyet Halk Partisidir.

Herkese iyi geceler diliyorum çünkü hâlâ sıralar bomboş. (CHP ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Gündoğdu, teşekkür ediyorum.

Şimdi şahıslar adına ilk söz Çorum Milletvekili Mehmet Tahtasız'a ait.

Sayın Tahtasız, buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; iktidar partisinin adında adalet var ancak uygulamalarında adaletin "a"sı dahi yok. Bu kanun da sözde iklim kanunu ancak iklimle alakası yok. Doğayı önemsemeyen, sermayeyi önceleyen bir kanun. İklim değişikliğinin olumsuz etkilerine karşı su kaynaklarının etkin kullanımı, tarım ve gıda hakkı üzerindeki etkileri nedeniyle yükümlülükler getiriliyor. "İklim değişikliğine neden olan uygulamalara devam edelim ama bunun için bir miktar da para toplayalım." diyorsunuz. Bir yandan bütün ülkeyi -Erzincan İliç'te olduğu gibi- parsel parsel maden şirketlerine satacaksınız, siyanürle altın arayacaksınız, ormanlarımızda binlerce ton dinamit patlatılmasına izin vereceksiniz; ormanları, dereleri, kıyıları tarumar edeceksiniz; bir yandan da dostlar alışverişte görsün diyerek İklim Kanunu çıkarıyoruz, iklim değişikliğiyle mücadele ediyoruz diyeceksiniz. Bu, ikiye bölünmüştür, samimiyetsizliktir. Nasıl ki yolları, köprüleri geçiş garantisiyle yandaş müteahhitlere bağladınız, nasıl ki yer altı kaynaklarını sattınız, nasıl ki kur korumalı faizle birilerini zengin ettiniz; şimdi de havayı alıp satılacak bir borsa hâline getirmeye çalışıyorsunuz. Satmadığınız bir soluduğumuz hava kalmıştı, onu da bu kanunla ticari mal hâline getiriyorsunuz. Bundan sonra nefes alma vergisi mi getireceksiniz, ne yapacaksınız?

Siz gerçekten çevreyi, doğayı düşünseydiniz Kaz Dağları, Akbelen Ormanları başta olmak üzere maden çıkaracağız diye memleketin eşi benzeri olmayan ormanlarımızı talan etmezsiniz; belediyelerin çoğunu Cumhuriyet Halk Partisi kazandı diye yetkiyi belediyelerimizden alıp Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığına verip en güzel koylarımızı imara ve ranta açmazdınız, yanan ormanlarımıza Bakanlık izniyle oteller zinciri dikmezsiniz, akarsularımızı HES'ler eliyle kurutmazdınız, maden ocaklarını yabancılara peşkeş çekmezsiniz, tarım alanlarını acımasızca imara açmazdınız. Doğayı sevseydiniz Çorum'da otuz yıldır kirlilik saçan Derinçay'ı kirlüten Çorum Belediyesine ait arıtma tesisine ve arıtma tesisi olmayan fabrikalara ceza keser ve bu Derinçay'ı kurtarırdınız. Yirmi üç yıllık iktidarınızda talan etmediğiniz alan kalmadı, travma yaşatmadığınız kesim kalmadı. Şimdi de çevreyle ilgili sivil toplum kuruluşlarına, bilim insanlarına sormadan yine bir oldubitti kanun teklifiyle karşımızdasınız ama Genel Kurulda oturup dinleme zahmetinde dahi bulunmuyorsunuz. Saraydan gelen tüm talimatlara doğru olsun, yanlış olsun "Evet." diyorsunuz; neye "evet" neye "hayır" dediğinizi dahi bilmiyorsunuz. Siz bu kararlarla ülkemizin ve çocuklarımızın geleceğini katlediyorsunuz. Çevreye ve doğaya duyarlı binlerce vatandaşımız günlerdir tepki gösteriyor. Konuştuğumuz bütün vatandaşlarımız "İklim kanunu vatana ihanettir." diyor. Evet, yaşadığımız çevreye ihanet etmek, doğayı katletmek demek, vatana ihanetle eşdeğerdir. Bu kanun teklifiyle ilgili ülkesini seven duyarlı vatandaşlarımızdan yüzlerce e-posta, yüzlerce telefon aldık ama iktidar partisine maalesef ulaşamıyorlar. Bu düzenlemenin bu hâliyle küresel ısınmayı önleyici tedbirleri içerdiğine; ormanları, tatlı su kaynaklarını, denizleri ve okyanusları, biyoçeşitliliği koruyacağına yürekten inanıyor musunuz?

Değerli arkadaşlar, bu iktidarın yeşili sevdiği tek konu var, o da yeşili dolar üzerinde seviyor maalesef. Doların yeşilini sevdikleri için Trump'ın "Rahip Brunson'ı istedik, aldık." sözüne tek bir kelime etmiyorlar. Cumhurbaşkanına övgü düzülürken alkış tutuyor ama aynı Başkan tarafından geçmişte yazılan ağır hakaretler içeren mektup karşısında susup oluyorsunuz.

Bu kanun teklifi karbonsuz yaşama şansı olmayan tüm canlı yaşamı yok etme planları içermektedir. Sizi uyarıyoruz: Sözde iklim kanunu doğayı, doğal alanı, yediğimiz, içtiğimiz, ürettiğimiz, tükettiğimiz, giydiğimiz, gittiğimiz her alanda "karbon emisyonlarını azaltma" adı altında insan yaşamına müdahale ve cezai yaptırımlar getirmektedir. Bu kanun teklifi Meclisten geçerse telafisi zor tahribatlara neden olacaktır.

Sözün özü, önümüze getirdiğiniz bu kanun teklifini kabul etmiyoruz, reddediyoruz. Kanunun içeriğini dahi bilmeyen, bilse de umursamayan, umursasa da baş kaldırmayan iktidar milletvekillerine sesleniyorum...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Tahtasız, lütfen tamamlayın.

MEHMET TAHTASIZ (Devamla) - Kesilen her ağacın, kuruyan her ırmağın, yok edilen tarım arazilerinin vebali vallahi de billahi de boynunuzadır. Mecliste parmak sayısının fazlalığıyla bu yasaı geçirebilirsiniz, kanunu noter gibi onaylayabilirsiniz ama kamu vicdanında mahkûm olmaktan kurtulamayacaksınız. Ülkemizin ve çocuklarımızın geleceğini karanlığa atmayın, bu yasaya "Hayır." deyin ve geleceğimizi kurtarın.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Tahtasız, teşekkür ediyorum.

Şahsı adına ikinci söz Kahramanmaraş Milletvekili Ömer Oruç Bilal Debgici.

Buyurun.

ÖMER ORUÇ BİLAL DEBGİCİ (Kahramanmaraş) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; İklim Kanunu Teklifi'nin birinci bölümü üzerine şahsım adına lehte söz almış bulunmaktayım. Bu vesileyle Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Konuşmama başlamadan evvel Kahramanmaraş'la ilgili bir hususa değinmek istiyorum. Kahraman şehrimin kahraman evlatları Kurtuluş Savaşı'nda kahramanlık destanı yazdı; Anadolu'ya, Anadolu'nun yiğit insanlarına örnek oldu. Kurtuluş Savaşı sonrasında Meclisten gelen Maraş'ta Kurtuluş Savaşı'na katılanların bildirilmesi şeklindeki yazı üzerine toplanan şehrin ileri gelenlerinin "Maraş'ta Millî Mücadele'ye katılmayan tek bir fert bile yoktur." cevabı üzerine Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından 5 Nisan 1925'te, bundan tam yüz yıl önce Maraş'ımız İstiklal Madalyası'yla ödüllendirilmiştir. Bu vesileyle her biri ferdi kahraman olan hemşehrilerimi saygı, hürmet ve muhabbetle selamlıyor, Millî Mücadele kahramanlarımızı ve aziz şehitlerimizi rahmet ve minnetle yâd ediyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; iklim değişikliği küresel bir tehdit olarak tüm dünyada ve ülkemizde artarak etkisini göstermektedir. İklim değişikliği artık sadece bilimsel raporlarda yer alan bir tehdit değil, günlük hayatımızı doğrudan etkileyen bir gerçeklik hâline gelmiştir. Türkiye, iklim değişikliğine karşı en hassas bölgelerden biri olan Akdeniz havzasında yer almaktadır. Hükûmetlerarası İklim Değişikliği Paneli verilerine göre, sıcaklık 1,5 dereceyi aşarak kuraklık, orman yangınları ve aşırı hava olaylarını daha sık hâle getirmiştir. Dünyamız gerçekten iklim kriziyle mücadele edilmesi gereken bir yer hâline gelmiştir. Bu kapsamda, görüşülmekte olan iklim kanunu teklifi, Türkiye'nin 2053 net sıfır emisyon hedefine ve yeşil ve büyümeye ulaşmasını sağlayacak yasal zemini oluşturacak, sektörel dönüşümü hızlandıracak ve sürdürülebilir kalkınma ilkeleriyle uyumlu şekilde uygulanmasını güvence altına alacaktır. Bu kanun teklifi sadece çevreci bir tutum değil, aynı zamanda ülkemizin ekonomik, sosyal ve ekolojik geleceği için atılmış stratejik bir adımdır.

Ülkemizde sektör bazında emisyonlarımızın yüzde 26'sı elektrik, yüzde 24'ü sanayi, yüzde 16,5'i ulaştırma, yüzde 12,8'i tarım, yüzde 11,5'i binalar ve yüzde 3'ü atık sektörlerinden kaynaklanmaktadır. Bu veriler de sera gazı emisyonlarının azaltılmasının ve iklim değişikliğine uyumun ülkemiz için artık bir seçenek değil, zorunluluk olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. İklim kanunu Türkiye'nin sürdürülebilir kalkınma yolculuğunda önemli bir adımdır. Yalnızca çevresel sorumluluğumuzu yerine getirmekle kalmayacak, aynı zamanda enerji dönüşümümüzü hızlandıracak, ekonomik büyümemizi de destekleyecektir, iklim değişikliğiyle mücadelede etkili politikalar geliştirmemizi, yenilenebilir enerji kaynaklarına yatırım yapmamızı ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmamızı sağlayacak bir çerçeve sunacaktır. İklim kanunu, aynı zamanda yeşil ekonomiye geçişi hızlandıracak, yeni iş alanları yaratacak ve gelecek nesillere daha temiz, daha yaşanabilir bir dünya bırakmamızı mümkün kılacaktır. Bu kanunun kabulü Türkiye'nin uluslararası arenada da saygınlığını artıracak, iklim değişikliğiyle mücadelede lider ülkeler arasında yer almamızı sağlayacaktır. Bu kanunun önemi sadece burada bitmiyor; doğal varlıklarımızı korumak, ormanlarımızı genişletmek, su kaynaklarımızı verimli kullanmak ve tarım alanlarımızı iklim değişikliğine karşı dirençli hâle getirmek için de kritik bir rol oynayacaktır.

Ormanlarımız iklim değişikliğiyle mücadelede en önemli araçlarımızdan biridir, karbon yutağı görevi görerek atmosferdeki karbondioksit miktarını azaltır ve iklim dengesini korur. Bu nedenle, iktidarlarımız döneminde orman alanlarımız 23,5 milyon hektarlık bir alana ulaşırken 7,5 milyar fidanı toprakla buluşturduk, buluşturmaya da devam ediyoruz. Son yıllarda yaşadığımız orman yangınları bu değerli ekosistemleri tehdit etmektedir. Bu yasa ormanlarımızın korunması ve genişletilmesi için gerekli önlemleri almak, yangınlara karşı etkili mücadele stratejileri geliştirmek ve orman köylerinin desteklenmesi için de önemli bir adım olacaktır.

Aynı şekilde, dünyada iklim krizi nedeniyle su kaynaklarımız da iklim değişikliğinin olumsuz etkilerine karşı savunmasız durumdadır. Kuraklık, tarımı ve içme suyu teminini tehdit etmektedir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Debgici, lütfen tamamlayın.

ÖMER ORUÇ BİLAL DEBGİCİ (Devamla) - Su kaynaklarımızın korunması, suyun verimli kullanılması ve kuraklıkla mücadele için gerekli altyapı yatırımlarının yapılmasını sağlayacaktır. Bu da tarım sektörümüzün devamlılığı ve gıda güvenliğimiz için hayati öneme sahiptir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, iklim kriziyle mücadele etmek için artık zamanımızın kalmadığını biliyoruz, her birimiz bu konuda üzerimize düşen sorumluluğu almalı ve gelecek nesillere karşı olan görevimizi yerine getirmeliyiz. Kanunu desteklemek sadece bugünü değil yarını da kurtarmak anlamına gelecektir.

Kanun teklifimizin görüşmelerinin aziz milletimize hayırlar getirmesini diliyor, bu kanunda emeği geçen bürokratlarımıza, Komisyon üyelerimize, Meclis çalışanlarımıza ve siz kıymetli milletvekillerimize teşekkür ediyorum.

Kanun teklifinin aziz milletimize hayırlı olmasını diliyor, hep birlikte daha yeşil, daha temiz ve daha adil bir gelecek inşa etmenin duygu ve düşüncesiyle Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Debgici, teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, birinci bölüm üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Şimdi birinci bölümde yer alan maddeleri, varsa o madde üzerindeki önerge işlemlerini yaptıktan sonra ayrı ayrı oylarınıza sunacağım.

1'inci madde üzerinde 4 önerge vardır, aykırılık sırasına göre işleme alacağım. İlk 2 önerge aynı mahiyette olduğundan birlikte işleme alıp oylarınıza sunacağım.

Aynı mahiyetteki önermeleri okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşölmekte olan 198 sıra sayılı Kanun Teklifinin 1'inci maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Selçuk Özdağ
Muğla
Sadullah Kısacık
Adana

Sema Silkin Ün
Denizli
Mehmet Atmaca
Bursa

Doğan Demir
İstanbul
Medeni Yılmaz
İstanbul
Evrin Rızvanoğlu
İstanbul

Aynı mahiyetteki diğeri önerenin imza sahipleri:

İbrahim Akın
İzmir
Mahmut Dindar
Van

George Aslan
Mardin
Perihan Koca
Mersin

Celal Fırat
İstanbul
Sümeyye Boz
Muş

BAŞKAN - Komisyon aynı mahiyetteki önermelere katılıyor mu?

ÇEVRE KOMİSYONU BAŞKANI MEHMET GALİP ENSARIOĞLU (Diyarbakır) - Katılamıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN - Aynı mahiyetteki önermeler üzerinde ilk söz İstanbul Milletvekili Evrim Rızvanoğlu'na ait.

Sayın Rızvanoğlu, buyurun. (YENİ YOL sıralarından alkışlar)

EVİRİM RIZVANOĞLU (İstanbul) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; öncelikle size bir röntgen göstermek istiyorum. Bakın, burada ilki sağlıklı bir akciğeri röntgeni, ikincisi ise ileri derece koah hastasına ait bir röntgen. Bu hastamız nerede yaşıyor biliyor musunuz? Afşin-Elbistan Termik Santrali bölgesinde. Bu bölgede böyle röntgenlere rastlamak maalesef çok olağan ve maalesef bölge hastanelerinde bu röntgenlerden çok daha kötüsüne sahip yüzlerce vatandaşımız var. Bu bölgede yaşayan vatandaşlarımız doktora gittiğinde doktorlar onların nereden geldiklerini ciğerlerine bakarak anılıyorlar çünkü havadaki kömür kirliliği onların ciğerlerine kazınmış durumda. Afşin-Elbistan Termik Santrali'yle ilgili uzmanlar yıllardır uyarıyorlar, diyorlar ki: "Burası kurulduğu günden beri sadece elektrik üretmiyor, aynı zamanda ölüm saçıyor." Çünkü bugüne kadar yaklaşık 16 bin insan hayatını erken kaybetti, 9 bin bebek gelişimini tamamlayamadan dünyaya geldi. 2022 yılı kuruyla 380 milyar TL sağlık maliyet oluştu ve şimdi santralin daha da genişletilmesine izin verildi. En iyi filtreleme sistemi bile kullanılsa yeni ünitelerin 2 bin erken ölüme ve 95 milyar TL sağlık maliyetine yol açacağı hesaplanıyor ama burada daha vahim bir gerçek var: Bugün iklim kriziyle mücadelenin en önemli politika belgesini konuşuyoruz ama bu taslak kömürden kademeli çıkışa dair en ufak bir plan dahi içermiyor. Türkiye'yi iklim krizine karşı hazırlamayan eksik bir kanun taslağı bu maalesef.

Az önce "sağlık" dedik ama bu işin bir de sosyoekonomik boyutu var. Türkiye'de hâlen 50 bin kişi kömür sektöründe çalışıyor. Peki, bu insanların geleceğı ne olacak, hiç bunu düşünen var mı? Kanuna "adil geçiş" yazıp geçmişsiniz ancak "adil geçiş" demek işçiyi kaderine terk etmek demek değil; o bölgede çalışan işçilerin geleceğini güvence altına almak demek, alternatif istihdam alanları yaratmak demek, mesleki dönüşüm programlar oluşturmak demek ama bu kanun taslağında ne bir sosyal güvence mekanizması var, ne işçiler için bir adil geçiş ne de kömürden kademeli çıkış hedefleri. Oysa birçok ülke aslında bunu başardı. Bakın, sadece Avrupa ülkelerinde değil aynı ligde olduğumuz G20 ülkesi olan Güney Kore, iklim kanunu işçileri çok iyi bir şekilde koruyarak, sosyal güvenlik mekanizmalarını zorunlu hâle getirerek uyguladı. Peki, bizler neden hâlen işçileri belirsizliğe mahkûm eden bir planının sürecini tartışıyoruz?

Değerli milletvekilleri, her geçen sene sıcaklıklar rekor kırıyor; şiddetli yağışlar, fırtınalar, seller... Bu sene tam 1.257 tane aşırı hava olayı yaşandı. Dünya hızla ısınıyor, eğer karbon emisyonlarını azaltmazsak dünya 2050'ye kadar 3 dereceden fazla ısınacak. Peki, bir düşünün, hayatlar nasıl altüst olacak? Büyük şehirlerde yaşam zorlaşacak, dışarı çıkmak bile tehlikeli hâle gelecek. Gıda üretimi azalacak, fiyatlar yükselecek. Temiz suya erişim çok daha zor bir hâle gelecek. Sağlık sistemi iklim kaynaklı hastalıklarla baş edemez bir hâl alacak, turizm sektörü olumsuz etkilenecek. Türkiye'nin ekonomik geliri, önlem alınmazsa 2050'ye kadar yüzde 17 azalacak.

Değerli milletvekilleri, iklimle ilgili gerçek bir kanun teklifi yapılacaksa emisyonlar için net ve kademeli azaltım hedefleri belirlenmeli; bu hedefler sadece bir temenni olarak kalmamalı, bağlayıcı olmalı. Bu mücadelede yalnızca azaltım politikalarına odaklanmak da değil uyum kapasitesini artıracak stratejiler de geliştirmemiz lazım ama bakıyoruz ki kanun teklifinde maalesef iki konuya da değinilmemiş yeteri kadar.

Gelelim iklim politikalarının şeffaflığına ve hesap verebilirliğine. Bir İklim Kanunu Teklifi hazırlıyorsunuz ama Meclisi sürecin tamamen dışında bırakıyorsunuz. Oysa dünyadaki başarılı iklim kanunlarının ortak bir tane özelliğı var; bağımsız bir bilim kurulu oluşturuluyor ve bu kurul düzenli olarak meclise rapor sunuyor çünkü bir ülkenin iklim hedeflerine ulaşip ulaşmadığını izlemenin, uygulanan politikaların etkisini değerlendirmenin ve gerektiğinde düzeltici adımların tek bir yolu var, o da Parlamento denetimi. İşte bu nedenle yapılması gereken çok ama çok net: Meclis, süreci aktif bir biçimde izlemeli ve bu rol yasal bir güvence altına alınmalı.

Değerli milletvekilleri, üzerinde konuştuğumuz taslak Türkiye'yi iklim krizine karşı korumuyor, var olan kanunun literatüre uyumunu sağlamıyor, bağlayıcı bir "net sıfır emisyon" hedefi içermiyor, adil geçişi ve uyum politikalarını güvence altına almıyor, Türkiye'nin kalkınması ve küresel rekabette yerini koruması için yeterli stratejileri de maalesef ve maalesef barındırmıyor. Bu taslak, Türkiye'nin ilk İklim Kanunu olması bakımından çok önemli, buna hiçbir itirazımız yok ama şunu açıkça söylemeliyim ki bizim ihtiyacımız olan bu değil. Türkiye'nin lafzı ve ruhuyla iklim değişikliğiyle mücadele edecek bir kanun teklifine ihtiyacı var.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Rızvanoğlu, lütfen tamamlayın.

EVİRİM RIZVANOĞLU (Devamla) - Sürdürülebilir kalkınmayı hedefleyen, bu ekonomiyi büyütecek, hem de çevreyi koruyacak bir yasaya; rekabet gücünü koruyacak ama doğayı da gözetecek bir dengeye ihtiyacımız var. Sadece bazı sektörleri değil tüm sistemi yeşil dönüşüme teşvik edecek bir iradeye ihtiyacımız var burada ve en önemlisi, iklim krizine karşı daha etkili mücadeleyi mümkün kılacak, azaltım ve uyum politikalarını geliştirecek sahici bir iklim kanununa ihtiyacımız var; aksi hâlde, bu taslak bir ilk değil sadece ama sadece kaçırılmış bir fırsat olarak tarihe geçecek.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (CHP, İYİ Parti ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Rızvanoğlu, teşekkür ediyorum.

Aynı mahiyetteki önergeler üzerinde ikinci söz Muş Milletvekili SümeYYe Boz'a ait.

Sayın Boz, buyurun. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

SÜMEYYE BOZ (Muş) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, ekranları başında bizi izleyen değerli halklarımız; cezaevlerinde direnen, rehin tutulan siyasi tutsak yoldaşlarımızı buradan saygıyla selamlamak istiyorum.

İktidarın "iklim kanunu" adıyla sunduğu ama aslında doğa düşmanı olan, sermaye dostu olan bir yağma planı üzerine bugün söz almış bulunuyorum. Üzerinde konuşacağım maddeye bakınca ise madde yasanın ruhunu, omurgasını, niyetini açıkça ortaya koymakta. Öyle ki cümlelerin her bir satırında bir oyalama, bir ekolojik cinayet niyetini açıkça görebiliyoruz. Bu yüzden, bu iklim yasası değil doğayı sermayeye yeşil bir ambalajla teslim etmenin aslında piyasayla yapılmış bir sözleşmesidir. Yeşil büyümenin, kapitalist büyümenin sürdürülebilirlik etiketiyle cilalanmış hâli olduğunu ifade etmek gerekiyor. Karbon salınımlarında Avrupa'da ilk 20'de yer alan Türkiye için "büyüme" demek daha fazla enerji tüketimi ve çevresel yıkım demektir. Bu anlayış, özellikle kürdistan'da ekolojik yıkımlarla kendini açıkça göstermekte. Hasankeyf'in yok edilmesi, Cudi ve Munzur'daki operasyonların ardından oraya verilen maden ruhsatları da bunun en somut örneklerindendir. Ayrıca, Elbistan'da yeni santraller inşa edilirken Akbelen ve Milas'ta da yine yeni santraller için doğa katliamı devam etmekte.

Kanunun net sıfır emisyon hedefi ise kömürden çıkış planı olmaksızın yapılan sadece bir vitrin süslemesi. "Emisyon artışını azaltmak" gibi muğlak ifadeler kullanmak yerine "mutlak azaltım" dile getirilmelidir; aksi takdirde, bu yasa şirketlere karbon ticaretiyle günah çıkarma hakkını veren ve sermayeye pazarlayan bir metin olarak kalmaya devam edecektir.

Bu kanun teklifini güzelleyen iktidara bakıyoruz. Bu iktidarla yıllardır dağları delen, suları zehirleyen, ormanları yok eden bir ekonomi politikasını sürdüren, toplumsal barışta olduğu gibi doğayla barışta da bir inisiyatif geliştirmeyen iktidar aynı iktidar. Ne diyor bu iktidar? Hem yeşil olacak hem de büyüyecekmişiz. Yani hem doğayı koruyacağız hem madenler açacağız, hem ormanlara dokunmayacağız hem de içlerinden yol geçireceğiz. Bunun adı "yeşil büyüme" değil olsa olsa doğayla, yeşille savaştır çünkü "yeşil büyüme" dedikleri şey, doğayı biraz daha halktan uzaklaştırıp çok daha sermayeye açarak yağmalamaya alan açmaktır.

Sizin "büyüme" dediğiniz kürdistanın dağlarına, Türkiye'nin dağlarına vurulan kazmadır; Muş Şenyayla'da devletin kontrolünde yok edilen ormanlardır, kesilen ağaçlardır; Erzincan İliç'tir, Muş'un Karasu Nehri'ne karışan siyanürden kaynaklı kıyıya vuran balıklardır, Van'da Morgedik Barajı'na karışan siyanürdür, "Gabar'da petrol çıkaracağız." diyerek savaşa yapılan finansmandır. Neredeyse her yerde ovalar, yaylalar taş ocağına çevrildi. Köylüler merasına gidemezken şirketler kolaylıkla elini kolunu sallayarak gidiyor. Muş'un Malazgirt'inde hayvanlarını otlatmak için insanlar, köylüler arazilere çıkamıyor ama şirketlerin otobüslerine, kamyonlarına geçiş serbest. İşte sizin iklim vizyonunuz bu. Suyun üstüne baraj, dağın üstüne maden, ağacın üstüne beton örterek bir vizyon çizemezsiniz. Türkiye'nin dört bir yanı "madencilik" adı altında sürdürülen organize bir ekolojik kırımın ve talanın kurbanı hâline gelmiştir ancak ne yazık ki buna dair vermiş olduğumuz bütün soru önergelerine de hiçbir tatmin edici ya da doyurucu cevap alamıyoruz. Elbette ki bu sessizlik sadece bir ihmalkârlık değil bu sessizlik bir inkârdır, inkâr politikasıdır; doğanın, halkın yaşam hakkını hiçe saymanın bir kabulüdür çünkü siz doğayı da halkı da çoktan gözden çıkardınız. Bölgedeki özel maden şirketlerinin denetlenmemesi, atıklarını rastgele doğaya boşaltması, halkın bu konuda bilgilendirilmemesi mevcut düzenin özeti. Denetim yok, cezai yaptırım yok, şeffaflık zaten yok. Peki, ne var? Siyanür var, kimyasal var, doğa katliamı var, ekosistemin ölümü var, doğayla savaş var. Yasa ne diyor: Sera gazı emisyon azaltımı, karbon piyasaları, denetim mekanizmaları...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Boz, lütfen tamamlayın.

SÜMEYYE BOZ (Devamla) - Peki.

Biz, hangi denetimden, hangi denetim mekanizmasından söz ediyorsunuz diye soruyoruz. Doğayı talan eden şirketi denetleyecek olan kim? EPİAŞ mı? Yani sadece adı kamu olan ama zihniyeti tamamen patron gibi, akıllı patron gibi çalışan bir şirketten söz ediyoruz. Denetimi bu yapacaksa vay hâlimize.

Bu hâliyle bu bir suç ortaklığı metnidir ve bu Meclis bu suça ortak olmamalıdır. Bizler de halkı değil patronu, doğayı değil doları, yaşamı değil büyümeyi kutsayan bu çürük temelin üzerine inşa edilmeye çalışılan hiçbir geleceğin içinde yer almayacağız. Bu kanun teklifini reddediyoruz. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Boz.

Değerli milletvekilleri, aynı mahiyetteki önergeleri oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler...

Divanda uyum yok.

Elektronik sistemle oylama yapacağım.

Şimdi üç dakika süre veriyorum.

(Elektronik cihazla oylama yapıldı)

BAŞKAN - Değerli milletvekilleri, aynı mahiyetteki önergeler reddedilmiştir.

Şimdi diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 198 sıra sayılı İklim Kanunu Teklifi'nin 1'inci maddesinin (1)'inci fıkrasında geçen "yeşil büyüme" ibaresinin "yeşil kalkınma" olarak değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Orhan Sarıbal

Bursa

Nurten Yontar

Tekirdağ

Mehmet Tahtasız

Çorum

Hikmet Yalım Halıcı

Isparta

Semra Dinçer

Ankara

Ömer Fethi Gürer

Niğde

Barış Karadeniz

Sinop

Vecdi Gündoğdu

Kırklareli

Aliye Timisi Ersever

Ankara

Tekin Bingöl

Ankara

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

ÇEVRE KOMİSYONU BAŞKANI MEHMET GALİP ENSARIOĞLU (Diyarbakır) - Katılamıyoruz.

BAŞKAN - Önergenin gerekçesini açıklamak üzere Bursa Milletvekili Orhan Sarıbal'a söz veriyorum.

Sayın Sarıbal, buyurun. (CHP ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım; en başından başlamak lazım. Kanunun adı doğru değil, "iklim kanunu" diye bir kavram yok Türkiye'de. Kapitalizmin çöküşünün yarattığı iklim kanunuyla karşı karşıyayız. Bu ülkenin zenginlerinin 2026 yılında uluslararası ticaret yapma ihtimali zayıfladığı için böyle bir kanun gündeme gelmektedir. Aslında bu, karbon ticareti kanunudur ve bu ülkenin var olan doğal kaynaklarının sömürülmesi, sömürünün devam edebilmesi için iş dünyasının iktidara dayattığı, iktidarın da diğer alanlarda olduğu gibi bu alanda da kendi iş birlikçileriyle ortak iş yapma kültürünün adıdır.

Ne diyoruz, talebimiz nedir? Kalkınma diyoruz. Onlar ne diyor? Büyüme diyorlar. Büyüme nedir? Ciro artışı demektir. Değerli arkadaşlar, ciro artışı ne demektir? Kârlılık demektir. Ciro artışı ne demektir? Daha fazla üretmek demektir. Ciro artışı ne demektir? Rekabet demektir. Siz eğer bir kanuna rekabeti, verimliliği, bütün bu ekonomik değerleri koyuyorsanız orada doğayı sömürmekten başka çareniz yoktur. Oysa bunu size dayatan yeni dünya düzeni, 4'üncü evre sanayi değişim biçimi aslında az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin doğal yapısını ve doğal kaynaklarını sömürmek üzere hayata geçmektedir, rol almaktadır çünkü vahşi kapitalizm çökmek üzeredir değerli arkadaşlar ama bir şey yapıyorlar: Kendi ülkelerinde "ekokırım" dediğimiz, ekolojik kırımını önleyecek, ekolojik ve doğal suçları önleyecek kanunları çıkarıyorlar. Bizde böyle bir şey var mı? Yok. Bizim önce ekolojik suçları önleyecek bir kanunu bu Parlamentodan geçirmemiz lazım. Yani sanayi, endüstri, ticaret, neyse adı, hangi alansa, hangi üretim biçimiye öncelikle neleri yapmayacağını bilmek zorundadır. Siz, demokrasi için, özgürlük için, adalet için sokağa çıkan çocuklar Anayasa'daki var olan haklarını kullanırken zorla içeri tikiyorsunuz -ki bunların hepsini selamlıyorum; düşüncesinden, fikrinden dolayı içeride tutsak olan bütün yoldaşlarımızı saygıyla selamlıyorum- ama burada dağıtımızı, ormanımızı, toprağımızı, suyumuzu kirleten herkesi ödüllendiriyorsunuz aha bu yasayla. Bu yasa karbon üzerinden, "yeşil büyüme" adı altında yine de çevremizi, toplumumuzu, ülkemizi açık ve net bir şekilde kirlletme yasasıdır. Samimi değildir, dünyayı kirlletenler de samimi değildir başta ABD ve diğerleri olmak üzere. Soru şu: Filistin'i kim bombaladı arkadaşlar? Ukrayna'yı kim bombaladı? Dünyada silaha en büyük yatırımı kim yapmaktadır? Peki, siz sahte savaşlarla yoksul ve az gelişmiş toplumları, ötekileri öldürürken dünyayı kirlletmiyor musunuz? Bu kanunda nerede savaşı durduralım, nerede savaşa son, nerede silahlanmaya son? Siz bu dünyada nükleer silaha yatırım yapıyorsanız, silah sanayisine yatırım yapıyorsanız ve silah üzerinden büyük bir emperyal kalkınma modeli geliştirmişseniz; başta Gazze, Ukrayna olmak üzere, yerel ve bütün dünyada barut, silah, top, tüfeğe yatırım yapıyorsanız komikleşmeyin, komikleşmeyin kardeşim; bu ülkenin kaynaklarını birilerine peşkeş çekeceksiniz. Yani bütünüyle baktığımızda bu açık ve net yeni bir zenginliğe zenginlik katma, vahşi liberal düzenin kendi çıkışına yol açma modelidir; bunun adını çok net bir şekilde koymak zorundayız.

Değerli arkadaşlarım, şunu çok net söyleyelim: Bir kanunda 21 defa "sermaye" yazıyorsa, bir kanunda 34 defa "rekabet", 78 defa "tahsisat" ve buna benzer kendi çıkarlarını ortaya koyabilecek kelimeler yazıyorsa siz oradan bir şey bekleyemezsiniz. O kanun doğanın kanunu olamaz, doğanın katliam kanunu olur, o kanun suları kirlletme kanunu olur. O kanun yoksulların yeniden işsiz kalacağı, yeniden maalesef yoksulluğun artacağı kanun olur. Yani kısaca bu kanun halkın kanunu değildir. Bu kanun krizin kanunudur. Hangi krizin?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Sarıbal, lütfen tamamlayın.

ORHAN SARIBAL (Devamla) - Teşekkür ediyorum.

Vahşi kapitalist sömürge sisteminin kanunudur. Chavez demişti, çok net: "Siz rejiminizi gözden geçirin. Savaşa, savaşın rantına dayalı bir kriz, sömürüye dayalı bir kriz rejiminizdir, düzeninizdir." Bu kapitalist, vahşi, sömürge düzenine hep birlikte itiraz edeceğiz. Elbette bu kanunu reddediyoruz. Bu kanun kapitalizmin, vahşi, emperyalist düzenin az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin bütün kaynaklarını sömürmeye aittir. Kahrolsun faşizm, kahrolsun emperyalizm, kahrolsun onun yerli iş birlikçileri!

Saygılarımla. (CHP, DEM PARTİ ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Sarıbal.

Şimdi önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan İklim Kanunu Teklifi'nin 1'inci maddesinin (1)'inci fıkrasında yer alan "mücadele etmektir." ibaresinin "mücadeledir." şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Mehmet Satuk Buğra Kavuncu
İstanbul
Hüsmen Kırkpınar
İzmir

Yüksel Selçuk Türkoğlu
Bursa
Lütfü Türkkan
Kocaeli

Turan Yaldır
Aksaray

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

ÇEVRE KOMİSYONU BAŞKANI MEHMET GALİP ENSARIOĞLU (Diyarbakır) - Katılamıyoruz Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Önergenin gerekçesini açıklamak üzere İzmir Milletvekili Hüsmen Kırkpınar'a söz veriyorum.

Sayın Kırkpınar, buyurun. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

HÜSMEN KIRKPINAR (İzmir) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; teklifin 1'inci maddesi üzerine İYİ Parti Grubumuz adına söz almış bulunmaktayım. Yüce heyetinizi saygıyla selamlarım.

Bu teklif, Çevre Komisyonunda görüşüldü ama tali komisyon olan Adalet, Plan ve Bütçe ve Sanayi Komisyonlarında görüşülmedi. Biz bu işin içinde kötü bir niyetin saklandığını düşünüyoruz. Her siyasi parti grubu bu komisyonlara uzmanlık alanlarına göre milletvekillerini öneriyor, bu vekiller Genel Kurulun onayına sunuluyor. Neden bu milletvekilleri seçiliyor o zaman? Neden bu komisyonlar toplanıyor? Bu suretle yetki gasbı yapılmış olmuyor mu? Anayasa Mahkemesinin iptal ettiği bir kanunu makul bir gerekçe göstermeden tekrar önümüze getiriyorsunuz. Bu durum anayasal düzeni zedelemeyi mi? Tekliflerin bazı kanunlarla çelişmesi söz konusu oluyor, düzeltmiyorsunuz. Torba kanunlara her şeyi doldurarak kanun yapmada bile ciddiyet bırakmadınız. "Ben yaptım, oldu." anlayışıyla teklifler geldiği gibi geçsin istiyorsunuz. Bizlere yaptığınız saygısızlık bir yana, sizlerin esas sizlere oy veren insanların iradesine ve bu millete saygınıza yok. Çelişkilerin ve şaibe ihtimalinin olduğu, Anayasa'nın ihlal edildiği, Meclis İçtüzüğü'nün çiğnendiği, sektör paydaşlarının dışlandığı, tali komisyonlardan kaçırılarak esas komisyonda bile yeterince müzakere edilmeden oy çokluğuyla kabul edilen ve Genel Kurula getirilen bu kanun teklifine de 1'inci maddesine de karşı olduğumuzu ifade ediyorum.

Değerli milletvekilleri, sonunda söyleyeceğimi başında söyleyeyim: İktidarın getirdiği bu teklifle ne iklim değişikliğiyle mücadele edilebilir ne çevre korunabilir ne de atmosfer. Amaç ve kapsam maddesi olan 1'inci maddede yeşil büyüme vizyonundan ve net sıfır emisyon hedefinden bahsedilmiyor ama hedefe nasıl ulaşılacağına dair somut önerilerimiz bile düzenlemelerinizde yer almıyor. İklim Kanunu Teklifi'nin gerekçesini incelediğimizde yazılanların bilimsel gerçekle örtüşmediğini de görüyoruz çünkü net sıfır üzerinde oturtulan bu sistem işlevsel olmadığı gibi mümkün de değildir. Mümkün olmayan net sıfır tekliften çıkarılırsa geriye yalnızca karbon emisyon ticareti kalmaktadır. Bu durum, teklifin asıl amacının doğa üzerinden yeni ticari araçlar oluşturmak ve karbon emisyon ticaretini 2027 yılı itibarıyla devreye sokmak olduğunu açıkça gösteriyor. Bu aşamada esas sorulması gerekenler "Yapılacak ticaretin bütçesi ne kadar olabilir? Bu ticaretten kimler faydalanacaktır? Paris Anlaşması'nda net sıfır dayanağının konmasında etkili olan firmaların kazancı ne olacaktır?" gibi sorulardır. Teklifte, ayrıca, karbon komisyonuna ve karbon piyasasına yoğunlaşmaktan koruma politikaları görmezden gelinmiştir. Türkiye'de yaşanan afet gerçeğini sadece iklim değişimiyle açıklamak bilimsel açıdan hatalı olur. AK PARTİ iktidarında taşkın alanları yerleşime açıldı, doğal alanlar yok edildi, sulak kaynak alanları daraltıldı. Şayet Paris Anlaşması'nın uzun vadeli hedefine ulaşmak istiyorsanız fosil yakıt kullanımının azaltılmasına ve yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelmeniz gerekir çünkü net sıfır yaklaşımı karbon emisyonlarının orman gibi yutak alanlarla veya karbon yakalama ve depolama gibi yöntemlerle dengelenmesi prensibine dayanır. Anlaşılacağı üzere yaşanan çevre sorunlarının en büyük nedeni, mevcutta var olan kanunların uygulanmamasıdır ve denetim eksikliğidir.

Toparlayacak olursam, görüştüğümüz İklim Kanunu Teklifi, iklim değişikliğiyle mücadeleden uzak, net sıfır emisyon hedefi de gerçekçi olmayan bir hedeftir. Esas amacınız, ekonomik çıkarlarınız değil gerçekten çevreyi korumak olsun diyor, yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Kırkpınar, teşekkür ediyorum.

Şimdi önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

1'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 1'inci madde kabul edilmiştir.

Değerli milletvekilleri, birleşime 20.30'a kadar ara veriyorum.

Kapanma Saati: 19.55

DÖRDÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 20.35

BAŞKAN: Başkan Vekili Bekir BOZDAĞ

KÂTİP ÜYELER: Asu KAYA (Osmaniye), Kurtcan ÇELEBİ (Ankara)

----- 0 -----

BAŞKAN - Değerli milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 74'üncü Birleşiminin Dördüncü Oturumunu açıyorum.

198 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin görüşmelerine devam ediyoruz.

Komisyon yerinde.

2'nci madde üzerinde 4 önerge vardır, önergeleri aykırılık sıralarına göre işleme alacağım. İlk 2 önerge aynı mahiyette olduğu için birlikte işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

Aynı mahiyetteki önermeleri okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına
Görüşülmekte olan 198 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin 2'nci maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Selçuk Özdağ
Muğla
Sadullah Kısacık
Adana

Sema Silkin Ün
Denizli
Mehmet Atmaca
Bursa

Doğan Demir
İstanbul
Medeni Yılmaz
İstanbul

Aynı mahiyetteki diğer önerenin imza sahipleri:

İbrahim Akın
İzmir
Perihan Koca
Mersin

George Aslan
Mardin
Mahmut Dindar
Van

Celal Fırat
İstanbul

BAŞKAN - Komisyon aynı mahiyetteki önermelere katılıyor mu?

ÇEVRE KOMİSYONU BAŞKANI MEHMET GALİP ENSARİOĞLU (Diyarbakır) - Katılamıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN - Aynı mahiyetteki önermeler üzerinde ilk söz Denizli Milletvekili Sema Silkin Ün'e ait.

Sayın Silkin Ün, buyurun. (YENİ YOL sıralarından alkışlar)

SEMA SİLKİN ÜN (Denizli) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bugün burada iktidar sözcülerinin "Yüzyıllık iklim politikamızın belirleyicisi." dediği bir yasayı konuşuyoruz ama bu yüzyıllık planın yüz günlük çalışması yok bu Mecliste. İktidarın kendi tabanını dahi ikna etmekte güçlük çektiği tartışmalı bir yasa bu. Her seferinde "Millele rağmen iş yapmıyoruz." diyen iktidara verdiği bu sözü hatırlatıyor ve milletimin, sizin şu sıralar unuttuğunuz ferasetine sığınıyor, basiretine güveniyor, önümüzdeki bu İklim Yasası Teklifi'ne "hayır" diyorum. Mesele çevreyse, mesele doğaysa çözümü nerede aradığınız tekrar önem kazanır. Mesela, benim özel jetleriyle iklim toplantılarına, çevre toplantılarına gidenlerden alacak bir çevre dersim yok; almak isteyenler buyursun alsınlar.

Değerli milletvekilleri, bugün burada yalnızca bir yasa konuşmuyoruz, geleceği mühürleyen dijital bir kelepçenin ilk halkasını tartışıyoruz. "Yüzyıl ileri." diyorsunuz ama daha yüz saniyelik bir samimiyeti ortaya koyamıyorsunuz. Bu, iklim yasası değil; bu, milletin iradesine karbon etiketi yapıştırma girişimidir; bu, çevre düzenlemesi değil, bu, küresel reset butonuna bastığınız anın adıdır. Siz buna "yeşil dönüşüm" diyorsunuz, ben buna "görünmeyen zincirlerin yasası" diyorum. Millet uyanıyor çünkü milletin feraseti hâlâ gökyüzünden bilgi alıyor. Şimdi soruyorum: Bu yasa gerçekten doğayı korumak için mi çıkarılıyor, yoksa enerji bağımlısı olan Avrupa'nın yeni finans kolonisi mi oluyoruz? Karbon vergisiyle, ayak iziyle, salım kotasıyla dünyanın yazılımı yeniden kodlanıyor ve biz bu kodun içine bedava kurbanlıklar gibi yazıyoruz. Siz hâlâ anlamamış olabilirsiniz, bu yasa sadece bacayı değil yaşam tarzımızı denetlemek için geliyor. Bugün "karbon emisyonu" yarın "nefes ölçer cihazlar" olacak bunun adı; bugün "çevre hassasiyeti" yarın "dijital pasaportlar" "karbon cüzdanları" "Karbon puanın doldu kardeşim, markete yürüyerek git." bildirimleri. Milleti BBG evine mi çevirmek istiyorsunuz? Milleti görünmeyen kameralarla, görünmeyen bir patronun hizmetine koşulsuz memur mu yapmak istiyorsunuz? Ben söyleyeyim: Bu millet küresel şirketlerin lojistik kölesi olmayacak; toprağına âşık, suyunu kutsal bilen bu millet çipli gelecek planlarına uşaklık etmeyecek. Zaten darboğazda olan çiftçimiz küresel dayatmanın talimatıyla iyice köşeye sıkıştırılıyor; insanımız topraktan, milletimiz Anadolu'dan koparılıyor. Büyükbaş çiftliklerini yasaklamaya başladınız bile, yarın çocuklarınıza "Et diye bir şey vardı." diye belgeseller mi izleteceksiniz? Milletin ineğini, tarlasını, yaşam döngüsünü karbon hesabına sıkıştırıran bir düzene bizler kul olmayacağız. Bize "Tek dünya, tek aile, tek gelecek." diyorlar ama biz biliyoruz ki o geleceğin içinde tek bir kültür, tek bir hayat tarzı, tek bir efendi var. Siz, Allah'ın yarattığı çeşitliliğe sırt çevirip evrensel yazılım şirketlerinin tapulu insan tipini mi kuralım istiyorsunuz? Bakın, bu yasa çevreyi korumuyor; bu yasa doğayı dijitalleştirip satılabilir hâle getiriyor, bu yasa iklim bahanesiyle irademizi "blockchain'e" zincirliyor. Şunu asla unutmayın: Bu milletin karbon ayak izi değil hakikate basan ayak izi var; siz bu yasayı geçirirseniz milletin tarihi de toprağı da sizi asla yazmaz. Bu işin sonunda "Kandırıldık." demeyelim diye biz buradayız.

Son çağrımız şudur: Çevreyi değil sistemi korumaya çalışanlardan olmayın. Uyanın çünkü bu yasa bir son değilse bile başlayan distopyanın ilk perdesidir. Alet olmayacağız! Alet olmayacağız! Alet olmayacağız! (YENİ YOL ve CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Silkin Ün, teşekkür ediyorum.

Aynı mahiyetteki önermeler üzerinde diğer söz talebi Van Milletvekili Mahmut Dindar'a ait.

Sayın Dindar, buyurun. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

MAHMUT DINDAR (Van) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Sözlerime cezaevinde rehin olarak tutulan tüm siyasetçilere, hasta tutsaklara, düşünce insanlarına selam göndererek başlamak istiyorum. Bu ülkeyi demokratik hâle getirdiğimizde insanlar fikir ve düşünceleri nedeniyle tutsak edilmeyeceklerdir ya da tersinden söyleyecek olursak, kimse fikir ve düşünceleri nedeniyle tutsak edilmediğinde bu ülke demokratik bir cumhuriyete dönüşmüş olacaktır.

Değerli milletvekilleri, iklim krizi insan faaliyetleriyle hızla derinleşen bir krizdir. Sermaye, rant odaklı politikalar geri dönülemez bir şekilde doğayı tahrip etmekte ve insan başta olmak üzere tüm canlı yaşamını tehdit etmektedir. Bu yasa teklifinin adında "iklim" kelimesi var ama yasanın korumaya çalıştığı şey sermaye, rant ve çıkar gruplarıdır. Bu yasa teklifi ekolojik bir bakış açısıyla değil ekonomik bir rant kafasıyla tasarlanmıştır. Kanunda geçen "yeşil büyüme" "yeşil kalkınma" "yeşil iş" gibi kavramlar iklim krizine çözüm olmayacak ve sonuçları itibarıyla ekokırımı durduramayacaktır. Bir kelimenin başına "yeşil" sıfatını getirerek onun zararlarını ortadan kaldıramazsınız.

Değerli milletvekilleri, Türkiye'deki iktidar da küresel iktidarlar da doğa katliamlarını ve ekolojik kırımı artıran politikalarda ısrar etmektedirler. İklim krizi tesadüfen değil bu politikaların sonucu oluşmaktadır. Ormanların korunmaması, yakılması, imar

alanlarına açılması yaygın bir politika örneğidir. Karbon emisyonunu azaltan ormanlıklar, sulak alanlar ve sazlıkları koruyamayan bir iktidarla karşı karşıyayız. Ormanları madencilik faaliyetlerine kurban eden bir zihniyetle maalesef karşı karşıyayız. Hasankeyf, Zilan, Kaz Dağları, İkizdere, Akkuyu ve birçok yerde çevre ve doğa ranta heba edildi. Bunlar gibi HES, enerji ve madencilik programları devam ediyorken İklim Kanunu'ndan söz etmek anlamsız kalacaktır.

Değerli milletvekilleri, her yıl yüzlerce hektar ormanın yanmasını içimiz yana yana, çaresizce izledik. Mademki ormanlar bu kadar önemli, neden yangınlara erken, kapsamlı müdahale edilmiyor, orman yangınlarını önlemek için gerekli önlemler alınmıyor ve önlemler artırılmıyor? Bu kanun teklifinde "yutak alan" olarak ifade edilen ormanları bu yaz koruyabilecek miyiz? Hava kontrol teknolojisi ormanları korumak amacıyla kullanılsın, bu teknoloji biraz da topluma hizmet için kullanılsın. Bu kanun teklifinde "adil geçiş" olarak ifade edilen süreç bir itirafı da açığa çıkarıyor: İklim krizi herkesi aynı oranda etkilemiyor; iklim krizi kadınları, yaşlıları, engellileri, çocukları daha çok yoksul bırakıyor. İlginç olan, bu krizle mücadele etmek amacıyla uygulanacak olan bu politikalar da bu toplum kesimlerini daha çok etkileyecektir. Bu kanun teklifi küçük işletmecileri, endüstriyel tarım yapmayan çiftçileri sınırlandırıyor. Birçok ürünü üreten çiftçi işini yapamaz duruma gelecek. İklim krizi konusunda gerçekçi bir yol almak, alınmak isteniyorsa toplumsal ihtiyaçlar göz önünde bulundurulmalıdır. Kömür üretimi ve tüketimine değinmeden bu kanun teklifinin sıfır emisyonundan söz etmesi tutarsızlıktır. Evde, işte, ulaşımda doğal gaz kullanımının bölgesel olarak eşit dağıtılmadığını biliyoruz. Yine, enerji üretimi ve tüketiminin nasıl eşitsiz dağıtıldığı da açıktır. Yani ilkesel olarak ekolojiyi ve toplumu esas alan bir iklim yaklaşımı bu kanunda mevcut değildir, yürürlüğe girmesi hâlinde iklim krizine çözüm olmayacaktır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Dinçer, lütfen tamamlayın.

MAHMUT DİNDAR (Devamla) - Zarar gören küçük işletmeciler, geri bırakılmış bölgeler ve toplumun yoksul kesimleri olacaktır.

Değerli halkımız, bildiğiniz üzere 27 Şubatta Sayın Öcalan tarihî bir çağrı yaptı, barış ve demokratik toplum inşası için herkesi sorumluluk almaya davet etti. Bu sürecin gerekleri hassasiyetle yürütülmelidir. Barış hava, su, toprak kadar kıymetlidir. Bugün konuştuğumuz iklim krizine dair yol almak istiyorsak çatışmaya, güvenlikçi politikalara ve savaşa ayrılan kaynakların toplumun ihtiyaçlarına, ekonomiye, ekolojik yıkımın önlenmesine ayrılması gerekir. Ülkede demokrasi ve toplumsal barışı inşa edebilirsek tüm ekonomik, ekolojik krizlerin çözümü de mümkün olacaktır diyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Dindar, teşekkür ediyorum.

Aynı mahiyetteki önermeleri oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önergeler kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 198 sıra sayılı İklim Kanunu Teklifi'nin 2'nci maddesinin (1)'inci fıkrasının (a) bendinde geçen "yeşil büyüme" ibaresinin "yeşil kalkınma" olarak değiştirilmesini, (ğğ) bendinde geçen "yeşil büyümeyi" ibaresinin "yeşil kalkınmayı" olarak değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Semra Dinçer
Ankara
Aliye Timisi Ersever
Ankara
Barış Karadeniz
Sinop

Vecdi Gündoğdu
Kırklareli
Mehmet Tahtasız
Çorum
Tekin Bingöl
Ankara

Nurten Yontar
Tekirdağ
Ömer Fethi Gürer
Niğde
Nimet Özdemir
İstanbul

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

ÇEVRE KOMİSYONU BAŞKANI MEHMET GALİP ENSARİOĞLU (Diyarbakır) - Katılamıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN - Önergenin gerekçesini açıklamak üzere İstanbul Milletvekili Nimet Özdemir'e söz veriyorum.

Sayın Özdemir, buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

NİMET ÖZDEMİR (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; iklim değişikliği sadece çevresel bir mesele değil aynı zamanda insanoğlunun doğaya karşı sorumsuzluğuna, ekonomik ve sosyal politikaların uygulanmasında doğanın meydan okumasıdır. 2002'de iktidara gelen AK PARTİ başlangıçta Avrupa Birliği uyum sürecine önem vermiş olsa da yirmi üç yıl içerisinde gerekli adımları atmadı. Şimdi de "İklim Kanunu" adı altında "Paran kadar kirlet." anlayışıyla eksik bir teklifi önümüze getirdi. İklim değişikliği konusunda Mecliste kurulan araştırma komisyonu, bu kitapta 400'e yakın öneriden sadece bir maddesine karşılık vermektedir. Suyu, ormanı, hayvanı, tarımı dışlayan bu metne "iklim kanunu" değil ancak "eksik emisyon ticaret kanunu" denilebilir. Yirmi üç yıldır izlenen politikanın çevreye olumsuz etkilerini hep beraber yaşayarak görüyoruz. Bu, toprağın da ağacın da yaprağın da suyun da hayvanın da sizden alacağı var. Sıfır emisyon hedefinden bahsediyorsunuz ama belirli ve kesin bir hedefiniz yok. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2019 yılına kıyasla 2030 emisyon oranını yüzde 52 azaltmayı, 2050'deyse nötr emisyon seviyesine ulaşmayı hedefliyor. Peki, ya siz, hükmedenler, hedefiniz nedir? Oluşturulan Karbon Piyasası Kurulunda bakan, bakan yardımcıları ve üst düzey bürokratlardan oluşan 12 kişi var iken bir tane bile çevre mühendisi, orman mühendisi bulunmuyor; Danışma Kurulu da aynı şekilde. Şaşırdık mı? Hayır. Ülkemizde yetişmiş sayısız çevre ve orman mühendisimiz var. Ben de bir çevre mühendisinin annesiyim. Gençlerimizle gurur duyuyorum, onlara burada bile yer yok. Karar süreçlerinde akademisyenler ve çevre örgütleri yine dışlanmış durumda. Yeşil dönüşüm, istihdam yapımızda köklü bir değişime neden olacak; işsizliği, sektörel kaymaları, sosyal adaletsizlikleri de beraberinde getirecektir. Fosil yakıt sektöründe çalışanlar için yeni istihdam alanları yaratılması, mesleki dönüşüm programlarının oluşturulması büyük bir zorunluluktur ama net bir çözüm göremiyoruz. Yerel yönetimlere sorumluluk verirken teknik imkânlarının ve ekonomik koşullarının yeterliliği göz ardı edilmemelidir. Belediyeler şehirlerin ihtiyaçlarına göre eylem planlarını oluştururken merkezî bütçeden direkt desteklenmelidir. Ekonomik gerçekleri, sanayinin rekabet gücünü, toplumsal etkilerini detaylı bir şekilde ele almadan bu kanunun pratikte sonuç getirmesi mümkün değildir.

Kanunun amacı gelecek nesillere tertemiz bir dünya bırakmak ama pırıl pırıl gençlerimiz şu an zindanlarda, meydanlarda nefes bile alamıyorlar. Ne istiyorsunuz bu çocuklardan? (CHP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Gençlere yürümek yasak, mizah yasak, eylem yasak, interneti canınız istediğinde kısıyorsunuz yani o da yasak. Yasaklarla bu çocukları durduramazsınız. Elleri Türk bayrakları, damarlarındaki asil kanla haklarını her yerde arayacaklar, savunacaklar, biz de onların yanlarında olacağız. (CHP sıralarından alkışlar) Gelecek kaygıları yetmezmiş gibi el birliğiyle hayatlarını karartıyorsunuz; anne ve babasınız, bu çocuklar hepimizin evlatları, geleceğimiz; vebali ağırdır ve üzerinizdedir. Gençlerimizi serbest bırakın.

Siyasetçiler birbirine düşman olmaz, rakip olur. Sandık artık gündeme girdi. En güçlü muhalefet birleşerek halk oldu.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Özdemir, lütfen tamamlayın.

NİMET ÖZDEMİR (Devamla) - Getirin sandığı millet seçimini yapsın. Sandıktan çıkan siz seçilmişlere saygı gösterdik, seçme ve seçilme hakkımıza da aynı saygıyı göstermenizi bekliyoruz. Halkın sesine kulak verin, Cumhurbaşkanı adayımız Ekrem İmamoğlu'nu serbest bırakın. (CHP sıralarından alkışlar) Cumhuriyet Halk Partisi siyasi görüşü fark etmeksizin artık herkesin partisidir. Getirin sandığı, sonucu hep beraber görelim.

Saygılarımla. (CHP ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Özdemir, teşekkür ediyorum.

Şimdi önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan İklim Kanunu Teklifi'nin 2'nci maddesinde yer alan "ifade eder." ibaresinin "tanımlar." şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Mehmet Satuk Buğra Kavuncu
İstanbul
Hüsmen Kırkpınar
İzmir

Yüksel Selçuk Türkoğlu
Bursa
Lütfü Türkkan
Kocaeli

Turan Yaldır
Aksaray
Ersin Beyaz
İstanbul

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

ÇEVRE KOMİSYONU BAŞKANI MEHMET GALİP ENSARİOĞLU (Diyarbakır) - Katılamıyoruz Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Önerenin gerekçesini açıklamak üzere İstanbul Milletvekili Ersin Beyaz'a söz veriyorum.

Sayın Beyaz, buyurun. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

ERSİN BEYAZ (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

İklim değişikliği günümüzde sadece çevresel aktör değil dolaylı yönden birçok krizi etkileyen bir konudur. İklim değişikliğini küresel ısınma, kuraklık gibi insanlığı doğrudan etkileyen sorunlar arasında değerlendirmemiz gerekiyor. Dünya ülkeleri otuz yıldır çeşitli girişim, protokol ve anlaşmalarla bu sorunlara çare aramakta, bölgelerinde ve ülkelerinde ciddi ve kesin önlemler almaktadırlar.

İklim değişikliği açısından alınacak önlemler, hukuki ve siyasi sorumluluklar tüm dünyada ciddi bir dönüşüme sebebiyet verirken Türkiye'de bu dönüşüme ayak uydurulmamıştır. Taraf olduğumuz uluslararası sözleşmeler olsa da sera gazı emisyonlarını azaltmayı ve taraf ülkelere bağlayıcı hedefler getirmeyi amaçlayan Kyoto Protokolü 2009'da Meclisimizde onaylanmış fakat protokolün getirdiği yükümlülükleri yerine getirme konusunda somut adım atılmamıştır. Küresel sıcaklığı engellemek için 2015 yılında imzaladığımız Paris Antlaşması da altı yıl gecikmeyle 2021'de onaylanmıştır.

Ülkemiz, iklim konusundaki tüm uluslararası çalışmalara iştirak etmesine rağmen hâlâ kapsamlı iklim kanunu oluşturamamıştır. İYİ Parti olarak yaptığımız incelemede gördük ki emisyon ticaret sistemine odaklanan, buna karşın iklim krizine sosyal, ekonomik ve ekolojik boyutlarıyla yanıt vermeyen bir kanun görüşüyoruz. Çocuklarımız ve geleceğimiz risk altındayken, tam manasıyla beklentileri karşılayan bir iklim kanunu hazırlamamız gerekirken hâlâ ticaret sistemiyle ilgili konuları görüşmekten çekinmeyen, günü kurtaracak politikalarla uğraşan bir iktidar var.

Değerli milletvekilleri, dünyaya adalet dağıtmış Türk milleti ne oldu da adalet arar hâle geldi? AK PARTİ iktidarı "adalet" kavramını zedelediği ve temelinden sarstığı için bugün insanlarımız demokrasi ve özgürlük arayışında sokaklara dökülmüş durumdadır. Hak arayan, ülkedeki huzursuzluk canına tak eden halkımız biliyor ki bu çarpık düzeni siz imar ettiniz. Bu çarpık düzene "Dur!" demek isteyenleri, adalet arayanları hainlikle, çapulculukla suçluyorsunuz. İktidara geldiklerinde Türkiye'yi vesayetten arındırılmış özgürlükler ülkesi hâline getireceklerini iddia eden AK PARTİ iktidarı, geldiğimiz noktada yargı vesayetini kendi elleriyle hortlatmış durumdadır. Muhalif düşünceye, farklılıklara, kendileri gibi düşünmeyene saygı göstermeksizin yasamayı tıkayan AK PARTİ iktidarı ve vesayet altına alınan, haksız yargıya karşı sokaklara dökülen gençlerimizden ders aldığınızı düşünüyorum. Boykot siyaseti, protestolar işinize gelmiyor biliyoruz. Yandaş medyada, Mecliste, sokakta her fırsatta halkımızın haklı muhalefetini basit ve hukuksuz gösterme gayretinizi de anlıyorum çünkü korkuyorsunuz. Adaleti sarsan iktidar, bunun sadece hukuki bir sorun olmadığını görmeli, bu toplumsal krizin daha da büyüyeceğini bilmeli ve aklını başına almalıdır. Tek adam rejimi ve AK PARTİ iktidarı yargı erkini maşası gibi kullanarak muhalif sesleri susturmaya, ötekileştirmeye, hain damgası vurarak gerekirse hapse atmaya kadar giden ceberut bir zihniyete dönüşmüştür. Bu ceberut tutum Türk demokrasisine, hukukuna, adaletine ve toplumumuzun mutabakatı olan birlikte yaşama anlaşmasına yani Anayasa'ya aykırılık teşkil etmektedir. Türk toplumunun huzur ve refahını önceleyen, insanımızın gelecek kaygısından uzak yaşamasını sağlayan adımlar atmak yerine vatandaşımızı kutuplaştıran bu ahlak dışı siyasetinizle hiçbir yere varamazsınız. Gençlerimiz gelecekte umutsuz. İktidar yandaşısınız, saray rejiminin kenarında, köşesinde bulunuyorsanız ne âlâ? Ancak bu ülkenin aydınlık geleceği olan ve sokaklara adalet aramak için dökülen gençlerimiz ne yapacak? Fırsat eşitliği olmayan, torpil, akraba kayırmacılığı, siyasal ünsiyet bağıyla iş yapılan bir ülkede adaletten bahsedemezsiniz. Gençlerimiz yalnızca adalet istiyor. Biz gençlerimize Ulu Önder'imiz Mustafa Kemal Atatürk'ün şu ifadeleriyle söz veriyoruz: "Adalet gücü bağımsız olmayan bir milletin devlet varlığı da kabul olunmaz."

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Beyaz, lütfen tamamlayın.

ERSİN BEYAZ (Devamla) - Unutmayın, kendi sonunuzu kendiniz getirdiniz. Binlerce yıllık devlet geleneğimizi sulandırarak her şeyin bir kişi ve bir parti için yapılmasına sebep olan bu çarpık düzen en yakın zamanda sandıkta yıkılacaktır.

Genel kurulu saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Beyaz, teşekkür ediyorum.

Şimdi önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

2'nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 2'nci madde kabul edilmiştir.

3'üncü madde üzerinde 4 önerge vardır, aykırılık sırasına göre işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

İlk 2 önerge aynı mahiyette olduğundan birlikte işleme alıyorum ve aynı mahiyetteki önergeleri okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 198 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin 3'üncü maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Selçuk Özdağ

Muğla

Sadullah Kısacık

Adana

Seda Kâya Ösen

İzmir

Sema Silkin Ün

Denizli

Medeni Yılmaz

İstanbul

Doğan Demir

İstanbul

Mehmet Atmaca

Bursa

Aynı mahiyetteki diğer önergenin imza sahipleri:

İbrahim Akın

İzmir

Mahmut Dindar

Van

George Aslan

Mardin

Perihan Koca

Mersin

Celal Fırat

İstanbul

Ferit Şenyaşar

Şanlıurfa

BAŞKAN - Komisyon aynı mahiyetteki önergelere katılıyor mu?

ÇEVRE KOMİSYONU BAŞKANI MEHMET GALİP ENSARIOĞLU (Diyarbakır) - Katılamıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN - Aynı mahiyetteki önergeler üzerinde ilk söz İzmir Milletvekili Seda Kâya Ösen'e ait.

Sayın Kâya Ösen, buyurun. (YENİ YOL sıralarından alkışlar)

SEDA KÂYA ÖSEN (İzmir) - Sayın Başkan, kıymetli milletvekilleri, ekranları başında bizleri izleyen değerli vatandaşlarımız; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Türkiye'nin, ayakları yere sağlam basan, kapsamlı, hedefleri netleşmiş bir iklim kanununa ihtiyacı var. Bu kanun teklifi ise yasak savmak için yapılmış, karbon emisyonu konusunda bir yol haritası olmayan, sınırlı karbon uygulamasının ruhunu anlayamamış bir tekliftir. Oysaki Türkiye'nin iklim kaynaklı sorunlara acilen eğilmesi gerekiyor çünkü Türkiye iklimde yaşanan değişikliklerden doğrudan doğruya ve en fazla etkilenen ülkelerin başında geliyor. Ülkemizin iklim değişiminden en çok etkilenecek bölgelerden olan Akdeniz havzasında bulunuyor olması, su kaynaklarının günden güne azalması, tarımsal üretimde sulama sistemlerine gerekli yatırımların yapılmaması ve bilinçsiz su kullanımı, iklim değişikliğinin ülkemizin için âdeta S.O.S verdiğini göstermektedir. Altını çizelim, Türkiye su stresi altında, suyunu çok dikkatli şekilde kullanması gereken bir ülke. Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü'nün verilerine göre Türkiye'de kişi başına düşen yıllık kullanılabilir su tüketim miktarı 1.405 metreküptür. TÜİK tarafından açıklanan verilere göre, nüfus artışıyla birlikte 2050 yılında kişi başına düşen su miktarının 1.183 metreküpe düşmesi bekleniyor. Bunun anlamı, önümüzdeki yirmi sene içerisinde kullanma hakkımız olan suyun yüzde 20'ye yakını kaybedeceğiz. Şunu akıllarımıza kazıyalım: Türkiye artık su zengini bir ülke değil. Dünya ikliminde yaşanan değişimlerin suyumuzun azalmasında etkisi elbette yadsınamaz ancak Hükümetin suya, suyun tüketim şekillerine ve suyun üretimi için sanayide ve tarımda kullanımına yeterince önem vermediğini de kabul etmemiz gerekiyor. Bakın, sizlere çok yakın bir örnek seçim bölgem Ege Bölgesi'nden, Aydın'dan: Aydın Valiliği aldığı kararla Büyük Menderes havzası üzerinde yatırım yapan çiftçilere "Su yok, kuru tarım yapın." dedi. Evet, yanlış duymadınız, Valilik tarafından alınan karara göre, bölge barajlarındaki su miktarının kritik seviyeye düşmesinden dolayı tarım alanlarının yalnızca yüzde 50'sine su verilecek ve bu su en fazla 2 kere verilecek. Bu durumda Aydın'lı çiftçi ne yapacak? Su vermediğiniz arazi sahipleri ne yetiştirecek? Borçlarını nasıl ödeyecek? Bir desteğiniz veya borçların ertelenmesi gibi bir çalışmanız var mı? Yoksa her yaptığınız işteki gibi "yaptım oldu" mu diyeceksiniz? Aydın'da yaşanan durumun aynısı İzmir Bergama'da, Kınık'ta, Dikili'de var. Tüm Bakırçay havzası sulama sorunuyla karşı karşıya ve su kesintilerine gidiyorsunuz. Bölgedeki yetkililer ekinlerin yetiştirdiği bu dönemde feryat ediyorlar, "Su bize bugün verilmeyecekse ne zaman verilecek?" diyorlar, seslerini duymuyorsunuz.

Kıymetli milletvekilleri, 85 milyon insanı doyurması gereken Türkiye, yıllık kullanılabilir suyun yüzde 70'ini tarımsal sulamaya ayırıyor. Ülkemizde tarımsal sulamada ihtiyaçtan fazla su harcanıyor. Yarı kurak bir iklime sahip, su stresi altındaki bir ülke için oldukça sorunlu bir durumla karşı karşıyayız. "Yüzey sulama" dediğimiz eski usul sulamayla tarımda kullandığımız suyun yarısını israf ediyoruz. Bunun yerine çiftçilerimizin daha verimli sonuçlar alacağı ve daha az su tüketeceği damlama sulama ve yağmurlama sulama sistemlerine geçişi Hükümet teşvik etmeli ve desteklemelidir. Ancak görüyoruz ki sizin öncelikleriniz arasında çiftçi yok, çiftçiyi düşünmek yok. Soruyorum sizlere, Hükümet yetkililerine: Neden biraz da "Bizim vatandaşımızın karnı ucuza doysun, üreticimiz huzur bulsun." demiyorsunuz? Siz, üreten, yetiştiren İzmirliye, Konyalıya, Urfalıya değil de neden yurt dışındaki faiz lobilerine hizmet ediyorsunuz?

Yapılan bilinçsiz sulamanın ülke ekonomisine ve çevresine verdiği zararları görmezden gelemeyiz. Bu noktada, Tarım Kanunu'yla Hükümetin kanunen vermek zorunda olduğu tarımsal destek paketleri içerisinde sulama sistemlerine teşvik getirilmelidir. Eş dost medya patronu olsun diye halkın alın terini, vatandaşın parasını kredi adı altında peşkeş çeken Ziraat Bankası yeniden çiftçilerin olmalı ve bu konuda çiftçiye destek sağlamalıdır. (YENİ YOL ve CHP sıralarından alkışlar) Hak, hakkı olana usulünce verilmelidir.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum. (YENİ YOL ve CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Kâya Ösen, teşekkür ediyorum.

Aynı mahiyetteki önergeler üzerinde ikinci söz Şanlıurfa Milletvekili Ferit Şenyaşar'a ait.

Sayın Şenyaşar, buyurun. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

FERİT ŞENYAŞAR (Şanlıurfa) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

İklim Kanunu Teklifi'nin 3'üncü maddesi hakkında söz almış bulunmaktayım. Genel Kurulu ve onurlu halkımızı saygıyla selamlıyorum.

28'inci dönemde AKP iktidarı Meclise getirdiği kanun teklifleriyle ülkenin bütün toplumsal sorunlarını çözdü; sıra iklime geldi, havaya geldi(!)

Demokrasi, adalet ve özgürlüklerin pratik uygulamaları konusunda dünya Türkiye'yi konuşuyor. Şubat ayında Adalet Akademisi kurularak, Özlem Zengin'in yeğeni gibi Arifler hâkim ve savcı yapılarak yargıya olan güven yüzde 100'ün üzerine çıktı(!) Son üç ayda 14.478 kişi tutuklanmıştır, sadece İstanbul'da 300'e yakın öğrenci Anayasa'nın 34'üncü maddesine dayanarak barışçıl eyleme katıldığı için tutuklandı; bu, ülkemiz için bir utançtır. Sağlık sorunlarından dolayı Mahir Polat bugün ev hapsiyle tahliye edildi, tabii ki bu güzel bir haberdır ama yasalarda çifte standart olmamalıdır. Cezaevlerinde binin üzerinde hasta tutsak var, ağır hastaların tedavi hakları engelleniyor. Hasta tutsaklar ve tutuklu öğrenciler bir an önce tahliye edilmelidir.

Mehmet Şimşek'in kemer sıkma programları sayesinde ülkede yoksulluk bitti(!) Emeklilere yapılan 1.000 TL'lik bayram ikramiyesiyle emekliler bayramı bayram ettiler(!) Büyük şehirlerde aylık ev kirası 25 bin TL iken asgari ücretliye 22.104 TL'yi reva gören bir Çalışma Bakanı var. "Eğer asgari ücret 30 bin TL olursa mal ve fiyat dengesi altüst olacak." diyen bir AKP'li Elitaş var. Halk geçinmiyor, çiftçi üretilmiyor, iktidar tarafından görmezden gelinen sorunlar katlanarak büyüyor.

Lüks içinde yaşayan yönetenler ve sosyal yardımlarla ayakta kalmaya çalışan bir halk gerçeği var. Yaşamın bu kadar pahalı olduğu Türkiye'de seçim bölgem olan Urfa da bundan en büyük payı alan şehirlerden biri. En çok çocuk nüfusuna sahip olan Urfa, sosyal yardımlardan aldığı payla ilk sıralarda.

Türkiye'nin en verimli ovalarının bulunduğu Urfa'da tarım bitiyor. Yüksek maliyetler yüzünden çiftçiler tarlasını süremiyor. Urfa'da tarımsal sulama maliyetleri mazot fiyatını geçti. Urfa Suruç'ta pamuk için sulama fiyatı dönüm başı 2.900 TL olarak belirlenmiş, belirlenen bu fahiş fiyata karşı Urfalı çiftçiler isyan ediyor. Tarım Bakanı Yumaklı çiftçilerin sorunlarını görmezden gelmeye devam ediyor.

Eğitim de yaşanan krizden nasibini alıyor. Toplum mülakatların kalkmasını beklerken Eğitim Akademisi kurularak eğitim atamalarında mülakat kurumsallaştırıldı. Bu saydıklarım iktidarın ülkeyi yönetme anlayışına sadece birkaç örnektir. AKP iktidarının yasaları kamu yararı için değil dost sermaye gruplarının çıkarları uğruna hazırladığı sayısız örnek bulunmaktadır. Bu kez de adına "iklim kanunu" dedikleri ama iklim krizinin kaçınılmaz sonuçlarına dikkat çekenlerle değil krizi derinleştiren faaliyetlerin yürütücüleri olan sanayicilerle müzakere ettikleri bir yasayla karşı karşıyayız. Amaç, iklim krizi meselesine ciddiyetle yaklaşmak değil meseleyi piyasa koşullarına teslim etmektir.

İklim Kanunu Teklifi'nin 3'üncü maddesine baktığımızda, bu madde bize iklim politikalarının temel ilkelerini sunuyor ancak bu ilkeler ne bilimin gerçeklerine yaslanıyor ne de dünyadaki güncel iklim hareketlerinden haberdar. Madde 3, iktidarın yıllardır sürdürdüğü rant odaklı kalkınma modelinin yeşile boyanmış hâlinde başka bir şey değildir. Yasa teklifine baktığımızda "iklim adaleti" "yeşil dönüşüm" "karbonsuz ekonomi" "katılım" "entegrasyon" gibi kulağa hoş gelen kavramlar var. Toplumsal adalet olmadan iklim adaleti olmaz. Bizler bu topraklarda her gün doğanın talan edildiğine tanık oluyoruz. HES projeleriyle dereler kurutuluyor, maden şirketleri "ruhsat" adı altında halkın yaşam alanlarını işgal ediyor; bunların tamamı "kalkınma" adı altında meşrulaştırılıyor. 3'üncü madde, çevreyi korumayı değil sermayeyi korumayı hedefliyor. Bu yasadaki amaç, gerçek dönüşüm değil uluslararası kredilere erişmek için şekil şartlarını yerine getirmektir.

İklim kriziyle mücadele için güçlü bir ekolojik demokrasiye ihtiyacımız vardır. Bu da ancak yerel yönetimlerle, katılımcı süreçlerle, toplumsal adaletle mümkün olur.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Şenyaşar, lütfen tamamlayın.

FERİT ŞENYAŞAR (Devamla) - DEM PARTİ olarak doğayla uyumlu, eşitlikçi, cinsiyet özgürlükçü, ekolojik bir yaşamı savunuyoruz. Kanun teklifinin bu hâliyle yasalaşmasını kabul etmiyoruz. İklim yasasının halkların ortak iradesiyle yeniden yazılması gerektiğini buradan bir kez daha vurguluyoruz çünkü bizim için ekoloji, sadece ağaç dikmek değil toprağın, suyun, havanın üzerinde egemenlik kuran zihniyetlere karşı mücadele etmektir. Bizim için doğa, nehirler kadar özgür, dağlar kadar öznedir. Bizim için ekoloji, eşitlikle, adaletle, özgürlükle ve doğayla barış içinde bir yaşamı inşa etmektir. Doğa için, yaşam için, halkların iradesi için doğayı metalaştıran bu anlayışa karşı sonuna kadar mücadele edeceğiz. DEM PARTİ olarak bu yasaya "hayır" diyoruz. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Şenyaşar, teşekkür ediyorum.

Aynı mahiyetteki önergeleri oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önergeler kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 198 sıra sayılı İklim Kanunu Teklifi'nin 3'üncü maddesinin birinci fıkrasının "a)" bendinde geçen "ilerleme" ibaresinin "kalkınma" olarak değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Semra Dinçer

Vecdi Gündoğdu

Nurten Yontar

Ankara
Aliye Timisi Ersever
Ankara
Ömer Fethi Gürer
Niğde

Kırklareli
Mehmet Tahtasız
Çorum
Tekin Bingöl
Ankara

Tekirdağ
Barış Karadeniz
Sinop
Jale Nur Süllü
Eskişehir

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

ÇEVRE KOMİSYONU BAŞKANI MEHMET GALİP ENSARIOĞLU (Diyarbakır) - Katılmıyoruz Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Önergenin gerekçesini açıklamak üzere Eskişehir Milletvekili Jale Nur Süllü'ye söz veriyorum.

Sayın Süllü, buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) - Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri; eminim hepiniz "greenwashing" terimini duymuşsunuzdur yani "yeşil aklama". Bir şirketin olduğundan daha çevreci görünmesiyle pazarlanması anlamına geliyor. "İklim Kanunu" adı altında önümüze getirilen teklifte tam da bu yapılıyor.

İklim kriziyle mücadele algısı altında "greenwashing"le bizlere bir kanun diretiliyor. Kanunla, iklim krizinin başlıca tetikleyicisi sera gazı salımı yapan büyük kirleticileri aklamak üzere şirketlerin birbiriyle karbon alışverişi düzenleniyor. Öyle bir piyasalaşma ki bu, bedelini öde ve kirlet sistemi, tıpkı maden için kesilen ağaçların bedelinin ödenerek çevrenin tahrip edilmesi gibi. "Bedelini nasıl olsa ödüyorum." diyerek daha çok sera gazı salımı getiriyor. Dolayısıyla bu kanun bir iklim kriziyle mücadele kanunu değil tam tersine, iklim değiştirme kanunu.

Aslında görüştüğümüz 3'üncü maddedeki temel ilkelere baktığımızda gerçek bir iklim kanunu olacak beklentisine giriyoruz ama ne gezer. Temel ilkeler ile maddeler arasında inanılmaz bir doku uyumsuzluğu var. İlkelerde eşitlikten, iklim adaletinden, adil geçişten söz ediliyor ancak maddelerde toplumsal adaletin sağlanmasına yönelik hiçbir sorumluluk alınmamış. Evet, sürdürülebilirlik var ama neyin sürdürülebilirliği? Şirketlerin kârlarının sürdürülebilirliği. Katılım olarak ise iklim felaketlerini halka ve doğaya yükleme var. Madde 3/(c)'de ulusal katkı beyanından, net sıfır emisyon hedefi doğrultusunda önlemlerden söz ediliyor. Sera gazı salımlarının başlıca kaynağı olan fosil yakıttan çıkış, tüm ekosistemi tahrip eden vahşi madencilik, yutak alanların korunması, enerji verimliliğine ilişkin hiçbir eylem planı kanunda yok. 2002 yılında, AK PARTİ iktidara geldiği yıl atmosfere 292,5 milyon ton sera gazı salmışız; AK PARTİ'nin iklimi değiştirme politikalarıyla bu, 2022'de tam 558,3 milyon ton olmuş. Böylece enerji ithalatımız tam 10'a katlanmış; tabii, iklim olayları, aşırı iklim olayları da 10'a katlanmış. Kazanan AKP olmuş, kaybeden doğa ve toplum.

2053 net sıfır hedefle emisyonlar azaltılacak mı? Hayır, artacak. 2038 yılında 2022'ye göre yaklaşık yüzde 33 artıracaksınız. Kanunda yok ancak Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Sekretaryasına teslim edilen Türkiye Cumhuriyeti Güncellenmiş Birinci Ulusal Katkı Beyanı'nın 2'nci sayfasında yazılı, merak edenler kontrol edebilir.

Üç yıl önce, iklim değişikliği ve kuraklığıyla ilgili Araştırma Komisyonu üyesi iken bir rapor hazırlamıştık ve muhalefet olarak, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu olarak tam 103 sayfa muhalefet şerhi yazmıştık, kanun teklifinde bunlara ilişkin hiçbir şey yok.

Bakın, yine üç yıl önce, ben Komisyon üyesi iken çeşitli ülkelerde iklim kanunları nasıl oluyor diye Türkiye Büyük Millet Meclisi araştırmalar merkezine bir rapor hazırlatmıştım. Burada, iklim kanunlarının, azaltım ile uyum hedefleri, kurum sorumluluklarının net belirlendiği, çok yıllık ara hedefler belirleyen yaklaşımla yazıldığını görüyoruz; bu teklifte ise, bizim teklifimiz ise tam bir iklim değiştirme kanunu. Teklifte ayrıca, 2003 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisinde kabul edilen 4990 sayılı İklim Sözleşmesi yok. 2021'de Paris İklim Anlaşması'nı onaylayan 7335 sayılı Kanun'a atıf var ama maddelerde yok sayılmış. İklim krizi ve kuraklıkla ilgili Araştırma Komisyonunca hazırlanan rapor da yok, ilkelerde azaltım konusunda "...ilgili kurum ve kuruluşlar salım azaltımı yapar ve gerekli önlemleri alır." diyor ancak kurum ve kuruluşlar hiç belli değil; ayrıca, biz kamu görevlilerinin önlem alma sorumluluğu yerine, tam bunun tersine çalıştığının örneklerini sahada görüyoruz.

BAŞKAN - Sayın Süllü, lütfen tamamlayın.

JALE NUR SÜLLÜ (Devamla) - Tamamlıyorum Sayın Başkan, teşekkür ederim.

Bakın, şehrim Eskişehir'de Alpagut'ta mikroiklim klimasına sahip muhteşem Sakarya Vadimizde Cengiz Holdingin altın ve gümüş madeni projesi derdimiz var. Daha proje başlamadan sondajlarla ortalık delik deşik edilmiş durumda. Bakın, halkın katılım toplantısında, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Müdürü sanırsınız kamu yetkilisi değil, kamu görevlisi değil; tam bir şirket yetkilisi olarak hareket ediyor. İlkelerin gerekçesinde Anayasa'nın 56'ncı maddesi gereği doğayı, çevreyi geliştirme, sağlığı koruma ilkesi var mı? Peki, bu tavırlar bu kanunla devam edecek mi? Evet, aynen devam edecek. Bu kanun teklifi geçerse küresel şirketler kazanacak, Almanya'yı kirletemeyen Türkiye'ye gelip kirletecek; ithalat faturasını ve iklim felaketlerinin bedelini yine ne yazık ki halk ödeyecek. (CHP sıralarından alkışlar)

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

JALE NUR SÜLLÜ (Devamla) - Son bir cümlem kaldı.

BAŞKAN - Efendim, bitti Sayın Süllü.

JALE NUR SÜLLÜ (Devamla) - Son cümlem, bir cümlem kaldı.

BAŞKAN - Efendim, bir dakika uzattım.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Bitirsin bakalım Başkanım, her zaman konuşmuyor, verin.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Sona doğru bir dakika verelim; benden alın, ona verin.

BAŞKAN - Buyurun.

JALE NUR SÜLLÜ (Devamla) - Teşekkür ederim.

Gelin, bu "greenwashing"le göz boyamaya ortak olmayın, iklimi değiştiren bu kanun teklifini yasalaştırılmayın diyerek vekillerimize bir çağrıda bulunmak istiyorum.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Süllü, teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan İklim Kanunu Teklifi'nin 3'üncü maddesinin (c) bendinde yer alan "çerçeve" ibaresinin "doğrultuda" şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Mehmet Satuk Buğra Kavuncu
İstanbul
Hüsniye Kırkpınar
İzmir

Yüksel Selçuk Türkoğlu
Bursa
Lütfü Türkkan
Kocaeli

Turan Yaldir
Aksaray
Şenol Sunat
Manisa

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

ÇEVRE KOMİSYONU BAŞKANI MEHMET GALİP ENSARIOĞLU (Diyarbakır) - Katılamıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN - Önergenin gerekçesini açıklamak üzere Manisa Milletvekili Şenol Sunat'a söz veriyorum.

Sayın Sunat, buyurun. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

ŞENOL SUNAT (Manisa) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; İklim Kanunu Teklifi'nin 3'üncü maddesi üzerine vermiş olduğumuz önerge üzerine İYİ Parti Grubu adına söz aldım. Gazi Meclisi saygıyla selamlıyorum.

Sayın milletvekilleri, bugün burada görüşmekte olduğumuz İklim Kanunu Teklifi ülkemiz adına tarihî bir fırsat olabilirdi çünkü artık iklim krizini konuşmak değil onunla samimi şekilde mücadele etmek zorundayız. Ancak ne yazık ki önümüzdeki bu teklif, bir iklim yasasından çok bir ticaret metni görünümündedir. Kanun teklifi hazırlanırken yıllardır bu alanda çalışan sivil toplum kuruluşları, akademisyenler ve çevre gönüllüleri maalesef sürece dâhil edilmemiştir her zaman olduğu gibi. Değerli milletvekilleri, oysa "çevre" demek ortak akıldır, ortak akıl demektir. Bu kadar kritik bir konuda toplumun sesini dışarıda bırakarak hazırlanan bir metin ne kadar ileriye taşıyabilir ülkemizi, bizleri?

Değerli milletvekilleri, teklifin en dikkat çeken yönlerinden biri, karbon piyasasına ve Avrupa Birliği'nin sınırda karbon düzenlemesine odaklanmış olmasıdır. Elbette ekonomik uyum önemlidir ancak bu yasa bir çevre yasası olmalıydı; önceliği ekonomi değil ekoloji olmalıydı.

Evet, bu teklif yasalırsa sayın milletvekilleri, ne olacak? Ne havamız daha temiz olacak ne de çevre sorunlarımız çözülecek; tek kazanan karbon ticareti üzerinden kâr elde eden büyük şirketler olacak, kaybeden ise Türk çiftçisi olacak, sanayicisi olacak ve Türk vatandaşları olacak yani toplam Türkiye olacak.

Teklifte fosil yakıtlarından çıkışa dair bir takvim yok. Kömüre olan bağımlılığımızı azaltacak, yenilenebilir enerjiye geçişi hızlandıracak hiçbir somut adım bu teklifte maalesef görünmüyor. Sadece hedefler var ama bu hedeflere nasıl ulaşılabileceği konusunda konu belirsiz kalmış vaziyette. Ayrıca, çevreyi kirletenlere yönelik yaptırımlar yetersizdir, caydırıcılıktan uzaktır. Doğayı yok edenin yanına kâr kalacak bir sistemle bu ülkenin çocuklarına temiz bir gelecek bırakamayız. Zaten bu ülkenin çocuklarını maalesef umursamıyorsunuz. Sayın milletvekilleri, iktidar tarafına sesleniyorum, gencecik çocuklarımızı tutukladınız. O gençlerin içeride olması vicdanlarınızı acıtmıyor mu?

Buradan sormak istiyorum: Sayın milletvekilleri, iklim krizinin, iklim değişikliğinin etkilerini artık sadece haberlerde değil kendi topraklarımızda, kendi çiftçimizin gözyaşlarında görüyoruz. Memleketim Manisa'dan bir örnek vermek istiyorum. Geçtiğimiz günlerde yaşanan ani don olayı üzüm bağlarımızda büyük tahribata yol açtı. Manisa'nın Alaşehir ilçesinde Mart 2025'te yaşanan zirai don olayı üzüm bağlarında ciddi zararlara yol açtı; özellikle Gülpınar, Soğanlı, Kemaliye, Kavaklıdere, Alhan, Çağlayan, Piyadeler ve Yeniköy Mahallelerinde yaklaşık 10 bin dekarlık üzüm bağı alanında yüzde 30 ila yüzde 100 arasında zarar meydana gelmiştir. Üreticiler ekonomik nedenlerle sigorta yaptıramadıklarından büyük zararlarla karşı karşıya kaldıklarını ifade etmişlerdir. İktidar mensuplarına sesleniyorum: Bu üreticilere devlet destek vermelidir. Binlerce üretici bu yılın mahsulünü daha bahar gelmeden kaybetti, o güzelim asmalar dondu, umutlar kırıldı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Sunat, lütfen tamamlayın.

ŞENOL SUNAT (Devamla) - Bunun gibi daha çok doğa olayıyla karşı karşıyayız. Bu vahşi madencilikten vazgeçilmek zorunda ve çevresel atıkların, özellikle sanayi atıklarının ve termik santral filtrelerinin bir an önce ortadan kaldırılması gerekmektedir. Buradan iktidara açıkça çağrıda bulunuyorum: Gelin, bu yasa teklifini yeniden ele alalım; sivil toplumu, bilimi, özellikle gençleri bu sürece dâhil edelim. Yeşil bir gelecek lafla değil adaletli ve etkili bir iklim politikasıyla mümkün olacaktır. Türkiye'nin geleceği için bu sorumluluğu hep birlikte taşıyalım diyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti, CHP ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Sunat, teşekkür ediyorum.

Şimdi önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

3'üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 3'üncü madde kabul edilmiştir.

4'üncü madde üzerinde 4 önerge vardır, aykırılık sırasına göre işleme alıp oylarınıza sunacağım.

İlk 2 önerge aynı mahiyette olduğundan birlikte işleme alıyorum. Aynı mahiyetteki önergeleri okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 198 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin 4'üncü maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Hasan Ekici
Konya
Doğan Demir
İstanbul

Selçuk Özdağ
Muğla
Mehmet Atmaca
Bursa

Sema Silkin Ün
Denizli
Sadullah Kısacık
Adana

Medeni Yılmaz
İstanbul

Aynı mahiyetteki diğer önergenin imza sahipleri:

Burcuğül Çubuk
İzmir
Celal Fırat
İstanbul

İbrahim Akın
İzmir
Mahmut Dindar
Van

George Aslan
Mardin
Perihan Koca
Mersin

BAŞKAN - Komisyon aynı mahiyetteki önergelere katılıyor mu?

ÇEVRE KOMİSYONU BAŞKANI MEHMET GALİP ENSARİOĞLU (Diyarbakır) - Katılmıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN - Aynı mahiyetteki önergeler üzerinde ilk söz Konya Milletvekili Hasan Ekici'ye ait.

Sayın Ekici, buyurun. (YENİ YOL sıralarından alkışlar)

HASAN EKİCİ (Konya) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Genel Kurulu ve bizleri izleyen vatandaşlarımızı saygıyla selamlıyorum.

Görüşmekte olduğumuz İklim Kanunu Teklifi üzerine Gelecek Partisi adına söz almış bulunmaktayım.

Sayın milletvekilleri, İklim Kanunu Teklifi, maalesef yine gündeme alelacele getirilmekte ve "140 kuruluşla irtibat hâlinde yapılmış bir çalışma." denilse de Komisyona bile henüz taşınmış. Burada önümüze ziplenmiş hâlde getirilmiş torba yasaları andıran bir süreç izlenmekte, sanki geniş çaplı bir iklim yasası çabasından ziyade sınırda karbon emisyonunun düşürülmesi konusuyla sınırlı bir ticari sözleşme intibası yaratılmakta.

Çeviri metinlerle teoride güzel vurgularda bulunmak iyi hoş da mesela tarımın bitmek üzere olduğu bir ülkede Tarım ve Orman Bakanlığının görüşlerini de bilmek isterdik. Mesela, su sorunuyla ilgili hangi adımların atılacağına ilişkin bir çözüm önerileri silsilesini de beklerdik. Malum, Konya Ovarımız çölleşiyor, KOP tüm aşamalarıyla ne zaman bitirilecek, belli değil.

Mesela, Kaz Dağları gibi bölgelerdeki hukuksuz çevre katliamlarıyla ilgili Çevre ve Şehircilik Bakanlığının bu çerçevede hangi çözümlere bağlı kalacağını da dinlemek isterdik. Mesela, kâr hırsıyla doğayı katleden şirketlerin bu süreçte nasıl dizginleneceğini, bu yeni döneme nasıl uyum sağlayacaklarını, ağaç katliamlarını, oksijen cenneti olan bölgelerin tahribatının bu noktadaki çelişkilerini nasıl çözümleyeceksiniz? Ne Mecliste ne de kamuoyuna ilişkin açıklamalarda bunlara ilişkin en ufak bir söz söylemediniz.

Mesela, İngiltere gibi ülkelerden ülkemize gemilerle taşınan çöp dağlarıyla ülkemizin Avrupa'nın çöplüğü hâline getirilmesinin nasıl önleneceğini, bu konularda hangi tedbirlerin alındığını bilmek isterdik. Mesela, Adana ahalisi bu konuyu ziyadesiyle merak ediyordu.

Mesela, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının kömür üretim politikalarıyla bu yeni çerçevelerin çelişki oluşturup oluşturmayacağını da bu millet bilmek zorunda.

Mesela, yenilenebilir enerji konusundaki tahribatlar, sanayi üretiminin yarattığı sorunlar, RES'ler, HES'ler, bunları ne yapacağız? 2026 yılına kadar belli bir azınlığın çıkarları doğrultusunda gümrük sorunları ve benzeri konuları halletmek için mi bazı düzenlemeler yapılacak yoksa gerçekten de ülkemizin ve geniş kitlelerin hayrına bir dönüşümün içine mi gireceğiz?

Önümüze getirdiğiniz maddelerde pek çok eksiklik var. İnsan "Acaba kervan yolda mı düzülecek?" diye sormadan edemiyor, deneme yanılma mı gideceğiz? Sistem malum, bakanlıklar arası irtibatsızlıklar ve politik çelişkiler de. Peki, bu durumda boşlukta kalan her bir adım için KHK'ler çıkarıp bilahare düzeltme KHK'lerine mi maruz kalacağız? Mesela, daha bismillah, madde 1 sürecin nasıl yönetileceğine dair kapsamlı bir çerçeve sunmamaktadır. Yeşil büyüme vizyonu belirsiz bırakılmış, sanayi ve karbon emisyonları odak noktasına alınırken tarım, su yönetimi, enerji ve kırsal kalkınma gibi hayati sektörler göz ardı edilmiş.

İklim değişikliğiyle etkili bir mücadele için yalnızca karbon piyasalarını düzenlemek yeterli değildir. Ülkenin doğal kaynaklarını koruyacak, fosil yakıtlardan kademeli çıkışı planlayacak ve kırılgan sektörleri destekleyecek somut politikalar oluşturulmalıdır. Örneğin madde 3, iklim değişikliğiyle mücadelede genel ilkeleri belirlese de somut ve bağlayıcı bir çerçeve sunmaktan uzaktır. Eşitlik, iklim adaleti, sürdürülebilirlik, şeffaflık ve adil geçiş gibi kavramlar belirtilmiş ancak bunların nasıl sağlanacağına dair herhangi bir mekanizma tanımlanmamıştır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Ekici, lütfen tamamlayın.

HASAN EKİCİ (Devamla) - Mesela, ortak fakat farklılaştırılmış sorumluluklar ilkesinden bahsediyor bu madde ama her ne kadar uluslararası müzakerelerde gelişmekte olan ülkelerin lehine kullanılan bir kavram olsa da Türkiye'nin iç politikalarında somut hangi yol haritasına tekabül ettiği belirsiz. Hakeza kamu kurumlarının ve özel sektörün yükümlülüklerine uymamaları durumunda ne tür yaptırımların uygulanacağı belirtilmemiş. Net sıfır emisyon hedefi doğrultusunda kalkınma önceliklerinin dikkate alınacağı belirtilse de fosil yakıtlardan çıkış stratejisi, sanayi ve tarımın dönüşümü veya enerji politikasına dair somut bir yol haritası belirlenmemiştir. Denetim, şeffaflık, hesap verebilirlik mekanizmaları açık değildir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

HASAN EKİCİ (Devamla) - Velhasıl yaptırım mekanizmalarının eksikliği, hedeflerin belirsizliği ve somut sektör dönüşüm planlarının olmaması gibi ciddi eksikliklerin yanında, mesela sera gazı emisyonlarının hedefleri belirtilmiş olsa da bu hedeflere ulaşmak için hangi bağlayıcı çerçevelerin öngörüldüğü ortaya konulmamıştır.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Ekici, teşekkür ediyorum, sağ olun.

Aynı mahiyetteki önergeler üzerinde ikinci söz İzmir Milletvekili Burcuğül Çubuk'a ait.

Sayın Çubuk, buyurun. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - Ben de bir önceki vekil gibi ekranları başında bizleri izleyenleri selamlamak isterdim ama saat 21.00'dan sonra Meclis TV TRT'de yayınlanmıyor, evlere ulaşamıyoruz, hapishanelere ulaşamıyoruz ki hapishanelerin önemli bir kısmında da TRT yayını, daha doğrusu Meclis TV yayını verilmiyor. Buradan şunu söyleyelim: Meclis TV yayını Meclisin çalışması bitene kadar yapılmalıdır ve bütün hapishanelerde, idarelerin vesairelerin seçimine bırakılmadan yayınlanmalıdır. (DEM PARTİ, CHP, İYİ Parti ve YENİ YOL sıralarından alkışlar) Çünkü o hapishanelerde müthiş bir dolulukla yerde yatan, sırayla yatanlar buradan

çıkacak yasaları bekliyor, buradan bir haber bekliyor ama biz onları tenezzül edip de bizi izleyecekleri bir şekilde Meclis TV'yle buluşturamıyoruz

Üzerinde konuştuğumuz yasa teklifi iklim değişikliği değil ticaret yasası, başta AB ülkeleri olmak üzere "Bizim yasalarımız var, bizimle ticaret yapın." yasa teklifi. Şirketlerin, sermayenin karbon izi azalmayacak, kredili bir sistemle çevreye verilen zarar meşrulaşiyor sadece, burada önümüze gelen bu zararın meşrulaşması. Sermayenin nasıl çevreyi kirlatme kredisi olacağını düzenleyen ve denetleyen kendinden menkul mekanizmalar ekokırımı arttıracaktır.

Siz plastik atığın azalacağı iddiasıyla şu poşeti ücretlendirdiniz. Şehir çöplüklerinde plastik atık mı azaldı? Hayır. Bu ülkede doğru düzgün denetlenmeyen termik santraller doğayı katlederken elbette bu kanunla da buna devam edilecek. Herhâlde devlet bankalarından aldıkları krediler gibi bir kredi sistemi kuracaksınız şirketlere ve bizlere oksijeni şu poşetlere doldurup satacaksınız. Su paketli ve ücretli, oksijeni de bunlara doldurup paketleyip bizlere dolara endeksli satacaksınız belli ki. Yap-işlet-devret modeliyle siz bunu da başarısız, "Halk zaten alışkın." dersiniz.

Bir yandan "Akbelen'de maden için ormanı yok ederken, dağları tepeleri dümdüz ederken" diye başlayan bir cümle kurup teklifle ilgili bir çelişkiden bahsetmeyeceğim çünkü bu teklif bu katliamla uyumlu bir yasa teklifidir.

İklim krizine rağmen başta kömür olmak üzere her türlü madencilığe özel teşvikler veriyorsunuz. Kaz Dağları, Munzur, Murat Dağı, Cerattepe gibi önemli orman ve su havzalarının maden şirketleri tarafından yok edilmesini sağlıyorsunuz. Hasankeyf ve Dicle Vadisi, Salda Gölü, Burdur Gölü, Milas Kuş Cenneti, Gediz havzası gibi birçok doğal ve kültürel alanlar şirketlerin kârları için yok oluşa sevk ediliyor. Kentsel dönüşüm projeleriyle, HES, JES projeleriyle, aşırı su tüketimine neden olacak tarım ve hayvancılık politikalarıyla, nükleer termik santral projeleriyle orman, su ve tarım alanlarını yok ediyorsunuz.

Nükleer enerji için yıllardır Mersin ve çevresini talan eden iktidarın iklim kanunuyla yeşil dönüşümü sağlaması mümkün değil. Nükleerde çalışan 2 işçi öldü, onlarcası menenjit oldu. Santralde çalışanlara bunu yapanın doğaya zarar vermediğini iddia etmek akıl kârı değildir.

EPDK sözde sermayeyi denetlemekle mükellefken sermayenin büyümesi için teşvik almasını sağlıyor sadece, bunlar acısı. EPDK gibi bağımsız olmayan bir kurum yerine ekoloji alanında çalışan platform ve derneklerin baz alınması ve bunlarla birlikte bağımsız kurumlar kurulması gerekirken EPDK gibi ne olduğu gayet belli bir mekanizmayla ekokırımı artıracaksınız.

Yasanın ruhu kapitalist. Konuşmalarda bu tasarı ve emperyalizm bağlamı çok konuşuldu. Bir mim olsun burada, antikapitalist olmayan antiemperyalizm, kendisi en büyük sömürgeci olamamanın ahıdır, tutarlılık gereği antiemperyalist olmak aynı zamanda antikapitalist olmayı gerektirir.

Bu sıralarda, maden ocağı açmak için canla başla çalışan, maden işçilerini açlık grevi yapmak zorunda bırakan patronlar var; depremde sözde milyarlar bağışladı diye vergisi affedilen Cengiz Holdingin dostu vekiller var. Bunlar varken bu kanundan ekolojik olumlu bir sonuç beklenemez.

Çözüm, kapitalist sistemin sözde iyileştirici yöntemleri değil; çözüm, sermaye piyasasının ranta, talana, işçinin emek gücüne dayalı yağmacı sistemi değil.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Çubuk, lütfen tamamlayın.

BURCUGÜL ÇUBUK (Devamla) - Tek bir çözüm var, çözüm ancak demokratik halk iktidarıyla olur. Yani sizden çözüm beklemiyoruz ama kendi kudretimize güveniyoruz. (DEM PARTİ ve CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Çubuk, teşekkür ediyorum.

Aynı mahiyetteki önermeleri oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Aynı mahiyetteki önermeler kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan İklim Kanunu Teklifi'nin 4'üncü maddesinin (5)'inci fıkrasında yer alan "gerektiğinde" ibaresinin "uygun gördüğünde" şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Mehmet Satuk Buğra Kavuncu

İstanbul

Hüsmen Kırkpınar

İzmir

Yüksel Selçuk Türkoğlu

Bursa

Lütfü Türkkan

Kocaeli

Turan Yaldır

Aksaray

Hakan Şeref Olgun

Afyonkarahisar

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

ÇEVRE KOMİSYONU BAŞKANI MEHMET GALİP ENSARIOĞLU (Diyarbakır) - Katılamıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN - Önerenin gerekçesini açıklamak üzere Afyonkarahisar Milletvekili Hakan Şeref Olgun'a söz veriyorum.

Buyurun Sayın Olgun. (İYİ Parti ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

HAKAN ŞEREF OLGUN (Afyonkarahisar) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türkiye iklim krizinden en çok etkilenecek ülkelerden biri. Tarım alanlarımız kuruyor, su kaynaklarımız azalıyor; bilim insanları, ekolojistler, çiftçiler, akademisyenler "Bu kriz büyüyor." diye uyarırken Hükûmet hâlâ rant projeleriyle doğayı yok etmeye devam ediyor. Örneğin, Marmaris'te, Bodrum'da, Antalya'da her yıl artan orman yangınları; iklim değişikliğinin etkileri nedeniyle sıcaklıklar artıyor, kuraklık derinleşiyor ama biz bu yangınlara karşı yeterli tedbiri almıyoruz. Üstelik yanan orman alanları hızla imara açılıyor. Sahi, bu yasa bu konuda ne diyor? Hiçbir şey. Erzincan İliç'teki siyanür faciası; altın madeni uğruna ekosistem mahvedildi, onlarca işçimiz zehirlendi, nehirler kirlendi. Sözde bir iklim kanunu getiriyorsunuz ama bu maden felaketlerine karşı ne yapıyorsunuz? Hiçbir şey.

Konya Ovası'nda devasa obruklar açılıyor çünkü yer altı sularımız tüketiyor. Peki, bu yasa tarımsal sulama politikalarına dair bir düzenleme getiriyor mu? Hayır. Konya Ovası'nın hemen yanı başında, Afyonkarahisar'da yıllardır can çekişen bir başka doğa harikamız daha var, Eber Gölü. Eskiden kuş seslerinin yankılandığı, balıkçı teknelerinin süzülüp gittiği Eber Gölü artık yok olma

tehlikesiyle karşı karşıya. Göl, kuraklık ve bilinçsiz su politikalarıyla günbegün küçülüyor hatta bazı bölümleri tamamen kurumuş durumda. İklim krizinin etkileriyle birleşen yanlış tarım politikaları ve kontrolsüz yer altı suyu kullanımı bu eşsiz ekosistemi geri dönülmez biçimde yok ediyor ama getirdiğiniz bu sözde İklim Kanunu Teklifi'nde ne göllerin korunmasına dair bir strateji ne de bu tarz hassas sulak alanları yaşatmaya dönük bir irade var. Sadece karbon piyasası kurmak mı çevreyi korumaktır? Sulak alanlar, göller, yer altı suları yok olurken siz hâlâ şirketlere karbon salınım izni mi satacaksınız?

Muhterem milletvekilleri, gelelim 4'üncü maddeye. Bu madde bütün yetkileri tek bir kuruma yani İklim Değişikliği Başkanlığına veriyor; ne için? Veri toplamak için. Peki, Başkanlık bu yetkileri nasıl kullanacak? Çiftçiden, belediyelerden, sanayiciden, vatandaştan toplanan bu veriler ne amaçla kullanılacak? Kim denetleyecek, kim hesap soracak? Mesele aslında şu: Denetim yoksa, şeffaflık yoksa bu veriler çevreyi korumak için değil belirli şirketlere rant sağlamak için kullanılır. Daha önce de gördük: "Kanal İstanbul'un ÇED raporu bilimsel değil." dendi ama proje dayatıldı; Kaz Dağları'nda ağaçlar katledildi, şirketler "İzinli çalışıyoruz." dedi; termik santraller özelleştirildi, fitreler takılmadı, insanlar kansere terk edildi.

Bu madde çevreyi koruma değil merkeziyetçi, kapalı kapılar ardında yönetilecek bir bürokratik rejim kurma çabasıdır. Bu sistemde vatandaşlar yoktur, çiftçi yoktur, sivil toplum kuruluşları yoktur. Bu sistemde sadece tek merkezden alınan kararlar ve o kararlardan nemalanan şirketler vardır. İklim Değişikliği Başkanlığı bu kadar yetkiyle donatılırken ne yapacağı belli değil. Bu yetkilerle kimlere ayrıcalık sağlanacak, hangi şirketlere yeni imtiyazlar tanınacak göreceğiz. Şimdi de bu yasa aynı oyunların farklı bir versiyonunu oynamaya hazırlanıyor çünkü burada büyük sanayi kuruluşları emisyon ticaretiyle ceplerini dolduracak ama çevreyi kirletmeye devam edecek. Bu yasa emisyon azaltım hedefleri koymuyor, büyük şirketlere "Paran varsa kirletmeye devam et." diyor. Olan yine halkımıza olacak, tarım alanlarına, su kaynaklarına, köylere, çiftçilere olacak. Eğer gerçekten iklimi korumak istiyorsanız neden termik santralleri kapatmıyorsunuz? Eğer gerçekten çevreyi düşünüyorsanız neden fosil yakıt teşviklerini kaldırmıyorsunuz? Eğer gerçekten doğayı korumak istiyorsanız neden maden şirketlerinin talanına son vermiyorsunuz?

İYİ Parti olarak bu düzenlemelerin göstermelik olmaktan çıkmasını istiyoruz, iklim kriziyle gerçek mücadele istiyoruz. İklim Kanunu'na "ret" oyu vereceğimizi belirtiyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Olgun, teşekkür ediyorum.

Şimdi önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 198 sıra sayılı İklim Kanunu Teklifi'nin 4'üncü maddesinin (4)'üncü fıkrasının birinci cümlesinde geçen "Kanunun uygulanmasına yönelik olarak gerekli gördüğü" ibaresinin "Kanunun uygulanmasında gerekli saydığı şeklinde" değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Semra Dinçer

Ankara

Aliye Timisi Ersever

Ankara

Tekin Bingöl

Ankara

Vecdi Gündoğdu

Kırklareli

Mehmet Tahtasız

Çorum

Ömer Fethi Gürer

Niğde

Nurten Yontar

Tekirdağ

Barış Karadeniz

Sinop

Müzeyyen Şevkin

Adana

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

ÇEVRE KOMİSYONU BAŞKANI MEHMET GALİP ENSARIOĞLU (Diyarbakır) - Katılamıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN - Önergenin gerekçesini açıklamak üzere Adana Milletvekili Müzeyyen Şevkin'e söz veriyorum.

Sayın Şevkin, buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; küresel iklim krizinin tüm dünyayı tehdit ettiği bu süreçte Türkiye'de hayata geçecek İklim Kanunu Teklifi'nin sadece ticari ilişkileri düzenleyici olması kabul edilemez. Tarım, orman, sulak alanlar, yer altı ve yer üstü suları korunmalı, madencilik faaliyetleri ihtiyaç doğrultusunda ve çevreye duyarlı olarak yürütülmelidir. Kanun, ekosistemi dikkate alan kapsamlı ve kapsayıcı olmalıydı; karbon piyasası ve emisyon ticaretine indirgendiyi için adı "emisyon ticareti" olarak değiştirilmeliydi. Bu kanun teklifinde güçlü şirketler öncelenmiş, dezavantajlı gruplarla küçük ve orta boy işletmeler, küçük çiftçiler yok sayılmıştır.

Değerli milletvekilleri, kanun teklifinde uluslararası mevzuata göre 2030 ve 2053'te emisyon hedeflerinin nasıl azaltılacağına dair hükümler net olarak yer almamakta. Paris İklim Anlaşması'na göre verilen taahhütlere ilişkin gerçekçi çözümler yok. Bu ülke gerçekten eğer karbon emisyonundan çıkacaksa buna dair sahici önlemlerin alınması gerekiyor. Fosil yakıtlar ve kömür bu ülkede alabildiğine kullanılırken, kömür santralleri ve madenler harıl harıl çalışırken, termik santral inşaatları kendi bölgem olan Ceyhan Hunutlu'da da alabildiğine devam ederken hangi karbon salınım azalmasından bahsediyorsunuz doğrusu merak ediyoruz. (CHP sıralarından alkışlar) Akbelen'de, Giresun'da, Harşit Vadisi'nde, Ordu'da, Tokat Günçalı köyünde, Erzincan İliç'te, Kürecik'te siyanür ve ağır metallerin akarsuları ve yer altı sularını zehirllediği; Beykoz ormanlarının orman alanı dışına çıkarıldığı, tarım alanlarının ve ülkemizdeki su alanlarının, ormanların korunmasına dair yeterince kanunun olmasına rağmen bunların korunmadığı bir ortamda korumaya dair ne yaptığınızı ve milyonlarca metreküp ağaç katledilirken; orman, mera ve tarım alanlarını koruyacak önlemler alınmazken, şehir planlarında bu konular göz önünde bulundurulmazken siz hangi yutak alanından bahsediyorsunuz doğrusu çok merak ediyoruz. (CHP sıralarından alkışlar) "Yeşil enerji, yenilenebilir enerji" diyorsunuz ama sadece kurulu gücü daha da büyütmeye dönük, enerji üretim kapasitesini artırmaya dönük hedefleri amaçlıyorsunuz. Bu bakış açısı ve yöntemle ekolojik tahribatı artırmaktan, çevre ve iklim adaletsizliğine neden olmaktan başka bir şey yapmıyorsunuz. Karbon yutak alanları alabildiğine yok edilirken doğayı metalaştıran, sömüren hem iklim krizini hem de ekolojik krizi oluşturan bir ortam yaratılmaktadır.

Bir santimetrekaşe toprağın oluşması için bin yıl geçmesi gerekiyor arkadaşlar. Bu toprak madencilik için sıyrılıp bir kenara konulduğunda, kayalar kırılıp öğütülüp zehirli kimyasallarla yıkanıp atıkların pasa dağları şeklinde yığıldığı bir ortamda kanunu böyle getirmek en hafif tabiriyle aldatmacadır. (CHP sıralarından alkışlar)

Sevgili milletvekilleri, bugün Eskişehir'le ilgili, ÇED'le ilgili bir toplantıya katıldık. Cengiz İnşaat bugün de bir altın madeninde bir ekokırım yaratmak üzere, yeniden hayata geçirmek üzere 3'üncü toplantısını gerçekleştirdi. Mikroklima özelliği olan bu alan hem ipek böcekçiliği yapılan hem Türkiye'nin en güzel balının üretildiği ve o mikroklima özelliği nedeniyle endemik bitkilerin, 20'nin üzerinde endemik bitkinin bulunduğu doğa harikası bir alan ve Türkiye'de sadece Iğdır'da ve Eskişehir'de bulunan bu alan maalesef bugün Cengiz Holdinge peşkeş çekilmek üzere ÇED görüşmelerine tabi oldu. Buna asla izin vermeyeceğiz arkadaşlar. (CHP sıralarından alkışlar)

Ülkemizde AKP iktidarlarından önce siyanürle altın zenginleştirme yapılmazken bugün tam 20 yerde siyanürle altın işletmeleri yapılmaktadır, zenginleştirilmesi yapılmaktadır. Ülkeyi çöle çevirdiniz arkadaşlar, yettiniz artık diyoruz! Bu ikiye bölünüşten vazgeçin artık diyoruz! (CHP sıralarından alkışlar) Bu gerçekler ortadayken kalkmışsınız karbon salımından bahsediyorsunuz, kömürden çıkış hedefinden bahsediyorsunuz, fosil yakıtlardan ve termik santralden vazgeçmiyorsunuz. Bakanlık, kömür ve fosil yakıt yatırımlarını alabildiğine sürdürürken, bu politikaları benimserken Paris Antlaşması'nın gerektirdiği emisyon azaltımı için gerekli adımları atmaktan kaçınmaktadır. Baktığımızda elden çıkmış simsiyah akan bir Ergene Nehri var arkadaşlar.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Şevkin, lütfen tamamlayın.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Devamla) - Hemen tamamlayayım.

Kendi kentimde Ceyhan Nehri, içilebilir nitelikte suyu varken şu anda sanayi atıklarıyla alabildiğine Ergene'ye dönüşmek üzere. Nehirlerimiz, içilebilir nitelikteki nehirlerimiz sanayinin vahşi atık politikaları nedeniyle maalesef karanlıklar içerisinde, kapkara bir akışa geçmekte.

Kanun teklifiyle emisyon ticaret sistemlerinin denetimi EPIAŞ'a veriliyor, EPIAŞ da tarafsız bir kurum değil, tarafsız bir kurum tarafından denetlenmesi gerekiyor.

Yine, iklim krizinin sağlık üzerinde yarattığı etkiler de bu kanunda yeterince görüşülmemiştir.

Sürem de tamamlanıyor.

Biz bütün bu nedenlerle, bu ülkede yapmış olduğunuz ekokırım nedeniyle ve sahici olmadığınız için bu kanuna "hayır" diyoruz.

Teşekkür ederim. (CHP, DEM PARTİ ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Şevkin, teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmedi.

4'üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 4'üncü madde kabul edilmiştir.

Birleşime iki dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 21.55

BEŞİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 21.56

BAŞKAN: Başkan Vekili Bekir BOZDAĞ

KÂTİP ÜYELER: Asu KAYA (Osmaniye), Kurtcan ÇELEBİ (Ankara)

----- 0 -----

BAŞKAN - Değerli milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 74'üncü Birleşiminin Beşinci Oturumunu açıyorum.

198 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin görüşmelerine devam ediyoruz.

Komisyon yok.

Ertelenmiştir.

Gündemimizde başka bir iş bulunmadığından, alınan karar gereğince kanun teklifleri ile komisyonlardan gelen diğer işleri sırasıyla görüşmek için 10 Nisan 2025 Perşembe günü saat 14.00'te toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati:21.57